

La place de la culture en quatrième classe vwo dans les cours de français, du point de vue de l'approche interculturelle, liée aux visions des enseignants de français en utilisant les manuels *D'accord, Grandes Lignes* et *Libre Service*

Evelien Kastelein

4108558

Mémoire de master

Master « Franse taal en cultuur : educatie en communicatie »

Sous la direction de dr. M.G. Steffens et dr. B.S.W. Le Bruyn

Université d'Utrecht

Juillet 2018

Table des matières

Résumé	4
Remerciement.....	4
1. Introduction	5
2. Cadre théorique	8
2.1 La notion de culture.....	8
2.2 L’interculturalité.....	14
2.3 L’enseignement du français comme langue étrangère à partir des visions des personnes concernées.....	18
3. Méthode de recherche	25
3.1 Rassemblement et analyse des données.....	25
3.2 Les manuels.....	26
3.3 L’enquête	31
3.3.1. Explication des questions de l’enquête	32
3.4 Les interviews	37
3.4.1. Explication des questions des interviews	39
4. Les résultats de l’analyse.....	44
4.1 Les définitions de culture et d’interculturalité selon les enseignants et les manuels.....	44
4.2 L’importance et la fréquence de l’enseignement de la culture et de l’interculturalité dans les cours.....	49
4.3 Les manuels comme outil pour l’enseignement de la culture et de l’interculturalité.....	53
4.3.1. La structure générale des manuels par rapport à l’enseignement de la culture	53
4.3.2. La place des éléments culturels dans les chapitres analysés	54
4.3.3. La place de l’interculturalité dans les manuels	56
4.3.4. Le matériel numérique des manuels pour l’enseignement de la culture	56
4.3.5. Le profil d’apprentissage de l’élève	57
4.3.6. L’utilité des manuels pour l’enseignement de la culture selon les enseignants	57
4.4 La culture et l’interculturalité en dehors des manuels en quatrième classe vwo	58
4.4.1. Matériel outre les manuels pour l’enseignement de la culture et de l’interculturalité	58
4.4.2. Descriptions des cours culturels	60
4.4.3. Descriptions des cours interculturels	61
4.5 Les visions des enseignants concernant la place de la culture actuelle et envisagée	62
4.5.1. Les visions concernant la place actuelle	62
4.5.2. Les visions concernant la place de la culture envisagée.....	62
5. Conclusion	66

6. Discussion.....	69
6.1 Recommandations pour la pratique éducative	71
Bibliographie.....	73
Annexe	77
I La place de la culture dans les notices explicatives	77
II L'enquête.....	78
III Les réponses à l'enquête	87
IV Le formulaire de consentement	106
V Les questions de l'interview	108
VI Les schémas des réponses aux questions des interviews.....	110
VII Les transcriptions des interviews	117

Résumé¹

La culture occupe une place d'importance secondaire dans l'enseignement du français aux Pays-Bas. Cette recherche a pour but d'examiner cette place, notamment en quatrième classe vwo qui n'a pas encore été spécifiquement examiné, et de trouver des solutions pour une place plus essentielle. Comme les contacts internationaux dans le monde augmentent et les manuels sont utilisés en cours, nous avons examiné la place de la culture soutenu par la question de recherche suivante : *Comment la culture, du point de vue de l'approche interculturelle, est-elle abordée dans les manuels scolaires de français D'accord, Grandes Lignes et Libre Service, en particulier dans la pratique éducative des enseignants de français qui utilisent ces manuels en quatrième classe de vwo aux Pays-Bas ?*

À l'aide d'un cadre théorique incluant les éléments pertinents pour notre recherche concernant la culture, l'interculturalité et les visions sur l'enseignement du français comme langue étrangère, nous avons examiné ces éléments par l'analyse des manuels et nous avons mené une enquête auprès de 43 enseignants de français en quatrième classe vwo et nous avons interviewé dix d'entre eux. Les résultats pertinents trouvés mènent à notre conclusion : la culture, du point de vue de l'approche interculturelle, se présente sous différents aspects dans l'enseignement du français en quatrième classe vwo. À savoir, la culture se montre par l'importance qui est attribuée à la culture, à l'interculturalité et à l'enseignement de celles-ci, mais la manière de traiter la culture et l'interculturalité dans les cours reste facultative et diverse. Cette position facultative se montre par le fait que la culture n'est pas intégrée dans le curriculum général et que la culture n'est pas évaluée. Les compétences langagières dominent dans les manuels et dans les cours, malgré l'importance que les enseignants interrogés attribuent à la culture. Les manuels peuvent être un point de départ pour l'enseignement de la culture. Finalement, nous avons formulé des recommandations pour les recherches ultérieures et la pratique éducative.

Remerciement

Nous nous permettons ici de remercier les personnes qui ont contribué à ce mémoire. D'abord, un grand merci aux directeurs du mémoire pour leur direction. Un grand merci également à tous les enseignants pour leur aide lors des interviews, des enquêtes, la diffusion de l'enquête ou pour le prêt de leurs manuels. Sans eux, ce mémoire n'aurait pas pu être effectué.

---

¹Ce mémoire est surtout écrit en français, mais il y a aussi des parties en néerlandais, surtout dans les citations des enseignants et dans l'annexe comme quelques méthodes de recherche étaient en néerlandais. Notre groupe cible est surtout constitué d'enseignants de français, éventuellement futurs, qui enseignent aux Pays-Bas. Nous espérons que ce groupe est à l'aise aussi bien en français qu'en néerlandais.

1. Introduction

Ce mémoire est écrit dans le cadre du master « *Franse taal en cultuur : educatie en communicatie* » à l'Université d'Utrecht et s'intéresse à la matière « *Franse taal en literatuur* » qui est au programme en quatrième classe de *vwo*, l'enseignement général préparatoire aux études universitaires. Comme son nom l'indique, cette matière va au-delà de la langue. Mais quelle place la culture occupe-t-elle exactement ?

Trois raisons sont à la source de ce mémoire. La première est la parution d'un article dans *Levende Talen Magazine* (Kwakernaak, 2017, LTM, numéro 8) qui parle de la notion de culture dans l'enseignement des langues étrangères sous le titre « *kern of franje* », ou « essence ou ornement » en français. Selon Kwakernaak, la culture au sens large doit être distinguée de la maîtrise de la langue et de la littérature, même si un texte littéraire peut être un point de départ pour l'enseignement de la culture (Kwakernaak, 2017, p. 15). La question qui clôture la fin de l'article est celle de savoir si la culture peut occuper une place essentielle dans l'enseignement des langues étrangères, ou si elle reste simplement un ornement. Selon Kwakernaak, une place large pour la culture dans l'enseignement des langues étrangères n'existe pas encore. Par ailleurs, il se demande si l'enseignement des langues étrangères peut apporter une réponse à ce problème (Kwakernaak, 2017, p. 15-16).

La deuxième raison principale qui a motivé ce mémoire est le rapport d'*Ons Onderwijs* 2032, publié en janvier 2016. Ce rapport indique que le français ne sera plus une matière obligatoire, mais attribue malgré tout de l'importance aux langues étrangères, lesquelles doivent avoir une fonction d'approfondissement : en choisissant une langue étrangère comme le français, les élèves peuvent élargir leur orientation internationale et renforcer leurs compétences internationales. De l'importance est également attribuée à la culture. En effet, outre les domaines de connaissances « *Mens & Maatschappij* » et « *Natuur en Technologie* », le rapport propose un domaine « *Taal & Cultuur* » (Ons Onderwijs 2032, 2016, p. 37,38). L'un des objectifs du domaine « *Taal & Cultuur* » est de faire connaissance avec la culture d'autres pays. En outre, le rapport préconise que les élèves maintiennent une langue étrangère choisie à un niveau « sérieux »² où l'accent est mis sur la communication et les aspects interculturels (Ons Onderwijs 2032, 2016, p. 43). Il est également important qu'une grande attention soit accordée à l'enseignement de la culture (Ons Onderwijs 2032, 2016, p. 25). Dans la mesure où la place du français comme langue étrangère risque d'être diminuée dans l'enseignement secondaire, il est important d'y examiner

---

² Le sens d'un « niveau sérieux » n'est pas expliqué dans *Ons Onderwijs*: nous croyons qu'il s'agit des niveaux différents du CECR qui correspondent aux niveaux différents de l'enseignement. Voir aussi : <http://www.erk.nl/leerling/watiserk/>.

la place qu'occupe actuellement la culture et qu'elle occupera à l'avenir afin de lui accorder plus d'importance, conformément aux conseils de *Ons Onderwijs 2032*.³

Un autre élément qui est un point de départ du présent travail est le mémoire de Nijenkamp (2017). Dans son mémoire, Nijenkamp a analysé tous les manuels *D'accord* et *Grandes Lignes* destinés au collègue et à la quatrième classe *havo*, l'enseignement général préparatoire aux études professionnelles supérieures. Elle a conclu que la culture n'est pas omniprésente dans les manuels analysés : la plupart des textes comprennent des éléments culturels, mais ce n'est pas le cas dans les exercices. Une autre de ses conclusions était que le profil d'apprentissage des élèves reste passif par rapport au contenu (inter)culturel : il s'agit surtout de connaissances déclaratives sur la France (Nijenkamp, 2017, p.2)

Dans ce mémoire, nous allons interroger des enseignants et analyser les notices explicatives (« *docenthandleidingen* ») qui leur sont destinées ou, à défaut, l'information sur les sites web des manuels concernant la place de la culture. À savoir, Nijenkamp n'a pas interrogé les enseignants sur leur manière d'intégrer des éléments (inter)culturels dans les cours de français et elle n'a pas tenu compte de l'analyse des notices explicatives destinées aux enseignants. Nous nous concentrerons sur le *vwo*, et plus particulièrement la quatrième classe car elle n'est pas encore examinée, tandis que Nijenkamp s'est focalisée sur le *havo*. Outre *D'accord* et *Grandes Lignes*, notre analyse portera sur un troisième manuel scolaire, *Libre Service*, destinée au deuxième cycle et qui n'a pas non plus encore fait l'objet d'une analyse. La place que ces manuels accordent à la culture du point de vue de l'interculturalité sera analysée, notamment à l'aide des visions des enseignants qui utilisent l'une de ces trois manuels en quatrième classe de *vwo*.

En tenant compte des articles parus dans *LTM*, du plan de l'Enseignement 2032 et du mémoire du Nijenkamp, il nous semble important pour la pratique éducative d'examiner la place de la culture, du point de vue de l'approche interculturelle, en quatrième classe de *vwo*, ce que nous ferons dans ce mémoire avec la question suivante comme fil rouge :

Comment la culture, du point de vue de l'approche interculturelle, est-elle abordée dans les manuels scolaires de français D'accord, Grandes Lignes et Libre Service, en particulier dans la pratique éducative des enseignants de français qui utilisent ces manuels en quatrième classe de vwo aux Pays-Bas ?

Pour examiner cette question, nous commencerons par un cadre théorique dans lequel les éléments pertinents pour notre travail concernant de la culture et de l'interculturalité seront

---

³ Il est important de noter que dans notre cadre théorique, nous traiterons la recherche de « Curriculum.nu », qui est une suite, encore en développement, d'*Ons Onderwijs 2032*.

abordés. Ensuite, nous passerons à la méthode de recherche où nous élaborons l'analyse des manuels, l'enquête et les interviews pour puis passer aux résultats trouvés. Nous finirons par la conclusion, où nous repondérons à la question de recherche, qui sera suivie d'une discussion dans laquelle nous donnerons des recommandations pour la pratique éducative.

2. Cadre théorique

Comme cette recherche a un point de vue pratique, le cadre théorique sert à soutenir les éléments examinés dans les manuels et dans la pratique. Certains éléments des notions larges de culture et d'interculturalité seront abordés, suivis par le français comme matière scolaire aux Pays-Bas par rapport aux visions concernant le programme d'enseignement des langues étrangères.

2.1 La notion de culture

Dans le dictionnaire néerlandais, on trouve la définition suivante du mot « culture » : « *geheel van geestelijke en fysieke voortbrengselen en verworvenheden van een gemeenschap* » (Van Dale en ligne, 2018, dernière consultation : mai 2018). Ce dictionnaire donne une définition courte et claire, mais le terme « culture » a beaucoup de définitions diverses (Hua, 2014, p. 186) Nous nous concentrons ici sur la définition où la culture est traitée comme un rassemblement « d'éléments » partagés par un « groupe de personnes » (Hua, 2014, p. 186). Comme la notion de culture est grande, et nous n'abordent pas les définitions nombreuses, il est important de souligner que la culture est un « *tool of thinking* » dans notre recherche (Scollon et al., 2012, p.3, dans : Hua, 2014, p. 196). Dans ce cas, la définition que nous maintenons n'est pas exhaustive, mais plutôt un outil de travail.

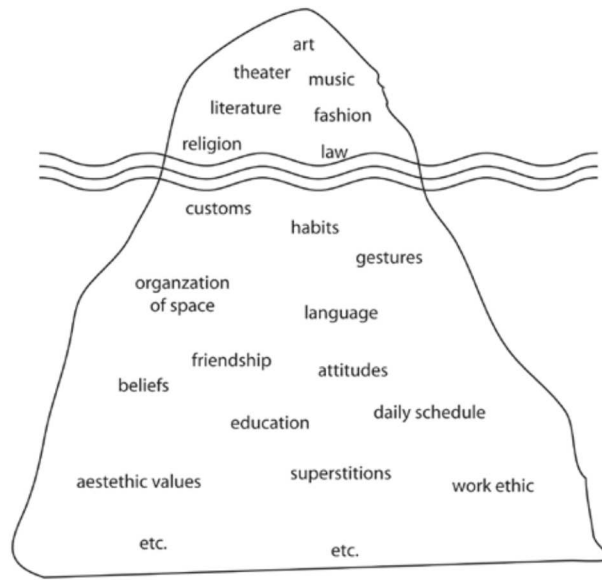
Les « groupes de personnes » peuvent varier et faire référence à une nation, mais aussi à différents groupes au sein d'une même nation, par exemple les Français chrétiens parmi tous les Français. Par ailleurs, le christianisme n'est pas forcément lié à la France et les groupes culturels peuvent donc être considérés indépendamment des nations. En même temps, certains groupes peuvent se chevaucher, comme l'exemple des chrétiens en France l'illustre (Hua, 2014, p. 189). Ainsi, la culture, ou un groupe culturel, est un élément complexe et dynamique.

Parmi les « éléments » partagés par un certain groupe de personnes, on distingue les aspects relevant de la *Culture* (avec un grand C) et de la *culture* (avec un petit c). Globalement, les éléments qu'on peut voir sont regroupés sous *Culture*, et les éléments pas directement visibles sous *culture* (Hua, 2014, p. 187-188). La *Culture*, regroupe des aspects institutionnels ou encyclopédiques : la littérature, la géographie, l'histoire, l'art, l'alimentation, la musique, la religion, la loi, la langue, les drapeaux, etc. Dans ce sens la littérature peut être regroupée sous *Culture*, mais Kwakernaak (2017) souligne que l'enseignement de la culture demande une approche différente que celui de la littérature : il faut se demander si un texte a une valeur d'information pertinente pour traiter la culture et la société de la langue cible. Nous voulons souligner que la littérature fait partie de notre définition de la notion de culture. Nous regroupons la notion de littérature dans notre définition de la culture, comme la littérature peut être une base pour une leçon de culture. Nous demanderons également aux enseignants leur vision et leur

définition de l'enseignement de la culture dans l'enquête et les interviews comme nous nous intéressons à leur vision.

La notion de culture avec un petit *c* comprend par exemple les styles de communication, les normes sociaux, les valeurs, les attitudes (Lázár, 2007, p. 7). Ce sont plutôt des notions moins officielles et définies entre soi au niveau socioculturel. Une métaphore qui illustre la différence entre *Culture* et *culture* est celle de l'iceberg :

(Schadewitz, 2009, p. 38)

Les éléments de *Culture* se trouvent dans la partie émergée et les éléments invisibles de *culture* dans la partie immergée. La métaphore concernant ce que l'on voit, la *Culture*, n'est qu'une partie de la totalité de la notion culture qui inclut également les éléments invisibles de *culture* (Hua, 2014, p. 188).

Ci-dessous se trouve la liste du CECR des sujets proposés sur la connaissance de la culture et de la société qui font partie de la connaissance du monde qui est estimée importante pour les élèves (CECR, 2001, p. 82, 83). Le CECR (*ERK - Europees Referentiekader* - en néerlandais) est un système universel, notamment introduit dans l'enseignement des langues étrangères aux Pays-Bas, qui décrit, pour cinq compétences langagières – lire, écrire, écouter, parler, communiquer –, ce qu'on doit savoir dans une langue étrangère pour obtenir un certain niveau (A2 – C2). Ces compétences sont aussi testées dans le programme d'examens (Europees Referentiekader, <http://www.erk.nl/leerling/watiserk/>, dernière consultation : 06-07-2018). L'une des compétences générales, donc pas une compétence langagière, est « le savoir », qui attribue à l'apprentissage d'une langue (CECR, 2001, p. 82). Cette liste ci-dessous reprend les aspects avec

un grand C et un petit c d'une manière plus élaborée que l'image de la métaphore de l'iceberg. Les points principaux, soit les numéros 1 à 7 marqués en gras, constituent des connaissances socioculturelles ou de *culture*. Cependant, les sous-éléments tels que ceux marqués en jaune peuvent être de l'ordre de la Culture.

«1. **La vie quotidienne**, par exemple :

- **nourriture et boisson**, heures des repas, manières de table
- congés légaux
- horaires et habitudes de travail
- activités de loisir (passe-temps, sports, habitudes de lecture, médias).

2. **Les conditions de vie**, par exemple :

- niveaux de vie (avec leurs variantes régionales, ethniques et de groupe social)
- conditions de logement
- couverture sociale.

3. **Les relations interpersonnelles** (y compris les relations de pouvoir et la solidarité) en fonction de, par exemple :

- la structure sociale et les relations entre les classes sociales
- les relations entre les sexes (courantes et intimes)
- la structure et les relations familiales
- les relations entre générations
- les relations au travail
- les relations avec la police, les organismes officiels, etc.
- les relations entre races et communautés
- les relations entre les groupes politiques et religieux.

4. **Valeurs, croyances et comportements** en relation à des facteurs ou à des paramètres tels que

- la classe sociale
- les groupes socioprofessionnels (universitaires, cadres, fonctionnaires, artisans et travailleurs manuels)
- la fortune (revenus et patrimoine)
- les cultures régionales
- la sécurité

- **les institutions**

- la tradition et le changement

- **l'histoire**

- les minorités (ethniques ou religieuses)
- l'identité nationale
- les pays étrangers, les états, les peuples

- **la politique**

- **les arts (musique, arts visuels, littérature, théâtre, musique et chanson populaire)**

- **la religion**

- l'humour.

5. **Langage du corps** : connaissance des conventions qui régissent des comportements qui font partie de la compétence socioculturelle de l'utilisateur/apprenant.

6. **Savoir-vivre**, par exemple les conventions relatives à l'hospitalité donnée et reçue

- la ponctualité
- les cadeaux

- **les vêtements**

- **les rafraîchissements, les boissons, les repas**

- les conventions et les tabous de la conversation et du comportement
- la durée de la visite
- la façon de prendre congé.

7. **Comportements rituels** dans des domaines tels que

- la pratique religieuse et les rites
- naissance, mariage, mort
- attitude de l'auditoire et du spectateur au spectacle
- célébrations, festivals, bals et discothèques, etc. »

Le lien entre *Culture* et *culture* est clair, mais la position de certains éléments sur le continuum reste parfois difficile à situer. Il est important de traiter la distinction entre *Culture* et *culture*, mais à cause de cette question large et vaste de la différence entre *Culture* et *culture*, nous avons adopté une distinction opératoire soit fonctionnelle dans le cadre de notre analyse. Notre distinction dans nos analyses en ce qui concerne les notions de *Culture* et *culture* se situe dans le prolongement de l'image de l'iceberg de Schadewitz (2009) et de la liste proposée par le CECR. Cependant, nous voulons souligner qu'il est difficile d'établir une liste exhaustive des aspects *Culturels* et *culturels*, comme il est difficile de maintenir une définition complète de « culture ». La distinction que nous avons faite peut être expliquée comme suit : d'une part la *Culture* comme « le patrimoine », qui inclut largement les « héritages culturels de générations qui se sont succédées, les vestiges du passé évoquent les fondements où les civilisations plongent leurs racines et racontent l'histoire des peuples » (Encyclopédie Larousse en ligne, « Patrimoine », <http://www.larousse.fr/encyclopedie/divers/patrimoine/184360>, dernière consultation : 27-06-2018). Ce sont des éléments que l'on peut trouver dans une encyclopédie. D'autre part *culture*, « la vie », les codes sociaux ou les expériences vécues, qui ne sont pas forcément décrits dans une encyclopédie.

Dans les aspects examinés dans notre recherche, les notions de *Culture* et de *culture* peuvent parfois être toutes les deux abordées au sein d'un même texte concernant un même sujet. Prenons par exemple l'éducation : c'est une institution que l'on peut trouver dans une encyclopédie (*Culture*). Cependant, l'expérience vécue à l'école, les règles spécifiques par école et les codes sociaux (*culture*) ne sont pas décrits dans une encyclopédie. Dans ce cas il s'agit en même temps de *Culture* et de *culture*. Nous n'avons pas fait de choix entre *Culture* ou *culture* quand l'équilibre entre les deux n'était pas clair. Dans l'image de l'iceberg de Schadewitz (2009), l'éducation se trouve dans la partie immergée, mais nous voyons sa place plutôt comme tantôt émergée, tantôt immergée, à l'image d'un iceberg qui peut parfois bouger. Cela dépend donc de l'interprétation et des aspects élaborés de la notion d'éducation.

Liste des sujets **Culturels**

Élément	Explication ou exemple
Littérature	Les livres, les poèmes, les auteurs.
Géographie	Les villes, la météo.
Drapeau	L'image du drapeau français.
Histoire	Les événements ou les personnages historiques, colonialisme.
Religion	Règles écrites.
Musique	Ce que l'on peut retrouver (encyclopédie, fragments audios).

Art	Ce que l'on peut retrouver (dans les musées p. ex.).
Films	Ce que l'on peut retrouver à l'aide du matériel visuel.
Loi	Règles écrites.
Théâtre	Le spectacle, mais aussi le script.
Vêtements	Ce que l'on voit, dans ce cas <i>Culture</i> selon la métaphore de l'iceberg. NB Cependant, la manière dont quelqu'un s'habille peut être dictée par les codes sociaux aussi et n'est pas forcément décrite dans une encyclopédie : donc aussi <i>culture</i> dans ce cas.
Architecture	Bâtiments, monuments, p. ex. La Tour Eiffel.
Transport public	Les heures ou les itinéraires du métro. NB Pas comment on prend un métro ou l'expérience vécue dans un métro : donc aussi <i>culture</i> dans ce cas.
Langue	Ce que l'on peut trouver dans une encyclopédie ou un dictionnaire.
Politique	Les règles que l'on peut trouver dans une encyclopédie.
Institutions	L'école : les règles ou les systèmes. Associations caritatives.
Alimentation	« La cuisine française », qui est donc liée à France ou à une région. NB P. ex. pas les manières dont on utilise un repas : <i>culture</i> .
Fête	Les traditions d'une fête ou l'histoire derrière qu'on peut retrouver. Les événements officiels. NB La manière dont on célèbre une fête dans une situation personnelle, n'est pas directement liée à <i>Culture</i> et peut être regroupée sous <i>culture</i> .
HLM	<i>Culture</i> (architecture). NB Quand il s'agit des expériences vécues personnelles dans ces HLM : <i>culture</i> .

Liste des sujets **culturels**

Élément	Explication ou exemple (éventuelle)
Coutumes	Les salutations, p. ex. <i>faire la bise</i> .
Langage	Ce qui n'est pas dans un dictionnaire, contrairement à <i>langue</i> .
Passe-temps	Expériences vécues.
Réalisation religieuse	Expériences vécues.

Valeurs	Ce qui n'est pas forcément décrit dans un dictionnaire.
Éducation	Les expériences vécues, comme la rentrée.
Journal intime	C'est du texte écrit, mais contient en même temps les expériences vécues. Comme un journal intime normalement n'est pas publié*, nous le groupons sous <i>culture</i> . C'est aussi le cas pour des vlogs ou blogs. *Une exception est le Journal d'Anne Frank.
Amour	Les expériences vécues.
Médias sociaux	Manière de communiquer.
Famille	Les codes sociaux entre les familles différentes.
Beauté	Qu'on ne peut pas trouver dans une encyclopédie, une opinion.
Échange	Les expériences vécues.
Tourisme	Les expériences vécues.
Contact	Les expériences vécues.
Vacances	Les expériences vécues.
Fuit	Les expériences vécues.
Voyage	Les expériences vécues.
Bien-être	Ce qui n'est pas forcément décrit dans une encyclopédie.
Environnement dans lequel on vit	Les expériences vécues.
Préjugés	Ce qui n'est pas forcément décrit dans une encyclopédie.

Beaucoup d'enseignants ne font référence qu'à la *Culture*, sous la forme d'art et de littérature, quand ils envisagent la notion de culture (Fasoglio & Canton, 2009, p. 7). Ceci, nous allons aussi le vérifier dans notre méthode de recherche. Il existe donc une différence entre *Culture* et *culture* (Hua, 2014, p. 187). Même si certains enseignants se réfèrent surtout à la *Culture*, une culture ne peut être comprise dans sa globalité qu'à condition de prendre en compte ces deux éléments (Lange, 2011, p. 7). Quand seuls les éléments *Culturels*, les éléments visibles, sont pris en compte, les stéréotypes et les clichés sont renforcés. Dans ce cas, les personnes ou, dans l'enseignement, les élèves, ne comprennent pas le fondement ou les motivations derrière ces éléments visibles, mais voient seulement l'altérité (Lange, 2011, p. 8). La diversité culturelle en ce qui concerne les notions de *Culture* et *culture* est donc importante.

La vision d'une personne exerce donc une influence sur la manière de voir une autre culture. Par exemple, ce que les élèves voient, comme les images dans un manuel, influence leur manière de voir par exemple un Français. L'étude concernant la dynamique entre l'image, ce qu'on

voit, et le discours, peut être regroupée sous le nom « imagologie ». Il s'agit d'un lien entre « soi » (l'auto-stéréotype) et « l'autre » les hétéro-stéréotypes (Sécardin, 2017).

Dans le sous-chapitre suivant, nous nous focalisons sur les aspects de l'interculturalité pertinents pour notre recherche.

2.2 L'interculturalité

La notion d'interculturalité, «*interculturaliteit*» dans le dictionnaire néerlandais Van Dale est définie par «*het naast elkaar voorkomen van verschillende culturen, die door intensief contact elkaar beïnvloeden en eventueel in elkaar opgaan*» (Van Dale en ligne, 2018, dernière consultation : mai 2018). Cette définition indique le contact entre les gens de cultures différentes soit la communication. La communication interculturelle est souvent définie comme la manière qu'ont les gens de milieux culturels différents de communiquer (Hua, 2014, p. 198). Cependant, malgré les définitions claires dans Van Dale et d'Hua, il n'existe pas de réel consensus ou de définition claire de la notion d'« approche interculturelle » ou d'interculturalité (Lange, 2011, p. 9). En revanche, il y a des points de consensus qui aident à définir l'interculturalité.

Un premier consensus est qu'il s'agit donc du contact ou d'une rencontre entre des personnes de cultures différentes. Les compétences langagières productives sont importantes afin de communiquer dans une langue. Lo Bianco (2005, dans : Fasoglio & Canton, 2009) met l'accent sur des compétences interculturelles sur les compétences productives dans l'enseignement. Un comportement adéquat et une bonne interprétation du comportement linguistique sont nécessaires pour pouvoir bien communiquer. Il ne s'agit pas seulement des compétences productives, les textes et les fragments sonores sont aussi importants. On a besoin d'une connaissance linguistique, mais pour la compréhension, une connaissance extralinguistique est également nécessaire. Plus précisément, l'auteur et le lecteur ont des cultures différentes comme cadre référentiel, ce qui se reflète dans (l'interprétation des) textes.

Lo Bianco souligne que deux idées s'opposent des compétences interculturelles traitées en classe. D'abord, la création d'une « troisième culture », ceci est une culture hybride qui n'appartient ni aux apprenants ni aux locuteurs natifs. Ensuite, la promotion des éléments interculturels qui maintient l'idée des cultures nationales, ce qui est contre l'idée de globalisation (Lo Bianco, 2005, dans : Fasoglio & Canton, 2009, p. 5-6). La deuxième idée est aussi en contradiction avec la complexité de la culture. Les enseignants ont un rôle d'intermédiaire, ils pourvoient le transfert de l'information et rendent les élèves conscients concernant cette complexité de la culture. (Lüsebrink, 1998, p. 3). Il est donc important qu'ils soulignent qu'il n'existe pas juste des différences culturelles sur un niveau national, mais que la culture est beaucoup plus complexe. En ce qui concerne une « troisième culture », la création d'un espace

symbolique peut quand même créer la compréhension réciproque. Ceci n'est pas une compétence, mais plutôt un courant de pensée. Dans ce cas, il est important que l'apprenant réfléchisse sur son histoire et sur sa subjectivité et également sur l'histoire et sur la subjectivité des autres. Ceci rend l'interaction entre les deux cultures fructueuse (Kramsch & Whiteline, 2008, dans : Fasoglio & Canton, 2009). Une réflexion comme telle est aussi proposée par Charaudeau (2001). Il parle d'un « effet du miroir » qui peut se présenter sous la forme d'une réflexion en classe : « qui nous sommes... », ensuite « qui croyons-nous que nous sommes », avant de réfléchir sur « qui sont les autres » et « qui les autres croient-ils être ». La formulation de « croire » permet aux élèves de se distancier par rapport aux jugements éventuels (Charaudeau, 2001, p. 347-348).

Au sujet des compétences interculturelles, Byram (1997) a formulé cinq éléments qui contribuent aux compétences interculturelles d'un locuteur interculturel (Byram, 1997, dans : Hua, 2014, p. 152). Pour mesurer le progrès d'un apprenant, il est nécessaire de remplir un portfolio (Byram, 1997, p. 106). Aussi, comme nous le voyons ci-dessous, il est important de bien connaître également sa propre culture, dans le cas de l'enseignement aux Pays-Bas « la culture néerlandaise ». Ci-dessous, nous avons traduit les compétences interculturelles de Byram (1997), qui sont élaborés dans Hua (2014, p. 152) :

Savoir être : largeur d'esprit et curiosité.

Savoirs : connaissances déclaratives sur les groupes sociaux et leurs coutumes et produits dans la propre culture et ceux dans le pays de l'autre.

Savoir comprendre : l'interprétation d'un élément d'une autre culture, l'expliquer et mettre cet élément en relation avec la propre culture.

Savoir apprendre/faire : acquérir de nouvelles connaissances d'une culture, plus particulièrement d'exercer ces connaissances, mais aussi les attitudes et les compétences dans la vraie communication et dans les vraies situations.

Savoir s'engager : la capacité d'évaluer les coutumes, les produits et les perspectives de la propre et de l'autre culture d'une manière critique. Il s'agit d'une conscience culturelle critique.

Dans *Ons Onderwijs* (2016), l'importance de la connaissance du monde de l'élève est soulignée, notamment par rapport à la société et aussi ses langues et cultures :

« Leerlingen moeten kunnen beschikken over een stevige kennisbasis om op de hoogte te blijven van (inter)nationale ontwikkelingen, nieuwe kennis te verwerven en die in uiteenlopende situaties te kunnen toepassen. Het gaat om kennis van de manier waarop de (internationale) samenleving is georganiseerd, van verschijnselen uit de natuur en de techniek, en van taal en cultuur. »

Ons Onderwijs, 2016, p. 35.

Ci-dessus, il s'agit d'un profil d'apprentissage d'un connaisseur concernant sa propre culture et la culture de l'autre. Un profil d'apprentissage qui va plus loin qu'un connaisseur, est celui d'un « locuteur interculturel » : la connaissance de la propre culture de l'apprenant a de l'influence sur l'apprentissage d'une autre culture et d'une autre langue. De plus, l'apprenant n'adopte pas la culture de l'autre, mais il naît plutôt une troisième culture (Lange, 2011, p. 14).⁴ Dans ce cas, l'apprenant est capable de concilier entre sa propre culture et la culture de l'autre. Ainsi, on peut appeler ce profil d'apprentissage également celui d'un « intermédiaire », comme nous le voyons dans cette description des objectifs d'apprentissage généraux : « ... capacité à se distancier de la relation ordinaire à la différence culturelle, telle que la relation touristique, ou la relation scolaire classique ; capacité à tenir le rôle d'intermédiaire culturel entre sa culture d'appartenance et la culture étrangère apprise, y compris des situations à caractère conflictuel. » (Byram & Zarate, 1998, dans : Wang, 2017, p. 39). En ce qui concerne les compétences de Byram, un « intermédiaire » se trouve surtout chez les compétences interculturelles « savoir comprendre », « savoir apprendre/faire » et « s'avoir engager », car ces compétences vont plus loin que seulement les connaissances déclaratives. Dans la citation ci-dessus, nous voyons également une description d'une capacité qui va plus loin que les connaissances touristiques, ce que nous interprétons comme un profil d'apprentissage d'un « touriste ». Ce profil d'apprentissage n'est pas décrit dans *Ons Onderwijs* et n'est pas le but principal dans l'enseignement néerlandais. Le focus de l'enseignement des langues étrangères concerne une approche communicative (Kwakernaak, 2015, p. 138). Dans ce cas, au moins le profil d'apprentissage d'un connaisseur, mais préférablement le profil d'apprentissage d'un « intermédiaire » en combinaison avec les compétences interculturelles, est nécessaire afin de favoriser la communication.

Dans la citation ci-dessous d'*Ons Onderwijs*, le rapport entre *Culture* et *culture* du point de vue de l'approche interculturelle est illustré :

« Cultuur bepaalt in hoge mate wat we maken en doen, hoe we betekenis geven aan de werkelijkheid en hoe we met elkaar omgaan en communiceren. In dit domein gaat het om de rol en de betekenis van cultuur in de samenleving. Leerlingen krijgen inzicht in hun eigen cultuur en hoe die tot uitdrukking komt in taal en kunst. Ze maken kennis met kunstzinnige elementen zoals literatuur, muziek, cultureel erfgoed, theater en beeldende kunst en leren hierop te reflecteren en er (vanuit eigen verbeelding) aan bij te dragen. Ook leren ze over cultuuruitingen in andere landen. Kennismaking met religie, als aspect van cultuur, behoort ook tot dit domein. »

Ons Onderwijs, 2016, p. 36.

---

⁴ Voir aussi p.14-15 dans notre mémoire en ce qui concerne une « troisième culture ».

Comme la liste du CECR élabore également les sujets *culturels* et *Culturels*, qui font de plus partie de la connaissance du monde, il est important d'avoir une diversité culturelle par apport aux deux notions dans l'enseignement, notamment pour ne pas seulement voir les stéréotypes.⁵ Il est également important du point de vue de l'approche interculturelle de traiter les « sujets sensibles », comme la migration ou la pauvreté. Ils sont nécessaires pour la compréhension de l'autre culture et la sienne (Byram, Zarate & Neuner, 1997, dans : Nijenkamp, 2017, p.13). Ces sujets peuvent être un point de départ pour la réflexion. Il faut tenir compte des subcultures quand on examine une culture étrangère (Ingrassia, 2015, p. 44). Dans ce cadre, le focus ne doit pas être seulement mis sur les cultures des nations ou les cultures dominantes. Ainsi, il est pertinent d'examiner la culture, également la langue, des pays francophones outre la France et des régions diverses. Ceci donne également la possibilité d'examiner un vocabulaire géographiquement varié à côté du français de référence (Nijenkamp, 2017, p. 23).

L'enseignement des langues et l'enseignement de la culture sont souvent séparés, notamment dans les manuels où la culture a souvent une place d'importance secondaire et où elle se trouve souvent dans un (sous-)chapitre séparé (Kramersch, 1996, p. 5). Dans l'approche interculturelle, l'enseignement d'une langue étrangère et celui de la culture doivent être combinés dès le début. Sinon, les préjugés et les stéréotypes prédominent, car quand la culture n'est pas bien enseignée dès le début, il n'est pas facile de rattraper le retard de connaissance (Newton, Yates, Shearn & Nowitzki, 2015, p. 65). Dans l'apprentissage d'une langue, qui inclut l'apprentissage des mots, il s'agit souvent de listes d'équivalence comme des listes de vocabulaire que les élèves doivent apprendre (Byram, Zarate & Neuner 1997, p. 65, dans : Nijenkamp, p. 14). Cependant, le vocabulaire n'est pas forcément interchangeable. Dans ce cas, il est important de tenir compte des différences entre les deux langues par rapport aux aspects sémantiques et aussi pragmatiques du point de vue de l'approche interculturelle pour éviter des malentendus pendant la communication (Byram, Zarate & Neuner, 1997 & Risager, 2005, dans : Nijenkamp, p. 14).

Ci-dessous se trouve une vue d'ensemble qui souligne la différence entre « juste » l'enseignement de la culture et l'enseignement de la culture du point de vue de l'approche interculturelle.

---

⁵ Voir aussi le sous-chapitre « 2.1 La notion de culture ».

	Landeskunde	Intercultural Approach
What is taught	Declarative knowledge of most prominent Anglophone countries (especially UK and US)	Intercultural competence, students are able to act and react sensitively in intercultural encounters
Understanding of culture	Culture is understood as representations of a nation's cultural artifacts (Culture with capital C)	Culture is understood as a dynamic, heterogeneous, multi-layered concept
Language and culture	Taught separately	Taught together
Desired outcome	Tourist	Traveler/immigrant
How is it achieved	Study and analysis of cultural products	Through training and reflection of knowledge, skills and attitudes
Model speaker	Native speaker	Intercultural speaker

(Lange, 2011, p. 10)

Ce schéma se focalise sur l'enseignement de l'anglais comme langue étrangère, mais il est aussi applicable aux objectifs de l'enseignement du français comme langue étrangère. En ce qui concerne le schéma, nous n'utilisons pas l'appellation « *traveler/immigrant* », mais celle d'un « intermédiaire » qui est en lien avec les compétences interculturelles de Byram, comme expliqué plus haut. Il faut également que nous soulignons que dans ce schéma, la culture propre n'est pas explicitement prise en compte, mais que ce focus se retrouve bien dans notre recherche.

Dans notre recherche, l'interculturalité sera abordée quand il s'agit d'une comparaison ou une rencontre entre les pays ou les cultures, donc au sens large. Notamment dans les interviews, nous avons donné la possibilité aux enseignants de donner leur définition de l'interculturalité, donc nous ne leur imposons pas une définition précise. Nous voulons savoir ce que les enseignants pensent, comme en ce qui concerne la notion de la culture. Par ailleurs, dans l'analyse des manuels, nous nous focalisons plus spécifiquement sur les Pays-Bas et la France comme notion d'interculturalité, comme nous l'aborderons ci-dessous.

Ci-dessous, nous nous focaliserons sur la contribution et les visions des enseignants concernant l'enseignement des langues étrangères.

2.3 L'enseignement du français comme langue étrangère à partir des visions des personnes concernées⁶

Aux Pays-Bas, le gouvernement n'impose pas de programme d'enseignement fixe, autre que l'organisation globale comme les filières et le programme d'examen. Les enseignants disposent donc d'une grande liberté en ce qui concerne l'organisation de leurs cours (Kwakernaak, 2015, p. 105). Cependant, le programme d'enseignement des langues étrangères dans sa forme globale

⁶ Surtout les enseignants, les formateurs des enseignants, les groupes de conseil.

actuelle n'existerait pas sans l'influence ou bien les conseils de différentes personnes. Dans la pratique et dans des recherches actuelles, les opinions ou les visions des enseignants – tous niveaux confondus – et des chercheurs sont examinés par rapport au programme d'enseignement. Un exemple d'un groupe de recherche est celui du « Curriculum.nu », qui est en train de développer des résultats. Il fait suite aux recommandations formulées par *Ons Onderwijs 2032*. « Curriculum.nu » est une initiative d'*Onderwijscoöperatie, PO-raad, VO-raad, AVS, LAKS* et *Ouders & Onderwijs*. Il existe des groupes de développement différents dont un est intitulé « *Engels/Moderne vreemde talen* ». Ce groupe explore en différentes étapes ce que les élèves doivent savoir et ce qui est important dans le curriculum. En 2019, les résultats seront communiqués à la Seconde Chambre. En contradiction avec les recommandations dans *Onderwijs 2032*, « Curriculum.nu » ne prend pas en compte les domaines de connaissance différents et tient compte des caractéristiques et de la place actuelle des matières dans l'enseignement secondaire (*Over Curriculum.nu*, <https://curriculum.nu/waarom/>, dernière consultation : 29-06-2018).

Le 5 juin 2018, un deuxième « produit intermédiaire » de « Curriculum.nu » est paru, sur lequel les enseignants peuvent donner leur feed-back (<https://curriculum.nu/wp-content/uploads/2018/06/Tweede-tussenproduct-ontwikkelteam-Engels-MVT-Curriculum.nu.pdf>, dernière consultation : 29-06-2018). Ce document comporte douze thèmes qui présentent l'essence de l'enseignement des langues étrangères selon le groupe de développement « *Engels/Moderne vreemde talen* ». Les thèmes les plus pertinents pour notre recherche sont « *Tekst* » (littérature – encore en développement). « *Betekenisvol taalonderwijs* », « *Internationalisering* » et « *Interculturele competentie* » (également encore en développement) (*Tweede tussenproduct Curriculum.nu*, 2018, p. 1-2). Dans ce document en développement, il s'avère que les textes aident à apprendre plusieurs contenus et que les élèves élargissent leurs compétences (inter)culturelles (*Tweede tussenproduct Curriculum.nu*, 2018, p. 2). De plus, un enseignement de langues pertinent peut se manifester dans les contenus traités qui sont en lien avec la vie quotidienne, la culture et l'actualité (*Tweede tussenproduct Curriculum.nu*, 2018, p. 5). Par ailleurs, la connaissance d'une langue étrangère facilite le contact dans notre environnement international actuel et aide à atteindre une compréhension réciproque. En outre, les Pays-Bas, avec une communauté linguistique restreinte, ont besoin d'autres langues pour communiquer au-delà de leurs frontières. Par ailleurs, la connaissance d'autres langues contribue notamment au développement des compétences internationales des élèves (*Tweede tussenproduct Curriculum.nu*, 2018, p. 7).

La dernière document adaptée est parue le 12 juin 2018 (*Bijgestelde conceptvisie Curriculum.nu*, <https://curriculum.nu/wp-content/uploads/2018/06/Bijgestelde-conceptvisie-op-het-leergebied-Engels-moderne-vreemde-talen.pdf>, dernière consultation : 29-06-2018).

Cette vision est basée sur le feed-back précédent des personnes concernées.⁷ Les points les plus importants concernant la culture et l'interculturalité sont d'abord le fait que l'apprentissage d'une langue contribue à la compréhension interculturelle. En communiquant avec les utilisateurs d'une langue étrangère, les élèves peuvent vraiment vivre une autre culture. L'élève est invité à réfléchir sur la diversité culturelle qui se montre dans le savoir-vivre et les rapports sociaux. La littérature, des films, de la musique et d'autres formes de communication numérique contribuent à la connaissance d'une autre culture (*Bijgestelde conceptvisie Curriculum.nu*, 2018, p. 2). La langue est donc un phénomène culturel et social. L'enseignement des langues étrangères a une fonction civique, car il apprend à agir avec les différences et à communiquer dans les contextes différents et des situations dans lesquelles des cultures différentes se rencontrent (*Bijgestelde conceptvisie Curriculum.nu*, 2018, p. 3). La langue est porteuse de culture et contribue au développement d'une citoyenneté européenne et au cosmopolitisme d'un point de vue social et interculturel. (*Bijgestelde conceptvisie Curriculum.nu*, 2018, p. 5)

Un autre exemple est le rapport réalisé par le *Meesterschapsteam MVT* (Betekenisvol MVT-onderwijs in Nederland, 2017, pas encore paru).⁸ Ce groupe de recherche contribue à la recherche de « Curriculum.nu. » (*MVT meets Curriculum.nu*, <https://modernevreemdetalen.vakdidactiekgw.nl/mvt-meets-ontwikkelteam-curriculum-nu/>, dernière consultation : 30-06-2018). La *Meesterschapsteam* a mené une recherche, à l'aide d'une enquête et une interview de groupe, auprès des enseignants et des « formateurs à l'enseignement » (*lerarenopleiders* en néerlandais, les gens qui forment les enseignants futurs) concernant leurs visions sur les aspects nécessaires pour un enseignement des langues étrangères pertinent et concernant les thèmes liés à l'avenir du programme de cet enseignement. Ces thèmes sont mentionnés par les enseignants et découlent notamment des journées d'étude et d'autres publications (*Meesterschapsteam*, 2017, pas encore paru, p. 3). L'un des aspects étonnants était le fait que l'anglais a occupé une place importante, mais que cela empêche une place importante pour les autres langues étrangères. Ceci est en contradiction avec le CECR qui insiste sur une société plurilingue (CECR, 2001, p. 7). L'interculturalité n'a pas encore une place clairement définie (*Meesterschapsteam*, 2017, pas encore paru, p. 3).

La recherche de *Meesterschapsteam* suivie par rapport aux journées d'étude est divisée en deux grands thèmes : (1) la pratique actuelle et les vœux pour cette pratique et (2) les thèmes récurrents, comme entre autres la culture et l'interculturalité. Il y avait 281 participants, dont 83 enseignants de français. Il y avait seize participants à l'interview de groupe, dont cinq enseignants

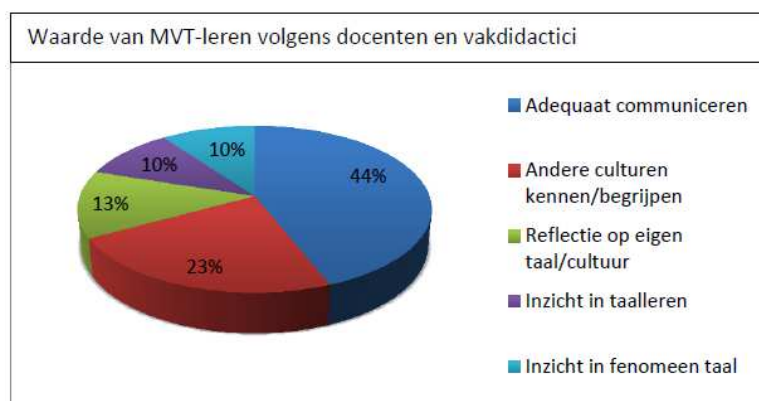
---

⁷ (Entre autres) les enseignants, les directeurs d'école, mais aussi les élèves et les parents. (<https://curriculum.nu/actueel/bijgestelde-visie-op-leergebied-engels-moderne-vreemde-talen/>, dernière consultation : 19-07-2018.)

⁸ Le contenu traité dans ce mémoire provient de la version qui nous a été soumise fin février 2018.

de français (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 5-8). Dans la partie suivante, nous traiterons principalement les résultats pertinents pour notre recherche. Il est important de noter que ces résultats concernent plusieurs langues étrangères à des niveaux différents, et pas seulement le français.

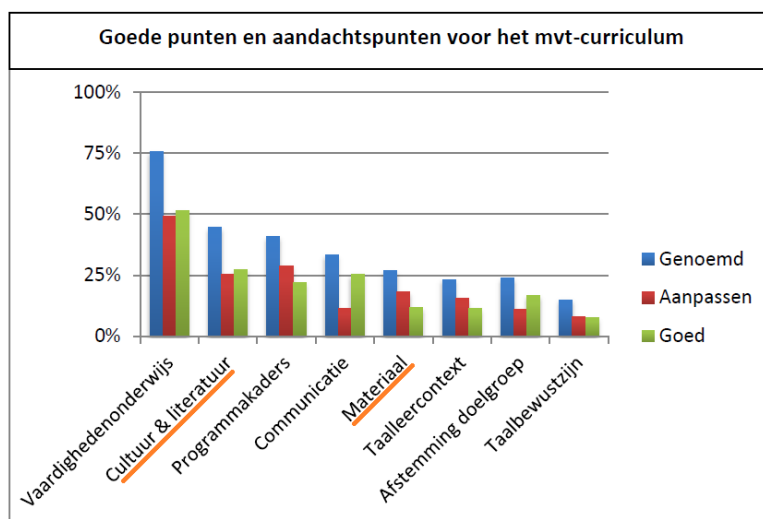
(1) Il s'est avéré que l'importance que les enseignants attribuent à la culture est plus grande que la vraie attention qu'ils y prêtent. Par ailleurs, comparée avec d'autres aspects de l'enseignement, comme le vocabulaire, la grammaire et l'expression orale, la culture ne prend pas une place large en termes d'importance et d'attention (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 10).

Intérêt d'apprendre une langue étrangère (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 12).

En revanche, s'agissant de la question de savoir pourquoi on apprend une langue étrangère, la notion de faire connaître et/ou comprendre d'autres cultures arrive en deuxième place (23%) et la réflexion sur sa propre langue et culture en troisième place (13%), derrière « la communication adéquate » (44%). Ces deux notions peuvent être regroupées sous le nom « conscience culturelle » (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 12-13).

En ce qui concerne le contenu général du curriculum actuel, les enseignants sont assez satisfaits (3,64 sur une échelle de 5), tandis que les formateurs à l'enseignement sont moins positifs (2,36 sur une échelle de 5) (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p.14).

Tableau des thèmes mentionnés – dont nous avons souligné « Cultuur & literatuur » et « Materiaal » - par les enseignants et les formateurs à l'enseignement, par rapport à l'idée que les points nommés doivent être changés ou non (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 16).

En ce qui concerne le curriculum actuel, presque la moitié (45%) des participants de la recherche de Meesterschapstam prêtent attention à la littérature et à l'enseignement de la culture, dont 27,2% de manière positive, ce qui veut dire que les participants sont satisfaits de l'état actuel de de l'enseignement de la littérature et de la culture. Certains enseignants veulent accorder plus d'attention à l'enseignement de la culture. Dans les réponses des participants, la culture et la littérature sont relativement souvent nommées, bien que les avis soient divers : une partie des enseignants s'estiment satisfaits de la place qu'occupe culture dans le programme, tandis que les autres indiquent avoir besoin d'un point de repère, notamment pour rendre l'enseignement « chouette » et plus riche en défis (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 16-18). Le matériel peut être un point de repère pour des enseignants. Certains enseignants veulent plus de modernisation. Les TIC sont vues d'une manière positive pour différencier et pour traiter l'actualité (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 19-20).

Pour améliorer l'enseignement des thèmes différentes, montrés dans le graphique ci-dessus, plus de temps et plus d'espace est nécessaire. Également la propre approche des enseignants, le changement d'évaluation (les tests) et la professionnalisation du domaine contribuent à changer ou à améliorer ces notions (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 22). La nécessité la moins mentionnée est l'aide des éditeurs concernant le contenu des manuels. Ces manuels peuvent être vus soit comme point de départ soit comme un attribut qui ne doit pas être prescriptif (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 26).

(2) Les enseignants interrogés voient le néerlandais et le français comme matières clés et la majorité souhaite une deuxième langue étrangère obligatoire dans le curriculum : le français, l'allemand ou une autre langue (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 28).

En ce qui concerne le thème d'ICC (*Interculturele Competentie* en néerlandais), les participants soulignent l'importance de bien connaître l'autre culture et de bien communiquer avec les gens appartenant à cette culture. La maîtrise de la langue n'est pas forcément plus importante que les compétences interculturelles. En général, les enseignants ont une attitude positive par rapport à l'offre explicite d'ICC avec une moyenne de 3,6 sur une échelle de 5. Cependant, un participant est d'avis qu'attribuer une place à l'interculturalité dans le curriculum pourrait lui conférer un caractère forcé. En outre, il y a trop peu de temps de cours et le concept de « *interculturele competenties* » reste difficile à définir. Les compétences interculturelles pourraient être traitées soit sous la forme d'une leçon de littérature, comme partie de la didactique de la langue cible ou sous la forme d'un échange scolaire. Un participant souligne le fait qu'il ne faut pas traiter les différences entre les cultures d'une manière stéréotypique (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 33-34).

Selon Kwakernaak (2017), comme décrit dans l'introduction, la culture ne peut pas vraiment occuper une grande place. Il y a plusieurs problèmes possibles qui empêchent la culture d'occuper une place définie dans l'enseignement des langues étrangères, mentionnés par le chercheur Kwakernaak (2017) dont un est la formation des enseignants : il est possible que les enseignants ne se sentent pas concernés par l'orientation large de leur discipline académique, qui se focalise sur la langue et la culture française, en contradiction avec « la langue et la littérature française » comme matière scolaire. Le statut élevé de la littérature pourrait empêcher la formation interculturelle. Plus précisément, Kwakernaak estime que l'enseignement de la culture diffère de l'enseignement littéraire. Cependant les textes littéraires peuvent être utilisés comme point de départ pour enseigner la culture, bien que la didactique diffère. En tout cas, les textes littéraires comme point de départ pour l'enseignement de la culture doivent avoir un contenu qui peut ouvrir des portes pour enseigner la société et la culture du pays cible (Kwakernaak, 2017, p. 15). Il est également possible que les enseignants ne s'estiment pas assez formés ou experts par rapport à l'enseignement de la culture. Une autre raison possible est le manque de clarté du contenu, à savoir qu'il y a plusieurs noms comme « *kennis van land en volk* » ou, « civilisation » « l'enseignement de la culture » ou « la formation ou la compétence (inter)culturelle ». La définition derrière ces appellations différentes n'a pas de contenu clair et elle ne connaît pas de contrôle sous la forme de tests dans le programme d'examens. Il n'y a par ailleurs pas de liste de lectures fixe et le curriculum n'est pas assez développé. Outre ce contenu vague et la place sous-représentée dans le curriculum, l'enseignement de la culture connaît aussi d'autres défis. Selon

Kwakernaak, un enseignement cherchant à éviter les conflits peut être renforcé par la résistance des élèves quand les enseignants traitent les éléments « étranges » en cours. Dans ce cadre, les enseignants évitent, consciemment ou inconsciemment, une confrontation avec l'inconnu pour ne pas traiter les stéréotypes et préjugés au lieu de les affaiblir selon lui. Un problème qui reste selon Kwakernaak est aussi la difficulté à déterminer quelle culture appartient à un certain pays, ce qui est en lien avec la complexité de la culture (Kwakernaak, 2017, p. 16).⁹ Selon Kwakernaak, on pourrait résoudre ces problèmes par des programmes de base et par des objectifs clairs et d'évaluation obligatoire. Dans le programme officiel d'examens, on trouve les compétences langagières – lire, écouter et regarder, parler, écrire – la littérature et l'histoire littéraire. Les objectifs pour l'examen ne contiennent pas explicitement d'aspects concernant la culture, donc l'évaluation de ces aspects reste facultative (Syllabus MVT vwo, 2018). En outre, un texte peut traiter d'un sujet culturel, mais ce sujet doit avoir une fonction claire afin que cela fonctionne comme enseignement de la culture. Sinon, un texte peut traiter de n'importe quel sujet (Kwakernaak, 2017, p. 16). Cependant, pour la compréhension d'un texte qui traite d'un sujet culturel, une certaine connaissance est nécessaire. Dans la pratique, néanmoins, les textes des examens ne demandent pas une connaissance large, car il n'y a pas de règles fixes concernant ce que les élèves doivent savoir en ce qui concerne le contenu (Kwakernaak, 2015, p. 388). Les auteurs des manuels et leurs éditeurs se laissent influencer par les objectifs et le programme d'examens, mais ils écoutent aussi les préférences concernant le contenu de leurs clients, les enseignants. Ce sont les enseignants qui choisissent normalement le manuel (Kwakernaak, 2015, p. 107-108). Ceci peut aussi contribuer à une place facultative de la culture dans les manuels.

Pour examiner cette place de la culture vague ou facultative et les problèmes, en particulier en quatrième classe vwo, ainsi que pour trouver des solutions éventuelles, nous nous basons sur la théorie ci-dessus par rapport à nos « adaptations » au niveau de distinction opératoire.

---

⁹ Voir aussi « 2.1 La notion de culture ».

3. Méthode de recherche

Comment la culture, du point de vue de l'approche interculturelle, est-elle abordée dans les manuels scolaires de français D'accord, Grandes Lignes et Libre Service, en particulier dans la pratique éducative des enseignants de français qui utilisent ces manuels en quatrième classe de vwo aux Pays-Bas?

Pour pouvoir répondre à cette question de recherche principale, il est important de prendre en compte les manuels, mais aussi les visions des différents enseignants de français qui utilisent ces manuels en quatrième classe de vwo. Pour cela, la méthode de recherche s'articule autour de trois axes. Premièrement, l'analyse des manuels concernant la culture du point de vue de l'interculturalité. Ensuite, l'enquête comme manière d'examiner les visions des enseignants en ce qui concerne la notion de culture. Ces enseignants utilisent l'une des manuels analysés, mais aussi d'autre matériel possible. Enfin, nous avons mené des interviews avec dix enseignants qui utilisent l'une des manuels analysés pour approfondir leurs visions par rapport à la notion d'enseignement de la culture, aussi par rapport à l'enquête. L'interview met également l'accent sur le déroulement des cours et sur l'interculturalité.

Il s'agit d'une recherche qualitative, dans la mesure où une grande partie des informations est obtenue par une analyse des manuels, d'une enquête et des interviews dont les résultats, qui incluent les opinions, s'expriment de manière textuelle (Stokking, 2014, p. 5). La banque de données ainsi que l'enquête emploient aussi la description des résultats en chiffres, cette étude intègre donc aussi un aspect quantitatif (Stokking, 2014, p. 5). Il s'agit également d'une recherche axée sur la pratique, car nous voulions en savoir plus concernant la pratique éducative (Stokking, 2014, p. 13). Par ailleurs, cet axe pratique a aussi pour but de formuler des recommandations pour l'enseignement.

3.1 Rassemblement et analyse des données

Pour répondre à la question de recherche à l'aide de la méthode de recherche, le cadre théorique, où les aspects de la culture et de l'interculturalité ainsi que quelques visions sur l'enseignement du français comme langue étrangère sont présentés, fonctionne comme fil conducteur. La réalisation par méthode de recherche individuelle se trouve dans les sous-chapitres suivants : « 3.1 Les manuels », « 3.2 L'enquête » et « 3.3 Les interviews ».

Dans les méthodes de recherche différentes qui mènent à examiner la place de la culture du point de vue de l'approche interculturelle en quatrième classe de vwo, nous examinerons les sujets divers, qui ont été abordés dans le cadre théorique : *Culture vs culture*, la diversité de sujets, les lieux (villes, régions, pays) abordés dans l'enseignement, aussi la francophonie, le lien entre

l'apprentissage de la langue et la culture, le profil d'apprentissage des élèves et l'interculturalité où les Pays-Bas ont été pris comme « propre culture », car il s'agit de l'enseignement aux Pays-Bas. Dans le sous-chapitre suivant, nous présentons les méthodes de recherche séparément et de manière détaillée. Les résultats des différentes méthodes de recherche sont ensuite combinés dans le chapitre « 4. Les résultats de l'analyse ».

3.2 Les manuels

Pour avoir une image concernant la culture et l'interculturalité dans les manuels à côté de l'enquête et des interviews, nous avons procédé à une analyse des manuels, parce qu'ils sont utilisés en cours et ils peuvent comporter des éléments culturels et interculturels.

Les manuels utilisés pour l'analyse sont les suivantes :

- D'accord*, 3ième édition, livre de textes
- D'accord*, 3ième édition, cahier d'exercices – clés
- Grandes Lignes*, 4ième édition, cahier d'activités 1
- Grandes Lignes*, 4ième édition, cahier d'activités 2
- Grandes Lignes*, 4ième édition, cahier d'activités 3
- Grandes Lignes*, 5ième édition, cahier d'activités A
- Grandes Lignes*, 5ième édition, cahier d'activités B
- Libre Service*, 3ième édition, édition intégrée
- Libre Service*, 4ième édition, édition intégrée

Nous avons examiné aussi les éditions précédentes, car elles sont encore en circulation.

Pour cette analyse des manuels scolaires, nous nous sommes basée sur les notions dans notre cadre théorique. Aussi, nous avons pris l'analyse des manuels de Nijenkamp qui concerne les éléments théoriques que nous avons également utilisés comme point de départ. Brièvement, elle a analysé plusieurs manuels scolaires en entier concernant les thèmes suivants : le contenu culturel dans *D'accord* et *Grandes Lignes*, les différences entre *D'accord* et *Grandes Lignes* par rapport aux éléments culturels, la mesure dans laquelle les manuels reflètent le caractère multiple du monde francophone, la mesure dans laquelle l'apprentissage de la langue et l'apprentissage de la culture sont liés, la manière dont les profils d'apprentissage dans les manuels orientent les élèves et la mesure dans laquelle les manuels prennent en considération le rôle de la culture néerlandaise et finalement la mesure dans laquelle les manuels scolaires favorisent le développement des trois dimensions du modèle de Byram (les savoirs, le savoir-faire et le savoir-être). Nous avons tenu compte des cinq dimensions de Byram pour espérer avoir une image plus

complète des compétences interculturelles des élèves. Par ailleurs, Nijenkamp a fait l'analyse en mode manuel, tandis que nous avons intégré nos résultats dans un tableau Excel. Le système automatique permet de filtrer et de compter les différents résultats comme nous le voyons à la page horizontale suivante.

Comme ce présent mémoire s'oriente sur trois axes (l'analyse des manuels, l'enquête et les interviews), la décision a été prise de n'analyser qu'un chapitre par manuel de manière approfondie et les autres chapitres plus globalement où nous aborderons les thèmes et les lieux de manière globale, notamment ceux qui sont mentionnés dans les pages d'introduction des manuels. Les chapitres sélectionnés pour l'analyse se rapportent tous au thème global du contact, plus particulièrement concernant la vie scolaire.

Nous nous concentrerons notamment sur la place des Pays-Bas dans tous les chapitres des manuels comme il s'agit d'une notion d'interculturalité. Même si nous n'examinerons qu'un chapitre par manuel en détail, la totalité des aspects culturels compris dans ce chapitre seront passés en revue, mais d'une manière différente : ainsi nous interrogerons les enseignants au moyen d'une enquête et d'interviews concernant les manuels, la (place de la) culture et (celle de) l'interculturalité.

Comme nous analyserons la culture et l'interculturalité dans les manuels et les cours à l'aide de méthodes de recherche différentes, nous nous sommes focalisée sur les textes, les exercices et les images fixes, non digitales dans l'analyse des manuels. C'est à dire que les fragments audio, vidéo et les autres éléments éventuellement disponibles en ligne qui traitent de la culture ont été abordés pendant les interviews, car nous n'avons pas eu accès aux manuels en ligne.

Les chapitres analysés en détail sont les suivants :

- D'accord*, 3ième édition, livre de textes, chapitre 1 : « Fini les vacances ! » (D'ac T)
- D'accord*, 3ième édition, cahier d'exercices, chapitre 1 : « Fini les vacances ! » (D'ac E)
- Grandes Lignes*, 4ième édition, cahier d'activités 3, chapitre 5 : « En classe » (GL4)
- Grandes Lignes*, 5ième édition, cahier d'activités B, chapitre 5 : « L'école, toute une vie ? » (GL5)
- Libre Service*, 3ième édition, édition intégrée, chapitre 1 : « Contact » (LS3)
- Libre Service*, 4ième édition, édition intégrée, chapitre 1 : « Contactez-moi » (LS4)

La banque de données que nous avons remplie pendant l'analyse des manuels – copié d'Excel

Les méthodes DT / DE / G1 / G2 / G3 / GA / GB / LS3/ LS4	Chapitre	Titre du chapitre	Texte, exercice ou image	Titre	Page	Notion culturelle: <i>oui / non</i>	Sujet	Culture1 /culture2	Lieu mention	En dehors de France	Vocabulaire géographiquement varié du français	Exemple d'un lien entre la langue et la culture	Vocabulaire des chapitres analysés (équivalence / pragmatique / sémantique)	Pays-Bas (mention / comparaison / réflexion)	Le profil d'apprentissage des élèves (touriste / connaisseur / intermédiaire)	Byram exercices: se / s / sc / saf / ss
---	----------	----------------------	--------------------------------	-------	------	---	-------	-----------------------	--------------	------------------------	--	---	--	---	--	--

Le tableau Excel a ensuite été rempli en fonction des critères suivants pour les chapitres sélectionnés :

Culture

- Notion culturelle (oui ou non)
- Sujet
- Culture* (1)/*culture* (2)
- Lieu mentionné (ville, pays, région)
- Lieu mentionné en dehors de France (oui ou non)

« Notion culturelle (oui ou non) » a été remplie de la manière suivante : pour être considéré comme « culturel », un texte, exercice ou image devait d'une part traiter d'un sujet concernant la *Culture* ou *culture* - plus particulièrement par rapport à un pays ou groupe spécifique. D'autre part, il devait être abordé d'une manière explicative. Il fallait donc qu'il s'agisse de plus qu'une simple mention. Pour clarifier ces critères, voici décrivons les exemples des manuels.¹⁰ Le texte qui parle du look de la rentrée dans *D'accord* (D'ac T, p. 9) n'est pas *culturel*, car il ne s'agit pas d'un (groupe dans un) pays spécifique. L'idée du lycée ou de la rentrée ne sont pas expliquées non plus, il s'agit d'une simple mention. Un autre texte dans *D'accord* (D'ac T, p. 10) est un texte culturel, car il s'agit de la rentrée (*culture*), notamment lié à une région en France (*Culture*), et la rentrée est aussi expliquée, donc ce n'est pas seulement une mention. Un exercice n'est pas culturel quand le seul but sont les compétences langagières ou quand un sujet d'un texte pourrait être remplacé par un autre sujet. En ce qui concerne les images, il ne s'agit pas forcément d'une explication pour déterminer si elle est culturelle ou non. Un élément visible de la *Culture* lié à un pays (par exemple le drapeau français ou un film) est nécessaire pour déterminer s'il s'agit d'une image culturelle. Pour être claire, nous décrivons deux exemples.¹¹ Il ne s'agit pas d'une image culturelle quand elle n'est pas liée à un groupe dans un pays spécifique, aussi pas à une notion *Culturelle*, comme par exemple un cartoon d'un garçon amoureux et une fille qui ne s'intéresse pas à lui (LS3, p. 29). Une image culturelle est une affiche de cinéma d'un film français (*Culture*), par exemple *Amélie* (LS3, p. 21).

Sous la notion « Culture », la diversité culturelle est prise en compte : le lien entre *Culture* et *culture* et la diversité des pays et lieux. Plusieurs lieux peuvent être abordés dans un même texte ou exercice, nous avons mentionnés tous les lieux.

---

¹⁰ À cause des droits d'auteur, nous n'insérons pas les images.

¹¹ À cause des droits d'auteur, nous n'insérons pas les images.

L'apprentissage de la langue

- Mots et phrases qui ne sont pas liés au français de référence
- Exemples d'un lien clairement visible entre la langue et la culture
- Vocabulaire : liste d'équivalences, sémantique, pragmatique

Sous la notion « L'apprentissage de la langue », les régionalismes (un vocabulaire géographiquement varié), soit les mots ou phrases qui ne sont pas liés au français de référence, sont examinés dans les listes de vocabulaire accompagnant les chapitres analysés en détail. Aussi, le lien entre l'apprentissage d'une langue et celle de la culture a été examiné dans les chapitres analysés en détail, par exemple un mélange entre la culture comme objectif d'apprentissage ou de réflexion et une compétence comme écrire. Nous avons regardé s'il s'agit de listes d'équivalences ou si elles prennent également en compte les différences sémantiques et pragmatiques. Dans tous les cas, il devait s'agir d'exemples explicites.

L'interculturalité

- Pays-Bas (mention, comparaison, réflexion)
- Le profil d'apprentissage des élèves (touriste, connaisseur, intermédiaire)
- Byram (savoir être/ savoirs/ savoir comprendre/ savoir apprendre faire/ savoir s'engager)

En ce qui concerne « L'interculturalité » dans Excel, nous avons examiné si les Pays-Bas sont simplement mentionnés, comparés (par exemple avec un autre pays) ou s'ils font l'objet d'une réflexion. Quand il s'agit d'une notion (inter)culturelle, nous avons regardé le profil d'apprentissage de l'élève comme touriste, connaisseur ou intermédiaire.¹² Nous ne l'avons pas fait pour les textes qui ne sont pas culturels. Quand les Pays-Bas sont mentionnés, nous avons examiné les compétences de Byram (1997).¹³

Pour les autres chapitres des manuels scolaires, nous avons également utilisé la banque de données d'Excel représentée à la page (horizontale) 28. Nous nous sommes concentrée globalement – notamment dans les introductions des chapitres divers – sur les sujets et les lieux traités. Ensuite, nous avons examiné pour tous les manuels la place des Pays-Bas comme notion d'interculturalité : nous nous sommes attachée aux notions comme « hollandaise » ou « Hollande » ou « Amsterdam » et nous avons noté s'il s'agit d'une mention, une comparaison (avec un autre pays) ou une réflexion. Les sujets sont divisés entre *Culture et culture*.

---

¹² Voir le cadre théorique, p.16.

¹³ Voir le cadre théorique, p.15.

En ce qui concerne les notices explicatives destinées aux enseignants, nous avons cherché les éléments concernant des explications se rattachant à l'enseignement de la culture ou de l'interculturalité. Après la recherche concernant ces notions, nous avons examiné ces mentions de culture ou d'interculturalité par rapport aux autres sujets mentionnés dans les notices.¹⁴

Finalement, il est important de prendre en compte la « relativité ». C'est-à-dire, un manuel ou un chapitre peut avoir plus de textes qu'un(e) autre et par conséquent possiblement plus de textes culturels.

3.3 L'enquête

L'enquête avait pour but d'examiner le regard que portent les enseignants sur les manuels scolaires, la culture et l'interculturalité.¹⁵ Nous avons diffusé l'enquête créé dans *Google Forms* sur des pages Facebook : les groupes d'enseignants de français et celles de la langue et la culture française à l'Université d'Utrecht. Nous avons également envoyé l'enquête aux adresses mails connues des écoles dans les provinces Hollande du Sud, Utrecht, Gueldre et Brabant du Nord. En outre, nous avons également approché les enseignants que nous connaissons personnellement dans ces provinces. Nous avons leur demandé d'également diffuser l'enquête parmi leurs collègues. Les réponses ont été collectées entre le 30 avril 2018 et le 29 mai 2018.

Les participants visés par l'enquête étaient un maximum d'enseignants de français en quatrième classe vwo. À la fin de la diffusion en ligne, 43 participants avaient répondu dont la plupart utilisait l'un des manuels suivants : *D'accord*, *Grandes Lignes* ou *Libre Service*. Le participant le plus jeune avait 22 ans et le plus âgé avait 64 ans. Les tranches d'âge de 46-50 et de 56-60 ans sont les plus représentées : les deux groupes comportent dix personnes. La tranche d'âge la moins représentée est celle des 36-40 ans avec un seul participant. La grande majorité des participants sont des femmes (34), pour environ un cinquième d'hommes (9). Presque la moitié des participants enseignent dans la province d'Utrecht, 18,6% en Hollande du Sud et 14% en Gueldre. Les provinces de Drenthe, Frise et Groningue ne sont pas représentées. Le nombre d'années de l'ancienneté du français est de 16,57 ans.

Les résultats de *Google Forms* sont analysés à l'aide d'une feuille Excel et par des graphiques. Nous avons catégorisé les réponses par thème, et une lettre a été attribuée à chacun de ces thèmes.¹⁶ Les chiffres remplis incorrectes dans l'enquête ont été éliminées. Nous avons demandé les enseignants combien de minutes de cours par semaine ils enseignent le français. « 2 » est répondu deux fois et « 3 » a été répondu une fois, ce qui veut possiblement dire deux ou trois

---

¹⁴ Nous n'avons pas eu accès à toutes les notices explicatives. Dans ce cas, nous avons utilisé de l'information du site web.

¹⁵ L'enquête complète se trouve dans l'annexe II.

¹⁶ Voir l'annexe III.

heures de cours et pas deux ou trois minutes. Cependant, nous ne l'avons pas apportée dans notre analyse car nous ne sommes pas sûre de combien de minutes il s'agit exactement. Ensuite, nous avons demandé l'ancienneté dont une réponse était 292,5 ans, ce qui nous n'avons pas apporté non plus.

3.3.1. Explication des questions de l'enquête

Premièrement, ci-dessous suivent les questions de l'enquête dans l'ordre et leurs explications.

QUESTIONS	EXPLICATION
1. Wat is uw leeftijd ? <i>Question ouverte.</i>	Pour connaître la moyenne d'âge, ce qui peut indiquer l'ancienneté.
2. Wat is uw geslacht ? <i>Vrouw – man (un choix)</i>	Pour connaître le rapport entre le nombre de femmes et d'hommes.
3. In welke provincie bevindt zich de school waarop u werkt? <i>Liste à crocher avec les douze provinces aux Pays-Bas (un choix)</i>	Pour connaître de quelles provinces les participants viennent et si toutes les provinces sont représentées.
4. Hoeveel jaar geeft u het vak Frans op de middelbare school? <i>Question ouverte.</i>	Pour connaître la moyenne d'ancienneté, ceci peut indiquer l'expérience dans l'enseignement de la culture.
5. Hoeveel minuten per week krijgt een 4 vwo klas het vak Frans bij u op school? <i>Question ouverte.</i>	Pour connaître le temps moyen d'enseignement du français, ceci peut indiquer le temps qui reste pour l'enseignement de la culture.
6. Welke lesmethode gebruikt u nu in 4 vwo? <i>D'accord derde editie – Grandes Lignes vierde editie – Grandes Lignes vijfde editie – Libre Service derde editie – Libre Service vierde editie – Anders, namelijk... (un choix)</i>	Pour connaître la répartition par rapport aux manuels des participants.
7. Indien van toepassing: welke lesmethode én welke editie gebruikte u vóór uw huidige lesmethode in 4 vwo? <i>Question ouverte.</i>	Pour connaître la répartition par rapport aux manuels précédents des participants.
8. Indien van toepassing: waarom bent u van lesmethode gewisseld? <i>Question ouverte.</i>	Pour connaître la raison pour un changement de manuel, il est possible que le contenu (culturel) joue un rôle ici.
9. Welk belang hecht u aan het onderwijzen van cultuur? <i>Geen – Weinig – Neutraal – Veel – Erg veel (un choix)</i>	L'importance attribuée à la culture peut indiquer quelque chose sur sa place en quatrième classe.
10. Licht het bovenstaande antwoord toe. <i>Question ouverte.</i>	La raison correspondante aide également à comprendre cette importance attribuée.

<p>11. Welke aspecten van cultuur vindt u het belangrijkste om te onderwijzen in 4 vwo bij het vak Frans? Leg uit waarom. <i>Question ouverte.</i></p>	<p>Les réponses montrent l'importance attribuée aux aspects différents, mais possiblement aussi la fréquence du traitement des sujets en quatrième classe. « Possiblement », car l'importance ne dit pas forcément quelque chose sur le vrai traitement en cours.</p>
<p>12. Hoe vaak betreft u cultuur bij uw lessen Frans in 4 vwo? <i>Elke les - Elke week - Elke maand - Elk kwartaal - Zeer zelden - Nooit - Anders, namelijk... (un choix)</i></p>	<p>Ceci indique la fréquence de l'enseignement de la culture ce qui peut indiquer une place grande ou petite de l'enseignement de la culture.</p>
<p>13. Vindt u uw huidige lesmethode Frans toereikend voor het onderwijzen van cultuur in 4 vwo? Leg uit waarom wel of niet. <i>Question ouverte.</i></p>	<p>Nous pouvons examiner si les manuels sont adéquats pour l'enseignement de la culture selon les enseignants ou si une amélioration est nécessaire.</p>
<p>14. Wat gebruikt u buiten de lesmethode om cultuur te onderwijzen in 4 vwo? <i>Eigen kennis en/of ervaring - Boeken - Films - Kranten en/of tijdschriften - Muziek - TV5MONDE - Anders, namelijk... (plusieurs réponses possibles)</i></p>	<p>Ceci peut indiquer ce qu'il manque dans le manuel et aussi les manières différentes d'enseigner la culture.</p>
<p>15. Indien van toepassing: licht bovenstaand(e) antwoord(en) toe. <i>Question ouverte.</i></p>	<p>Une explication pour donner la possibilité aux enseignants d'expliquer leur réponse par rapport à la question 14.</p>
<p>16. Welk belang hecht u aan het behandelen van interculturaliteit (bijv. vergelijking maken tussen Frankrijk en Nederland) in 4 vwo? <i>Geen - Weinig - Neutraal - Veel - Erg veel (un choix)</i></p>	<p>L'importance attribuée à l'interculturalité peut indiquer quelque chose sur sa place en quatrième classe.</p>
<p>17. Licht het bovenstaande antwoord toe. <i>Question ouverte.</i></p>	<p>La raison correspondante peut indiquer pourquoi on enseigne ou non l'interculturalité.</p>
<p>18. Welke omschrijving is het meest van toepassing m.b.t. het doel van cultuuronderwijs binnen uw lessen Frans in 4 vwo? Noteer de letter die het meest van toepassing is en licht toe.¹⁷</p>	<p>Pour connaître l'objectif d'apprentissage des élèves. Ceci peut dire aussi quelque chose sur leur profil d'apprentissage, notamment si la propre culture (néerlandaise) est prise en compte et ne pas seulement la culture française.</p>
<p>19. Wat zou er volgens u veranderd kunnen worden m.b.t. het cultuuronderwijs bij het vak Frans? <i>Question ouverte.</i></p>	<p>Les enseignants peuvent indiquer s'il y a des aspects de l'enseignement de la culture qui pourraient être changés ou non. Ceci peut indiquer la satisfaction concernant l'enseignement de la culture.</p>

¹⁷ A = De leerling heeft kennis over de andere (bijv. Franse) cultuur, B = De leerling heeft zowel kennis over de eigen (bijv. Nederlandse) als over de andere (bijv. Franse) cultuur, C = De leerling kan bemiddelen tussen de eigen (bijv. Nederlandse) en de andere (bijv. Franse) cultuur.

<p>20. Indien van toepassing: wat is er nodig om deze verandering mogelijk te maken? <i>Question ouverte.</i></p>	<p>Les éléments nécessaires par rapport à la question 19 peuvent être élaborés. Ceci aide à formuler les recommandations pour la pratique éducatif.</p>
--	---

Les questions de recherche et les résultats qui ont découlé de la recherche pertinente de *Meesterschapsteam*¹⁸ (2017, pas encore paru) étaient globalement un fil conducteur pour notre enquête.

Nous n'avons pas copié littéralement les questions (de recherche) de *Meesterschapsteam*, car notre enquête était spécifiquement adressée aux enseignants de français en quatrième classe vwo sur un sujet spécifique alors que l'enquête de *Meesterschapsteam* était adressée à un public plus large concernant des sujets différents. Dans notre enquête, certaines questions sont personnalisées sous la forme de 'vous' car on s'adresse directement aux enseignants. En outre, notre enquête n'était pas exhaustive par rapport aux questions de *Meesterschapsteam*, car nous avons mené également des interviews semi-structurées où nous avons élaboré quelques éléments. Les éléments découlant de questions posées ou de réponses fournies au cours des interviews sont marqués en **turquoise**.

Dans le tableau aux pages suivants se trouvent les questions de *Meesterschapsteam MVT*, les questions de notre enquête qui sont basées sur celles de *Meesterschapsteam*, et la justification spécifique de nos questions par rapport à *Meesterschapsteam*.

---

¹⁸ Voir aussi le cadre théorique pour la recherche de *Meesterschapsteam*.

Meesterschapsteam MVT	Enquête Kastelein	Explication
<p>(1) De huidige praktijk en praktijkwensen: hoe kijken docenten en vakdidactici tegen het huidige MVT-onderwijs aan, wat gaat er goed, wat zouden ze willen veranderen en wat is daarvoor nodig?</p> <p>1a. Welke visie hebben docenten en vakdidactici op mvt in de samenleving en hoe tevreden zijn ze over de inhoud van het huidige moderne vreemde taalonderwijs?</p> <p><i>Résultats :</i> a)Aandacht van onderwerpen b)Belang van onderwerpen c)Redenen om een onderwerp te behandelen d)Waarde van het leren van een moderne vreemde taal e)Tevredenheid curriculum</p>	<p>11. Welke aspecten van cultuur vindt u het belangrijkste om te onderwijzen in 4 vwo bij het vak Frans? Leg uit waarom.</p>	<p>1a. & e) Ceci découle plutôt des interviews que de l'enquête, même si les questions 19 et 20 de l'enquête peuvent aussi donner une indication du contentement, notamment par rapport à l'enseignement de la culture.</p> <p>11. Ici, l'importance de certains aspects culturels est demandée ainsi que les raisons, mais aussi l'attention pour les sujets nommés sous la notion culture : <i>Culture vs culture</i> (a, b & c de Meesterschapsteam). En outre, les réponses ici montrent l'importance, mais possiblement aussi la fréquence du traitement des sujets dans un cours de français.</p> <p>d) Ceci découle plutôt (indirectement) des interviews.</p>
<p>1b. Zou er volgens docenten en vakdidactici iets aan het huidige moderne vreemde taalonderwijs moeten veranderen en, zo ja, wat?</p> <p><i>Résultats :</i> a)Goede punten b)Aandachtspunten (e.a. <u>le matériel</u>)</p>	<p>19. Wat zou er volgens u veranderd kunnen worden m.b.t. het cultuuronderwijs bij het vak Frans?</p> <p>13. Vindt u uw huidige lesmethode Frans toereikend voor het onderwijzen van cultuur in 4 vwo? Leg uit waarom wel of niet.</p>	<p>19. Ici, les enseignants peuvent indiquer s'il y a des aspects de l'enseignement de la culture qui pourraient être changés ou non.</p> <p>13. Ici, nous pouvons examiner si les manuels sont adéquats pour l'enseignement de la culture ou si une amélioration est nécessaire.</p>

<p>1c. Wat is er volgens docenten en vakdidactici nodig om verandering mogelijk te maken?</p> <p><i>Résultats :</i> a) Benodigheden voor verandering van het curriculum</p>	<p>20. Indien van toepassing: wat is er nodig om deze verandering mogelijk te maken?</p>	<p>20. Ici, les éléments nécessaires par rapport à la question 19 peuvent être élaborés.</p>
<p>(2) Terugkerende mvt-onderwerpen: hoe staan docenten en vakdidactici tegenover veelgehoorde onderwerpen voor het onderwijs?</p> <p>2a. Welke status in het curriculum bedelen docenten en vakdidactici de verschillende talen toe?</p> <p><i>Résultats :</i> a) Status van taalvakken</p>	<p>-</p>	<p>a) Dans l'interview, la place du français par rapport aux autres langues se révélait.</p>
<p>2b. Welk belang hechten docenten en vakdidactici aan taalbewustzijns-onderwerpen, doeltaalgebruik, het gebruik van ICT en het <u>bevorderen van Interculturele competentie</u>?¹⁹</p>	<p>9. Welk belang hecht u aan het onderwijzen van cultuur?</p> <p>10. Licht het bovenstaande antwoord toe.</p> <p>16. Welk belang hecht u aan het behandelen van interculturaliteit (bijv. vergelijking maken tussen Frankrijk en Nederland) in 4 vwo?</p> <p>17. Licht het bovenstaande antwoord toe.</p>	<p>9. & 10. Ici, l'importance de l'enseignement et l'explication accompagnante est exprimée sur une échelle de 1 à 5 « geen – erg veel », car l'importance attribuée à la culture peut indiquer quelque chose sur sa place en quatrième classe.</p> <p>16. & 17. Ici, l'importance de l'interculturalité et l'explication accompagnante est exprimée par une échelle de 1 à 5 « geen – erg veel », car l'importance attribuée à l'interculturalité peut indiquer quelque chose sur sa place en quatrième classe.</p>

¹⁹ NB dans notre enquête donc aussi la culture.

<p>2c. In hoeverre voelen docenten en vakdidactici zich vakinhoudelijk en vakdidactisch bekwaam op deze gebieden (<u>bevorderen van Interculturele competentie</u>)?</p> <p>2d. In hoeverre zijn deze onderwerpen (<u>bevorderen van Interculturele competentie</u>) volgens docenten en vakdidactici aanwezig in de huidige lespraktijk?</p>	<p>14. Wat gebruikt u buiten de lesmethode om cultuur te onderwijzen in 4 vwo?</p> <p>12. Hoe vaak betreft u cultuur bij uw lessen Frans in 4 vwo?</p>	<p>14. Cocher 'eigen kennis' dans cette question peut donner une indication que les enseignants sont bien formés pour enseigner la culture.</p> <p>12. Ceci indique la fréquence de l'enseignement de la culture. Dans l'interview, ceci est plus élaboré aussi par rapport à l'interculturalité.</p>
---	--	---

3.4 Les interviews

Pendant les interviews, il était possible de demander des clarifications aux enseignants, contrairement à l'enquête. En ce qui concerne le contenu, l'interview a consisté globalement en trois parties : la culture, l'interculturalité et des recommandations pour la pratique. L'interview a été testée par un enseignant de français en formation pour évaluer la longueur et la clarté des questions.

Les premières semaines du juin, nous avons interviewé dix enseignants de français aux Pays-Bas qui enseignent en quatrième classe vwo, qui utilisent l'un des manuels analysés et qui ont tous répondu à l'enquête. Par manuel et par édition nous avons interviewé deux enseignants. Tous les enseignants ont signé un formulaire de consentement.²⁰ Les âges variaient entre 24 et 64 ans, avec 6 femmes et 4 hommes interviewés. Leurs profils variaient d'enseignant débutant (3) à expert (7). Dans notre recherche, un enseignant débutant enseigne moins que 5 ans et un enseignant plus que cinq ans. L'ancienneté moyenne dans l'enseignement secondaire était de 15 ans et la moyenne d'âge était de 41,3 ans. Le fait que des hommes et des femmes ont été interviewés était uniquement dans un souci de diversité, et ne sert pas à établir une comparaison entre femmes et hommes. Tous les enseignants interviewés enseignent dans les provinces de Brabant-du-Nord, Hollande du Sud ou Utrecht. Pour des raisons d'anonymité, nous avons seulement transcrit le manuel utilisé, l'ancienneté et la longueur de l'utilisation du manuel actuel par interview en annexe (VII).

²⁰ Voir l'annexe IV.

Les interviews ont été menées en juin 2018. La procédure suivie pendant l'interview était la suivante : nous avons commencé par faire lire et signer aux participants un formulaire de consentement dans lequel le but de notre recherche et la procédure entourant les interviews ont été expliqués. Après, nous avons remercié les participants, brièvement expliqué le sujet et souligné le traitement anonyme des résultats avant de poser les questions. Il y avait un enregistrement des interviews, avec deux enregistreurs de conversation : l'un sur l'ordinateur et l'autre sur un caméscope dont l'objectif n'était pas tourné vers les participants ou sur un téléphone portable. Pendant l'interview, nous n'avons pas pris de notes afin que cela ne dérange pas la conversation, la transcription s'est donc uniquement basée sur les enregistrements audios. Une transcription par interview s'en est suivie. Il s'agit d'interviews semi-structurées : il y avait des questions rédigées d'avance, mais il y avait aussi la possibilité de poser d'autres questions, par exemple une clarification des deux parties (Stokking, 2014).

Pour analyser le contenu des interviews, elles ont été transcrites de manière la plus littérale possible, mais pas de manière phonétique, car nous nous intéressons au contenu et non à la forme. Les lapsus ou les répétitions ont été supprimés. Nous n'avons pas transcrit les parties qui s'écartaient trop du sujet, par exemple les histoires concernant des autres classe que la quatrième classe vwo. Par ailleurs, les noms mentionnés dans les interviews ont été effacés pour garder l'anonymat des personnes interrogées. Nous avons inséré des signes de ponctuation pour faciliter la lisibilité. Les interviewés ont été vouvoyés ou tutoyés, en fonction de la préférence ou du degré de familiarité avec l'interviewé.²¹

---

²¹ Le formulaire de consentement (IV), le formulaire directeur avec les questions des interviews (V), les résumés des réponses pertinentes pour notre recherche (VI) et les transcriptions (VII) se trouvent dans l'annexe.

Dans ce schéma ci-dessous, se trouvent les conventions de transcription.

<i>((Lorem ipsum))</i>	Information linguistique supplémentaire, comme les rires, les pauses ou les chevauchements.
?Lorem ipsum?	Mots ou phrases transcrits sans certitude.
'Lorem ipsum'	Citation dans l'histoire de l'interviewer ou de l'interviewé(e).
[Lorem ipsum]	Commentaire, explication, correction ou petit résumé (en cas de digression) de l'interviewer ou de l'interviewé.
(...)	Partie éliminée : lapsus, répétitions, hésitations, les phrases qui commencent, mais qui ne se finissent pas.

Basé sur le schéma dans Schneider, 2018, p. 18.

3.4.1. Explication des questions des interviews

Les questions de l'interview sont bâties à partir des questions de l'enquête et l'interview fonctionnait relativement comme approfondissement, clarification et vérification. Pendant l'interview, nous avons mis l'accent sur plus de détails, tels que la manière dont les enseignants abordent un cours sur la culture.

Les questions étaient un « soutien », mais l'ordre n'était pas si strict : quand un enseignant a mentionné quelque chose hors de la question actuellement posée, nous l'avons normalement laissé parler de ce sujet, car nous nous intéressons à sa contribution. Les questions en gras (p. ex. 4) sont les questions principales, souvent ouvertes. Les sous-questions (p. ex. 4.1, 4.2) ou les points en italique (p.ex. '*Wanneer dit schooljaar ?*') sont des sujets de discussion et des questions à poser quand les enseignants ne les mentionnent pas en première instance. Les questions dans le prolongement de l'enquête sont marquées en vert dans le tableau. Ce prolongement est aussi expliqué. Les questions pas marquées en vert ne sont pas posées dans l'enquête.

Questions générales

- Hoe oud bent u?
- Hoeveel jaar geeft u het vak Frans op de middelbare school?
- Welke lesmethode gebruikt u dit schooljaar in 4 vwo?
- Welke editie gebruikt u nu van uw huidige lesmethode in 4 vwo?
- Hoelang gebruikt u deze editie al in 4 vwo?

QUESTIONS	EXPLICATION
<p>1. Wat verstaat u onder cultuur?</p>	<p>1. Question ouverte, car nous voulons savoir les réponses des enseignants sans leur dire ce que nous pensons de la culture. Quand un prof nommait une seule chose, nous lui avons donné des suggestions.</p>
<p>2. Welke van de deze genoemde aspecten behandelt u in de les in 4 vwo?</p>	<p>2. L'idée de culture et les vrais sujets traités de cette idée en cours peuvent montrer la diversité des sujets culturels en cours.</p>
<p>3. Wat is voor u het belangrijkste van deze genoemde aspecten?</p>	<p>3. Ceci peut indiquer la fréquence de certains sujets traités en cours.</p> <p>3. Question de l'enquête : <i>11. Welke aspecten van cultuur vindt u het belangrijkste om te onderwijzen in 4 vwo bij het vak Frans? Leg uit waarom.</i> Dans l'interview, nous donnons plus de temps pour premièrement formuler les idées concernant la culture. Après, nous demandons quels traits les enseignants utilisent et après l'importance attribuée aux aspects.</p>
<p>4. Welke plaats heeft cultuur in uw lessen in 4 vwo (hoe vaak, wanneer)?</p> <p>4.1 Hoe vaak (elke les, elke week, elke maand, zelden, wisselend...)?</p> <p>4.2 Wanneer in de les?</p> <p>4.3 Belang (vooral t.o.v. andere onderdelen!)?</p> <p>4.4 Zit er een verschil tussen met hoe u eerst cultuur onderwees en nu?</p>	<p>4. C'est une question ouverte, mais les sous-questions éventuelles aident les enseignants à répondre.</p> <p>4.1 Question de l'enquête : <i>12. Hoe vaak betreft u cultuur bij uw lessen Frans in 4 vwo?</i> Nous vérifions chez les dix enseignants les vrais effets par rapport aux résultats généraux de l'enquête.</p> <p>4.2 Cette question n'a pas été posée dans l'enquête, ici nous entrons plus dans les détails.</p> <p>4.3 Question de l'enquête : <i>9. Welk belang hecht u aan het onderwijzen van cultuur?</i> Dans l'interview nous demandons aussi l'importance, mais notamment par rapport aux autres compétences, car l'interview met l'accent sur les détails.</p>

	<p>4.4 Ici nous pouvons examiner la différence de l'enseignement de la culture par rapport à l'ancienneté. Nous pouvons examiner quelles sont les différences entre les profs expérimentés et débutants et si cela a de l'influence sur l'enseignement de la culture.</p>
<p>5. Hoe gebruikt u de methode om cultuur te onderwijzen in 4 vwo</p> <p>5.1 Houdt u de volgorde aan?</p> <p>5.2 Houvast, wel/geen inspiratiebron?</p> <p>5.3 Gebruikt u soms losse teksten/oefeningen/afbeeldingen?</p> <p>5.4 Ander materiaal dan de lesmethode?</p>	<p>5. Cette question ouverte (soutenue par les éléments en italique peuvent être demandés si l'enseignant ne les raconte pas) peut indiquer la satisfaction d'un manuel d'une manière plus détaillée que l'enquête</p> <p>5. Question de l'enquête : <i>13. Vindt u uw huidige lesmethode Frans toereikend voor het onderwijzen van cultuur in 4 vwo? Leg uit waarom wel of niet.</i>)</p> <p>5.4 Question de l'enquête : <i>14. Wat gebruikt u buiten de lesmethode om cultuur te onderwijzen in 4 vwo?</i></p> <p>Vérification par rapport aux réponses de l'enquête, dans l'interview nous pouvons entrer dans les détails.</p>
<p>6. Op welke manier maakt u gebruik van ICT (audio, beeldmateriaal) van de lesmethode om cultuur te onderwijzen in 4 vwo? Waarom?</p>	<p>Nous pouvons examiner la totalité de contenu culturel des manuels par rapport à notre analyse des manuels, où nous nous n'avons que concentré sur les textes, exercices et images pas digitaux.</p>
<p>7. Hoe toetst u culturele vaardigheden en kennis in 4 vwo?</p>	<p>Dans l'interview nous avons demandé plus en détail le déroulement d'un cours, comme l'évaluation du contenu. L'évaluation peut indiquer s'il s'agit d'une place fixe ou plutôt infixe.</p>
<p>8. Kunt u een voorbeeld geven van de door u laatst gegeven "cultuurles" in 4 vwo?</p> <p>-Wanneer dit schooljaar?</p> <p>-Hoe lang duurde de les/het les onderdeel?</p> <p>-Welk onderwerp?</p> <p>-Welk materiaal (methode, ander materiaal)?</p> <p>-Wat doen de leerlingen tijdens de les?</p> <p>-Wat moeten de leerlingen weten aan het eind?</p>	<p>Une description d'un cours spécifique de culture indique bien sa place au lieu de seulement demander ce qu'on traite en général dans les cours.</p>
<p>9. Wat verstaat u onder interculturaliteit?</p>	<p>Question ouverte, car nous voulons savoir les réponses des enseignants sans leur dire ce que nous pensons de l'interculturalité. Quand le prof ne le savait pas, nous pouvions dire une suggestion comme 'faire une comparaison entre la France et les Pays-Bas'.</p> <p>9. Questions de l'enquête :</p>

	<p>16. Welk belang hecht u aan het behandelen van interculturaliteit (bijv. vergelijking maken tussen Frankrijk en Nederland) in 4 vwo? Geen – Weinig – Neutraal – Veel - Erg veel (un choix).</p> <p>17. Licht het bovenstaande antwoord toe.</p> <p>La question de l'interview est posée d'une manière plus directe, mais pendant l'interview, l'enseignant pouvait prendre le temps d'y réfléchir et nous pouvions aussi lui donner de suggestions.</p>
<p>10. Kunt u een door u laatst gegeven les beschrijven in 4 vwo waarin interculturaliteit aan bod kwam?</p> <p>-Wanneer dit schooljaar?</p> <p>-Hoe lang duurde de les/het les onderdeel?</p> <p>-Welk onderwerp?</p> <p>-Welk materiaal (methode, ander materiaal)?</p> <p>-Wat doen de leerlingen tijdens de les?</p> <p>■ Wat moeten de leerlingen weten aan het eind?</p> <p>-Hoe kwam NL t.o.v. Frankrijk aan bod?</p> <p>-Belang t.o.v. andere vaardigheden?</p>	<p>10. Une description d'un cours peut bien indiquer comment l'interculturalité est traitée. Les éléments en italique peuvent être demandés si l'enseignant ne les raconte pas. Ajout éventuel pendant l'interview : comment les enseignants traitent l'interculturalité à côté des ou combinée avec d'autres compétences.</p> <p>■ Question de l'enquête :</p> <p>18. Welke omschrijving is het meest van toepassing m.b.t. het doel van cultuuronderwijs binnen uw lessen Frans in 4 vwo? Noteer de letter die het meest van toepassing is en licht toe.²²</p> <p>La question dans l'interview est une vérification par rapport aux réponses de l'enquête.</p>
<p>11. Hoe toetst u interculturaliteit/interculturele competenties/hoe zou u interculturele competenties toetsen?</p>	<p>11. Dans l'interview nous avons demandé plus en détail le déroulement d'un cours, comme l'évaluation du contenu (voir aussi question 7 de l'interview).</p>
<p>■ 12. Moet cultuur bij het vak Frans een vaste(re) plek in het curriculum krijgen?</p> <p>12.1 Zo ja, waarom wel?</p> <p>■ 12.1.2. Wat is daarvoor nodig?</p> <p>Bijv.:</p> <p>-Tijd</p> <p>-Geld</p> <p>-Opleiding</p> <p>-Hulp uitgeverijen</p> <p>-Minimumprogramma's</p> <p>-Heldere doelen</p>	<p>12. (12.1/12.2) Nous pouvons vérifier que d'une place fixe de la culture soit souhaitable ou non et pourquoi.</p> <p>12.1.2. Si une place fixe dans le curriculum est souhaitable, nous avons vérifié les nécessités qui peuvent mener aux solutions éventuelles en ce qui concerne la place d'importance secondaire de culture.</p> <p>■ 12. & 12.1.2. Questions de l'enquête :</p>

²² A = De leerling heeft kennis over de andere (bijv. Franse) cultuur, B = De leerling heeft zowel kennis over de eigen (bijv. Nederlandse) als over de andere (bijv. Franse) cultuur, C = De leerling kan bemiddelen tussen de eigen (bijv. Nederlandse) en de andere (bijv. Franse) cultuur.

<p><i>-Toetsing</i> 12.2 Zo nee, waarom niet?</p>	<p><i>19. Wat zou er volgens u veranderd kunnen worden m.b.t. het cultuuronderwijs bij het vak Frans?</i> Question ouverte dans l'enquête qui donnait la possibilité de répondre 'rien' ou de mentionner des éléments qui doivent changer. Pendant l'interview, nous pouvons entrer dans les détails, contrairement à l'enquête, quand le prof dit <i>oui</i> ou <i>non</i>.</p> <p><i>20. Indien van toepassing: wat is er nodig om deze verandering mogelijk te maken?</i> Vérification par rapport aux réponses de l'enquête.</p>
---	--

4. Les résultats de l'analyse

Pendant notre analyse, nous avons examiné plusieurs aspects de la culture et de l'interculturalité : *Culture vs culture*, la diversité de sujets, les lieux (villes, régions, pays) abordés dans l'enseignement, mais aussi la francophonie, le lien entre l'apprentissage de la langue et la culture, le profil d'apprentissage des élèves et l'interculturalité où les Pays-Bas ont été pris comme « propre culture », car il s'agit de l'enseignement aux Pays-Bas. Ici, nous présenterons les résultats de l'analyse des différentes méthodes de recherche (l'analyse des manuels, l'enquête et les interviews) qui sont combinés pour examiner, dans leur totalité, les aspects pertinents trouvés. Ces notions aident à répondre à notre question principale. Le présent chapitre se structure en cinq sous-chapitres :

4.1 Les définitions de culture et d'interculturalité selon les enseignants et les manuels.

4.2 L'importance et la fréquence de l'enseignement de la culture et de l'interculturalité dans les cours.

4.3 Les manuels comme outil pour l'enseignement de la culture et de l'interculturalité.

4.4 La culture et l'interculturalité en dehors des manuels en quatrième classe vwo.

4.5 Les visions des enseignants concernant la place de la culture actuelle et envisagée.

D'abord, les définitions aident à clarifier les notions de culture et d'approche interculturelle dans la question principale. Ensuite, l'importance et la fréquence indiquent la place de la culture et de l'interculturalité. Puis sont abordés les manuels plus en détail car ils contiennent les éléments (inter)culturels. Comme les manuels sont juste un fil conducteur, le matériel en dehors des manuels est évalué aussi. Finalement, les aspects précédents aident à définir la place de la culture actuelle et envisagée, plus particulièrement du point de vue des enseignants. Notre mémoire se terminera également par des recommandations pour la pratique éducative.

4.1 Les définitions de culture et d'interculturalité selon les enseignants et les manuels

Ci-dessous, nous élaborons la notion de culture, aussi en ce qui concerne la diversité des sujets *Culturels* et *culturels* et les lieux. Ensuite, nous aborderons la notion d'interculturalité. Nous tenons compte des réponses des enseignants ainsi que les manuels *D'accord*, *Grandes Lignes* et *Libre Service*.

Comme dans la théorie, les réponses des enseignants diffèrent concernant leur définition de culture. À l'aide de l'enquête, nous avons questionné les enseignants sur les aspects qui sont les

plus importants pour l'enseignement de la culture en quatrième classe vwo selon eux.²³ Il ne s'agissait pas de leur demander une définition explicite concernant la culture, mais de recueillir les éléments que les enseignants regroupent sous la notion de culture. Ce que nous voulons souligner ici est que 17 des 43 participants citent la littérature (l'histoire littéraire incluse) comme partie importante de l'enseignement de la culture. Ceci est en contradiction avec l'idée de Kwakernaak (2017) qui voit la littérature et la culture de préférence comme deux éléments séparés, mais comme nous l'avons le dit auparavant, il reconnaît que la littérature peut être un point de départ pour enseigner la culture. Cette idée se reflète aussi dans cette réponse :

« ...Daarnaast ook een stuk literatuur waaruit de cultuur van Frankrijk duidelijk wordt .»

Enquête – Enseignant d'une ancienneté de 1 an – Propre matériel

La littérature est également l'élément le plus mentionné (17 fois), suivi par la musique (11), les us et coutumes (10), l'histoire (9), les films (8), la société (6) et la vie en France (6).

Un autre élément de l'enquête qui peut indiquer implicitement ce que les enseignants regroupent sous la notion de la culture, est la raison pour laquelle ils attribuent de l'importance à l'enseignement de la culture.²⁴ L'explication la plus souvent mentionnée est que la langue et la culture vont ensemble, ce qui indique pour la définition de la culture que la culture fait partie de la langue et vice versa.

En revanche, l'interview, nous avons demandé explicitement aux enseignants leur définition de la culture.²⁵ Quelques enseignants associent la définition de la culture avec leur matière, le français. Voici des citations qui montrent cette définition :

« Dan betrek ik het wel op mijn vak. Als ik aan cultuur denk, dan denk ik aan taal, het land zelf, eetgewoontes, kunst, muziek ook, maar ook cultuurverschillen, hoe anders mensen communiceren, hoe verschillend mensen ergens tegen aan kunnen kijken, dat het van cultuur afhankelijk is. Dat versta ik eronder.»

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 3,5 ans – D'accord

---

²³ Welke aspecten van cultuur vindt u het belangrijkste om te onderwijzen in 4 vwo bij het vak Frans?

²⁴ Welk belang hecht u aan het behandelen van cultuur? Licht het bovenstaande antwoord toe.

²⁵ La première question de l'interview : wat verstaat u onder cultuur?

« Kijk, op school leren ze natuurlijk Frans (...) wat ik onder cultuur versta is ook dat je een beetje leert over de taal, maar ook over het land, wat zijn de gewoontes in Frankrijk, maar ook de verschillen bijvoorbeeld tussen het Frans in Frankrijk (...) en als je dat vergelijkt met Afrika bijvoorbeeld. »

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 2 ans – GL4

D'autres ont répondu dans un sens plus large, comme nous voyons dans les citations suivantes :

« Eigenlijk alle normen en waarden van mensen, maar ook alles wat daarmee te maken heeft. Dus als je kijkt naar een land en de mensen die er wonen en hun gebruiken en dingen die ze doen, maar ik zie het niet als iets dat vaststaat, maar meer wij als mensen hebben verschillende culturen in ons. Dus als je bij een sportclub zit, dan is dat ook je cultuur, dus het is allemaal heel dynamisch voor mij. »

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 1,5 ans – LS3

Il est clair qu'il s'agit des réponses diverses qui s'illustrent par les éléments différents mentionnés de la culture. Enfin, en ce qui concerne les manuels, dans les notices explicatives auxquelles nous avons eu accès, aucune définition de culture ou de l'interculturalité n'est donnée.

Ce qui découle des définitions différentes est également la diversité des sujets *culturels* et *Culturels* comme nous l'avons déjà vu ci-dessus chez les éléments les plus mentionnés. Dans l'enquête, les enseignants ont mentionné 80 fois les aspects *Culturels* et 58 fois aspects *culturels*.²⁶ Les aspects culturels sont certainement mentionnés, mais la *Culture* prédomine.²⁷ Les éléments *Culturels* mentionnés 3 fois ou plus sont les suivants : la littérature (17), la musique (11), l'histoire (9), les films (8), la gastronomie, la nourriture et les boissons (7), la politique (4), la francophonie (3) et les fêtes (3).²⁸ Nous avons regroupé la gastronomie, la francophonie et les fêtes aussi sous les éléments *culturels*, parce qu'il n'était pas clair s'il s'agit des éléments qu'on peut trouver dans une encyclopédie ou des expériences vécues. En ce qui concerne les éléments *culturels*, il s'agit des us et coutumes français (10), la société (6), la vie quotidienne en France (6), l'actualité (5), le regard sur le monde (5), les normes sociales (5), les habitudes alimentaires (4) et la francophonie (3). Dans l'interview, les définitions de la culture mentionnées par les enseignants (4.1.1.) forment un mélange entre *culture* et *Culture*. Les sujets traités en cours sont aussi un mélange entre ces deux aspects, par exemple : Paris, les stéréotypes et comment les dissiper, la littérature, les fêtes, les différentes formes des langues (argot, verlan, créole, chiac), les systèmes scolaires et l'actualité. Les sujets sensibles, comme les banlieues, sont également abordés par les enseignants.

---

²⁶ Voir l'annexe III.

²⁷ Voir Fasoglio & Canton (2009) dans le cadre théorique.

²⁸ Voir l'annexe III.

Dans les manuels scolaires, la distinction entre *Culture* et *culture* par rapport aux textes (t), exercices (e) et images (i) dans les chapitres analysés est la suivante :

	<i>Culture</i>	<i>Culture</i>	Mélange entre <i>C</i> et <i>c</i>	Total de éléments culturels
<i>D'accord</i>	1 (i), 4 (e), 1 (t)	4 (t)	-	10
<i>Grandes Lignes 4</i>	1 (e), 4 (i)	2 (t), 5 (e)	3 (t)	15
<i>Grandes Lignes 5</i>	2 (i)	3 (t)	1 (i), 2 (t)	8
<i>Libre Service 3</i>	1 (t), 5(i), 4 (e)	4 (t), 2 (e)	1 (t)	17
<i>Libre Service 4</i>	2 (i)	2 (t), 1 (e)	1 (t), 1 (e)	7
TOTAL (les chapitres analysés des manuels ensemble)	T : 2 E : 9 I : 14	T : 15 E : 8 I : 0	T : 7 E : 1 I : 1	57

Nous voyons que *Libre Service* contient le plus souvent les éléments culturels dans les chapitres analysés, suivi par *Grandes Lignes 4*. Les textes contiennent le plus souvent les sujets *culturels*, tandis que les images sont souvent *Culturelles*. La distinction entre *Culture* et *culture* reste assez équilibrée dans les exercices en total. Le sujet global commun des chapitres analysés en détail est le contact, en particulier concernant la vie scolaire. Pour l'illustrer, les titres dans *Libre Service* des chapitres analysés sont « contact » (troisième édition) et « contactez-moi » (quatrième édition) dont la rentrée et l'école font une partie, mais il s'agit aussi sur le contact en général entre les gens et ne pas seulement dans la vie scolaire.

Nous avons analysé les autres chapitres des manuels de manière plus globale, nous avons focalisé sur les pages d'introduction des chapitres et sur la place des Pays-Bas. La diversité des thèmes des autres chapitres analysés des manuels est la suivante : dans *D'accord*, il s'agit globalement de Paris, des fêtes, des vacances et de la Normandie. Dans *Grandes Lignes* (quatrième édition), il s'agit de passetemps, des fêtes et de l'alimentation françaises, des préjugés, de sport, des artistes francophones, des actualités et de tourisme. Dans la cinquième édition, les thématiques globales sont l'art, les fêtes, la famille, la philosophie, les Français connus et les personnages historiques. Dans *Libre Service* (troisième édition), les sujets globaux sont les associations caritatives, les hommes des états, l'histoire, la politique, l'amour, le colonialisme, les immigrants, les malentendus, le sexe, la presse, l'environnement et la technologie. Dans la quatrième édition, les sujets globaux sont la satire, la hiérarchie, l'individualisme, le bénévolat, l'amour, les chansons, la musique, les clichés, les préjugés, les stéréotypes, l'histoire, les inventions et la nourriture. Un équilibre entre la *Culture* et la *culture* en ce qui concerne les thèmes trouvés

se présente globalement. En revanche, *Libre Service* traite la plus souvent les sujets *culturels* et les sujets sensibles comme le colonialisme et les migrants.

Outre les sujets culturels divers, nous avons abordé aussi la diversité des lieux. Dans les manuels scolaires, notamment dans les chapitres analysés, les pays abordés sont souvent la France et d'autres pays européens dont les Pays-Bas. La France et ces villes, surtout Paris, sont les lieux les plus abordés. La place de la francophonie reste maigre dans les éléments analysés. Les pays francophones comme l'Algérie, le Canada et la Belgique ne sont pas mentionnés plus de quatre fois dans les chapitres analysés. Dans ce cadre, il n'existe pas une grande diversité des lieux en ce qui concerne tous les pays francophones.

Dans les interviews, nous avons interrogé les enseignants sur la francophonie, notamment car elle était si peu mentionnée dans l'enquête, elle est seulement 3 fois sur 124 comme sujet important pour l'enseignement de la culture en quatrième classe vwo, et la francophonie dans sa totalité est donc aussi peu traité dans les chapitres que nous avons analysés. Il y a différents points de vue concernant la manière de traiter la francophonie selon les enseignants interviewés. Certains enseignants privilégient un enseignement centré sur la France, car ils peuvent le rattacher à leurs propres expériences. Par ailleurs, Paris est un sujet populaire à traiter en cours. D'autres enseignants aiment traiter la francophonie dans sa totalité, car elle leur semble intéressante ou importante, parfois car ils sont allés dans des pays francophones outre la France et outre Europe.²⁹

En ce qui concerne l'interculturalité, dans l'enquête, nous avons demandé l'importance attribuée à l'interculturalité en quatrième classe vwo et une explication de ce jugement.³⁰ Il ne s'agissait pas de demander une définition explicite de l'interculturalité, mais de recueillir les raisons de cette importance pour identifier ce que les enseignants ayant répondu à l'enquête définissent comme interculturalité. Les différences, les ressemblances et l'interaction entre des cultures sont les éléments les plus souvent nommés, notamment car ces éléments sont intéressants et importants pour les élèves, notamment pour élargir leur horizon.

Dans les interviews, nous avons posé la question suivante : *wat verstaat u onder interculturaliteit?* Il y avait des réponses diverses, mais comme dans l'enquête, les différences, les ressemblances et l'interaction entre des cultures sont souvent mentionnés. Voici un exemple³¹ :

---

²⁹ Voir aussi l'annexe VI.

³⁰ *Welk belang hecht u aan het behandelen van interculturaliteit (bijv. vergelijking maken tussen Frankrijk en Nederland) in 4 vwo ? Licht het bovenstaande antwoord toe.*

³¹ Pour des autres définitions correspondantes, voir l'annexe VI.

« Ik kijk dan gelijk weer naar de communicatie tussen twee verschillende culturen, dus hoe die met elkaar omgaan, maar hoe ik het ook zie, is de verschillen van beide culturen, maar ook juist de gemeenschappelijke factor tussen die twee. »

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 1,5 ans – LS3

Faire connaître des autres cultures, la communication et l'interaction font aussi partie des définitions de l'interculturalité. Voici l'une des définitions :

« Het zoveel mogelijk leren, ontdekken van andere culturen en vice versa. Dus dat het niet een eenzijdige uitwisseling is, maar een wederzijdse uitwisseling. Dat je met elkaar, over elkaar leert. »

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 16 ans – D'accord

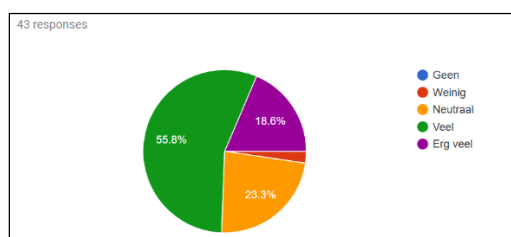
Outre l'interaction, il est important selon l'un des enseignants d'avoir de la compréhension réciproque, du respect et de la tolérance. Par ailleurs, l'interaction et la communication peuvent aussi créer une nouvelle culture :

« Je kan uitwisselen voordat je kennis neemt van elkaar, maar je kan uiteindelijk ook een soort fusion krijgen waardoor er uit twee culturen weer iets nieuws ontstaat, een mix daarvan dus. »

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 13 ans – LS3

4.2 L'importance et la fréquence de l'enseignement de la culture et de l'interculturalité dans les cours

Dans l'enquête, nous avons interrogé les enseignants concernant l'importance attribuée à la culture et plus tard dans l'enquête nous avons demandé le temps consacré à l'enseignement de la culture. L'importance peut indiquer les « attentes » par rapport à la fréquence de l'enseignement de la culture, mais le temps vraiment consacré à l'enseignement de la culture indique quelle importance y est vraiment attribuée. Nous vérifions le rapport entre l'importance attribuée, aussi par rapport aux autres compétences langagières, et la fréquence à partir des réponses des enseignants.

La grande majorité attribue beaucoup de l'importance à l'enseignement de la culture comme nous le voyons dans le camembert ci-dessus. Un quart s'avère neutre et un seul participant lui accorde peu d'importance. La raison la plus souvent mentionnée pour l'importance est le fait que la langue et la culture vont (simplement) ensemble, comme nous l'avons également mentionné sous le chapitre 4.1., 31 des 43 participants ont mentionné cette raison. Une autre raison mentionnée par 7 participants est que l'enseignement de la culture contribue à un regard plus large des élèves et à leur développement général. L'importance en ce qui concerne les compétences langagières notamment est mentionnée par 7 participants. Cette importance par rapport aux compétences langagières et même par rapport aux examens en terminale s'illustre dans les réponses suivantes : « ... middel om tot taalverwerving te komen », « ...helpt bij het 'in een kader' plaatsen van bijvoorbeeld examenteksten ». ³² Cependant, ces compétences langagières peuvent être trop soulignées ce qui empêche l'enseignement de la culture :

« Ik vind het heel belangrijk om aandacht te besteden aan cultuur, want taal en cultuur hangen samen. Ik vind het alleen lastig om te verwerken aangezien de nadruk vaak meer op vaardigheden ligt. »

Enquête – Enseignant d'une ancienneté de 4 ans – D'accord

Dans les interviews, nous voyons que la culture est jugée importante par tous les enseignants, comme ces citations illustratives le montrent :

« Ik vind het heel belangrijk. Ook de eigen cultuur van de leerlingen. »

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 12 ans – GL4

Ci-dessus, la propre culture des élèves est aussi prise en compte.

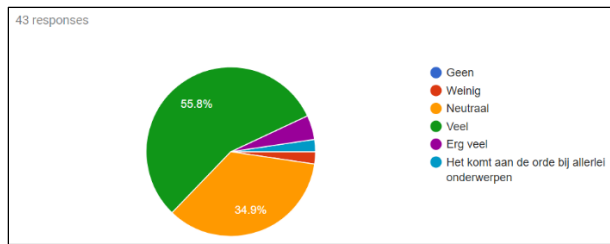
« Ik vind cultuur heel belangrijk, met name als je de cultuur van een bepaald land waar dan ook in de wereld kent, dan ben je geneigd om die mensen beter te begrijpen...»

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 20 ans – GL5

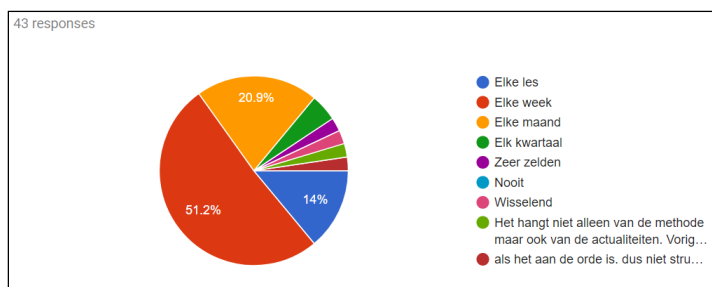
La culture contribue à la compréhension des gens selon la citation ci-dessus.

---

³² Voir l'annexe III.

Les participants estiment l'interculturalité importante, comme montré dans l'image ci-dessus, mais en général moins importante que l'enseignement de la culture car plusieurs enseignants s'estiment neutres (34,9%) comparé avec l'importance attribuée à la culture (23,3%) dans l'enquête. Comme mentionné dans 4.1, pour définir la notion d'interculturalité, les raisons principales pour traiter l'interculturalité sont les différences et ressemblances entre les cultures néerlandaises et françaises qui sont importantes et intéressantes pour les élèves et contribuent à un regard plus large. Il y a également des enseignants qui indiquent que l'interculturalité vient automatiquement dans leurs cours. Deux enseignants soulignent qu'il ne faut pas comparer les cultures. Même si de l'importance est attribuée à l'interculturalité, quatre enseignants disent qu'ils n'ont pas de temps. Une seule explication est donnée qui explique qu'il faut faire beaucoup pendant les cours et qu'ils ne continuent pas fréquemment à cause des autres activités scolaires.³³

La culture est jugée comme importante et la majorité des enseignants traite la culture dans ses cours toutes les semaines selon notre enquête. Cependant, on ne sait pas combien de minutes ils y accordent par semaine. Ceci peut être juste une minute par semaine.

En revanche, dans la recherche de *Meesterschapsteam*, il s'avère que l'importance que les enseignants attribuent à la culture est plus grande que la vraie attention qu'ils y prêtent (*Meesterschapsteam*, 2017, pas encore paru, p. 10).³⁴ Aussi, dans la recherche de *Meesterschapsteam*, l'enseignement de la culture par rapport aux autres aspects de l'enseignement, comme le vocabulaire, la grammaire et l'expression orale, ne prend pas une place

³³ Voir l'annexe III.

³⁴ Voir aussi le cadre théorique.

large en termes d'importance et d'attention (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 10).³⁵ Les constations dans *Meesterschapsteam* sont confirmées par nos données des interviews, car la tendance que nous voyons est que les enseignants attribuent de l'importance à la culture et à l'interculturalité, mais que cette importance ne se reflète pas toujours dans la fréquence de l'enseignement de la culture et d'interculturalité par rapport aux compétences langagières.

Les interviews nous ont par ailleurs permis d'entrer dans les détails. Il y avait des réponses différentes concernant le temps et la fréquence attribués à la culture. De l'importance est attribuée à la culture, mais il s'avère que la culture n'a pas une place fixe dans les cours en ce qui concerne la fréquence : elle est traitée au début d'une nouvelle période ou d'un nouveau chapitre du manuel, au début ou à la fin d'un cours ou en passant. Le temps qui y est consacré diffère entre cinq minutes et une heure par semaine. Le moins de temps accordé à la culture est surtout attribué au manque de temps dans un programme plein par rapport aux compétences langagières. Le temps consacré à l'interculturalité diffère aussi dans la pratique éducative des enseignants interviewés, mais il est moins clair de combien de minutes il s'agit exactement. Ce qui est clair est qu'à certaines écoles des enseignants ont un échange à un pays francophone en quatrième classe vwo, ce qui prend du temps, et certaines ne l'ont pas.

Il s'avère dans les interviews que les profs plus expérimentés éprouvent plus de facilité à intégrer des notions culturelles dans leurs cours avec une certaine fréquence, que les enseignants de moins d'expérience, même malgré le programme plein.

(Question) « *Ziet u verschil met hoe u aan het begin cultuur onderwees en nu? Dat het wat soepeler gaat bijvoorbeeld? Dus 'ik pak er even iets bij'?* »

(Réponse) « *Dat is natuurlijk zo, naarmate je meer ervaring hebt doe je dat automatisch.* »

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 38 ans – GL5

Nous voyons ci-dessus que l'expérience didactique permet de traiter plus facilement un élément culturel. Ci-dessous, une citation d'un enseignant débutant qui attribue de l'importance à la culture, mais qui ne peut pas toujours enseigner la culture à cause du manque de temps et du programme plein en combinaison avec son expérience courte :

« *Nee ik denk dat het zeg maar is dat ik dat heel belangrijk vind, maar door het lesgeven, en dat ik net begin, en bezig ben met alles te doen wat op het programma staat, dat ik dan niet daaraan toekom.* »

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 1,5 ans – LS3

L'utilisation du matériel numérique facilite également l'intégration de la culture dans les cours.

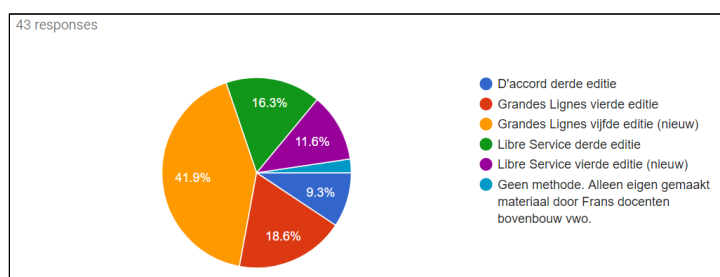
---

³⁵ Voir aussi le cadre théorique.

4.3 Les manuels comme outil pour l'enseignement de la culture et de l'interculturalité

Comme les manuels sont utilisées en cours, nous examinerons les aspects culturels et interculturels divers qui aident à répondre à la question de recherche. Les éléments en ce qui concerne la diversité des sujets *Culturels* et *culturels*, et les lieux dans les manuels sont abordés dans le chapitre 4.1.

Nous commencerons par esquisser une image des manuels utilisés par les enseignants.

Selon l'enquête, le manuel le plus utilisé est *Grandes Lignes* 5ème édition (18 fois – 41,9%), suivi par *Grandes Lignes* 4ème édition (8 fois – 18,6%), *Libre Service* 3ème édition (7 – 16,3%), *Libre service* 4ème édition (5 – 11,6%) et *D'accord* (4 – 9,3%). Un participant seulement utilise son propre matériel. Nous avons interviewé dix enseignants entre eux, soit deux par manuel.

Dans l'enquête, nous avons demandé également les raisons possibles pour lesquelles les enseignants ont changé de manuel. Aucun enseignant n'a indiqué avoir changé de manuel en raison de la manière dont les manuels abordent la culture. Les raisons pour changer de manuel scolaire sont diverses : l'ancienneté des manuels, la parution d'un manuel plus moderne ou le fait qu'un nouveau manuel sera plus pratique pour la préparation aux examens en terminale ou pour les compétences langagières.

4.3.1. La structure générale des manuels par rapport à l'enseignement de la culture

En regardant les couvertures des manuels *D'accord*, *Grandes Lignes* et *Libre Service*, nous nous apercevons rapidement que ces manuels sont destinés à un public jeune apprenant le français, et plus particulièrement au lycée.³⁶ Les couvertures des manuels montrent souvent de jeunes et des éléments culturels de France, comme la Tour Eiffel ou le Louvre. La mise en page donne aussi de l'information concernant le français :

³⁶ À cause des droits d'auteur, nous n'insérons pas les images.

« Aan het beeldmateriaal kan je ook al voelen en zien dit is het vak Frans. Het is belangrijk hoe de methode eruitziet, dat helpt, het prikkelen van docenten om buiten het expliciete gedeelte ook tussen neus en lippen door wat informatie te geven. »

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 20 ans – LS4

Chaque chapitre des manuels scolaires a un thème et chaque nouveau chapitre commence par un texte d'introduction ou une image qui explique le thème (culturel) de ce chapitre. Chaque chapitre a un thème spécifique, mais il y a des sous-sujets divers à travers les textes ou exercices, comme dans le premier chapitre « Contactez-moi » de *Libre Service* :

« Ik vind dat het thema door het hele hoofdstuk heen zit, maar als ik een enquête houd onder leerlingen met wat het thema van hoofdstuk 1 is geweest, dat ik hele verschillende reacties krijg...»

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 20 ans – LS4

En ce qui concerne la structure par chapitre, il y a les sous-chapitres différents concernant les compétences langagières, la grammaire et la préparation à l'examen. Par ailleurs, la culture et aussi la littérature se trouvent souvent dans un chapitre séparé. *D'accord* et *Libre Service* (troisième édition) ont un chapitre littéraire presque à la fin du chapitre principale. *Grandes Lignes* et *Libre Service* (quatrième édition) ont également un fascicule de textes littéraires séparé, utilisable pour toutes les années du lycée. À travers ces manuels, on trouve des textes traitant un thème culturel, mais la plupart de la culture et de la littérature traitée, de manière explicite, est séparée des compétences langagières.³⁷ Le lien entre la langue et la culture n'est dans ce cas pas explicitement présent. Cependant, nous avons trouvé 11 exercices sur 293 où ce lien est explicitement visible et où l'accent n'est pas seulement mis sur les compétences langagières. Un exemple illustratif est celui dans *D'accord* (D'ac E, p. 14), où il se trouve un schéma en français concernant le système scolaire français. Les élèves doivent comprendre ce schéma et répondre aux questions concernant le contenu, par exemple : « met welk Nederlands diploma zou je de BTS en de IUT kunnen vergelijken ? ».

4.3.2. La place des éléments culturels dans les chapitres analysés

Les nombres de textes, exercices et images des chapitres analysés en détail sont les suivants :

	Nombre de textes (aussi la structure au	Nombre de textes culturels	Nombre d'exercices (les exercices principaux -	Nombre d'exercices culturels	Nombre d'images (les bandes dessinées ou	Nombre d'images culturels

³⁷ Voir aussi le cadre théorique, p. 17.

	début des chapitres)		p. ex. '18' – pas les sous-éléments – p. ex. 18a, 18b, 18c)		les images combinées sous un exercice sont considérées comme une image)	
<i>D'accord</i> Livre de textes – Chapitre 1	13	5	-	-	8	1
<i>D'accord</i> Cahier d'exercices – Chapitre 1	-	-	51	4	-	-
<i>Grandes Lignes</i> 4 ^{ème} édition – Chapitre 5	15	5	50	6	19	4
<i>Grandes Lignes</i> 5 ^{ème} édition – Chapitre 5	14	5	44	-	15	3
<i>Libre Service</i> , 3 ^{ème} édition- Chapitre 1	9	6	58	6	17	5
<i>Libre Service</i> , 4 ^{ème} édition- Chapitre 1	7	3	43	1	17	3

Libre Service (troisième édition) contient le plus grand nombre de textes culturels. Comparés aux textes dans tous les manuels, les exercices et les images ne sont pas souvent culturels. Les éditions les plus nouvelles (LS4 et GL5) contiennent le plus petit nombre d'exercices culturels. La place de la culture dans les notices explicatives destinées aux enseignants est assez restreinte comparée avec l'importance attribuée aux compétences langagières. Ces dernières dominent en ce qui concerne la fréquence dont elles sont mentionnées dans les notices. L'enseignement de la culture de manière explicite n'est pas traité, mais plutôt sous la forme de littérature ou d'actualité. À l'exception de *Libre Service* (quatrième édition), où l'introduction du chapitre a un but explicatif culturel, c'est-à-dire « la civilisation ». En général, l'enseignement culturel ou celui qui va au-delà des compétences langagières, comme la littérature et les actualités, se trouve surtout en dehors

du manuel, dans un cahier littéraire séparé ou sur l'environnement numérique selon les notices explicatives.³⁸

4.3.3. La place de l'interculturalité dans les manuels

Nous avons pris les Pays-Bas comme point de référence en ce qui concerne l'interculturalité. Au total, les Pays-Bas sont présentés 84 fois parmi tous les manuels scolaires. La plupart, 56 fois, est juste une mention comme dans un exercice grammatical où les Pays-Bas sont nommés. Ceci peut parfois conduire (implicitement) à une comparaison, mais l'accent est mis sur juste une mention. Les mentions sont mentionnées parmi d'autres pays ou des lieux qui ont été simplement mentionnés. 26 fois, les Pays-Bas sont explicitement comparés avec une autre culture. 4 de ces 26 mentions conduisent (implicitement) à une réflexion interculturelle, possiblement avec l'encouragement de l'enseignant. Un exemple illustratif se trouve dans GL4 (p. 66), où les clichés entre les Français et les Néerlandais sont comparés à l'aide des listes des clichés et où les élèves doivent donner leur propre opinion concernant ces clichés mentionnés. Dans un cas seulement (LS3, p. 29) que nous avons trouvé, la mention des Pays-Bas invite les élèves à une réflexion : « *Zou dit verhaal zich ook bij jou op school kunnen afspelen in plaats van op een universiteit? Leg je antwoord uit* ». Dans ce cas, « *bij jou op school* » est une école néerlandaise et « *een universiteit* » est une université française.

Un exemple où le manuel est un point de départ pour la réflexion est de faire une comparaison entre les systèmes scolaires entre la France et les Pays-Bas :

« Verschillen tussen systemen, tussen manier van denken, met elkaar omgaan. En dan zeg ik: 'Wat vind je daarvan? Waar zou jij jezelf zien?' 'Waar neigt je gevoel meer naartoe?' Denk je van ik ben meer Nederlands, maar dan voel ik meer voor het Franse schoolsysteem en andersom, dus echt kritisch nadenken. »

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 20 ans – GL5

Dans notre analyse, le seul exemple « pragmatique » qui peut être lié à la communication interculturelle est l'explication de l'utilisation de *vous* et *tu* (LS4, p. 35). Dans les listes de vocabulaire, il s'agit des listes des équivalences. En outre, dans les chapitres analysés, il n'y a pas un vocabulaire francophone hors de France explicitement mentionné.

4.3.4. Le matériel numérique des manuels pour l'enseignement de la culture

Comme nous n'avons pas eu accès au matériel numérique des manuels, nous nous basons sur l'information acquise pendant les interviews. Par ailleurs, ce sont les enseignants qui sont les

---

³⁸ Voir aussi l'annexe I.

experts dans ce domaine. Les fragments audio et vidéo peuvent fonctionner comme points de départ pour l'enseignement de la culture, mais sont surtout utilisés pour la compréhension orale ou pour d'autres compétences langagières. Les court-métrages de *Libre Service* (quatrième édition) notamment sont un bon point de départ pour l'enseignement de la culture car ils montrent des parties de la société française. En ce qui concerne la qualité et le contenu des vidéos, un enseignant qui utilise la cinquième édition de *Grandes Lignes* est plus positif que les enseignants qui utilisent la quatrième édition.

4.3.5. Le profil d'apprentissage de l'élève

Le profil d'apprentissage des élèves se montre surtout comme connaisseur.³⁹ Dans le cas d'un profil d'apprentissage comme connaisseur, les connaissances déclaratives vont au-delà des sujets ou des situations touristiques. Seulement dans *D'accord*, l'élève est parfois vu comme un touriste. Ce profil d'apprentissage est visible dans le dernier chapitre où les pages d'introduction fournissent des informations touristiques de publicité concernant la Normandie. Le profil d'apprentissage d'un intermédiaire, défini dans le cadre théorique comme être capable de négocier entre sa propre culture et l'autre, est le moins présent dans les manuels. Les seuls exemples se trouvent dans GL4 1 (p. 73-74), où les élèves doivent décrire les différences et les ressemblances entre les Français et les Néerlandais et comment ces différences peuvent causer des malentendus.

Le profil d'apprentissage de l'élève reste passif dans les manuels par rapport aux compétences interculturelles de Byram (1997). Souvent, dans un texte ou un exercice, il s'agit de connaissances déclaratives (au niveau comparatif) qui ne dépassent pas la compétence interculturelle « savoirs ». Les « savoirs comprendre », l'interprétation d'un élément d'une autre culture, le fait de savoir l'expliquer et le mettre en relation avec sa propre culture se montre dans les exercices mentionnés ci-dessus dans *Libre Service* et *Grandes Lignes*.⁴⁰

4.3.6. L'utilité des manuels pour l'enseignement de la culture selon les enseignants

Selon l'enquête, le manuel le plus utile pour l'enseignement de la culture est *Grandes Lignes* (cinquième édition). Le manuel considéré comme la moins utile est *D'accord* (absence d'actualité), suivi de près par *Libre Service* (troisième édition), où l'une des raisons est que le focus est mis sur la langue. Les opinions varient chez *Libre Service* (quatrième édition) et *Grandes Lignes*

---

³⁹ Les profils d'apprentissage du touriste, connaisseur et intermédiaire sont traités dans le cadre théorique.

⁴⁰ Voir le cadre théorique.

(quatrième édition).⁴¹ Par ailleurs, les manuels peuvent être un point de départ pour aborder un sujet culturel :

« ...Verder heb ik bijvoorbeeld verteld over Marianne, omdat er toevallig een afbeelding van haar bij een grammatica oefening stond, waar het idee van haar vandaan kwam, waar zij in Parijs te vinden is en wat die plek voor de inwoners van Parijs betekent. »

Enquête – Enseignant d'une ancienneté de 14 ans – LS3

Il s'avère dans les interviews que *D'accord* est utilisé comme point de départ, mais surtout pour les compétences langagières. *Grandes Lignes* (quatrième édition) n'est pas très actuel, mais l'un des deux enseignants interviewés en utilisant cette édition l'aime bien comme base pour l'enseignement de la culture. La cinquième édition permet d'utiliser les thèmes comme point de départ et source d'inspiration. Dans *Libre Service* (troisième édition), les textes montrent une partie de la France, mais la culture n'est pas omniprésente selon les enseignants interviewés. La quatrième édition est un point de départ pour enseigner la culture, mais l'actualité est à chercher en dehors du manuel.

4.4 La culture et l'interculturalité en dehors des manuels en quatrième classe vwo

Comme le manuel est « juste » un fil conducteur, les enseignants sont libres de créer leurs cours et d'utiliser du matériel en dehors des manuels. Ici nous abordons le matériel utilisé outre les manuels et nous entrons dans les détails, notamment en décrivant le déroulement de divers cours (inter)culturels. Ceci permet de mieux définir la place de la culture du point de vue de l'approche interculturelle.

4.4.1. Matériel outre les manuels pour l'enseignement de la culture et de l'interculturalité

Dans l'enquête, il s'avère que 38 des 43 enseignants consultés utilisent leur propre connaissance ou expériences pour enseigner la culture. 34 participants utilisent des films, 32 la musique, 25 TV5MONDE, 24 des livres et 23 des journaux ou des magazines. Ensuite, d'autres sources telles que 1 jour 1 actu et YouTube sont citées. Plusieurs réponses en même temps sont donc possibles ici.⁴²

---

⁴¹ Voir l'annexe III.

⁴² *Wat gebruikt u buiten de lesmethode om cultuur te onderwijzen in 4 vwo? Eigen kennis en/of ervaring – Boeken – Films – Kranten en/of tijdschriften – Muziek – TV5MONDE – Anders, namelijk... (plusieurs réponses possibles)*

Dans les interviews, il s'avère que tous les enseignants utilisent du matériel en dehors du manuel, même quand ils sont satisfaits. 1 jour 1 actu est par exemple utilisé pour enseigner la francophonie. TV5 permet d'utiliser un niveau adéquat par rapport au CECR. France info ou France 3 sont utilisés avec des sous-titres français. L'Internet permet de montrer les monuments en France, comme la Tour Eiffel. L'accès à l'internet et aux TIC, comme les tableaux blancs interactifs, joue donc aussi un rôle important car cela permet d'intégrer plus facilement, spontanément, des éléments culturels dans les cours. Les interviews montrent que cette spontanéité se retrouve surtout chez les enseignants plus expérimentés, par exemple :

*« ...dat [le livre *Le Silence de Clara*] eindigt dan in Zuid-Frankrijk, in de Provence, en dan komen daar ineens allemaal Provençaalse bloemen in het boek voor (...) en al die lokalen hebben zo'n smartboard en dan kijk ik even in de klas wat voor bloemen dat zijn, dus dat het wat meer vivant is. »*

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 38 ans – GL5

Ce que nous voyons également dans cette citation, est qu'un livre littéraire est utilisé également comme point de départ pour montrer une partie de la France et pour enseigner la culture. Par ailleurs, le matériel « supplémentaire » comme les chansons et la littérature contribue aussi aux compétences langagières. Dans la citation ci-dessous, nous voyons un lien entre l'apprentissage d'une langue et de la culture.

« ...Daarnaast bieden muziek en literatuur een welkome afwisseling op de lesstof, én leren leerlingen nieuwe vocabulaire, uitspraak en gezegden. »

Enquête – Enseignant d'une ancienneté de 8 ans – LS3

Aussi, l'un des enseignants prend des photos en France de textes dans l'espace public et les intègre dans ses cours. Les cartes d'hôtels et les dépliants touristiques sont également utilisés.

En ce qui concerne l'interculturalité, elle est surtout abordée en marge des manuels. Elle prend souvent la forme d'un échange ou d'un voyage en France comme nous le voyons dans les interviews.⁴³ En classe, les échanges sont préparés. Aussi, les éléments culturels entre des pays sont-ils comparés, comme les systèmes scolaires ou la politique. Les préjugés qu'ont les Français sur des Néerlandais et vice versa sont également abordés. Des interviews il ressort que les enseignants considèrent que les différences entre les cultures sont importantes et parfois chouettes, mais qu'il faut nuancer ces différences.

---

⁴³ Voir aussi l'annexe VI.

« Het is natuurlijk sappig en leuk om te vertellen hoe anders die Fransen zijn, op het gebied van laat eten, beperkt ontbijten, het belang van kunst, dat ze slecht zijn in Engels, al die culturele verschillen. Wat ik ook altijd doe, is die verschillen proberen te nuanceren en dat we eigenlijk qua landen en gebruiken heel erg op elkaar lijken ... maar ik vertel er wel bij dát het stereotypes zijn. »

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 20 ans – LS4

Cette opinion confirme les résultats de la recherche de *Meesterschapsteam*, où il est également souligné qu'il ne faut pas traiter les différences entre les cultures d'une manière stéréotypique (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 34).⁴⁴

4.4.2. Descriptions des cours culturels

Ci-dessus, nous avons déjà indiqué les éléments et les sujets traités en dehors des manuels. Dans les interviews, nous avons pu entrer dans les détails en ce que concerne le déroulement d'un cours. Nous décrivons ici des cours culturels différents dans la pratique des enseignants interviewés.

Un exemple de cours culturels sont des cours littéraires concernant le Moyen Âge, où les livres sont utilisés comme points de départ pour parler de l'histoire. Dans d'autres cours culturels, les livres littéraires sont également utilisés pour parler de la culture et de la société française. La tendance qu'on voit est que, quand les enseignants parlent de l'histoire, ils font toujours un lien à l'actualité pour rendre le cours plus vivant et aussi pour se rapprocher de l'univers mental des élèves. Une autre tendance est que les parties difficiles des livres littéraires sont lues ensemble en classe, parfois à haute voix. Le lien est aussi fait entre la culture et la littérature française et néerlandaise. Un autre exemple est la combinaison de la culture avec les compétences langagières, comme écouter une chanson (par exemple en chiac) et remplir un texte à trous. Le temps attribué aux cours décrits en détail est souvent d'au moins une heure. Cependant, les cours comme ceux-ci ne sont pas donnés toutes les semaines, parfois seulement une fois tous les deux mois.

En ce qui concerne l'évaluation des cours culturels, il s'agit surtout de tests littéraires. Les autres éléments culturels sont parfois évalués sous forme de « question bonus » sur un examen, mais pas comme objectif en soi. En classe, les questions permettent d'évaluer la connaissance ou la réflexion des élèves, mais les élèves ne reçoivent pas une note. Indirectement, la connaissance culturelle est testée par la compétence orale quand le sujet de l'examen oral traite de la culture et des coutumes françaises.

---

⁴⁴ Voir aussi le cadre théorique.

4.4.3. Descriptions des cours interculturels

Dans l'enquête, les objectifs d'apprentissages des élèves concernant l'enseignement de la culture sont demandés.⁴⁵ Ces objectifs d'apprentissage sont formulés comme suivante : A) Les connaissances sur l'autre culture (française), B) Les connaissances sur l'autre (Français) et sur la sienne (néerlandaise) et C) La capacité de concilier entre l'autre culture et sa propre culture. L'objectif « B » était choisi le plus souvent (19 fois), suivi par l'objectif « A » (12) et finalement l'objectif « C » (10). Nous avons demandé des explications, mais les enseignants n'ont pas toujours expliqué leur choix dans cette question ouverte, il n'y a que 9 explications. L'explication chez « B » est que les élèves peuvent comparer les différences et les ressemblances entre les deux cultures. Une explication pour le but d'apprentissage « A » est que ceci est faisable. Par ailleurs, deux fois le mot « concilier » n'était pas clair. Enfin, le fait que « B » est choisi 19 fois indique que la propre culture est prise en compte en cours ne pas toujours seulement la culture française.

Dans les interviews, il s'avère que les cours interculturels se fondent souvent sur des comparaisons entre les éléments français et néerlandais.⁴⁶ Par exemple, ces comparaisons peuvent être faites concernant les actualités en France et aux Pays-Bas, la politique et les systèmes scolaires. Aussi, les stéréotypes de la France et des Pays-Bas sont traités, mais ces stéréotypes sont également affaiblis. Pour traiter de l'interculturalité, les manuels peuvent être un point de départ, mais surtout d'autre matériel est utilisé. Les films français peuvent fonctionner pour la comparaison entre deux pays. Comme autre « matériel » en dehors des manuels, les échanges ou un voyage à un pays francophone sont établis pour traiter de l'interculturalité. Les échanges sont préparés en cours. Les élèves doivent chercher de l'information concernant l'autre pays et ils doivent communiquer avec les élèves de l'école d'échange sur Internet. Un exemple d'un échange est La Réunion, mais les autres échanges ou voyages concernent la France. Une manière pour affaiblir les stéréotypes pendant un voyage est l'utilisation d'une liste avec toutes sortes de clichés et préjugés des Français. À la fin du voyage, les élèves doivent cocher les points de cette liste et de cette façon les préjugés peuvent être nuancés.

En ce qui concerne l'évaluation, l'interculturalité n'est jamais explicitement évaluée pour une note. En revanche, la connaissance des élèves est « testée » à l'aide d'une conversation collective en classe. Finalement, pendant les voyages ou les échanges, les élèves doivent communiquer avec les Français, donc leurs compétences langagières et les compétences interculturelles sont mises en pratique.

---

⁴⁵ *Welke omschrijving is het meest van toepassing m.b.t. het doel van cultuuronderwijs binnen uw lessen Frans in 4 vwo? Noteer de letter die het meest van toepassing is en licht toe « A = De leerling heeft kennis over de andere (bijv. Franse) cultuur, B = De leerling heeft zowel kennis over de eigen (bijv. Nederlandse) als over de andere (bijv. Franse) cultuur, C = De leerling kan bemiddelen tussen de eigen (bijv. Nederlandse) en de andere (bijv. Franse) cultuur. »*

⁴⁶ Voir aussi l'annexe VI.

4.5 Les visions des enseignants concernant la place de la culture actuelle et envisagée

Il y a des résultats divers concernant les points de vue des enseignants par rapport à la place actuelle et celle envisagée dans le futur. Ci-dessous, nous élaborons ces visions des enseignants, car cela aide à définir la place de la culture et aussi à définir des recommandations.

4.5.1. Les visions concernant la place actuelle

Dans l'enquête, nous avons demandé les éléments qui pourraient être changés dans l'enseignement de la culture française. 7 des 43 participants n'avaient aucune idée et 8 d'entre eux ont indiqué qu'un changement n'est pas nécessaire. Ces réponses peuvent indiquer que l'enseignement de la culture actuel est bon comme il est maintenant. Cependant, les autres réponses mentionnent des éléments qui doivent changer et cela peut indiquer qu'il y a encore une marge d'amélioration quant à la place actuelle de l'enseignement de la culture. Les changements nécessaires les plus nommés sont l'adaptation des manuels et plus de temps et d'espace.⁴⁷ La conscience culturelle et les échanges sont également jugés nécessaires.

Les éléments nécessaires pour effectuer ces changements se chevauchent parfois. Par exemple, un changement mentionné est « plus de temps », tandis qu'une solution dans une autre réponse est également « plus de temps ». En tout cas, il est clair que plus de temps est nécessaire selon 14 enseignants ayant répondu à l'enquête et clairement deux enseignants répondus à l'enquête. Cette nécessité correspond aux premières nécessités qui découlent de la recherche *Meesterschapsteam*, où le temps et plus d'espace sont des nécessités principales pour les changements concernant le programme. D'autres éléments cités comme nécessaires dans notre enquête sont la flexibilité et l'enthousiasme (Meesterschapsteam, 2017, pas encore paru, p. 22).

Dans les interviews, les visions concernant la place actuelle de la culture dans les cours de français sont diverses. Il y a des enseignants qui estiment que la culture est trop peu traitée en cours. D'autres sont satisfaits par rapport à la fréquence et la place de la culture. Ces opinions se montrent dans les visions concernant la place envisagée de la culture et s'il doit avoir une place fixe, comme nous le voyons ci-dessous.

4.5.2. Les visions concernant la place de la culture envisagée

Dans l'interview, nous avons demandé explicitement si la culture doit avoir une place fixe dans le curriculum de l'enseignement du français. La plupart des enseignants interviewés préfère une

---

⁴⁷ Voir aussi l'annexe III.

place fixe, mais il y a quelques enseignants qui n'appuient pas une place fixe dans le curriculum. Nous commencerons par ceux qui ne souhaitent pas de place fixe.⁴⁸ Un enseignant (GL5 - 1) souhaite que la place de la culture s'intègre dans les sujets qui sont déjà présents dans la cinquième édition de *Grandes Lignes*. Le chapitre typiquement français donne beaucoup d'informations. Il ne faut pas forcer l'enseignement de la culture, l'enseignant doit être convaincu par ce qu'il fait et considérer lui-même les éléments pertinents qui doivent être traités en classe. Un autre enseignant (LS4 - 1) indique que la longue discussion sur qui doit former les connaissances de bases dans le curriculum empêche l'enseignement de la langue. L'enseignement de la culture est une caractéristique d'un bon enseignant et ceux qui n'arrivent pas à traiter la culture ont souvent un autre problème, comme le manque de temps pour inventer des exercices chouettes. Le dernier enseignant (LS4 - 2) qui ne souhaite pas une place fixe dans le curriculum souligne que les thèmes sont intégrés dans le manuel et que l'enseignant peut traiter des thèmes liés. La diversité des sujets et également l'enthousiasme de l'enseignant et ses expériences vécues sont nécessaires. Cependant, de l'importance doit être attribuée à l'enseignement de la culture dans la formation des enseignants futurs, plus particulièrement à l'école d'enseignement professionnel supérieur, afin de mieux former les enseignants futurs.

Les autres enseignants préfèrent donc une place fixe. Une enseignante (*D'accord* - 1) souligne que la culture est l'une des raisons pour laquelle elle a fait ses études de langue et culture françaises. Il doit y avoir moins de focus sur la grammaire et les résultats. Il faut échanger des idées concernant l'enseignement de la culture avec les autres enseignants et il faut être conscient des raisons pour lesquelles on enseigne le français. Ensuite, un autre enseignant (*D'accord* - 2) indique que la culture doit avoir un rôle important, mais qu'il y a encore trop de tests des autres aspects. La culture doit toujours être liée à une compétence langagière. Il faut la traiter le plus souvent possible, même s'il ne reste que deux minutes. Cet enseignant préfère travailler sans manuel dans le futur, mais conseille aux enseignants qui utilisent un manuel de toujours chercher du matériel actuel concernant le thème du chapitre et de ne pas oublier le matériel en ligne des manuels. Puis, un enseignant (*GL4* - 1) indique qu'il y a *probablement* du temps de traiter de la culture, mais qu'il faut faire du brainstorming sur comment la traiter en cours. Si la culture est plus fréquemment traitée en cours, il faut aussi faire du brainstorming concernant l'évaluation. Ensuite, l'autre enseignant qui utilise *Grandes Lignes* (quatrième édition) indique que la place de la culture doit être plus explicite pas seulement dans le curriculum, mais aussi dans le manuel. Il faut rendre les enseignants sensibles à la culture. Dans le manuel, il faut avoir des exercices culturels, faciles et difficiles, ou une *page culturelle*. Un autre enseignant, qui utilise la cinquième édition de *Grandes lignes* (GL5 - 2), souligne l'importance d'une place fixe de la culture par rapport

---

⁴⁸ Voir aussi l'annexe VI.

à l'importance croissante de l'Union européenne et de la globalisation. Il faut avoir une banque de données dans les manuels. Aussi, il faut souligner les éléments culturels en cours juste par dire qu'il s'agit d'un élément culturel, donc le nommer explicitement. En ce qui concerne la place générale du français, il faut offrir l'allemand et le français en même temps au collège. De cette manière, les élèves ont une image plus claire des deux langues et après trois ans les langues ont obtenu un même degré de difficulté qui doit être plus favorable pour le choix du français au lycée. Ensuite, un autre enseignant (LS3 – 1) souligne l'importance d'une place fixe car les enseignants et les élèves ne sont pas assez conscients que lorsqu'on traite la langue française, il s'agit aussi de la culture. Par ailleurs, la culture est utile pour avoir un regard plus large et le français peut favoriser ce regard plus large :

« Om leerlingen te laten inzien dat ze de mogelijkheid hebben om in een andere wereld te kijken en dat te kunnen gebruiken in hun eigen leven. Dus als ze ook in een maatschappij komen waar zoveel verschillende mensen zijn, dat ze dan de mogelijkheid hebben om zich in een ander persoon in te leven. En ik denk dat Frans dat heel goed kan doen... »

Interview – Enseignant d'une ancienneté de 1,5 ans – LS3

Selon cet enseignant, l'évaluation aide à donner une place plus fixe. Finalement, un enseignant (LS3 – 2) souligne que la culture ne doit pas seulement avoir une place plus large et fixe dans le curriculum, mais dans le monde pour la tolérance. Dans l'enseignement, il faut combiner la culture avec les compétences langagières, dès le niveau A2 du CECR. L'enseignant recommande un cursus TIC pour ceux qui ne sont pas encore à l'aise avec les nouvelles technologies, afin d'intégrer plus facilement les éléments dans le cours.

Cette diversité des opinions concernant la place de la culture se montre aussi dans la recherche de *Meesterschapsteam* (2017, pas encore parue), comme mentionné dans notre cadre théorique (p. 22) : « une partie des enseignants s'estiment satisfaits de la place qu'occupe culture dans le programme, tandis que les autres indiquent avoir besoin d'un point de repère, notamment pour rendre l'enseignement « chouette » et plus riche en défis. »

Kwakernaak (2017) a avancé plusieurs raisons pour la place d'importance secondaire de l'enseignement de la culture comme nous l'avons élaboré dans le cadre théorique. D'abord, l'une de ces raisons selon lui est la formation des enseignants. Dans notre recherche, il s'avère dans l'une de nos interviews (LS4 – 2), que la formation des enseignants futurs n'attribue pas assez de temps à l'enseignement de la culture. Par contre, 38 des 43 participants de l'enquête utilisent leur propre connaissance ou propres expériences. Une autre raison apportée par Kwakernaak est le statut élevé de la littérature. Tous les enseignants que nous avons interviewés intègrent de la littérature dans les cours ce qui indique ce statut élevé, mais elle peut être un point de départ pour

une leçon culturelle qui dépasse seulement la connaissance du livre littéraire. Ensuite, Kwakernaak mentionne également comme raisons un manque de clarté du contenu de l'enseignement de la culture et la difficulté à déterminer quelle culture appartient à un certain pays, ce qui est en lien avec la complexité de la culture. Il est clair que les définitions de *culture* trouvées dans notre recherche diffèrent aussi, ce qui peut indiquer un manque de clarté du contenu de l'enseignement de la culture. Cependant, la difficulté à déterminer quelle culture appartient à un certain pays ne se présente pas dans notre recherche. Ensuite, l'enseignement de la culture est souvent lié à la France ou les villes dans ce pays. Le focus sur la France peut être mis en relation avec la faible présence de la francophonie, notamment des pays africains, dans nos résultats trouvés, à l'exception pertinente d'un échange avec La Réunion. Kwakernaak mentionne aussi l'absence d'évaluation comme raison pour la place secondaire de l'enseignement de la culture. L'absence d'une vraie évaluation se montre aussi dans notre recherche, car la culture n'est pas évaluée ou n'est que vérifiée sous la forme d'une question bonus. Enfin, selon Kwakernaak, les enseignants éviteraient une confrontation avec l'inconnu pour ne pas traiter les stéréotypes et préjugés au lieu de les affaiblir. L'absence d'une confrontation avec l'inconnu pour ne pas traiter les stéréotypes et préjugés au lieu de les affaiblir, ne se trouve pas dans nos résultats : certains enseignants traitent les stéréotypes consciemment en classe, en soulignant qu'il s'agit des stéréotypes.

Les solutions selon Kwakernaak sont les programmes de base, les objectifs clairs et l'évaluation obligatoire. Quant aux solutions attribuées dans nos résultats, un programme de base est nécessaire selon plusieurs enseignants qui ont répondu à l'enquête et aussi selon 7 des 10 enseignants interviewés. Les objectifs clairs sont pertinents pour l'évaluation selon Kwakernaak. Par contre, des sujets culturels précis qui définissent des connaissances de base ne sont pas forcément souhaitables : quelques enseignants préfèrent la liberté de traiter ce qu'ils trouvent pertinent ou intéressant. Enfin, en ce qui concerne l'évaluation de la culture, elle est mentionnée quelques fois dans les interviews comme solution pour augmenter la place de l'enseignement de la culture.

5. Conclusion

La question de recherche était la suivante :

Comment la culture, du point de vue de l'approche interculturelle, est-elle abordée dans les manuels scolaires de français D'accord, Grandes Lignes et Libre Service, en particulier dans la pratique éducative des enseignants de français qui utilisent ces manuels en quatrième classe de vwo aux Pays-Bas ?

Pour répondre à cette question, nous avons rédigé un cadre théorique, concernant les éléments pertinents de la culture et de l'interculturalité pour notre recherche et les visions sur l'enseignement du français comme langue étrangère, qui soutenait l'analyse des manuels, l'enquête et les interviews que nous avons menées. Dans le chapitre « 4. Les résultats de l'analyse », nous avons décrit nos constatations, qui nous résumons ci-dessous.

D'après les résultats, il s'avère que la définition de la culture, selon les enseignants, englobe plusieurs significations. La littérature est souvent incluse dans la définition. La langue et la culture vont souvent ensemble selon les enseignants. Les notices explicatives analysées ne donnent pas une définition de culture, ni d'interculturalité. Les différences, les ressemblances et l'interaction entre des cultures peuvent être regroupées sous la notion d'interculturalité selon l'enquête. Ceci se montre aussi dans les interviews, où le focus est également mis sur le fait que l'interculturalité promeut la compréhension et que l'interculturalité peut créer un mélange entre deux cultures. Dans l'enquête, les éléments *Culturels* prédominent (80 fois mentionnés), mais les éléments *culturels* sont présents aussi (58 fois mentionnés). Dans les interviews, les définitions de la culture données par les enseignants contiennent un mélange entre la *Culture* et la *culture*. Dans les chapitres analysés en détail dans les manuels, les éléments culturels sont divisés comme suivante : les textes sont les plus souvent *culturels*, les images *Culturelles* et il existe un équilibre de *Culture* et *culture* dans les exercices. Dans les autres chapitres examinés plus globalement, il y a également un équilibre entre la *Culture* et la *culture*. En revanche, dans nos résultats, il s'avère que seul *Libre Service* traite surtout les thèmes *culturels* et les sujets sensibles. En ce qui concerne les lieux abordés dans les manuels et en cours, il s'agit surtout de la France et Paris et la place de la francophonie dans sa totalité occupe une place faible.

De l'importance est attribuée à l'enseignement de la culture et en général aussi à l'interculturalité selon les enquêtes et les interviews. Selon l'enquête, la moitié des enseignants traite la culture chaque semaine, mais dans les interviews il s'avère que la fréquence de l'enseignement de la culture, et de l'interculturalité, n'est pas stable et varie entre une fois par

deux mois et une fois par semaine. L'ancienneté et l'utilisation des TIC permettent d'intégrer plus fréquemment de la culture en cours.

La plupart de la culture et de la littérature traitée d'une manière explicite est séparée des compétences langagières dans les manuels. Les éditions les plus nouvelles de *Libre Service* et *Grandes Lignes* contiennent le plus moins d'exercices culturels dans les chapitres analysés. Les (villes aux) Pays-Bas sont mentionnés 84 fois dans les manuels mais souvent sous la forme de juste une mention et pas souvent rapport à une comparaison interculturelle. Dans les interviews, il s'avère qu'en ce qui concerne le matériel numérique dans les manuels, les fragments peuvent fonctionner comme point de départ pour l'enseignement de la culture, mais appuient surtout les compétences langagières. Dans les manuels, le profil d'apprentissage est souvent celui d'un connaisseur. L'élève reste passif par rapport aux compétences interculturelles, les exercices n'incitent pas souvent à une réflexion. L'utilité du manuel pour l'enseignement de la culture diffère, mais les manuels peuvent fonctionner comme un point de départ. Cependant, l'actualité doit être trouvée en dehors.

Le matériel outre le manuel utilisé par les enseignants, est souvent leur propre connaissance ou expériences, TV5MONDE, les films et la musique. Les TIC jouent un rôle important. En revanche, les livres littéraires sont aussi un point de départ pour l'enseignement de la culture. L'interculturalité se présente souvent sous la forme d'un voyage ou d'un échange dans un pays ou une ville francophone. Dans les cours, la culture est souvent traitée collectivement et prend forme sous une leçon de littérature ou une combinaison avec les compétences langagières. En général, la culture et l'interculturalité ne sont pas évaluées, sauf sous la forme d'une question de bonus ou comme vérification collective en classe à l'aide des questions posées.

Les visions des enseignants concernant la place de la culture diffèrent. La plupart des enseignants interrogés souhaite une place fixe dans le futur, tandis qu'il y a aussi d'enseignants qui préfère la place de la culturelle comme telle.

D'après nos résultats, nous pouvons conclure que la culture, du point de vue de l'approche interculturelle, se présente sous différents aspects dans l'enseignement du français en quatrième classe vwo. C'est-à-dire que la culture se montre par l'importance qui est attribuée à la culture, à l'interculturalité et à l'enseignement de celles-ci, mais que la manière de traiter la culture et l'interculturalité dans les cours reste facultative et diverse. Cette position facultative se montre par le fait que la culture n'est pas intégrée dans le curriculum général et que la culture n'est pas évaluée. Cependant, les enseignants peuvent intégrer la culture dans leur propre programme. Ceci donne, toutefois, la possibilité d'intégrer de la culture durant les cours, ou de l'interculturalité sous la forme d'un échange, mais la fréquence et la manière dont on traite la culture reste

facultative et diverse du fait que les enseignants sont libres par rapport au programme. Par ailleurs, ce sont également les compétences langagières, aussi dans les manuels, qui prédominent clairement dans le curriculum, même si les enseignants indiquent que la langue et la culture vont simplement ensemble. Les manuels peuvent être un point de départ pour l'enseignement de la culture.

La conclusion a été formulée dans les limites de notre recherche. Dans le chapitre suivant, nous évaluerons la recherche et nous interprétons les résultats et notre conclusion. Nous formulerons ainsi des recommandations, surtout basées sur les visions des enseignants (chapitre 4.5), pour les recherches ultérieures et pour la pratique éducative.

6. Discussion

Nous avons analysé la totalité de la culture et de l'interculturalité, par rapport à leurs éléments décrits dans le cadre théorique et par rapport à l'aide de la méthode de recherche, concernant les manuels *D'accord*, *Grandes Lignes* et *Libre Service*, notamment en incluant les visions des enseignants de français en quatrième classe de vwo. Cependant, cette recherche a été accomplie dans certaines limites, notamment en raison de la courte durée disponible pour la réaliser (un semestre seulement). Nous discutons les résultats et proposons aussi des recommandations pour des recherches ultérieures.

Dans le cadre théorique, nous avons abordé des éléments pertinents pour notre recherche des notions de culture et d'interculturalité. Nous nous rendons compte qu'il s'agit de notions larges et complexes. Elles devraient être abordées si possible d'une manière plus détaillée dans un autre travail. D'autre part, les définitions de la culture et de l'interculturalité qui découlent de nos résultats diffèrent, ce qui peut être expliqué par le fait que nous avons interrogé des personnes individuelles qui ont des visions différentes. De plus, les notions de culture et d'interculturalité ne diffèrent également dans la théorie, car les théoriciens y attribuent également leurs « définitions personnelles ». Ceci n'est pas un problème en soi, mais les définitions différentes de la culture sont problématiques pour la pratique éducative, car pour avoir une place fixe il est besoin d'une définition claire. Une définition claire permet de savoir quels sujets doivent être intégrés dans le curriculum. Nous y revenons dans le chapitre 6.1. Par ailleurs, comme nous l'avons déjà mentionné dans le cadre théorique, les éléments sur le continuum de la distinction entre *culture* et *Culture* sont discutables. Pour parvenir à une liste exhaustive, plus de recherches sont nécessaires pour répondre à cette question vaste et complexe. Dans ce cas, il est possible que certains éléments doivent être regroupés dans ce mémoire et que la distinction entre les deux différencierait.

Malgré le soin apporté pour conduire l'analyse avec précision, il est possible que nous n'ayons pas noté tous les aspects concernant la culture et l'interculturalité dans les manuels dans la mesure où ce travail a été effectué de manière individuelle. Ainsi, une recommandation pour des recherches ultérieures serait de travailler à plusieurs afin de croiser et compiler les différents aspects culturels répertoriés pour mieux soutenir la fiabilité. Ce travail à plusieurs permettrait également d'analyser tous les chapitres des manuels en détail, ainsi que sur différents niveaux et années au lycée. Par ailleurs, nous n'avons analysé qu'un chapitre sur un seul thème par manuel scolaire. Dans le cas de recherches ultérieures, il serait pertinent d'examiner en détail les autres chapitres. En ce qui concerne les notices explicatives, nous avons pu esquisser une image des éléments culturels dedans, mais nous n'avons pas pu analyser toutes les notices en détail. Pour les recherches ultérieures, il sera utile d'analyser toutes en détail et de se mettre en contact avec les

maisons d'éditions et ses éditeurs pour mieux interpréter les éléments dans les notices explicatives. En ce qui concerne les recherches individuelles ultérieures, elles devraient se concentrer sur un aspect spécifique de la culture du fait que cette recherche était très large. Nous avons abordé d'une manière la plus précise possible les éléments différents de la culture et de l'interculturalité à l'aide d'une analyse des manuels, l'enquête et les interviews, mais une précision permet de mieux entrer dans les détails sur un sujet spécifique.

Les manuels les plus nouveaux contiennent les moins exercices culturels, ce qui pourrait être expliqué par le fait qu'elles attribuent beaucoup de l'importance aux compétences langagières, dont la compréhension écrite qui fait partie du programme d'examens.

En ce qui concerne la validité, nos outils de recherche aidaient à définir la place de la culture en quatrième classe vwo, et les solutions et les recommandations diverses dans les cas où cette place n'était pas suffisante, comme nous le traiterons dans 6.1. Cependant, il n'a pas été possible d'interroger tous les enseignants de français qui enseignent en quatrième classe vwo. En effet, les enseignants venant des provinces de Groningue, Frise et Drenthe sont absents. Nous n'avons pas envoyé de mails aux écoles dans ces provinces car nous n'avons pas des contacts là-bas, ni dans les écoles en Limbourg, Holland du Nord, Flevoland, Zélande et Overijssel. En revanche, nous avons posté un message dans un groupe sur Facebook de toutes les provinces aux Pays-Bas et toutes les provinces sont représentées sauf les trois dans le nord. Il est possible qu'il y ait des différences entre les provinces moins et plus urbanisées. Nous espérons que les résultats de ce mémoire ne sont pas généralisables, mais pour le vérifier, il est recommandable pour les recherches ultérieures d'envoyer les mails aux plusieurs écoles pour atteindre plus d'enseignants dans toutes les provinces qui participeront à la recherche. Cependant, les 43 participants qui enseignent le français en quatrième classe vwo peuvent esquisser une première image concernant la place de la culture dans les cours de français en quatrième classe vwo. Cette recherche est valide en ce qui concerne la relevance pour la pratique éducative. Il s'agit d'une « validité démocratique », il y a plusieurs parties prise en compte pendant cette recherche. Ceci est en relation avec la « validité de dialogue » : nous avons entamé le dialogue avec plusieurs personnes – les enseignants, les directeurs du mémoire, des étudiants – afin de garantir la qualité de cette recherche (Snoek, 2012).

Cette recherche avait pour but de d'interroger les enseignants, mais, il est intéressant et surtout important de prendre en compte la contribution des élèves pendant les recherches ultérieures, car leurs visions sont valables aussi.

6.1 Recommandations pour la pratique éducative

La culture, du point de vue de l'approche interculturelle, se présente donc sous différents aspects en quatrième classe vwo selon nos résultats. De l'importance est attribuée, mais elle reste facultative et la manière dont on la traite est diverse. Que peut-on faire pour rendre la place de la culture dans l'enseignement du français en quatrième classe vwo plus fixe et essentielle ? Ici nous aborderons les solutions et les recommandations par rapport aux notions trouvées que nous estimons importantes.

Il est difficile de donner une place à la culture dans le curriculum, car il y a plusieurs définitions de la culture et une seule définition claire est nécessaire pour cette place. Il est possible de faire du brainstorming sur un canon des sujets différents qui doivent être intégrés dans le curriculum et traités en cours. Par contre, il est plus recommandable d'intégrer les sujets globaux dans le curriculum, comme les enseignants ont encore la liberté de traiter les sujets, comme les expériences qu'ils ont vécues. Quand les sujets globaux sont intégrés dans le curriculum, il est nécessaire de faire du brainstorming concernant la manière dont on évalue les connaissances et compétences culturelles. Ce qui est dans le curriculum, mais surtout ce qui est évalué, a une place fixe.

Ensuite, plusieurs enseignants insistent sur plus de temps pour les cours afin de traiter plus la culture. Cependant, le temps supplémentaire peut être difficile à accorder du point de vue de l'organisation d'en haut. Il est recommandable d'intégrer les éléments culturels au niveau micro plutôt qu'au niveau macro. Cette idée peut être effectuée en prenant un texte dans le manuel, soit *D'accord*, *Grandes Lignes* ou *Libre Service* ou une autre, comme point de départ pour parler d'un sujet culturel et avoir une conversation collective avec les élèves. Cependant, les manuels doivent avoir plus d'exercices culturels, notamment par rapport à la réflexion, par exemple : pourquoi c'est ainsi en France et comme cela aux Pays-Bas ? Comme nous comprenons que les éditeurs ne peuvent pas lancer un nouveau manuel scolaire chaque année, la tâche des questions culturelles de réflexion se trouve pour le moment chez les enseignants de français.

Il peut s'avérer compliqué de prendre un texte comme point de départ pour parler de la culture lorsqu'on fait face à un programme chargé plein de compétences langagières où l'enseignement de la culture n'a pas encore une place claire. Dans ce cadre, il est nécessaire de rendre les enseignants plus conscients, notamment au début de l'année, ce pourquoi ils enseignent le français. Le français va au-delà de juste la langue et un moment de réflexion et d'interaction avec des collègues de français peuvent contribuer à l'intégration de plus éléments culturels dans les cours.

Par ailleurs, comme le manuel n'est pas toujours actuel, la création d'une banque de données en ligne pour les enseignants permet d'intégrer plus facilement les éléments culturels et actuels dans les cours. Cette banque de données peut s'intégrer dans un programme en ligne des manuels soit les enseignants de français construisent eux-mêmes une banque de données en ligne. Notamment, l'utilisation des TIC facilite l'intégration des éléments culturels, comme les journaux en ligne et les vidéos et documentaires.

Enfin, l'enseignement de la culture du point de vue de l'approche interculturelle est important dans le monde qui devient de plus en plus internationale. Le français au lycée peut promouvoir cet enseignement de la culture où l'accent est mis sur ce monde internationalisé. Comme les enseignants de français interrogés estiment les échanges interculturels valables et que ces échanges favorisent la communication interculturelle dans les situations réelles, il est important de les intégrer dans les programmes. Les échanges coûtent chers et si les moyens financiers ne sont pas disponibles, il faut créer des situations « artificielles » en ligne où les élèves peuvent quand même communiquer avec les élèves francophones. Comme la francophonie n'occupe pas une place large dans les résultats trouvés dans notre recherche, outre les exceptions, une interaction ou même s'il est possible un vrai échange donne la possibilité de mieux prendre connaissance du monde francophone. Cependant, une situation « artificielle » ne permet pas de vivre des vraies expériences à l'étranger. En tout cas, en ce qui concerne l'interaction entre les élèves, il est important que le progrès des compétences langagières et interculturelles soit suivi dans un portfolio. En fin de compte, s'il s'agit soit d'un échange soit d'une situation artificielle, il est important que les stéréotypes soient dissipés où les enseignants jouent un rôle clé de l'effectuer.

Nous avons fait un premier pas vers l'évaluation de la place de la culture, du point de vue de l'approche interculturelle, dans l'enseignement du français en quatrième classe vwo. L'application de ces recommandations reste un défi de taille, notamment concernant plusieurs niveaux et années et à long terme. Pourtant, nous espérons que ce défi encourage l'enseignement des langues étrangères, notamment de la langue française, à donner la culture une place plus essentielle.

Bibliographie

Bijgestelde conceptvisie. *Curriculum.nu*. <https://curriculum.nu/wp-content/uploads/2018/06/Bijgestelde-conceptvisie-op-het-leergebied-Engels-moderne-vreemde-talen.pdf>, dernière consultation : 29-06-2018.

Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon : Multilingual Matters.

Byram, M., Neuner, G., & Zarate, G. (1997). *La compétence socioculturelle dans l'apprentissage et l'enseignement des langues : vers un Cadre européen commun de référence pour l'apprentissage et l'enseignement des langues vivantes : études préparatoires*. Strasbourg : Conseil de l'Europe.

Byram, M. &, Zarate, G. (1998). Définitions objectifs et évaluation de la compétence Socioculturelle. *Le Français dans le Monde, n° spécial*. Paris : Hachette.

Cadre européen commun de référence pour les langues : Apprendre, enseigner, évaluer. (2001). Strasbourg : Unité des Politiques linguistiques. Conseil de l'Europe.

Charaudeau, P. (2001). Langue, Discours et Identité. *Ela. Études de linguistique appliquée*, 123-124(3), 341-348.

Fasoglio, D., & Canton, J. (2009). *Vreemdetalenonderwijs: een (inter)cultureel avontuur? Interculturele competentie in de taalles: impressies uit een eerste verkenning in Nederland*. Enschede: SLO.

Hua, Z. (2014). *Exploring Intercultural Communication: Language in Action*. Oxon: Routledge.

Ingrassia, M. (2015). Le défi de la perspective interculturelle en cours de FLE Expériences en Équateur. *Letras*, 57 (2), 129-147.

Kramsch, C. (1996). The Cultural Component of Language Teaching. *ZIF*, 1(2), 2-10.

Kramsch, C. & Whiteline, A. (2008). Language ecology in multilingual settings. Towards a theory of symbolic competence. *Applied Linguistics*, 29(4), 645-671.

Kwakernaak, E. (2015). *Didactiek van het vreemdetalenonderwijs*. Bussum: Coutinho.

Kwakernaak, E. (2017). Cultuur in het vreemdetalenonderwijs: franje of kern? Deel II: Literatuur en cultuur. *Levende Talen Magazine*, 8, 12-16.

Lange, K. (2011). *Perspectives on intercultural competence: a textbook analysis and an empirical study of teachers' and students' attitudes*. Mémoire. Berlin : Freie Universität Berlin.

Lázár, I., Huber-Kriegler, M., Lussier, D., Matei, G. S., & Peck, C. (2007), *Développer et évaluer la compétence en communication interculturelle : Un guide à l'usage des enseignants de langues et des formateurs d'enseignants*. Strasbourg : Conseil de l'Europe.

Lo Bianco, J. (2005). The inextricable language-culture connection: teaching languages for intercultural competence. *A Report on the international roundtable on the establishment of standards for Japanese-language education*.

Lüsebrink, H-J. (1998). Les concepts de "Culture" et d'"Interculturalité". Approches de définitions et enjeux pour la recherche en communication interculturelle. *Bulletin 30*, 1-4. Saarbrücken : Université de Saarbrücken.

Meesterschapsteam MVT. (2017). *Betekenisvol MVT-onderwijs in Nederland: Opvattingen van docenten en lerarenopleiders*. Amsterdam : Vrije Universiteit Amsterdam. *Pas encore paru*.

Moderne vreemde talen vwo. Syllabus centraal examen 2018 Arabisch, Duits, Engels, Frans, Russisch, Spaans, Turks. (2016). College voor Toetsen en Examens.

MVT meets Curriculum.nu. *Moderne Vreemde Talen*. <https://modernevreemdetalen.vakdidactiekgw.nl/mvt-meets-ontwikkelteam-curriculum-nu/>, dernière consultation : 30-06-2018.

Newton, J., Yates, E., Shearn, S., & Nowitzki, W. (2015). *Intercultural communicative language teaching: Implications for effective teaching and learning*. Report to the Ministry of Education. Wellington: School of Linguistics and Applied Language Studies and the Jessie Hetherington Centre for Educational Research Victoria University of Wellington.

Nijkamp, L. (2017). *Les éléments culturels et interculturels dans les manuels scolaires D'accord et Grandes Lignes : Une analyse comparative des méthodes de niveau havo les plus utilisées pendant les cours de français aux Pays-Bas*. Mémoire de master. Utrecht : Université d'Utrecht.

Ons Onderwijs 2032. (2016). Eindadvies. Den Haag: Bureau Platform Onderwijs 2032.

Over Curriculum.nu. *Curriculum.nu*. <https://curriculum.nu/waarom/>, dernière consultation : 29-06-2018.

Patrimoine. *Encyclopédie Larousse en ligne*. <http://www.larousse.fr/encyclopedie/divers/patrimoine/184360>, dernière consultation : 27-06-2018.

Risager, K. (2005). Languaculture as a Key Concept in Language and Culture Teaching. In B. Preisler, A. Fabricius, H. Haberland, S. Kjærbeck, & K. Risager (dir.). *The Consequences of Mobility: Linguistic and Sociocultural Contact Zones*. Roskilde. Danmark : Roskilde Universitet.

Schadewitz, N. (2009). Design patterns for cross-cultural collaboration. *International Journal of Design*, 3(3), 37-53.

Schneider, M. (2018). *National Identity in Multilingual Countries: Narratives of Canadianness*. Mémoire de master. Utrecht : Université d'Utrecht.

Scollon, R., Scollon, S.W., Scollon, S.B.K. & Jones, R.H. (2012). *Intercultural Communication: A Discourse Approach*. Chichester : John Wiley and Sons.

Sécardin, O. (2017). *L'orientalisme : l'Orient créé par l'Occident*. PowerPoint. Textes et Cultures. 2017. Utrecht : Université d'Utrecht.

Snoek, M. (2012). Onderzoek door leraren: context academische opleidingsschool. In R. Zwart, K. van Veen & J. Meirink (dir.), *Onderzoek in de school ter discussie: doelen, criteria en dilemma's* (p. 19-28). Leiden : Expertisecentrum Leren van Docenten.

Stokking, K. (2014). *Bouwstenen voor onderzoek in onderwijs en opleiding*. Utrecht : Afdeling Educatie, Faculteit Sociale Wetenschappen. Université d'Utrecht.

Tweede tussenproduct. *Curriculum.nu*. <https://curriculum.nu/wp-content/uploads/2018/06/Tweede-tussenproduct-ontwikkelteam-Engels-MVT-Curriculum.nu.pdf>, dernière consultation : 29-06-2018.

Van Dale. (2018). *Van Dale online woordenboeken*. Dernière consultation : mai 2018.

Wang, Y. (2017). *Les compétences culturelles et interculturelles dans l'enseignement du chinois en contexte secondaire français*. Thèse. Paris : Université Sorbonne Paris Cité.

Wat is het ERK? *Europees Referentiekader*. <http://www.erk.nl/leerling/watiserk/>, dernière consultation : 06-07-2018.

Les manuels scolaires – 4 vwo

Berg, K., Casteleijn, E., Daling, E., Folkers, M., Hoogerwerf-Beijer, S., Kroft, M., Lemonsu, M-F. (2011). *Grandes Lignes – Cahier d'activités 1*. Quatrième édition. Groningen/Houten : Noordhoff Uitgevers.

Berg, K., Casteleijn, E., Daling, E., Folkers, M., Hoogerwerf-Beijer, S., Kroft, M., Lemonsu, M-F. (2011). *Grandes Lignes – Cahier d'activités 2*. Quatrième édition. Groningen/Houten : Noordhoff Uitgevers.

Berg, K., Casteleijn, E., Daling, E., Folkers, M., Hoogerwerf-Beijer, S., Kroft, M., Lemonsu, M-F. (2011). *Grandes Lignes – Cahier d'activités 3*. Quatrième édition. Groningen/Houten : Noordhoff Uitgevers.

Berg-Moumadi, K., Brouwer, J., Guesdon, M., Jansen, M., Klaassen, N., Valkier, P., Velleman, C. (2016). *Grandes Lignes – Cahier d'activités A*. Cinquième édition. Groningen/Houten : Noordhoff Uitgevers.

Berg-Moumadi, K., Brouwer, J., Guesdon, M., Jansen, M., Klaassen, N., Valkier, P., Velleman, C. (2016). *Grandes Lignes – Cahier d'activités B*. Cinquième édition. Groningen/Houten : Noordhoff Uitgevers.

Biezenbos, L. van de, Bouzid, M., Dekken, V. van, Planchon-Ebbinge, L., Frijters, E., Ginneken, I. van, Kok-Levard, C. (2013). *D'accord – Livre de textes*. Troisième édition. 's-Hertogenbosch : Malmberg.

Biezenbos, L. van de, Bouzid, M., Dekken, V. van, Planchon-Ebbinge, L., Frijters, E., Ginneken, I. van, Kok-Levard, C. (2013). *D'accord – Cahier d'exercices - clés*. Troisième édition. 's-Hertogenbosch : Malmberg.

Frijters-Getkate, N., Schuitema, P., Tiggelers, E. (2010). *Libre Service – Édition intégrée*. Troisième édition. Baarn/Utrecht/Zutphen : ThiemeMeulenhoff.

Lomier, F., Schuitema, P., Velde, J. van der, Visser, J. (2016). *Libre Service – Édition intégrée*. Quatrième édition. Amersfoort : ThiemeMeulenhoff.

Annexe

I La place de la culture dans les notices explicatives⁴⁹

D'accord : littérature (chapitre à la fin du chaque chapitre), « passerelle »: exercice court par mél, comme ouverture d'une leçon, toujours lié à la langue et la culture française, conseils pour les exercices créatives chez la littérature, matériel en ligne concernant littérature, histoire littéraire et films.

Source: Docentenhandleiding D'accord – Extra's. Malmberg.

Source: Docentenhandleiding D'accord – Praktische tips. Malmberg.

Libre Service troisième édition : mention de « littérature » (description de la structure).

Source : Docentenhandleiding. Libre Service. Derde editie. ThiemeMeulenhoff.

Libre Service quatrième édition : civilisation, description du début du chapitre (texte informative, différences – culturelles – entre la France et les Pays-Bas), application digitale chez la méthode littéraire pour les profs (« verrijking in de vorm van beeldmateriaal, actualiteit en algemeen culturele verbanden (schilderkunst, film, chansons) »). L'utilisation des courts-métrages.

Sources: Docentenhandleiding Libre Service. ThiemeMeulenhoff.
[file:///C:/Users/emkas/Downloads/Docentenhandleiding%20Libre%20Service%204e%20editie%20compleet%20sept%202017%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/emkas/Downloads/Docentenhandleiding%20Libre%20Service%204e%20editie%20compleet%20sept%202017%20(1).pdf), dernière consultation : 20-07-2018.

Source : Nieuwe Editie – Libre Service 4ème édition. ThiemeMeulenhoff.
<https://www.thiememeulenhoff.nl/voortgezet-onderwijs/talen/frans/libre-service-tweede-fase-4e-editie/wat-biedt-de-methode/nieuwe-editie>, dernière consultation: 20-07-2018.

Grandes Lignes quatrième édition : actualités sur l'environnement digital en apprenant du vocabulaire (Intérieur, Monde, Économie, Politique et Sport).

Source : Vocabulairetrainer. (2012). Grandes Lignes. Quatrième édition. Noordhoff Uitgevers.

Grandes Lignes cinquième édition : « De liefde voor het vak Frans en de Franstalige cultuur wil je als docent delen. Liefst op een aantrekkelijke manier, zodat de 'vonk' de kans krijgt over te slaan op uw leerlingen. Aanknopingspunten genoeg in de vernieuwde editie van Grandes Lignes. Authentieke bronnen, de unieke filmserie 'Ma France à Moi' - zelf op locatie geproduceerd. Dit is nog maar een kleine greep uit de manieren waarop Frankrijk en de Fransen werkelijk gaan leven in de lessen. »

Source: <https://www.noordhoffuitgevers.nl/voortgezet-onderwijs/methoden/frans/grandes-lignes/5e-editie-tweede-fase>, dernière consultation: 20-07-2018.

---

⁴⁹ Par rapport aux notices dont nous avons eu accès et les sites web.

II L'enquête

Ci-dessous, sont présentées les captures d'écran de l'enquête, réalisées le 29 mai 2018.

La première section

1

The screenshot shows a survey introduction page with a green header and a white content area. The title is 'Enquête - Cultuur in de lessen Frans in 4 vwo'. The text is in Dutch and explains the purpose of the survey, the researcher's name (Evelien Kastelein), and the university (Universiteit Utrecht). It also mentions that the survey will be anonymous and takes about five minutes.

Enquête - Cultuur in de lessen Frans in 4 vwo

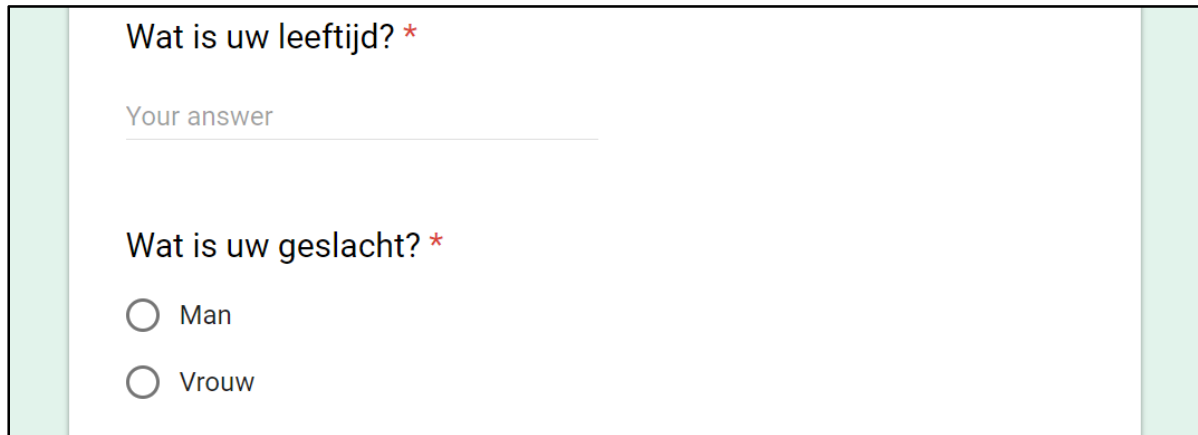
Geachte docent 4 vwo Frans,

Hartelijk dank dat u deze enquête wilt invullen en op deze manier meehelpt aan mijn scriptieonderzoek en aan aanbevelingen voor in de educatieve praktijk! Mijn naam is Evelien Kastelein en ik ben bezig met het afronden van de master 'Franse taal en cultuur, educatie en communicatie' aan de Universiteit Utrecht.

De enquête zal gaan over cultuur bij het vak Frans in 4 vwo in het Nederlandse voortgezet onderwijs. Het invullen zal naar verwachting ongeveer vijf minuten duren. De resultaten zullen anoniem verwerkt worden.

* Required

2

The screenshot shows two survey questions. The first question is 'Wat is uw leeftijd? *' with a text input field labeled 'Your answer'. The second question is 'Wat is uw geslacht? *' with two radio button options: 'Man' and 'Vrouw'.

Wat is uw leeftijd? *

Your answer

Wat is uw geslacht? *

Man

Vrouw

3

In welke provincie bevindt zich de school waarop u werkt? *

- Drenthe
- Flevoland
- Friesland
- Gelderland
- Groningen
- Limburg
- Noord-Brabant
- Noord-Holland
- Overijssel
- Utrecht
- Zeeland
- Zuid-Holland

4

Hoeveel jaar geeft u het vak Frans op de middelbare school? *

Your answer _____

Hoeveel minuten per week krijgt een 4 vwo klas het vak Frans bij u op school? *

Your answer _____

5

Welke lesmethode gebruikt u nu in 4 vwo? *

D'accord derde editie

Grandes Lignes vierde editie

Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)

Libre Service derde editie

Other:

Libre Service vierde editie (nieuw)

6

Indien van toepassing: welke lesmethode én welke editie gebruikte u vóór uw huidige lesmethode in 4 vwo?

Your answer

Indien van toepassing: waarom bent u van lesmethode gewisseld?

Your answer

NEXT

Never submit passwords through Google Forms.

This form was created inside of Universiteit Utrecht Studenten. [Report Abuse](#) - [Terms of Service](#) - [Additional Terms](#)

Google Forms

Enquête - Cultuur in de lessen Frans in 4 vwo

* Required

Vragen m.b.t. cultuur

Bedankt voor het invullen van de eerste vragen. De volgende vragen zullen gaan over cultuur.

Welk belang hecht u aan het onderwijzen van cultuur? *

- Geen
- Weinig
- Neutraal
- Veel
- Erg veel
- Other: _____

Licht het bovenstaande antwoord toe. *

Your answer

8

Welke aspecten van cultuur vindt u het belangrijkste om te onderwijzen in 4 vwo bij het vak Frans? Leg uit waarom. *

Your answer

Hoe vaak betreft u cultuur bij uw lessen Frans in 4 vwo? *

- Elke les
- Elke week
- Elke maand
- Elk kwartaal
- Zeer zelden
- Nooit
- Other: _____

Vindt u uw huidige lesmethode Frans toereikend voor het onderwijzen van cultuur in 4 vwo? Leg uit waarom wel of niet. *

Your answer

9

Wat gebruikt u buiten de lesmethode om cultuur te onderwijzen in 4 vwo? *

- Eigen kennis en/of ervaring
- Boeken
- Films
- Kranten en/of tijdschriften
- Muziek
- TV5MONDE
- Other: _____

Indien van toepassing: licht bovenstaand(e) antwoord(en) toe.

Your answer

Welk belang hecht u aan het behandelen van interculturaliteit (bijv. vergelijking maken tussen Frankrijk en Nederland) in 4 vwo? *

- Geen
- Weinig
- Neutraal
- Veel
- Erg veel
- Other: _____

Licht het bovenstaande antwoord toe. *

Your answer _____

Welke omschrijving is het meest van toepassing m.b.t. het doel van cultuuronderwijs binnen uw lessen Frans in 4 vwo? Noteer de letter die het meest van toepassing is en licht toe. *

- A) De leerling heeft kennis over de andere (bijv. Franse) cultuur
- B) De leerling heeft zowel kennis over de eigen (bijv. Nederlandse) als over de andere (bijv. Franse) cultuur
- C) De leerling kan bemiddelen tussen de eigen (bijv. Nederlandse) en de andere (bijv. Franse) cultuur

Your answer _____

Wat zou er volgens u veranderd kunnen worden m.b.t. het
cultuuronderwijs bij het vak Frans? *

Your answer

Indien van toepassing: wat is er nodig om deze verandering
mogelijk te maken?

Your answer

BACK

NEXT

Never submit passwords through Google Forms.

This form was created inside of Universiteit Utrecht Studenten. Report Abuse - Terms of Service - Additional Terms

Google Forms

Enquête - Cultuur in de lessen Frans in 4 vwo

Hartelijk dank voor uw medewerking! Vergeet a.u.b. niet op verzenden/submit te klikken.

U kunt hieronder uw e-mailadres invullen wanneer u tevens zou willen meewerken aan een verdiepend interview (begin juni) naar aanleiding van deze enquête - dit zou ik heel fijn vinden! Op deze manier hoop ik nog betere aanbevelingen te kunnen doen voor in de educatieve praktijk. Als u wilt meewerken aan een interview, dan zal ik contact met u opnemen om de mogelijkheden te bespreken. Bij voorbaat hartelijk dank!

Ook als u verdere informatie wilt (bijv. over de resultaten van de enquête), dan kunt u uw e-mailadres invullen. Als u vragen heeft, dan kunt u een mail sturen naar e.m.kastelein@students.uu.nl

Tot slot: het verspreiden van deze enquête onder uw collega's Frans (4 vwo) wordt zeer op prijs gesteld!

Nogmaals hartelijk dank,
Evelien Kastelein

E-mailadres

Your answer

Eventuele opmerkingen

Your answer

BACK

SUBMIT

Never submit passwords through Google Forms.

III Les réponses à l'enquête

Les réponses ou bien les résultats de l'enquête sont divisés par **question**. Il y a vingt questions au total. Les astérisques rouges (*) indiquent les questions obligatoires. Les questions sont rangées chronologiquement. Les réponses des questions ouverts sont relevées de manière littérale.

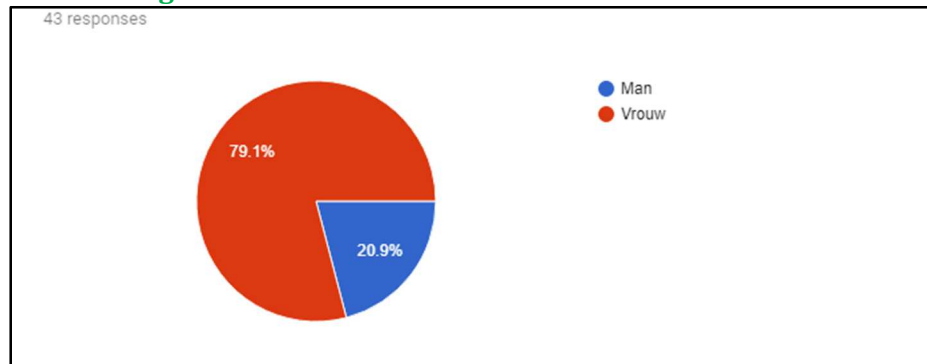
*Wat is uw leeftijd?

43 responses

20-25	4
26-30	2
31-35	6
36-40	1
41-45	2
46-50	10
51-55	4
56-60	10
60+	2

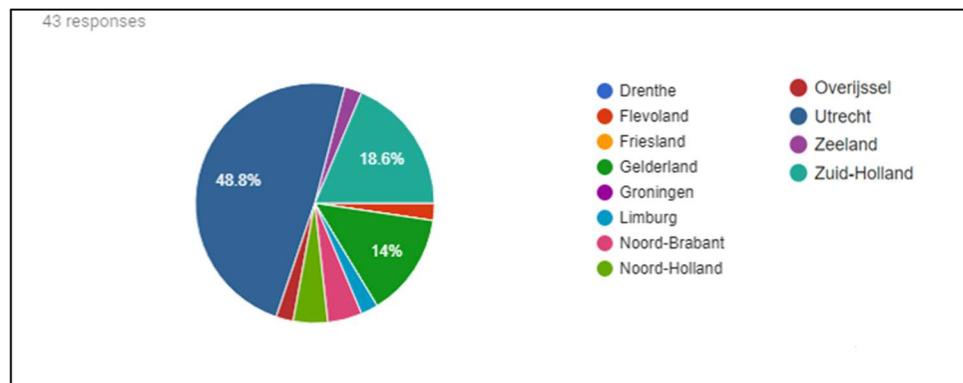
*Wat is uw geslacht?

43 responses

*In welke provincie bevindt zich de school waarop u werkt?

43 responses

*Hoeveel jaar geeft u het vak Frans op de middelbare school?

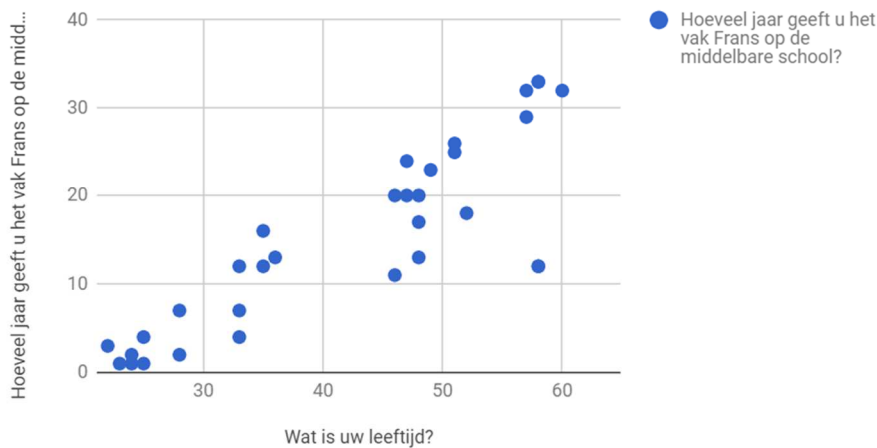
42 responses

1	3
2	2
3	1
4	2
7	2
8	1
11	1
12	4
13	3
14	1
15	2
16	1
17	1
18	2
20	4
23	1
24	1
25	1
26	1
29	1
32	2
33	2
34	1
36	1
38	1

43 personnes ont répondu, mais une réponse était 292,5 ce que nous n'avons pas compté, donc ici il y a 42 participants avec une ancienneté moyenne de 16,57 ans dans l'enseignement du français. Ci-dessous, nous voyons qu'il existe globalement un lien linéaire entre l'âge et l'ancienneté.

Hoeveel jaar geeft u het vak Frans op de middelbare school? vs. Wat is uw leeftijd?

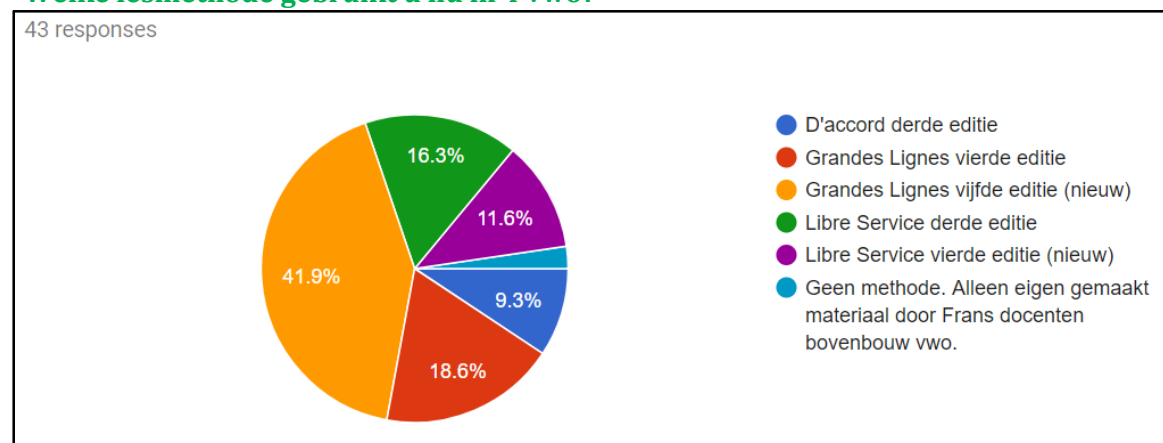
*Hoeveel minuten per week krijgt een 4 vwo klas het vak Frans bij u op school?

40 responses

Minutes	50	70	90	100	120	125	130	135	140	150	180	200
Nombre	1	1	1	1	3	5	3	3	3	17	1	1

43 ont répondu, mais trois réponses n'étaient pas valables : les personnes ont rempli 2 et 3 comme minutes, ce qui peut être un heure de cours, mais on ne sait pas combien de temps durent ces heures de cours. Pour cette raison, nous avons supprimé ces réponses et il nous reste 40 réponses. Il s'avère que 150 minutes de cours de français par semaine est le plus fréquent. La moyenne est de 136 minutes de cours par semaine.

*Welke lesmethode gebruikt u nu in 4 vwo?

Indien van toepassing: welke lesmethode én welke editie gebruikte u vóór uw huidige lesmethode in 4 vwo?

26 responses

&

Indien van toepassing: waarom bent u van lesmethode gewisseld?

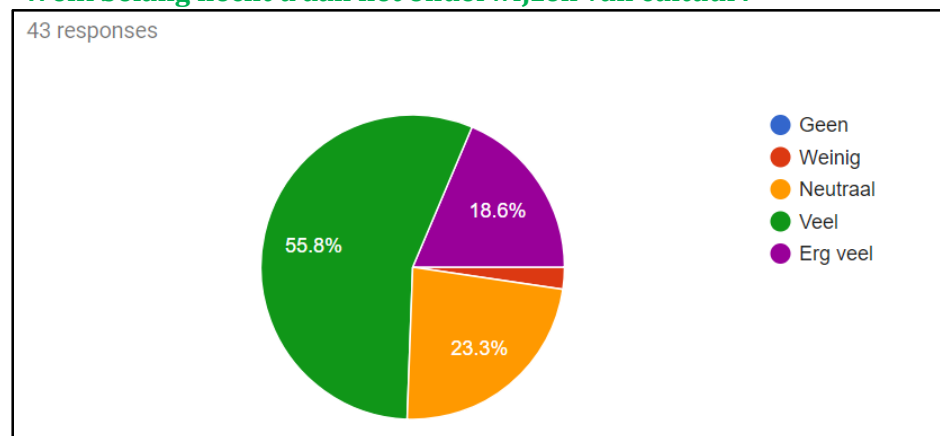
20 responses

Voir le tableau ci-dessus. '-', nbt' et nvt' (ne s'applique pas) et les cellules vides ont été supprimés dans la case « Manuel précédent ».

Manuel actuel	Manuel précédent	Raison de changement
GL5	D'accord	Levendiger/leuker voor leerlingen, praktischer, eindexamen
GL5	D'accord	Veroudering
D'accord	D'accord (deuxième édition)	Nieuwe versie, digitale mogelijkheden
LS3	D'accord (editie?)	Iets nieuws, erk oefeningen
LS4	D'accord	Uitgekeken
LS3	D'accord	Betere voorbereiding vaardigheidsoopdrachten
LS3	D'accord of GL	Minder voca in methode, meer ruimte voor cito-voca
GL5	Belleville	Te lastig, te ouderwets
GL5	Eigen materiaal	Voldeed niet aan eisen, arbeidsintensief, interesse in leerroutes Noordhof
GL5	Eigen materiaal	Als pilot uitproberen
GL5	GL4, daarvoor D'accord	Veel beter, modern, ingedeeld in vaardigheden
GL5	GL4	Moderner
LS4	GL4	Iets anders, prijs methode
GL5	GL4	Nieuwste versie
GL5	GL4	LEEG
GL5	GL4	Beter ontwikkeld naar de wensen van nu
GL5	GL4	Nvt
Eigen materiaal	LS3	Vrijheid in onderwerpen

D'accord	LS3	Niet meer tevreden, wat anders
GL5	LS3	Verveling
LS4	LS3	Nvt
LS4	LS3	LEEG
GL5	LS (editie?)	Methode in onder- en bovenbouw
LS4	LS3	Update, past best bij soort onderwijs
D'accord	Laatste editie malmberg	LEEG
GL4	NB 'we gaan naar de nieuwste' (GL5?!)	Nieuw, delf, adaptief

*Welk belang hecht u aan het onderwijzen van cultuur?

*Licht het bovenstaande antwoord toe (les raisons pour l'importance attribuée à la culture)

43 responses

&

*Welke aspecten van cultuur vindt u het belangrijkste om te onderwijzen in 4 vwo bij het vak Frans? Leg uit waarom.

43 responses

Définitions globales attribuées aux réponses

I La langue et la culture vont (simplement) ensemble : 31 **[C]** Culture : 80

II Regard plus large/culture générale : 7 **[c]** culture : 58

III Communication : 3

IV Enjolivement/intéressant : 4

V Importance (par rapport aux compétences langagières) : 7

Culture - Cultuur

literatuur/lectuur/boeken/teksten/literatuurgeschiedenis 17

muziek/chansons/liedjes van nu 11

geschiedenis 9

film 8

kunst 5

politiek 4

eten & drinken/gastronomie/eetgewoontes 7 (voir aussi culture)

francophonie 3 (voir aussi culture)

feestdagen/feesten/evenementen 3 (voir aussi *culture*)
 filosofie 2
 kennis land & volk 2
 steden/kennis v.h. land/regio's & steden 2
 monumenten Parijs/bezienswaardigheden 2
 "alles" 2 (voir aussi *culture*)
 celebrities 1
 stromingenkennis 1
 onderwijssysteem 1

culture - cultuur

(leef-)gewoonten/gebruiken & gewoontes/culturele gewoonten (m.u.v. eet-) 10
 eten & drinken/gastronomie/eetgewoontes 7
 société/moderne samenleving/hoe wereld in elkaar zit/samenleving begrijpen/
 maatschappelijke onderwerpen/diversiteit 6
 dagelijks leven in Frankrijk/wat er zich afspeelt/het leven in Frankrijk 6
 actualiteit(en) 5
 zeden/normen & waarden/blik op wereld/begrip van cultuur/reflecteren op
 je eigen wereld 5
 (sociale) omgangsvormen/beleefdheidsvormen(/-formules) 5
 feestdagen/feesten/evenementen 3
 francofonie 3
 "de mensen"/ begrip voor de Fransen 2
 hedendaagse cultuur 2
 "alles" 2
 sociale leven jeugd 1
 Noël 1

Welk belang hecht u aan het onderwijzen van cultuur?	Licht het bovenstaande antwoord toe.	Welke aspecten van cultuur vindt u het belangrijkste om te onderwijzen in 4 vwo bij het vak Frans? Leg uit waarom.
Erg veel	Taal is onderdeel van cultuur. Door taalonderwijs maak je kennis met een nieuwe andere cultuur [II]	Cinéma [C], littérature [C], histoire [C], politique [C], musique [C], société [C]
Erg veel	Cultuur omvat in wezen het hele leven, leerlingen krijgen een bredere kijk op de wereld en meer inzicht ook in hun eigen leven. [III]	Kunst [C], literatuur [C], actualiteit [C], zeden [C] en gewoonten [C]
Erg veel	Franse Taal en Cultuur [II]	Celebrities [C], Literatuur [C], Geschiedenis [C] en Filosofie [C]
Erg veel	taal en cultuur zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden [II]	ik begrijp deze vraag niet goed, (welke aspecten zijn er?) maar ik behandel vaak cultuur die past bij de interesse van mijn doelgroep, voornamelijk chansons [C]
Erg veel	La connaissance de la culture d'un pays est indissociable de la connaissance de sa langue à tous les	Tous les aspects, ca dépend de ce qu'on traite [C] et [C]

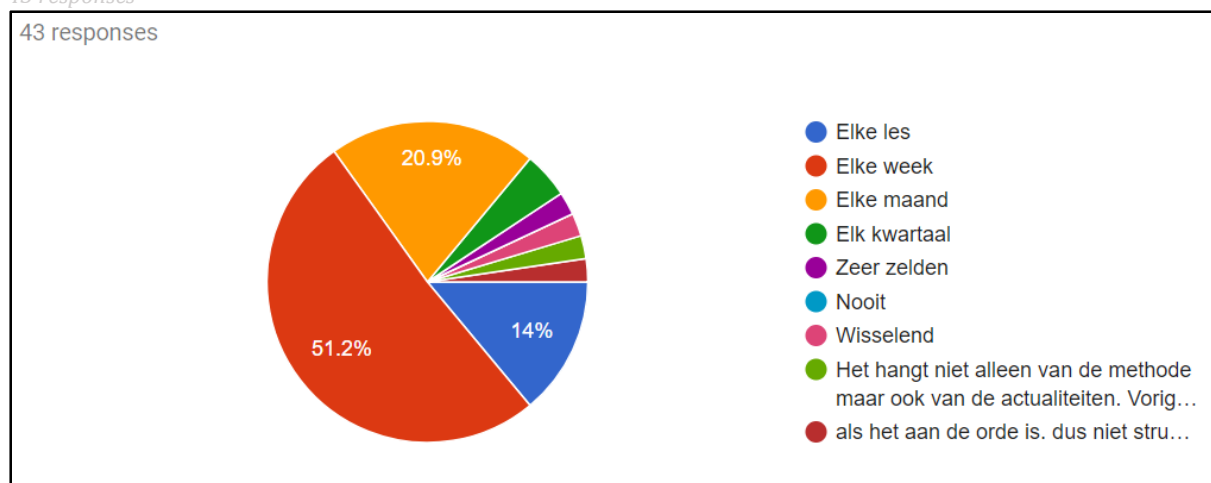
	niveaux. II L'élève comprendra par exemple mieux un texte s'il peut le placer dans un domaine culturel. IV Connaître les us et coutumes d'un pays permet une meilleure communication. III	
Erg veel	taal en cultuur gaan samen II	literatuur C en chansons C
Erg veel	Kennis ervan vergroot begrip III en draagt bij aan betere taalkennis V	Literatuur C , geschiedenis C , kunst C , actualiteiten C
Erg veel	Een taal leren gaat samen met de andere cultuur leren kennen. II	Frankrijkkunde zowel historie C als moderne samenleving C en daarnaast literatuur / lectuur. C
Veel	Het is belangrijk dat de leerlingen weten wat de cultuur is van het land waarvan zij de taal leren. II , V	het dagelijkse leven in Frankrijk C (franstalige gebieden); de geschiedenis van Frankrijk C ; het sociale leven van de Franse jeugd C ; de literatuur C ... enz.
Veel	algemene ontwikkeling III / middel om tot taalverwerving te komen V	alles C / C
Veel	Hoort er bij II	Dagelijks leven C , sociale omgangsvormen C , geschiedenis C , kunst C
Veel	Cultuur is een van de mooiste dingen aan een taal leren. II Leerlingen iets meegeven van een andere cultuur is erg waardevol.	Francophonie: frans over heel de wereld C / C . Het bewust worden van andere normen en waarden C . Zien hoe de wereld in elkaar zit C . Daarnaast ook een stuk literatuur C waaruit de cultuur van Frankrijk duidelijk wordt.
Veel	Een taal is meer dan voca en gramma Je kunt niet communiceren als je Franse gesprekscodes niet kent Bv u zeggen is in Frankrijk nog steeds van belang III	Uitleg belang van noel C van eten en drinken C / C van muziek C en film C van francophonie C / C .
Veel	Bij het leren van een taal leert men ook aspecten die betrekking hebben op de culturele verscheidenheid van het land of de landen waar deze taal wordt gesproken en ook wat de talige, historische en geografische kenmerken van dit land of deze cultuur zijn. II	Verschillen in gewoontes C tussen NL en FR maar ook binnen Frankrijk zelf. De chansons C koppelen aan literatuur C omdat het vaker voorkomt in Frankrijk dan in NL.
Veel	Een taalvak dient meer te zijn dan vaardigheden en grammatica. Er moet zeker op het vwo aandacht zijn voor Bildung II	Literatuurgeschiedenis C . Stromingenkennis C , overlap met geschiedenis C , filosofie C etc dragen bij aan bredere blik op de wereld C
Veel	Hoort bij kennis over Frankrijk II	Chansons C , films C
Veel	Cultuur en taal zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden vind ik II , het is ook een stukje algemene ontwikkeling III en helpt bij het 'in een kader' plaatsen van bijvoorbeeld examenteksten. V	het Franse onderwijssysteem C , Francophonie C / C , eetgewoontes C / C , beleefdheidsformules C , beetje kennis van de literatuur C (we starten in de 4e met de middeleeuwen), beetje politiek C (zoals presidenten)

Veel	Begrip van taal hangt samen met begrip van cultuur II	Dagelijks leven [c] , omgangsvormen [c] , geschiedenis [C]
Veel	Belangrijk om leerlingen een kijk te geven in een andere wereld III + aangeven dat een cultuur niet iets statisch is	Dynamiek v. een cultuur. Leerlingen moeten inzien dat een cultuur niet iets statisch is en dat een persoon uit 'meerdere culturen' kan bestaan. Wijzen op 'de Franse cultuur' helpt leerlingen om een beeld te vormen van deze andere wereld, maar zij moeten wel bewust zijn van het begrip van cultuur. [c]
Veel	Hoort bij een taal leren. II	gewoonten [c] en geschiedenis [C] van het land
Veel	Het is van belang de actualiteit binnen te halen, om de taal te leren is het ook belangrijk om aan de cultuur in brede zin te besteden, niet alleen aan Frankrijk maar het gehele Franstalige gebied II	film [C] , muziek [C] , kunst [C] , steden [C] , politiek [C] , etc
Veel	Om taal te begrijpen heb je kennis van de cultuur van het land nodig II	Actualiteit [c] , gebruiken en gewoonten [c] , zie boven
Veel	Ik vind het interessant om Frankrijk naar de les te halen, zo is het niet een vak op afstand, maar een echte plek of ervaring waar de leerlingen interesse in kunnen krijgen. IV	Liedjes van nu [C] , monumenten in Parijs met hun verhaal [C] , (fragmenten van) films [C] . Om interesse op te wekken en te laten zien dat bij een land niet alleen de taal hoort, maar ook de mensen [c] en dat wat er zich afspeelt [c] .
Veel	Ik vind het heel belangrijk om aandacht te besteden aan cultuur, want taal en cultuur hangen samen II . Ik vind het alleen lastig om te verwerken aangezien de nadruk vaak meer op vaardigheden ligt.	hedendaagse cultuur [c] , muziek [C] , literatuur [C]
Veel	Het draagt bij aan de algemene ontwikkeling van de Frans taal V . Leerlingen leren meer begrip te tonen voor culturele aspecten. III	Feestdagen [C]/[C] , gastronomie [C]/[C] , beleefdheidsvormen [c] etc.
Veel	het is belangrijk dat de leerlingen iets leren over het land en de cultuur en de bevolking van de taal die ze leren II	dit is een te algemene vraag. sorry, daar kan ik zomaar niet in een zin op antwoorden.
Veel	Taal en cultuur horen bij elkaar II , bovendien maakt het cultuuronderwijs het vak levendiger IV	Dagelijks leven [c] , actualiteit [c] , literatuur [C]
Veel	Ik geef les in de Franse taal En Cultuur. II	Feesten [C]/[C] , kunst [C] , gastronomie [C]/[c] , evenementen [C]/[c] ,...etc
Veel	leerlingen moeten weten wat zich in Frankrijk afspeelt om een goed beeld te krijgen waar die taal gesproken wordt. III bovendien vinden ze dit heel interessant en houdt het ze bij de les. IV	politiek [C] /film [C] /boeken/maatschappelijke onderwerpen [c] /literatuur [C] /e.d.
Veel	Taal is cultuur en andersom II	Omgangsvormen [c] . Meest mee te maken

Veel	Frans op de middelbare school is niet alleen taal-, maar ook cultuuronderwijs I	kennis van land en volk [C] , muziek [C] , en literatuur [C] . Het is leuk om eigen ervaringen uit te wisselen als het onderwerp van de methode dat toelaat. Daarnaast bieden muziek en literatuur een welkome afwisseling op de lesstof, én leren leerlingen nieuwe vocabulaire, uitspraak en gezegden.
Veel	Ik vind het belangrijk dat Iln weten wat verschillen in cultuur zijn. Dit kan ook weer van pas komen bij het examen. V Films / journaals kijken vind ik leuk om zo je vak boeiender te maken IV	Versillen tov Nederland om begrip te kweken voor Frankrijk en de Fransen [c] . Films [C] ed voor het interessanter mk van je vak
Neutraal	Hoort bij het kunnen omgaan met III	Leefgewoonten [c]
Neutraal	Cultuur wordt behandeld in het lesboek soms, en af en toe zoek ik iets extra's op hierover wat met de lesstof te maken heeft. I	Het leven in Frankrijk [c] , want ik wil dat de leerlingen een beeld krijgen van hoe het in Frankrijk gaat.
Neutraal	Taal en cultuur zijn met elkaar verbonden. Als je alleen de taal spreekt en niks van de cultuur weet, zal de communicatie niet altijd goed gaan in een Franstalig land. I III	Dagelijkse zaken en gewoonten [c] , maar ook actualiteiten [c]
Neutraal	Hoort bij het vak I	Kennis land en volk [C]
Neutraal	Het komt vanzelf aan bod bij de methode I	Eetgewoontes [c] / [C]
Neutraal	Ook belangrijk om iets van dat aspect mee te geven V	Cultuur in de zin van gebruiken en gewoontes [c] .
Neutraal	Cultuur is altijd belangrijk, maar ik vind het fijn als dat "vanzelf" gaat met de bronnen/het materiaal in het boek, dus in relatie tot taalverwerving I .	Iets van de samenleving begrijpen [c] , reflecteren op je eigen wereld [c]
Neutraal	Het hoort bij het vak I , maar de nadruk ligt toch bij het aanleren van de taal.	Hedendaagse cultuur [c] (gebruiken, leefgewoontes, e.d.) [c] ; hier krijgen leerlingen het meest mee te maken wanneer zij naar het buitenland gaan.
Neutraal	Eigenlijk een wezenlijk onderdeel I maar ik kom er niet veel aan toe.	Zuiderlingen zijn anders, andere eetgewoonte [c] / [C] , andere culturele gewoonte [c] , door het behandelen van teksten [C] komen er vanzelf verschillen naar voren.
Neutraal	Door tijdgebrek komt het er te weinig van, anders zou ik er graag meer tijd aan willen besteden	Kennis van het land [C] (regio's, steden), de diversiteit [c] , de bezienswaardigheden [C] , film [C] , muziek [C] , gewoontes [c] , eten [C] / [c] , literatuur [C]
Weinig	Het past niet binnen het curriculum en ik vind het niet nuttig voor eventuele vervolgopleidingen	Dit is geen relevante vraag wanneer er gekeken wordt naar de vraag hiervoor

*Hoe vaak betreft u cultuur bij uw lessen Frans in 4 vwo?

43 responses

*Vindt u uw huidige lesmethode Frans toereikend voor het onderwijzen van cultuur in 4 vwo? Leg uit waarom wel of niet.

43 responses

Ja/voldoende
Redelijk/deels
Nee

Welke lesmethode gebruikt u nu in 4 vwo?	Vindt u uw huidige lesmethode Frans toereikend voor het onderwijzen van cultuur in 4 vwo? Leg uit waarom wel of niet.
D'accord derde editie	Niet toereikend maar ik gebruik nog een apart literatuurboek
D'accord derde editie	Nee , het is niet altijd actueel en dus wat oubollig en soms achterhaald.
D'accord derde editie	we maken zelf extra opdrachten bij de methode , dus nee niet toereikend
D'accord derde editie	Nee , het is vrij beperkend.
Geen methode. Alleen eigen gemaakt materiaal door Frans docenten bovenbouw vwo.	Ja in eigen methode kunnen we veel onderwerpen behandelen die te maken hebben met maatschappelijke onderwerpen en of cultuur.
Grandes Lignes vierde editie	nee , actualiteit is essentieel
Grandes Lignes vierde editie	Niet erg , het wordt niet veel behandeld. Meer opdrachten can vocabulaire, grammatica, lezen, spreken of luisteren komen terug wat niet altijd met cultuur te maken heeft.
Grandes Lignes vierde editie	Ik geef heelveel naast het boek maar boek geeft bv francophonie of verschillen en fr
Grandes Lignes vierde editie	Ik vind het redelijk goed , maar nog veel te algemeen, te veel gericht op bekende cliché's. Men doelt te weinig op de culturele verschillen binnen Frankrijk, de verschillende streektaalen, de lokale eetproducten, de vijf belangrijkste steden van Frankrijk, de belangrijkste Franstalige steden buiten Frankrijk enz...
Grandes Lignes vierde editie	ja de belangrijkste dingen komen per thema aan bod

Grandes Lignes vierde editie	Voldoende aanknopingspunten
Grandes Lignes vierde editie	Wel
Grandes Lignes vierde editie	Ja, zo'n beetje elke paragraaf geeft info
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	ja deels, maar dat vul ik zelf aan met ervaringen van mijzelf.
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Redelijk
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Ja
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Ja, want de methode gebruik ik alleen als leidraad. Ik zoek veel authentiek en actueel materiaal online tbv het oefenen met vaardigheden.
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Redelijk, de onderwerpen van de hoofdstukken sluiten er wel bij aan.
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Ja, Grandes Lignes speelt hier erg op in
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Wel
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Ja
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Kan wat hipper
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	het is geen Franse methode dus het cultuuraspect is er wat geforceerd ingestopt.
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Parfois
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Ja door middel van lees- en luisterteksten komen leerlingen (onbewust) veel in aanraking met de Franse cultuur.
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	ik behandel niet steeds het onderwerp van de methode. ik stip het aan en vertel dan mijn eigen ervaringen en belevenissen. (deels)
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Ja, want er wordn leuke onderwerpen aangedragen en de rest haal ik van internet. Een methode loopt toch achter de feiten aan als het om actualiteit gaat.
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Ja
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	nee; met de editie literatuur erbij kom je niet bij de hele cultuur aan.
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Ja
Grandes Lignes vijfde editie (nieuw)	Nee, het is te veel gericht op dat het moet aanspreken bij jongeren en niet actueel
Libre Service derde editie	Nee niet genoeg. Ik vul altijd aan.
Libre Service derde editie	Nee. Ik mis koppeling.het blijft zeer talig
Libre Service derde editie	Ja, er wordt ingegaan op verschillende aspecten binnen de Franse cultuur.
Libre Service derde editie	Niet echt. De dingen die ik vertel, is dat waar ik zelf de link leg met wat er in het boek staat. Ik zie dus zelf de kans om er iets bij te halen wat niet in de methode vermeld wordt.

Libre Service derde editie	Nee , het is voornamelijk gericht op het thema van het hoofdstuk.
Libre Service derde editie	Dit aspect vind ik in Libre Service onderbelicht (nee)
Libre Service derde editie	niet echt , ik zoek meestal stof buiten de methode. Maar ook om even los te zijn van het boek. Dat is voor zowel docent als leerling prettig
Libre Service vierde editie (nieuw)	Matig ...je kunt het actuele beter zelf toevoegen.
Libre Service vierde editie (nieuw)	denk het wel
Libre Service vierde editie (nieuw)	ja , bij elk hoofdstuk, goede intro + literatuur boekje extra
Libre Service vierde editie (nieuw)	Zou meer aandacht aan besteed mogen worden maar eerlijk is eerlijk, ons PTA zit al aardig vol.
Libre Service vierde editie (nieuw)	Nee ik zoek er extra leesmateriaal / kijk / luistermateriaal bij dat geheel up-to-date is en ik kies regelmatig andere literatuur uit de behandelde periode uit.

*Wat gebruikt u buiten de lesmethode om cultuur te onderwijzen in 4 vwo?

43 responses

38 participants : propre connaissance et/ou expérience

34 participants : films

32 participants : musique

25 participants : TV5MONDE

24 participants : livres

23 participants : journaux et/ou magazines

Autres réponses : 1 jour, 1 actu (4), reportages courtes de France 3 avec sous-titres en français (1), sites web (1), vidéos sur Internet (1), journal France 2 (1), YouTube vlogs (1), Levende Talen veel info en sites (1), YouTube sujets acutels (1), France 2 (1), TF1 (1), Bandes annonces (1), Maison Descartes (1), interviews et journaux sur Internet (1), Arte journal junior (1)

Indien van toepassing: licht bovenstaand(e) antwoord(en) toe.

6 responses

-1jour1actu geeft korte filmpjes weer van allerlei onderwerpen, ook culturele dingen.

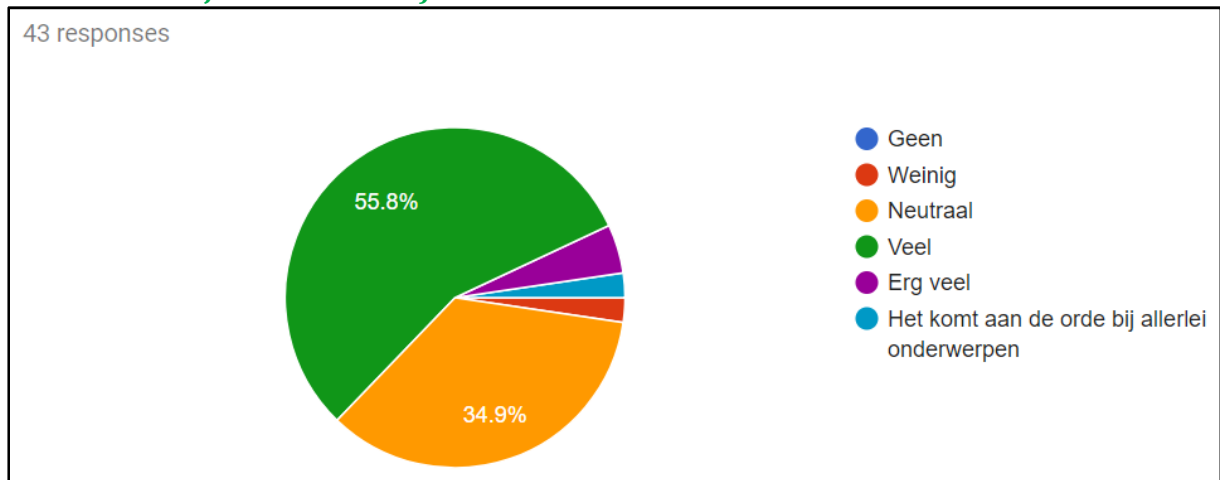
-France 2: de taal is hier en nu relevant

-YouTube vlogs: door het internet kun je heel snel clips en stukjes tv en vlogs van jongeren laten zien.

-Eigen kennis en/of ervaring, Kranten en/of tijdschriften, TV5MONDE: zorgt voor variatie in aanbod.

-Op internet is zoveel actueel en interessant materiaal te vinden, daar kan je altijd mee aan de slag
-Iedere les begin ik met een lied, om luistervaardigheid te oefenen gebruik ik o.a. tv5monde en ik maak vragen bij film(fragmenten). Verder heb ik bijvoorbeeld verteld over Marianne, omdat er toevallig een afbeelding van haar bij een grammatica oefening stond, waar het idee van haar vandaan kwam, waar zij in Parijs te vinden is en wat die plek voor de inwoners van Parijs betekent.

*Welk belang hecht u aan het behandelen van interculturaliteit (bijv. vergelijking maken tussen Frankrijk en Nederland) in 4 vwo?

*Licht het bovenstaande antwoord toe.

43 responses

[A] La culture néerlandaise par rapport à la culture française – différences entre cultures (aussi dans un seul pays) **17**

[B] Intérêt et importance (pour les élèves) **14**

[C] Automatiquement/inconsciemment **7**

[D] Pas (vraiment) de temps **4**

[E] Rapport entre la langue et culture **2**

[F] Regard plus large **4**

[G] Pas de priorité **3**

Welk belang hecht u aan het behandelen van interculturaliteit (bijv. vergelijking maken tussen Frankrijk en Nederland) in 4 vwo?	Licht het bovenstaande antwoord toe.
Erg veel	Daar gaat het precies om. Hoe zijn wij? Waarom doen wij dingen zo? Anderen doen het anders. [A]
Erg veel	Zie vorige vraag
Veel	Spreekt tot verbeelding van jeugd [B]
Veel	Krijg je mee te maken [C]
Veel	Leerling bewust maken van andere culturen is belangrijk. [B]
Veel	Helaas moet je veel in je lessen die ook regelmatig uitvallen door bv sportdag ed [D]
Veel	Voor de leerlingen niet laten geloven dat alles zwart-wit is maar juist laten zien dat taal en cultuur een bonte mozaïek is [E] en dat dat net zo is in NL (Verschillen tussen NL onder of boven de rivier, de Bijbelgordel, het Fries, het Limburgs, schoolsysteem enz.) alsook in Frankrijk (Sinterklaas, Carnaval, zoenen, Protestanten, schoolsysteem, kazen enz.) [A]
Veel	Geeft een bredere kijk en ook inzicht in je eigen leven en zijn [F]
Veel	Verschillen benoemen, hoe gedraag je je in andere cultuur [A]
Veel	We zijn bezig met een uitwisseling en daarbij is het ook van belang dat ze weten wat voor verschillen er zijn in bijvoorbeeld iets heel simpels als elkaar groeten. [A]
Veel	Je kunt een land en een taal niet begrijpen zonder uit te leggen hoe deze zijn gedefinieerd en ingebed in een cultuur [E]
Veel	Dan snappen ll het beter [B]
Veel	Dingen die van toepassing zijn voor Nederlanders bij het leven in Frankrijk [A]
Veel	Is belangrijk [B]
Veel	leerlingen in klas 4 hebben de juiste leeftijd om hier aandacht aan te schenken [B]
Veel	Helpt bij het begrijpen van de verschillen in culturen. [A]

Veel	met de globalisering is het goed te weten hoe iemand uit een ander land zich verhoudt tot jou, in gewoonten en gebruiken. Je leert veel over jezelf en je eigen cultuur. [A]
Veel	Hangt er vanaf, soms is het veel, soms kijken we ook naar de overeenkomsten, of naar de verrassende zaken die verschillen [A]
Veel	Duidelijk maken van verschillen in cultuur [A] dragen bij tot beter begrip [F]
Veel	Belangrijk [B]
Veel	Leerlingen vinden vooral dat interessant. [B]
Veel	omdat het belangrijk is! [B]
Veel	Om het verschil te benadrukken moet je een vergelijking kunnen maken. [A]
Veel	leerlingen willen weten [B] hoe bijv. het verschil is tussen hen en de Franse jeugd. [A]
Veel	Om elkaars wereld te begrijpen [F]
Veel	Een vergelijking met de eigen of een andere cultuur [A] kan verhelderend werken voor leerlingen. [B]
Neutraal	dit doe ik wel, maar is niet altijd 'zichtbaar'. ik bedoel hiermee dat ik hier niet altijd bewust aandacht aan besteed. [C]
Neutraal	gaat vanzelf [C]
Neutraal	Het is goed voor leerlingen [B] om cultuurverschillen te doorzien. [A]
Neutraal	Is geen prioriteit [G]
Neutraal	Idem.
Neutraal	Neutraal
Neutraal	Ik wil er veel aandacht aan besteden maar kom er in principe vrij weinig aan toe. [D] Ik denk dat het met name belangrijk is voor leerlingen om te beseffen met welke bril zij naar de wereld om zich heen kijken. [F]
Neutraal	Tout dépend ici aussi du contexte de la leçon. Les élèves aiment bien connaître ces différences. [B], [A]
Neutraal	Ik zou dat bespreken wanneer ik zag dat leerlingen daar behoefte aan zouden hebben. [B] Vergelijken vind ik sowieso niet goed. [G]
Neutraal	Daar waar er verschillen [A] zijn, vind ik het belangrijk dat een leerling daar weet van heeft en er mee om kan gaan. [B]
Neutraal	dat komt natuurlijk wel vaak aan de orde, maar is geen doel van het behandelen van de Franse cultuur. je belandt te snel in de vergelijking van: bij ons is het beter. dus ik vind dat niet zo nuttig. [G]
Neutraal	Je wilt van alles maar in de praktijk heb je niet veel tijd. [D]
Neutraal	ik vergelijk niet nadrukkelijk [C]
Neutraal	Door het behandelen van culturele aspecten, worden de verschillen en overeenkomsten [A] vanzelf duidelijk [C]
Neutraal	Als het aan bod komt [C]

Weinig	Weinig ruimte voor D
Het komt aan de orde bij allerlei onderwerpen	Als je het hebt over het dagelijks leven in Frankrijk dan komt automatisch het C verschil tussen Frankrijk en Nederland A aan de orde.

*Welke omschrijving is het meest van toepassing m.b.t. het doel van cultuuronderwijs binnen uw lessen Frans in 4 vwo? Noteer de letter die het meest van toepassing is en licht toe.

43 responses

Souvent, l'explication au lettre correspondant manquait. Deux fois, le mot 'bemiddelen' (« concilier ») n'était pas claire.

- A) De leerling heeft kennis over de andere (bijv. Franse) cultuur
- B) De leerling heeft zowel kennis over de eigen (bijv. Nederlandse) als over de andere (bijv. Franse) cultuur
- C) De leerling kan bemiddelen tussen de eigen (bijv. Nederlandse) en de andere (bijv. Franse) cultuur

B (19)

A (12)

C (10)

Explications :

-A. Nederlandse cultuur kennen ze wel en ze hoeven niet perse te bemiddelen, vooral begrijpen van de ander is belangrijk.

-Blik op Zuid-Europa

-B zodat ze dus ook vergelijkingen kunnen maken: overeenkomsten en verschillen kunnen benoemen.

-A en B hangen samen. Culturen spiegelen zich aan elkaar

-C, alhoewel het woord 'bemiddelen' voor mij onduidelijk is

-B, ik weet niet helemaal wat ik moet verstaan onder bemiddelen, maar wat ik belangrijk vind is dat mensen kennis maken, nieuwsgierig zijn en vooral open staan voor een andere cultuur, zonder oordeel, zich eerder verwonderen

-B, ik probeer vaak de verschillen en overeenkomsten te benadrukken.

-A, dit is haalbaar

-C, begrip voor onderlinge verschillen krijgen

*Wat zou er volgens u veranderd kunnen worden m.b.t. het cultuuronderwijs bij het vak Frans?

43 responses

&

Indien van toepassing: wat is er nodig om deze verandering mogelijk te maken?

26 responses

- [A] Aucune idée 7 - 1
- [B] Expertise/connaissance/développement/apport à l'enseignement de l'enseignant 3 - 3
- [C] Plus de temps/heures de cours/espace 6 - 9
- [D] Argent 0 - 3
- [E] Plus d'attention/importance/conscience culturelle dans les cours 4 - 2
- [F] Situations réelles/communication avec des natives/échange/excursions culturelles 4 - 1
- [G] Plus dans le manuel/adaptation du manuel scolaire (éventuellement en ligne) 8 - 3
- [H] Actualité 6 - 1
- [I] Sujets traités dans les cours : diversité, moins de stéréotypes, littérature 6 - 1
- [J] Place fixe dans le curriculum/objectifs/programme clair 1 - 3
- [K] Forum/notice explicative/banque de données en ligne 3 - 2
- [L] Attitude de l'enseignement et d'autres personnes concernées : flexibilité, enthousiasme, mentalité 3 - 4
- [M] Pas de changement 8 - 3

Wat zou er volgens u veranderd kunnen worden m.b.t. het cultuuronderwijs bij het vak Frans?	Indien van toepassing: wat is er nodig om deze verandering mogelijk te maken?
geen idee. [A] dit moet je toch zelf in je lessen inbedden, dus dat hangt van jezelf af. [B], [L]	dat je zelf kennis hebt van cultuur. [B]
meer onderwijstijd [C]	Geld [D]
? [A]	Meer lesuren [C]
Geen idee. Moet dat? [A]	
Meer aandacht ervoor [E] en het zorgen voor levensechte situaties. Uitwisselingen, gastsprekers of natives in de les. Zorg dat het gaat leven. [F]	
Er moet meer aandacht aan besteed worden. [E]	
Meer contacturen met je klas [C], meer in methode? [G]	Scholen moeten zo veel bv talentontwikkeling extra dit en dat dus mijn vak komt in de knel net als andere vakken [C]
Meer richting doelstelling C uit de vorige vraag, meer contact met Franstaligen en Franstalige landen om de cultuurverschillen echt te kunnen ervaren. [F]	Minder volle lessentabellen om tijd te maken [C] voor het opzetten en onderhouden van internationale contacten [F] en meer geld om hierin te investeren. [D]
Het veel explicieter en actueel mogelijk maken in de methode door bijv. nieuwe ontwikkelingen via de internetsite van de methode bij te werken [C] en actueel houden [H]. Vooral de verscheidenheid van cultuur (NL of FR) laten zien. [I]	Meer uren voor Frans [C], methode aanpassen via site. [G]
Zou in het curriculum moeten. Kennis van land en volk. [J]	In de eindtermen zetten. [J]

Breder gedragen door andere collega's, schoolleiders en ministerie [L]	Meer aandacht en belang aan hechten [E]
Literatuurgeschiedenis een prominentere rol geven landelijk en teksten bij leesvaardigheid meer over bij geschiedenis, bekende persoonlijkheden, Franse streken etc laten gaan. De tekst niet enkel als middel maar ook als doel. [I]	Meer cultuur [E] in het verplichte curriculum [I]. M.n. literatuur. [I]
_[M]	
? [A]	
Meer in methode adhv teksten, filmpjes [G]	Weet ik niet [A]
meer op actualiteiten gericht [H] en meer over jongerencultuur (bijv. le verlan of le slam) [I]	digitale middelen aanpassen en aanvullen [G]
Geen recept beschikbaar. Inspelen op actualiteit [H]	Flexibiliteit en enthousiasme van de docent die zich aangemoedigd weet om van gebaande paden af te wijken. [L], [B]
Wat diverser [I]	
Een studiewijzer of een handleiding hebben dat samenvat alle belangrijke items over de Franse cultuur en het verschil met de Nederlandse cultuur [K]	Niet veel een beetje tijd [C] aan besteden
Meer aanbod aan methode gekoppeld [G] of makkelijker te vinden op forum voor docenten ofzo [K]	Forum / platform [K]
Ik denk dat er logischerwijs veel gebruik wordt gemaakt van stereotypes om de leerlingen een duidelijk beeld te kunnen geven van wat er speelt in een ander land (Frankrijk). Echter denk ik dat deze stereotypes onbewust een wij-zij gevoel creëren, en dat we moeten proberen leerlingen bewust te maken van het gebruik van deze stereotypes. [I]	Op microniveau verandering in de lesmethodes [G] en een andere mindset binnen de sectie. Echter denk ik dat er veel voor nodig is om deze maatschappelijke tendens te kunnen veranderen, zelfs wanneer we op microniveau beginnen. [L]
? [A]	
-[M]	-[M]
ervaren door uitwisselingen, culturele excursies. [F] Uit de boeken leer je het niet.	geld [D], tijd [C], stimulans ouders/directie, belang van wereldburgerschap dat gedragen wordt door overheid, school, ouders,.. [L]
meer tijd [C] om hiermee aan de slag te gaan, nadruk op grammatica minder en minder gericht op de trucles bij lezen voor examens [I]	curriculum aanpassing, basis goed bekijken, leerlijn herzien [I]
Nvt [M]	Nvt [M]
Je ne peux pas dire ce qui doit changer puisque je suis libre de l'adapter à mes cours. [M]	
Geen idee [A]	-[M]
Meer ruimte voor cultuuronderwijs [C] vanaf de onderbouw en ook in de bovenbouw.	
Meer tijd voor cultuuronderwijs [C]	
Geen aanpassingen nodig. [M]	
het zou leuk zijn als er een soort van databank was bij de methode, of los te raadplegen [K] met mogelijke	het creëren van een databank waar je als school een abonnement op kan nemen. [K]

onderwerpen en actuele filmpjes [H] , het nadeel van cultuur in de methode is namelijk dat het ieder jaar hetzelfde onderwerpje is en het zou leuk zijn als het aanbod steeds geactualiseerd zou worden. [G]	
Niet zoveel [M]	
Een uitwisseling met Franse leerlingen zou leuk zijn. [F]	Instemming van de schoolleiding [L] en voldoende voorbereidingsuren [C]
meer bekende evenementen in de methodes opnemen. [G] Soms worden er feesten genoemd die zelfs in Frankrijk niet bekend zijn.	
Meer aandacht aan besteden [E] . Fijn als het opgenomen is in de methode. [G]	
het blijft toch altijd eigen inbreng. [B] een methode kan de actualiteit van vandaag niet brengen. [H] [G]	
Niets [M]	
veel meer actualiteiten toepassen [H] en minder gericht op dat het vooral 'leuk' moet zijn. [L]	Veel actualiteiten gebruiken [H] en weer eigen expertise inzetten [B]
Meer tijd [C]	Meer minuten les per week [C]
Niets [M] , want het blijft leuk om zelf steeds nieuwe dingen te zoeken en te bedenken. [B]	
Meer bewustzijn en kennis maken met de cultuur [E]	Meer lessen per week [C]
Weet ik niet [A]	

IV Le formulaire de consentement

Formulaire de consentement

Présentation du chercheur

Cette recherche est réalisée dans le cadre du mémoire de master d'Evelien Kastelein, dirigée par Marie Steffens, du département de Langues, Littérature et Communication à l'Université d'Utrecht.

Avant d'accepter de participer à ce projet de recherche, veuillez prendre le temps de lire et de comprendre les renseignements qui suivent. Ce document vous explique le but de ce projet de recherche et ses procédures. Nous vous invitons à poser toutes les questions que vous jugerez utiles à la personne qui vous présente ce document.

Nature et objectifs du mémoire

La recherche a pour but d'examiner la place de la culture, du point de vue de l'approche interculturelle, en quatrième classe vwo dans les manuels scolaires *D'accord, Grandes Lignes* et *Libre Service* et les cours de français en incluant les visions des enseignants de français.

Déroulement du projet

Votre participation à cette recherche consiste simplement à permettre que vos réponses à l'interview soient enregistrées. L'enregistrement sera seulement utilisé pour être transcrit et cité de manière anonyme dans le mémoire. Les enregistrements ne seront pas diffusés. L'interview sera menée en néerlandais.

Participation volontaire et droit de retrait

Vous êtes libre de participer ou non à ce projet de recherche et de mettre fin à votre participation à tout moment.

Confidentialité

En recherche, les chercheurs sont tenus d'assurer la confidentialité aux participants. À cet égard, voici les mesures qui seront appliquées dans le cadre de la présente recherche :

Durant la recherche :

- les données en format numérique seront conservées dans des fichiers dont l'accès sera protégé par l'utilisation d'un mot de passe et auquel seul le chercheur aura accès.

Lors de la diffusion des résultats :

- les noms des participants ne paraîtront dans aucun rapport;
- les résultats de la recherche seront publiés sous la forme d'un mémoire disponible en accès libre sur Igitur, mais aucun participant ne pourra y être identifié ou reconnu;
- les bandes son des enregistrements ne seront jamais diffusées;
- les résultats de la recherche seront envoyés aux participants qui en feront la demande en indiquant l'adresse où ils aimeraient recevoir le document, juste après l'espace prévu pour leur signature.

Remerciements

Votre collaboration est précieuse pour nous permettre de réaliser cette étude. C'est pourquoi nous tenons à vous en remercier.

Signatures

Je soussigné(e) _____ consens librement à participer à la recherche intitulée : « *La place de la culture en quatrième classe vwo dans les cours de français, du point de vue de l'approche interculturelle, liée aux visions des enseignants de français en utilisant les manuels D'accord, Grandes Lignes et Libre Service* ».

J'ai pris connaissance du formulaire et j'ai compris le but et la nature du projet de recherche. Je suis satisfait(e) des explications, précisions et réponses que le chercheur m'a fournies, le cas échéant, quant à ma participation à ce projet.

_____
Signature du participant, de la participante

_____
Date

En été 2018, les résultats de la recherche seront envoyés aux participants qui en feront la demande en indiquant l'adresse où ils aimeraient recevoir le document. Si cette adresse changeait d'ici cette date, vous êtes invité(e) à informer le chercheur de la nouvelle adresse où vous souhaitez recevoir ce document.

L'adresse électronique à laquelle je souhaite recevoir les résultats de la recherche est la suivante:

_____
_____

J'ai expliqué le but et la nature du projet de recherche au participant. J'ai répondu au meilleur de ma connaissance aux questions posées et j'ai vérifié la compréhension du participant.

_____
Signature du chercheur ou de son représentant

_____
Date

Renseignements supplémentaires

Si vous avez des questions sur la recherche ou sur les implications de votre participation veuillez communiquer avec Evelien Kastelein à l'adresse électronique suivante : e.m.kastelein@students.uu.nl.

Tous commentaires ou remarques supplémentaires sur ce projet de recherche pourront être adressés également à l'adresse courriel ci-dessus.

V Les questions de l'interview

INTERVIEW

(environ 30 minutes – préférablement pas plus de 45 minutes)

FORMULAIRE DE CONSENTEMENT

Kort uitleg aan het begin van het interview

Bedankt dat u wil meewerken aan dit interview. Het interview zal dus globaal gezegd gaan over de plaats van cultuur in de lessen Frans in 4 vwo. De antwoorden zullen anoniem worden verwerkt. De opname wordt dus alleen gebruikt door mij om het interview uit te schrijven.

Eerste algemene vragen

- Hoe oud bent u?
- Hoeveel jaar geeft u het vak Frans op de middelbare school?
- Welke lesmethode gebruikt u dit schooljaar in 4 vwo?
- Welke editie gebruikt u nu van uw huidige lesmethode in 4 vwo?
- Hoelang gebruikt u deze editie al in 4 vwo?

CULTUUR

1. Wat verstaat u onder cultuur?

Eventuele aanvulling:

Wanneer iemand zegt dat cultuur literatuur is; welke culturele aspecten zijn er nog meer naast literatuur?

2. Welke van de deze genoemde aspecten behandelt u in de les in 4 vwo (welke onderwerpen snijdt u aan)?

3. Wat is voor u het belangrijkste van deze genoemde aspecten ?

4. Welke plaats heeft cultuur in uw lessen in 4 vwo?

Eventuele aanvulling (als docent het zelf niet noemt):

- 4.1 Hoe vaak (elke les, elke week, elke maand, zelden, wisselend...)?
- 4.2 Wanneer in de les?
- 4.3 Belang (vooral **t.o.v. andere onderdelen!**)?
- 4.4 Zit er een verschil tussen met hoe u eerst cultuur onderwees en nu?

5. Hoe (op welke manier) gebruikt u de methode om cultuur te onderwijzen in 4 vwo?

Eventuele aanvulling (als docent het zelf niet noemt):

- 5.1 Houdt u de volgorde aan?
- 5.2 Houvast, wel/geen inspiratiebron?
- 5.3 Gebruikt u soms losse teksten/oefeningen/afbeeldingen?
- 5.4 Ander materiaal dan de lesmethode?

6. Op welke manier maakt u gebruik van ICT (audio, beeldmateriaal) van de lesmethode om cultuur te onderwijzen in 4 vwo? Waarom ?

7. Hoe toetst u culturele vaardigheden en kennis in 4 vwo?

8. Kunt u een voorbeeld geven van de door u laatst gegeven "cultuurles" in 4 vwo?

- Wanneer dit schooljaar?
- Hoe lang duurde de les/het les onderdeel?

- Welk onderwerp?
- Welk materiaal (methode, ander materiaal)?
- Wat doen de leerlingen tijdens de les?
- Wat moeten de leerlingen weten aan het eind?

INTERCULTURALITEIT

9. Wat verstaat u onder interculturaliteit? Waar denkt u aan bij interculturaliteit?

Eventuele aanvulling (als docent hulp nodig heeft):

9.1 Korte uitleg: bijv. vergelijking tussen twee culturen (NL en FR)

Éventuellement en parler après la définition donnée par l'enseignant:

Van Dale: het naast elkaar voorkomen van verschillende culturen, die door intensief contact elkaar beïnvloeden en eventueel in elkaar opgaan

Nijenkamp: la diversité culturelle, le lien entre la langue et la culture, le profil d'apprentissage de l'élève visé, la prise en considération de la culture néerlandaise et les dimensions interculturelles du modèle de Byram.

10. Kunt u een door u laatst gegeven les beschrijven in 4 vwo waarin interculturaliteit aan bod kwam?

- Wanneer dit schooljaar?
- Hoe lang duurde de les/het les onderdeel?
- Welk onderwerp?
- Welk materiaal (methode, ander materiaal)?
- Wat doen de leerlingen tijdens de les?
- Wat moeten de leerlingen weten aan het eind?
- Hoe kwam NL t.o.v. Frankrijk aan bod?
- Belang t.o.v. andere vaardigheden?

11. Hoe toetst u interculturaliteit/interculturele competenties/hoe zou u interculturele competenties toetsen?

Eventuele aanvulling (als docent het zelf niet noemt):

-Naast andere competenties of gecombineerd met andere competenties (lezen, schrijven, spreken, luisteren)

ADVIES VOOR IN DE PRAKTIJK

12. Moet cultuur bij het vak Frans een vaste(re) plek in het curriculum krijgen?

Net als de vaardigheden

12.1 Zo ja, waarom wel?

12.1.2. Wat is daarvoor nodig?

Bijv.:

- Tijd
- Geld
- Opleiding
- Hulp uitgeverijen
- Minimumprogramma's
- Heldere doelen
- Toetsing

12.2 Zo nee, waarom niet?

VI Les schémas des réponses aux questions des interviews

	1 Wat verstaat u onder cultuur?	2 Aspecten specifiek behandeld in 4V	3 Belangrijkste aspect(en)	4 Plaats van cultuur in de les in 4V (ook ten opzichte van het begin van het docentschap en nu)	5 Lesmethode als middel om cultuur te onderwijzen en materiaal buiten de lesmethode voor cultuuronderwijs	6 ICT-lesmethode voor cultuur
D'ac 1	Met betrekking tot het vak Frans: taal, land zelf, eetgewoontes, kunst, muziek, cultuurverschillen, communiceren, hoe verschillend mensen ergens tegen aan kunnen kijken.	Parijs (spreekt leerlingen aan), middeleeuwse literatuur.	Nee.	Geen standaardplek, frequentie hangt af van periode. Heel belangrijk, maar focus op grammaticaonderwijs/leesvaardigheid. Gebonden aan vol curriculum waar cultuur geen grote rol speelt. Na 3,5 jaar meer ruimte in hoofd om spontaan iets te behandelen.	Methode als aanknopingspunt, handig qua houvast, maar wordt meer gebruikt voor het theoretische gedeelte (grammatica, vaardigheid). Buiten methode: <i>1 jour 1 actu</i> (ook voor behandelen francofonie), films. Combinatie vaardigheden en cultuur: luistervaardigheid en inhoud filmpje. Die combinatie zit ook een beetje bij teksten.	E-pack wordt niet per se voor cultuur gebruikt, eerder voor luistervaardigheid en dan is cultuur niet het doel op zich.
D'ac 2	Waarden en normen, geschiedenis, wat een land uitzonderlijk en uniek maakt. Een persoon of land kan zich door cultuur onderscheiden van anderen. Politiek, sociaal-economisch, taal, kunst. Cultuur en literatuur met elkaar verbonden. Middeleeuwen.	Stereotypes (wat is jullie beeld van een typische Franse man of vrouw, hoe denk je dat Fransers denken over Nederlanders), kleinere gebeurtenissen of feestdagen, taal (<i>l'argot, le verlan</i>), francofonie .	Ene aspect is niet belangrijker dan het andere, het voegt wat toe aan de les: leuker en smeuïger.	Cultuur vooral aan het begin van nieuwe periode. Cultuur in combinatie met vaardigheden van belang. Voor de rest terloops; niet zo'n vast onderdeel als grammatica of luisteren. Examentekst: <i>hexagone, gaulois</i> . Meer cultuuronderwijs sinds docent in bovenbouw lesgeeft.	Volgorde aanhouden. Cultuur weinig vertegenwoordigd. Schoolsystemen nuttig om te behandelen in 4V. Geen strakke deadlines op school m.b.t. afkrijgen hoofdstuk. Van methode af i.v.m. vrijheid. Buiten methode: audio- en videomateriaal, typische Fransman YouTube, bloggers, TV5 (handig: ERK-niveaus), <i>1 jour 1 question</i> , actualiteit (Tour de France, filmfestival Cannes), tijdschriften (<i>Chez Nous, Junior</i>), <i>7 jours sur la planète</i> (lastig voor 4V), films, liedjes (gatentekst), <i>Kahoot</i> .	E-pack heeft leuke opdrachten of extra materiaal.
GL4 1	Taal, gewoontes in FR, verschillen tussen Frans in FR en buiten FR.	Taalvarianten (<i>chiac</i> , Creools), Macron, <i>banlieues</i> (discriminatie, racisme), nieuwsitems. Niet heel diepgaand, kort: wat speelt er. Literatuur (<i>Sac de Billes</i>). Franscofonie .	Niet per se, docent behandelt wat leuk kan zijn voor de leerlingen.	Niet heel vaak, aan het begin van de les, een keer in de week, maar wel beetje 'aan de zijkant'. Door de verplichte stof wordt het een beetje in een hoekje geduwd. Geen groot verschil met nu en begin docentschap, misschien nu 'even' iets doen.	GL4 niet om cultuur te behandelen, niet heel actueel: msn, docent zegt dat leerlingen het dan moeten vervangen door Facebook. Ander materiaal: Figaro, TV5.	Filmpje aan het begin hoofdstuk is wel 'gespeeld'.

	7 Toetsing cultuur	8 Voorbeeld(en) (concrete) (laatst gegeven) les(sen) over cultuur	9 Wat verstaat u onder interculturaliteit?	10 Voorbeeld(en) (concrete) (laatst gegeven) les(sen) over interculturaliteit	11 Toetsing interculturaliteit	12 Vastere plek cultuur in curriculum (ja/nee en waarom) – wat is daarvoor nodig?
D'ac 1	Geen toetsing, wel vragen in de klas (bijv. over de vakantie).	Voorlezen (duidelijke intonatie om het levendig te maken), veel klassikaal. Middeleeuwen. Koppeling naar Frankrijk van toen en link met actualiteit (wastobbe vs wasmachine).	Mensen die met elkaar communiceren vanuit heel verschillende culturen.	Uitwisseling met La Réunion. Verschillen aanstippen: in NL fietsen, daar niet, verschil in lunch/eetgewoontes. In het algemeen FR tegenover NL i.v.m. cultuurverschillen. Voorbeeld aanspreekvorm: <i>tu vs vous</i> .	Nee.	ja , want cultuur is een van de redenen waarom de docent Frans is gaan studeren. Minder focus op grammatica en resultaten/eindexamens. Uitwisseling met collega's is nodig. Als docent bewustzijn waarom je een vak geeft, ook naar je leerlingen toe, niet zomaar 'om het moeten leren'.
D'ac 2	Literatuurtoets in de vijfde, maar niet in de vierde. Het moet luchtig blijven anders haken ze af. Soms wel checkvragen (Wat weten jullie al over...?).	Literatuur middeleeuwen (een week voor het interview). <i>Tristan et Iseut</i> met animatie op TV5: luisteren, tekst meelesen. Vragen in het Nederlands beantwoorden. PPP hoofse literatuur en af en toe vergelijken met Nederlandse literatuur. Moeilijke stukken klassikaal lezen. 60 min. klassikaal en 60 min. zelfstandig aan het werk. NB uitwisseling La Réunion: recensie schrijven over musical die ze hebben gezien.	Het zoveel mogelijk leren, ontdekken van andere culturen en vice versa. Wederzijdse uitwisseling: dat je met elkaar, over elkaar leert.	Mediadossier, gebruik van toerismesite La Réunion. Leesvaardigheid trainen. Filmpjes laten zien. Facebookpagina voor communicatie met kinderen uit La Réunion. Op die pagina ook wat over NL. Uitwisseling is intensief, maar energie en tijd waard. Een uitwisseling geeft een hele boost aan het vak.	Interculturele onderwerpen gekoppeld aan vaardigheden: stukjes schrijven, presenteren.	ja , cultuur moet een belangrijke rol spelen, maar je zit nog vast aan alle toetsen. Altijd gekoppeld aan vaardigheden: dat leerlingen het grote plaatje zien, dat cultuur niet een losstaand iets is. Zo breed en zo vaak mogelijk noemen, al is het maar 2 min. De invulling van cultuuronderwijs bij de docent (het maken van keuzes in onderwerpen scheelt als je geen lesmethode hebt), in overleg met vakgroep. Zelf database maken (gebruik Levende Talen, Delf-materiaal). Tip voor docenten met lesmethode: wat actueel zoeken passend bij de thema's, vergeet het online materiaal niet.
GL4 1	Actualiteiten niet getoetst, alleen literatuur (<i>Sac de Billes</i>). NB Leerlingen 2V: willen alleen het verplichte doen, de rest is bijzaak.	<i>Chiac</i> , Creools. 40 minuten verkort rooster, daardoor te weinig tijd. Liedje in het Frans met af en toe Engelse woorden. Luistervaardigheid. Creools heel fonetisch. Niet toegekomen aan schrijven in Creools vanwege verkort rooster.	In 2V: Griekse en Nederlandse leerlingen die in het Frans communiceren (twee culturen die samen een nieuwe communicatievorm creëren). <i>Faire la bise</i> . Niet alleen feitjes, ook weten waarom iets zo is.	Actualiteit, politieke vergelijkingen: macht president in FR, hoe zit dat in NL.	Nee, maar (fictief/in de toekomst) vragen op papier over de verschillen tussen NL en FR.	ja , als de docent een nieuwe taal zou leren (bijv. Russisch) dan wil deze ook wat van de mensen en het land weten. Ideeën over cultuur en interculturaliteit worden niet besproken met collega's. Docent is vrij om dingen te doen in de les. Half uur cultuur per week zou kunnen, in combinatie met dingen die gedaan moeten worden (vaardigheden). Er zou ruimte moeten zijn door het jaar heen om cultuur structureel te behandelen, dan zou een toets ook kunnen. Voor jezelf een verplicht onderdeel cultuur in je planning maken. Als er een schoolexamen cultuur komt, dan brainstormen over de leerdoelen.

	1 Wat verstaat u onder cultuur?	2 Aspecten specifiek behandeld in 4V	3 Belangrijkste aspect(en)	4 Plaats van cultuur in de les in 4V (ook ten opzichte van het begin van het docentschap en nu)	5 Lesmethode als middel om cultuur te onderwijzen en materiaal buiten de lesmethode voor cultuuronderwijs	6 ICT-lesmethode voor cultuur
GL4 2	Heel belangrijk, ook eigen cultuur leerlingen. Verscheidenheid aan culturen in FR zelf, etniciteiten, regio's (streekgebonden), taal (Bretons), laten zien dat FR én NL niet uniform zijn, <i>banlieues</i> , Parijs, culinaire verschillen. Schakeling van identiteiten. Het is sociaal dus het maakt deel uit van cultuur.	Zie ook linkerkolom. Taal en onderwerpen die gelijk zijn aan onderwerp GL4. Docent praat over clichés, vooroordelen: veel leerlingen weten niet wat dat is. Literatuur (koppelen aan muziek). Aparte literatuurmethode GL4.	Verscheidenheid meegeven. Kwestie van context: kijk om je heen, luister en kijk naar de mensen, verdiep je in de cultuur, je maakt fouten (bijv. overgaan op Engels) en bent bang, maar fouten maken hoort erbij.	Wordt op een moment in de les behandeld (geen standaardplek/-moment). Het is belangrijk dat cultuur terugkomt bij de vaardigheden. Spreekvaardigheid, verschillen tussen NL en FR, Koningsdag vs <i>14 juillet</i> .	Fijn om methode te gebruiken als basis. Hoofdstukken niet per se op volgorde, op basis van thema: school, vakantie (op mondeling wordt ook over vakantie gepraat). Ander materiaal: Franceinfo, France 3 (Franse ondertiteling). YouTube, <i>Foux du Fafa</i> .	Video's GL4 niet heel prettig: te snel, te pittig.
GL5 1	Gastronomie, toerisme, onderwijs, manier van leven en denken, sport, eten, als je naar de dokter moet. Het woord cultuur is een globale term voor onderwerpen die je los van elkaar kunt zien. Uiteindelijk vormen ze allemaal het woordje cultuur.	Allerlei onderwerpen worden globaal behandeld (al kun je niet alles doen, bepaald programma te volgen): jezelf voorstellen, elkaar begroeten, verschillende schoolsystemen, social media. <i>La coupe du monde</i> : allerlei verschillende achtergronden, maar toch de Franse nationaliteit.	Stuk voor stuk belangrijk. Cultuur is het ideaal achter de <i>imparfait, passé composé, futur</i> . Je leert mensen in een bepaald land beter te begrijpen.	Geen apart stuk/aankondiging m.b.t. het behandelen van cultuur. Komt vanzelf. Bij een bepaald onderwerp wordt via vaardigheden/uitdrukking/grammatica gewerkt naar het einddoel waarbij cultuur een rol speelt, bijv. bij het thema school: wat weten jullie nu van het schoolstelsel in FR? Impliciet/terugkoppeling naar thema. NB leerlingen zien het als een los iets. Nu is cultuur gemakkelijker te onderwijzen dankzij digitalisering.	Methode is houvast, ontwikkeld op gebied van cultuur, maar niet de volgorde aanhouden. Hoofdstuk 2 (<i>typiquement français</i>) vóór hoofdstuk 1. GL5 leuker dan GL4, gestructureerder. Opdrachten waarbij leerlingen in het Nederlands verschillen moeten opschrijven niet nuttig. Verder buiten methode actualiteit, nieuws. Liedje bij hoofdstuk of zelf opzoeken (openen of eindigen les).	Video's: studenten die wat vertellen over een onderwerp, actueel, prima beeldkwaliteit. Aan de hand daarvan dieper op onderwerp ingaan.
GL5 2	Gericht op onderwijs: niet alleen taal, maar ook cultuur van het land bij het vak Frans. Gebruiken van het land, aard van het volk, <i>highlights</i> , geschiedenis, actuele dingen. Parijs, Arc de Triomphe, Eiffeltoren.	Zie hiernaast; eigen ervaring en beeldmateriaal spreekt leerlingen het meest aan. Ook dingen uit eigen belevingswereld: hoe het werkt op scholen in FR. NB niet per se landen buiten FR omdat de docent vanuit de eigen ervaring daar niet over kan vertellen.	Niet per se.	Geen vaste plaats in de les; een standaardnummertje in de les werkt niet. Je moet er gevoel voor hebben. Cultuur wel behandelen, want onderwerpen komen ook terug in eindexamens. Literatuur ongeveer 75 van de 150 minuten per week (is aanknopingspunt om wat te vertellen over cultuur). NB cultuur is apart van literatuur, maar het is maar net hoe je het bekijkt. NB naarmate je meer ervaring (bijna 40 jaar) hebt, gaat het onderwijzen van cultuur automatischer.	Methode is inspiratiebron. Cultuur komt naar voren uit de thema's per hoofdstuk. Volgorde wordt aangehouden. Algemeen nadeel: er staan teveel verschillende dingen in het boek. Buiten methode: virtueel Eiffeltoren beklimmen. Populaire liedjes beluisteren. Films als aanknopingspunt van cultuur. Boek met veel aanknopingspunten gebruiken voor cultuuronderwijs (bijv. romans van Musso).	Liedjes uit het boek.

	7 Toetsing cultuur	8 Voorbeeld(en) (concrete) (laatst gegeven) les(sen) over cultuur	9 Wat verstaat u onder interculturaliteit?	10 Voorbeeld(en) (concrete) (laatst gegeven) les(sen) over interculturaliteit	11 Toetsing interculturaliteit	12 Vastere plek cultuur in curriculum (ja/nee en waarom) – wat is daarvoor nodig?
GL4 2	Indirect toetsen als het bij spreekvaardigheid gaat over cultuur/culturele verschillen. Onderwerpen thema koppelen aan CITO-teksten.	Concreet voorbeeld cultuurles: presidentsverkiezingen en de klas opdelen in twee groepen (conservatief rechts en extreem links).	Wederzijdse benadering van cultuur. Aandacht voor de invloed van de ander in al zijn rijkheid en verscheidenheid. Bewust kijken naar en uitwisselen met de ander.	Te weinig, wel uitwisselingen op school: werkt het best met een klein groepje.	Nee.	Ja, vaste plek in curriculum, maar ook explicieter in de methode zelf. Databank creëren, actualiteit integreren. Hier en daar een cultuuropdracht. Of een <i>page culturelle</i> met vragen van makkelijk naar moeilijk. Docenten bewust maken. NB geografie behandelen is ook belangrijk. Bewust maken docenten van cultuur door expliciete aanwezigheid in methode.
GL5 1	Niet echt, soms als bonusvraag: 'Hoe zou een Fransman erop reageren?'	Concreet voorbeeld: Dag van de Franse taal: <i>calligramme</i> laten maken, literatuur.	Begrip, respect en tolerantie. Meedenken, meelevens. School: hoe gaat dat in FR, verschillen in beroepen, opleidingen, niveaus. Waar staat NL en waar staat FR.	Schoolsysteem FR en NL vergelijken: manier van denken, met elkaar omgaan, docenten, leerlingen. 'Wat vind je daarvan', 'Waar zou jij jezelf zien', 'Voel je meer voor het schoolsysteem in NL of FR?': kritisch laten nadenken.	Klassikaal in gesprek gaan. Reis naar Lille waarbij leerlingen in een kantine eten, praktische situatie.	Nee, cultuur laten integreren met onderwerpen zoals die nu staan in GL5. <i>Typiquement français</i> , dat is genoeg om te bespreken. Probeer jezelf te zijn, niet dingen forceren als je er niet in gelooft, dan komt het bij de ander niet over. Docent moet zelf in staat zijn om dingen te bedenken die van belang zijn in de klas.
GL5 2	Wordt niet getoetst: ze worden getoetst op het Frans want leesvaardigheid is de helft van het eindexamen. Wel toetsing literatuur, ook een reflecterende toets.	<i>La petite fille de monsieur Linh</i> van Claudel. Aanknopingspunt om over de oorlog tussen FR en <i>Indochine</i> te praten. De man komt aan in Le Havre, dan vertelt de docent wat over Le Havre. Heel concrete inhoudsvragen in het Frans die in het Frans moeten worden beantwoord.	Hoe verschillende culturen t.o.v. elkaar opereren. Aan de ene kant je eigen identiteit en cultuur vasthouden en aan de andere kant de Franse cultuur, maar ook de interculturaliteit.	Voorbeeld artikel Volkskrant: dat als je als Nederlander naar FR gaat je nooit een Fransman wordt.	Nee.	Ja, cultuur zou een vastere, verplichte plek in het curriculum moeten krijgen, steeds belangrijker bij de Europese gemeenschap en bij globalisering. Databank van de methode. Idee: in de vierde en vijfde behandelen we 10 culturele onderwerpen en na afloop moeten de leerlingen (over één onderwerp) een werkstuk maken. Je kunt er al meer <i>body</i> aan geven als je tijdens het terloops benoemen zegt dat het om een cultuuraspect gaat. NB Frans tegelijkertijd met Duits aanbieden op de middelbare school, dan weten de leerlingen aan het eind van de klas beter welke taal ze het best afdraagt. Eerlijke keuze/verdeling Frans/Duits in bovenbouw.

	1 Wat verstaat u onder cultuur?	2 Aspecten specifiek behandeld in 4V	3 Belangrijkste aspect(en)	4 Plaats van cultuur in de les in 4V (ook ten opzichte van het begin van het docentschap en nu)	5 Lesmethode als middel om cultuur te onderwijzen en materiaal buiten de lesmethode voor cultuuronderwijs	6 ICT-lesmethode voor cultuur
LS3 1	Normen en waarden van mensen, mensen hebben verschillende culturen in zich. Dynamisch.	Stereotypes ontkrachten, kijkje geven in een ander land en een andere cultuur.	Niet generaliseren.	Aan het begin met liedjes (ongeveer 5 minuten), tussendoor wanneer er uit het boek wordt gewerkt: dat de docent iets linkt aan eigen ervaring. Soms als afsluiting, muziek of stukje tekst. Dat het echt over cultuur gaat een keer in de twee maanden en dat dan een kwartier. Cultuur wordt weinig benadrukt (bijzaak) t.o.v. de vaardigheden ofwel datgene wat in het programma staat en waar je een cijfer voor krijgt. Na 1,5 jaar leservaring kan de docent iets meer over cultuur/invulling van les nadenken, maar er blijft weinig tijd voor.	Teksten van LS3 laten een stukje van Frankrijk zien (interesse opwekken voor FR), maar de leesteksten worden wel echt voor leesvaardigheid gebruikt. Introductiepagina's gaan ook over Frankrijk, is interessant. Buiten methode: liedjes, films, YouTube, TV5.	ICT wordt alleen gebruikt om opdrachten in het boek mee te maken. Filmpje ging over Parijse metro, maar wordt niet bewust ingezet om cultuur te onderwijzen.
LS3 2	Gewoontes. Groepen mensen binnen een land, groepen mensen die een land vormen. Hoe mensen leven, hoe ze omgaan met elkaar, hoe zeg je elkaar gedag, hoe gaan we ermee om als iemand overleden is. Kunstzinnige elementen, beeldhouwkunst, schilderkunst, architectuur, film, muziek, ook de smartlap.	Weinig. Film, literatuur. Docent legt geen nadruk op 'dit is typisch Frans' of een vergelijking met NL, zou de docent wel leuk vinden. NB literatuur is een ondergeschoven kindje, minder interesse vanuit de leerlingen, kortere spanningsboog. Francofonie behalve Marokko en België niet echt, want verdere landen minder aansprekend omdat het ver weg is.	Geen belangrijkst aspect benoemd.	Weinig. Vergeleken met vroeger zit er nu meer variatie in de werkvormen en de manier waarop je informatie kunt aanbieden. Nog steeds wel moeite met bediening smartboards.	Methode loopt niet over van cultuur. Wellicht dat het ook online staat, maar docent vindt zichzelf niet zo handig met het digitale en weet niet of deze goed op het digitale materiaal van de methode gelet heeft, ook omdat het programma volzit. Buiten methode: TV5 Monde, YouTube.	Materiaal online wordt echt gebruikt voor luister- en kijkvaardigheid.
LS4 1	Verzameling kenmerken die en bepaalde groep mensen vertoont, cultuur in maatschappelijke zin. Verzameling van gebruiken, gewoontes, dingen die je afspreekt, ook aspecten met de hoofdletter C richting de kunst.	Sappig en leuk om te vertellen hoe anders de Fransen zijn qua culturele verschillen, maar die verschillen wel nuanceren. Erbij vertellen dat het stereotypes zijn. NB Francofonie Canada en België, maar niet echt andere landen want daar kan de docent uit eigen ervaring weinig over zeggen.	Geen belangrijkst aspect benoemd.	Op expliciete en impliciete manier in de lessen. Expliciet bij start hoofdstuk, impliciet met teksten of luisterfragmenten die ergens over gaan. Taal is hoofdmoot, cultuur is het behang, de achtergrond. Taal staat nooit los van mensen die de taal gebruiken. Taalverwerving kost meer energie. Cultuur ontstaat vanzelf in de les, klassengesprek met vraag en antwoord en dan de informatie van de docent. Literatuur kan aanknopingspunt zijn. Vroeger minder aanknopingspunten in methode om cultuur te onderwijzen.	Aan het beeldmateriaal kun je voelen en zien dat het gaat om het vak Frans. Volgorde van methode aanhouden. Aanknopingspunt, bijv. vanuit documentaire over Parijse metro vergelijken met andere steden.	<i>Courts métrages</i> laten wat van de Franse maatschappij zien. Kijkmateriaal zorgt voor een heleboel aanknopingspunten.

	7 Toetsing cultuur	8 Voorbeeld(en) (concrete) (laatst gegeven) les(sen) over cultuur	9 Wat verstaat u onder interculturaliteit?	10 Voorbeeld(en) (concrete) (laatst gegeven) les(sen) over interculturaliteit	11 Toetsing interculturaliteit	12 Vastere plek cultuur in curriculum (ja/nee en waarom) - wat is daarvoor nodig?
LS3 1	Niet.	De introductiepagina's laten een stuk cultuur van Frankrijk zien. Introductie van een nieuw hoofdstuk. Klassikaal behandelen, leerlingen overleggen niet onderling.	Communicatie tussen twee verschillende culturen, hoe die met elkaar omgaan. Verschillen tussen beide culturen, maar ook de gemeenschappelijke factor.	Film <i>Divines</i> gekeken en daarbij verschillen tussen FR en NL aangestipt over de buitenwijken. Klassengesprek van 5 minuten. Klassikaal; rustige klas.	Nee, niet voor cijfer.	Ja , want leerlingen en docenten zijn zich niet bewust genoeg van waarom we bezig zijn met het leren van een taal. Misschien een cursus aan begin schooljaar. Het vak Frans kan leerlingen in een andere wereld laten kijken en dat kunnen de leerlingen gebruiken in hun eigen leven: als ze zich in een maatschappij bevinden met zoveel verschillende mensen, dat ze de mogelijkheid hebben zich in een ander in te leven. 4V van deze docent heeft moeite met Frans, dus taalverwerving en vaardigheden kosten ook veel tijd - minder tijd over voor cultuur. Toetsen cultuur en interculturaliteit is ook nodig om het een vastere plek te geven, wellicht via literatuur. Extra lestijd is waarschijnlijk niet mogelijk. Cultuur is belangrijk, maar door het lesgeven en doordat de docent net begint en bezig is met alles te doen wat op het programma staat, komt de docent daar weinig aan toe.
LS3 2	Literatuurtoets.	Begin 2018. Filmfragmenten, leerlingen beschrijven in het Frans wat ze zien. Beschrijven waar het zich afspeelt, welke Franse departementen. NB docent is door medische oorzaak tijdelijk uit de running, vandaar geen recenter voorbeeld.	Dat je uitwisselt, je kunt kennis nemen van elkaar, maar ook een soort <i>fusion</i> krijgen. Uit twee culturen kan weer iets nieuws ontstaan, een mix. Een uitwisseling kun je ook intercultureel noemen.	Interculturaliteit in de les behandelen aan de hand van 'typische Fransman'/'typische Nederlander' d.m.v. een filmpje.	Niet.	Ja , zorgt voor verdraagzaamheid. Je kunt cultuur combineren met vaardigheden, bijvoorbeeld met spreekvaardigheid, ook al is het op niveau A2: beschrijven van een Franse familie of persoon m.b.t. vrienden, hobby's, school i.p.v. alleen maar 'je', ook 'tu', 'il' etc. Cursus ICT zodat cultuur sneller te integreren is in de lessen.
LS4 1	Nooit onderdeel van basistoetsing, eerder als bonus.	Middeleeuwen, Lancelot. Onderwijsgesprek, PowerPoint met kreten en afbeeldingen. Link leggen tussen middeleeuwen en het heden, werkt heel goed.	Verschillen tussen culturen en hoe culturen op elkaar inwerken en samen naast elkaar bestaan.	Het komt aan bod door feitjes, kennis, de metrokaart (link tussen verschillende steden). Zoeken naar overeenkomsten en verschillen. Verschillen zijn leuk, maar wel nuanceren. Tijdens uitwisseling met 4V in een Franse stad een lijst opgesteld met clichés die leerlingen konden afvinken. Heel veel werden aan het eind van de uitwisseling niet afgevinkt. Tijdens uitwisseling vragen stellen aan personen die werken op de uitwisselingschool: tuinman, verpleegster - geeft ook een beeld van cultuur, talig ook interessant.	Niet toetsen voor cijfer.	Nee , in theorie zou je kunnen zeggen wat de canon is, maar daar krijg je lange discussies over en dat houdt af van de taal. Cultuur hoort bij een goede docent. Docenten die er niet aan toekomen hebben vaak ook een ander probleem, zoals aansluiting vinden bij de leerling of moeite met het verzinnen van leuke opdrachten. Als het in een curriculum wordt opgenomen, is het ook de vraag of het wordt nageleefd. Cultuur hoort er standaard bij, maar de scholen mogen vrij zijn hoe ze het aanbieden, uitwisselingen of niet, taaldorpen ja of nee.

	1 Wat verstaat u onder cultuur?	2 Aspecten specifiek behandeld in 4V	3 Belangrijkste aspect(en)	4 Plaats van cultuur in de les in 4V (ook ten opzichte van het begin van het docentschap en nu)	5 Lesmethode als middel om cultuur te onderwijzen en materiaal buiten de lesmethode voor cultuuronderwijs.	6 ICT-lesmethode voor cultuur
LS4 2	Actualiteit, wat er nu in FR speelt. FR in de wereld, in Europa. Ook historische kant, literatuurlessen. Franse mentaliteit, wat is typisch Frans en hoe heeft NL ermee te maken.	Actualiteit en geschiedenis, literatuur. Zie ook linkerkolom.	Middeleeuwen en Molière-project, zit in het PTA.	Actualiteiten elke week, voor de culturele onderwerpen wisselt het per jaarlaag en het hangt af van wat er speelt (bijv. Olympische Spelen). Een van de drie lessen van 50 minuten per week gaat gemiddeld gezien over literatuur/cultuur. Deels klassikaal, in collegevorm, en leerlingen gaan ook zelfstandig aan het werk. Cultuur maakt het vak smeùig en maakt het belang van het vak Frans duidelijk. Door actualiteit en literatuur kun je laten zien wat er speelt en de link leggen naar NL en ons dagelijks leven. Het internet vergemakkelijkt het om iets in de klas te halen t.o.v. vroeger.	Methode wordt soms gebruikt om cultuur te onderwijzen, bijvoorbeeld <i>la rentrée</i> . Docent heeft altijd behoefte aan aanvulling en verandering. Een hoofdthema is bij LS in het hele hoofdstuk soms lastig te vinden. Docent neemt soms zijspoor van hoofdthema omdat het leuk is daarover te vertellen. Actualiteiten worden buiten de methode gezocht. YouTube, films, al zijn leerlingen minder geboeid door films. Tijdschriften, docent maakt foto's van Franse teksten in FR (authentiek materiaal), toeristische foldertjes, hotelkaartjes.	Docent borduurt voort op filmpjes uit de methode m.b.t. culturele onderwerpen.

	7 Toetsing cultuur	8 Voorbeeld(en) (concrete) (laatst gegeven) les(sen) over cultuur	9 Wat verstaat u onder interculturaliteit?	10 Voorbeeld(en) (concrete) (laatst gegeven) les(sen) over interculturaliteit	11 Toetsing interculturaliteit	12 Vastere plek cultuur in curriculum (ja/nee en waarom) – wat is daarvoor nodig?
LS4 2	Literatuurtoets, maar soms ook creatieve opdracht zoals bij Molière-project. Leerlingen hadden werk gelezen, waren naar een toneelstuk geweest en konden naast een standaardtoets ook een andere verwerkingsopdracht doen, zoals een film maken waarbij ook werd gekeken naar de inhoud, niet alleen het Frans. Bonusvraag in toets over actualiteit.	Week voor interview: docent heeft wat verteld over Macron, dat hij ouder wordt. Vergeleken met Trudeau van Canada. Klassengesprek over wat een typisch staatshoofd is.	Hoe FR en Fransen in de wereld staan en in de les de link naar NL.	In de les worden vooroordelen behandeld die NL over FR heeft en andersom. Duidelijk maken dat het wordt onderschat hoe anders mensen zijn uit een bepaald land, daar loop je bijvoorbeeld tegen aan als je in FR een bedrijfje wilt opstarten. Dus niet alleen de taal spreken en begrijpen, maar ook wat weten van de mensen in het land en de gewoontes, en waar die vandaan komen. Het hoofddoel voor de leerlingen is dat ze zien: met taal alleen kom je er niet. Ook francofonie behandelen in de les: het is een hobby van de docent om alle Franstalige landen/gebieden te bezoeken.	Indirect, als een tekst gaat over <i>sixième</i> moet je weten dat het niet is zoals de zesde klas in NL.	Nee , als je het vastlegt moet je iets bepaalds behandelen en verschillende dingen zijn leuk. Thema's boek liggen al vast, dan heb je al een stuk cultuur. Daarbij wil de docent ook een zijspoor nemen van het thema van het boek omdat de docent dat bijvoorbeeld beleefd heeft of ergens enthousiast over is. Het is nodig in de opleiding van docenten om aandacht te besteden aan cultuur. Verder gaat de docent ervan uit dat je als docent Frans voldoende francofiel bent, je de culturele bagage hebt en die steeds verder uitbreidt. Een groot deel moet uit de docent zelf komen.

VII Les transcriptions des interviews

Les interviews sont rangées par manuel et par édition de manière alphabétique.

Abréviations

P = Professeur (enseignant)

E = Evelien (chercheur)

Interview 1 - D'accord

Ancienneté : 3,5

Longueur de l'utilisation du manuel actuel : 3,5

Horodatage	Locuteur	Transcription
01:21	E	Wat versta jij onder cultuur?
01:25	P	Wat versta ik onder cultuur. (...) Dan betrek ik het wel op mijn vak. Als ik aan cultuur denk, dan denk ik aan taal, het land zelf, eetgewoontes, kunst, muziek ook, maar ook cultuurverschillen, hoe anders mensen communiceren, hoe verschillend mensen ergens tegen aan kunnen kijken, dat het van cultuur afhankelijk is. Dat versta ik eronder.
02:06	E	[<i>vérification</i>] Dus heel breed.
02:14	P	Ja, het is ook heel breed, dat is juist ook waarom het en heel erg leuk is en heel erg lastig om dat te verwerken in je lessen.
02:24	E	Ja, in de lessen. Welke van deze aspecten behandel je in je lessen aan 4V?
02:27	P	In 4 vwo hebben we het onder andere over Parijs, een heel gedeelte waarin er wordt ingezoomd op hoe Parijs eruitziet, ze moeten een rondleiding maken over Parijs, de verschillende <i>arrondissements</i> .
02:50	E	Een visuele rondleiding of gaan jullie echt naar Parijs?
02:53	P	Nee, (...) ze nemen het op zodat je door de straten zou kunnen lopen met dat in je oor bijvoorbeeld. Maar dat heeft elk jaar een andere vorm. Wat doen we nog meer... Ze kiezen dan een wijk. Dat mogen ze dan zelf uitkiezen en over die wijk moeten ze een monument en een goed restaurant of zo (...), een activiteit en dan iets over de geschiedenis vertellen in de presentatie. En wat we doen nog meer, ja, sociale media, maar dat heeft echt niet per se met cultuur te maken [<i>hésitant</i>], omdat we niet inzoomen op iets wat Frankrijk-specifiek is, dat zou ik niet per se onder cultuur scharen. We zijn nu bezig met middeleeuwse literatuur, wat ik persoonlijk heel saai vind, maar toch echt wel probeer te verkopen.
03:54	E	En hoe maak je het dan leuk voor jezelf of voor de leerlingen?
03:57	P	Eigenlijk, ze krijgen zelf een samengesteld boekje met geselecteerde teksten die een beetje het verloop van de middeleeuwen weergeven. Je begint met <i>Chansons de geste</i> en je eindigt een beetje bij François Villon met <i>Les Pendus</i> en <i>Roman de Renard</i> (...). Dus het wordt van dramatisch, romantisch naar grappig en satirisch. En vooral het laatste dat trekt mij dan wat meer. (...) Tijdens mijn studie Frans vond ik ook de middeleeuwse literatuur het minst leuke. In 4 vwo hier op school maak je juist een aanloopje naar de verdere eeuwen, steeds dichterbij de moderne tijd. Dus dat is alvast een voorzetje. Zij vinden dat eigenlijk extreem saai. ((<i>chevauchement</i>))
05:01	E	Merken zij ook aan jou dan... ((<i>chevauchement</i>))

05:04	P	Nou, ik heb het ook gewoon gezegd, op een gegeven moment kom je er niet meer onderuit. Maar het is meer (...) ik zei ook van ja ik snap dat jullie dit niet heel erg interessant vinden, de tekst is ook best moeilijk te begrijpen, zeker ook bij <i>Chanson de Roland</i> staan er nog wat oudere woorden in, die staan dan wel verduidelijkt, (...) ik geef daar dan wel uitleg officieel bij, maar ze moeten het vooral zelf maken. Dat heb ik dit jaar eigenlijk heel erg met ze gedaan. Dus ik heb het voorgelezen. Ik heb daar heel veel gebaren bij gemaakt, heel veel intonatie, het een beetje levendig proberen te maken. Zeker bij de hoofse literatuur, dat dramatische, ik denk wel veel voor ze vertaald, of in ieder geval uitleg heb gegeven bij de tekst waardoor ze het volgens mij aan hun gezichten te zien iets minder erg vonden. Ze hebben wel echt goed meegedaan moet ik zeggen, maar dat kwam ook omdat ik het wel heel makkelijk maakte voor ze, door antwoorden te geven op de vragen.
06:12	E	Wat voor vragen waren dat dan?
06:14	P	Vragen die in het boekje zitten, (...) soms is het een beetje opzoeken, over de tijd, het genre, daarna zijn de vragen wat specifiek inhoudelijk. (...) Ik maak het liever wat levendiger voor ze en help ze dan door aan te wijzen hier moet je zijn en wat staat hier. Als ze het letterlijke antwoord moeten geven, dat gedeelte vertaal ik dan niet voor ze, dan vraag ik 'wat staat er?' en dan komen we uit bij het punt dat ze het antwoord vinden en moeten ze het zelf opschrijven. Dan zijn er nog een aantal die het wel weten en het gewoon roepen, zo gaat dat nou eenmaal. Dat gedeelte vind ik wel heel leuk om te doen, maar het is een stuk makkelijker om dat te doen met inhoud waar je zelf affiniteit mee hebt.
07:16	E	En zijn dat dan dingen die je net noemde bij de vraag over cultuur of zijn er nog specifieke dingen die jij echt leuk vindt die je ook behandelt in 4V? Dus je hebt het over Parijs nu gehad, over de middeleeuwen.
07:26	P	Ik zit even te denken ((<i>pause</i>)) voor mij zit er niet duidelijk zoveel cultuur in. Ja weet je, er komt af en toe wel wat muziek voorbij ((<i>chevauchement</i>))
07:43	E	Niet per se de methode, maar ook wat je zelf ((<i>chevauchement</i>))
07:46	P	Ja, nee, juist niet de methode eigenlijk. Wij gebruiken de methode vooral eigenlijk voor het theoretische gedeelte, voor de grammatica oefeningen, voor leesvaardigheid, maar niet qua onderwerpen om daar verder op in te gaan en of je in te verdiepen. Dat zijn de taken die we eromheen maken.
08:15	E	In <i>D'accord</i> gaat bijvoorbeeld iets over Parijs, dat gebruik je wel weer als aanknopingspunt voor die opdracht met die wijken?
08:19	P	Ja, ja precies. Dat is dan een voorzetje en dat werken we uit in een aparte taak.
08:30	E	Kan dat ook gelden voor andere onderwerpen uit <i>D'accord</i> ?
08:33	P	Ja, dat kan zeker wel gelden, maar [<i>nom de collègue</i>] is degene die het programma maakt (...), dus het is wat [<i>ce collègue</i>] op dat moment belangrijk vindt of relevant of leuk vindt. We maken wel keuzes van wat vind je zelf leuk en aan welk onderwerp hang ik dan alles wat ik wil behandelen. We kijken ook naar wat de leerlingen leuk vinden. En Parijs is wel wat aanspreekt bij hun verbeelding (...) en een stukje literatuur dat is dan alvast een voorzet op vwo 5 en 6.

		(...) Ik luister zelf graag naar muziek, dus af en toe zet ik wat op, of laat ik ze wat horen. In de onderbouw werkt het goed, zo'n site waarbij je songteksten invult met de klas op het bord, waardoor ik ze best enthousiast krijg voor Franse muziek, dus dat is leuk. 4 vwo is al wat meer gevormd, hebben al een eigen smaak. Dus als ik dan aankom met Franse nummers, dan laten ze niet zien dat ze het leuk vinden. Het is sowieso lastig om ze in de 'ik-vind-dit-leuk-stand' te krijgen. Dus ik laat af en toe wat horen, wat zien en vertel af en toe iets, maar verder vind ik niet echt iets heel erg cultureel gebonden dat ik (...) ((<i>chevauchement</i>))
10:14	E	Is er ook niet echt een belangrijkste aspect?
10:16	P	Nee.
10:19	E	Dus eigenlijk komt alles een beetje aan bod, als het aan bod komt. En niet per se dat móet ik behandelen [<i>intérêt personnel</i>] want...
10:25	P	Nee.
10:27	E	Wat voor plaats heeft cultuur verder in je lessen? Hoe vaak of wanneer in de les?
10:32	P	Het heeft geen standaardplek in de les.
10:35	E	En als je kijkt naar 'ik vind dat ik cultuur heb behandeld', hoe vaak is dat dan?
10:40	P	Dat is een hele goeie vraag. Dat hangt van de periode af wanneer je wat behandelt. Dus als wij het in een periode meer over Parijs hebben, dan komt het elke les aan bod. Maar in een andere periode gaat het over sociale media en dan komt het helemaal niet aan bod.
10:59	E	(...) Hoe zie jij het belang van cultuur ten opzichte van andere vaardigheden?
11:09	P	((<i>pause</i>)) Het is heel dubbel. Ik vind het aan de ene kant heel erg belangrijk, want als je kijkt naar waarom leer ik Frans, omdat je of je wilt je kunnen redden in Frankrijk of in een Franstalig land en daarbij is het altijd handig om wat kennis te hebben, van de Franse samenleving, en daarbij gewoontes, gebruiken, muziek, kunst, weet ik veel wat. Dat kan ook overlappen met andere vakken uiteraard. Aan de andere kant zijn we in Nederland heel erg gefocust op grammaticaonderwijs. Je moet voor je eindexamen goed kunnen lezen, wat je uiteindelijk niet per se verder gaat helpen als je in Frankrijk gaat wonen. Het is prima, leuk als je een eindexamentekst kan lezen, maar daar heb je helemaal niks aan. Dat maakt het lastig. Je zit vast aan een curriculum, waar niet per se cultuur een grote rol speelt. Dat vind ik lastig. Ik kan het wel heel belangrijk vinden, maar dan moet ik daar andere dingen voor laten. Voor je schrijfvaardigheid heb je ook grammatica nodig en voor spreekvaardigheid moet je ook een bepaalde basis hebben en die moet wel ergens gevormd worden. (...) Ik zou het leuk vinden om meer cultuur in mijn les te verwerken, maar ik moet eerlijk bekennen dat ik dat best wel lastig vind, omdat er al zoveel te doen is.
12:49	E	(...) Je staat nu drieënhalp jaar voor de klas, (...) merk je nog hoe je cultuur eerst onderwees en hoe je dat nu doet?
13:00	P	((<i>pause</i>)) Qua cultuuronderwijs zou ik niet direct kunnen zeggen dat ik daar heel veel verschil in zie. Ja, misschien dat ik er iets meer ruimte voor heb in mijn hoofd, dat ik denk 'oh leuk, dat ga ik vertellen!'. In de tweede klas hebben we een heel onderdeel over

		eten, dat kun je heel leuk uitbreiden [<i>le prof parle des réactions spontanées des élèves</i>] Ik kan niet zeggen die ik in drie jaar in cultureel opzicht vooruit ben gegaan.
13:40	E	Meer dat je soms denkt ik heb wat meer ruimte.
13:42	P	Ja, precies! Ik heb iets meer ruimte om eventueel uit te weiden over een bepaald onderwerp, maar...
13:49	E	Omdat je iets meer ervaring hebt dan?
13:51	P	Ja, andere dingen gaan makkelijker.
13:53	E	We hebben het net al even over de methode gehad, hoe gebruik je verder <i>D'accord</i> om cultuur te onderwijzen in 4V? Bijvoorbeeld, is het een houvast, of een aanknopingspunt, houd je de volgorde aan.
14:15	P	Niet.
14:17	E	De volgorde?
14:18	P	Nee, [<i>le prof parle du chapitre concernant Paris</i>] volgens mij is dat vrij willekeurig.
14:44	E	[<i>Vérification : oui, le chapitre sur Paris est un point de départ</i>]
14:50	E	En gebruik je verder wel eens een tekst om iets uit te leggen of een afbeelding? Uit de methode bedoel ik.
14:47	P	((<i>pause</i>)) Nee, nee. Ik moet even goed denken, nee.
15:09	E	Buiten de methode zei je, je laat wel eens een liedje horen, er is een eigen literatuurmodule, zijn er nog andere dingen? Filmpjes of tijdschriften voor cultuur?
15:18	P	Ik zit hier wel met 4 vwo natuurlijk ((<i>pause</i>)) ik geef ook 4 vwo les, maar dat is veel meer het programma van mijn collega. Ik ben in de onderbouw heel erg bezig met hoe ik dat aan het verwerken ben. In de bovenbouw bespreek ik wat ik kan bespreken met ze. Dat doe ik eigenlijk nooit aan de hand van de methode en los ((<i>pause</i>)) nee, ik kan daar geen antwoord op geven. Het schiet me niet even zo te binnen, nee.
16:07	E	En hoe gebruik je het audio- en beeldmateriaal van de methode? Het e-pack volgens mij van <i>D'accord</i> .
16:13	P	Ja, dat gebruiken we best wel vaak.
16:18	E	En ook voor cultuur dan?
16:20	P	Niet per se voor cultuur, gewoon om luistervaardigheid te trainen. En op het e-pack kunnen ze zelf grammatica trainen of als je je boek bent vergeten, dat je daaruit kan werken.
16:39	E	De video's worden niet per se gebruikt in jouw lessen om cultuur te onderwijzen?
16:42	P	Nee, dat zit trouwens in een luistertoets, dat een restaurant gecontroleerd wordt door de keuringdienst. (...) Maar dan zijn ze niet bezig met wat vertelt die man leuk over Frankrijk, maar met heb ik het goede antwoord gevonden.
17:02	E	Dus dan gaat het wel over iets cultureels.
17:04	P	Maar dan is dat niet het doel op zich.
17:10	E	(...) Toets je wel eens cultuur in 4 vwo?
17:14	P	Nee.
17:16	E	Misschien indirect door een vraag te stellen in de klas?
17:17	P	Oh, op die manier. Ja.
17:22	E	Niet per se voor een cijfer.
17:24	P	Ja, als de situatie zich leent wel. Dan gaat het toch vaak meer over vakantie, vakantiegerelateerde dingen. Of als zij een vraag stellen, van is dat normaal in Frankrijk.

17:38	E	Dus het komt soms ook uit de leerlingen zelf dat zij een vraag stellen?
17:41	P	Soms, ja.
17:44	E	Weet je daar meestal gewoon antwoord op te geven? Of ga je dan in gesprek?
17:47	P	Ja, ik weet niet altijd alles, maar dingen zoals in spreektaal, dan denk ik nou, dat staat in mijn standaardvocabulaire en dat is typisch iets Frans. Maar over het algemeen stellen ze vragen waar ik wel op kan antwoorden.
18:09	E	Zou je een voorbeeld kunnen geven van een cultuurles die je laatst in 4V hebt gegeven? Misschien de literatuurmodule?
18:18	P	(...) Ik heb vandaag 4 vwo gehad, dat voorlezen en behandelen. Dan probeer ik het wel te betrekken op de tijd, de middeleeuwen, hoe het er toen in Frankrijk uitzag, (...) en in welke context je dat moet plaatsen. (...) [<i>histoire, société</i>]. We hebben het over een wastobbe gehad, en dan heb ik uitgelegd dat het een soort wasmachine is.
19:07	E	Dus een koppeling maken naar nu.
19:10	P	Ja.
19:14	E	En voor de rest gewoon opdrachten maken uit het literatuurboekje? En dat je wat vertelt en voorleest?
19:19	P	Ja, ja. Ze hebben laatst, dat is op zich ook wel een cultuurding, we hebben laatst een uitwisseling gehad met leerlingen van La Réunion. Dat heeft ook wel voor een boost gezorgd voor leerlingen die daaraan meededen. Ook op cultureel gebied, omdat ze dan opeens beseften van oh ik heb mijn Frans nodig, hoe doen zij dat, hoe leven ze daar. Dan is La Réunion ook nog anders dan dat je in Frankrijk zelf woont. (...) Dat was wel van toegevoegde waarde voor de leerlingen en voor mij als docent. [<i>le prof parle de la pièce de théâtre pendant l'échange qui était difficile pour les élèves, ils devaient écrire une critique</i>]
20:50	E	(...) Je zei La Réunion is anders dan Frankrijk, behandel je wel eens andere francofone landen of francophonie?
20:56	P	Ja! Nou ja, (...) we doen ook wel eens luistervaardigheid aan de hand van 1jour, 1actu. En dat is heel erg handig om juist ook dingen die misschien niet Frankrijk-specifiek zijn te behandelen, zoals de dag van de francophonie. Dat je dan dat filmpje laat zien: in hoeveel landen spreken ze Frans, waar kan je het voor gebruiken. In de eerste periode gaat het trouwens over school en (...) dan heb je dat van Charlemagne en dat hij scholen in Frankrijk heeft opgestart. Ook dan, dan zie je de verschillen in smaak, (...) France Gall, Charlemagne, dat vind ik een vreselijk nummer. (...) "Sacré Charlemagne", ugh. We hebben een elektronische leeromgeving en dan denk ik, ik kan dit niet verkopen, ik kan dit niet leuk verwerken in mijn les. Dus dan ga ik ook op zoek naar iets ander wat daarmee te maken heeft of een andere versie van dat nummer. (...) Wat ik leuk vind zodat ik het ook leuker kan maken voor leerlingen.
22:26	E	Dus eigenlijk zeg je van, als ik enthousiaster ben dan is het veel makkelijker en leuker om cultuur te onderwijzen?
22:30	P	Zeker.
22:33	E	We hadden het net al gehad over die uitwisseling, van La Réunion, als we dan kijken naar interculturaliteit, wat versta je daaronder?

22:44	P	Interculturaliteit ((<i>pause</i>)). (...) Je hebt toch ook een master interculturele communicatie? [<i>oui</i>] (...) Dat gaat over mensen die met elkaar communiceren uit hele verschillende culturen. (...) Wat opvalt, waar je tegen aan kan lopen, wat anders is en wat precies hetzelfde is, waardoor je ziet in dat opzicht zijn mensen allemaal hetzelfde of dat is echt een cultuurgebonden ding. En dat heeft er natuurlijk ook mee te maken, zij wonen op een eiland en wij wonen op het vaste land, dat brengt ook verschillen met zich mee (...). [<i>par exemple livraison, "vivre avec la nature", "une histoire des esclaves"</i>] (...) dat heb je veel minder als je in de <i>métropole</i> woont. Daar heb je misschien ook mee te maken, omdat heel veel immigranten uit Afrika in Frankrijk wonen. In La Réunion ben jij degene die daar is gekomen. (...) Je zag tijdens het optreden, speciale kleding, heel kleurrijk met bloemen, wat je hier of in Frankrijk totaal niet zou dragen. Ook muziek met een heel snel ritme. (...)
25:06	E	Is dat ook iets wat de leerlingen tegen jou hebben gezegd, van dat ze iets niet hadden verwacht of dat het heel anders is dan Frankrijk?
25:12	P	Nee, dat heb ik ze niet ((<i>chevauchement</i>))
25:14	E	Heb je de verschillen tussen Frankrijk en La Réunion aangestipt in de klas?
25:21	P	Nee, bij mij zaten er weinig leerlingen die meededen aan de uitwisseling. Dat heb ik eigenlijk aangestipt. ((<i>rires</i>)) Sowieso toen ik zei dat die uitwisseling eraan kwam en dat ze zich konden opgeven, daarvoor ging de helft eerst opzoeken hoe het eruitzag en de volgende vraag was: 'zijn daar ook haaien als ik daar ga zwemmen?' (...) Dan denk ik nou, het is maar wat je bezighoudt.
25:51	E	(...) Ze gaan ook niet daarnaartoe toch?
25:53	P	Uiteindelijk niet, nee, maar daar was eerst wel sprake van. [<i>conversation concernant les questions des élèves</i>]
26:22	E	En in je les, komt interculturaliteit verder wel eens impliciet of expliciet aan bod?
26 :55	P	Het is wel zo dat als ik de Frans cultuur behandel, dan zet ik daar wel altijd de Nederlandse cultuur tegenover om aan te geven dat er wel verschillen zijn. (...) Ik kan niet direct een voorbeeld bedenken, maar dat is wel altijd hoe ik het doe om ze zo te laten inzien dat dingen niet vanzelfsprekend zijn in een ander land. Bijvoorbeeld dingen zoals <i>vous</i> en <i>tu</i> , ze komen altijd aanzetten in een vrij formeel verhaal (...) dan beginnen ze altijd met 'tu'. En dan denk ik ja, eigenlijk moet je met <i>vous</i> beginnen. Dat is heel moeilijk om ze dat aan het verstand te brengen want dat zit niet in hun systeem. Dat zijn ze niet gewend. (...) Om ze aan het verstand te brengen dat je in Frankrijk zoveel formeler moet zijn en dat iemand van jouw leeftijd zelfs al een <i>vous</i> kan zijn, dat gaat er heel moeilijk in. (...) Ze vinden het al lastig om bijvoorbeeld iets te zeggen en dan moeten ze ook nog eens nadenken over het feit dat het heel netjes is. Dat zijn wel dingen die je vergelijkt met je eigen cultuur en waarvan je zegt dat is wel echt anders. Of met eten, weet je wel, dat zeg je bij die uitwisseling ook, zij zijn niet gewend om 's middags brood te eten dus houd daar rekening mee. Leg dat uit, van joh 's middags eten wij boterhammen met het een of ander
27 :59	E	Dat ze niet teleurgesteld zijn.
28 :02	P	Nee, wees daarop voorbereid. Fietsen, kunnen ze niet per se.

28:10	E	Dus geef je tips mee aan de leerlingen om hun uitwisselingspartner erop te attenderen van goh hier zijn dingen anders?
28:15	P	Ja! Dat is wel een concreet voorbeeld ja. (...) Dan zeggen ze waarom kunnen ze niet fietsen, dan lieten ze foto's zien van La Réunion en dat is nogal bergachtig, dus met je stadsfiets kom je niet zo ver. (...)
28:42	E	Cultuur toets je niet echt, behalve dat je wel eens een vraag stelde in de klas, is dat bij interculturaliteit hetzelfde of kwam dat nu iets meer terug door die uitwisseling?
28:49	P	Ja, dat was wel een goede aanleiding. Dat toets ik verder niet, ik vraag niet naar de verschillen. [<i>pas non plus comme check</i>] (...) Meestal pak je het samen, dus dan behandel je én luistervaardigheid én de inhoud van het filmpje.
29:25	E	Dus dan gebruik je een vaardigheid in het curriculum om een onderwerp te behandelen?
29:30	P	Ja, maar dat kies je wel los uit, dat staat niet vast in de methode.
29:34	E	(...) heb je dat ook wel eens bij een tekst, of als ze iets moeten schrijven?
29:40	P	Nou, voor schrijven zijn het vrij algemene dingen, omdat ze het lastig vinden, net als bij spreekvaardigheid, dat ze zelf moeten produceren, (...) daar komt cultuur of interculturaliteit niet zo naar voren. Teksten, een beetje. Teksten uit de methode sluiten natuurlijk wel aan bij het onderwerp (...) Dan zijn het vragen van hoe pak je je tas in als je op vakantie gaat, (...) dat leent zich dan totaal niet daarvoor. Ik heb wel bij de Delf-lessen, dat staat los van 4 vwo, dan zoek ik een artikel op en dat gaat bijvoorbeeld over <i>les mures des je t'aime</i> in Parijs waarin zoveel talen staat dat je van iemand houdt, dat behandel ik wel. Maar dat zit niet per se in het vwo 4-curriculum, nee.
30:49	E	(...) Cultuur is dus niet echt in het curriculum opgenomen, vind je dat het een vastere plek zou moeten krijgen bij Frans?
30:56	P	Ja, ja.
30:59	E	En waarom?
31:01	P	Omdat dat ook een van de redenen is waarom ik Frans ben gaan studeren. Of althans, ik vind Frans heel leuk, maar dat is niet omdat ik alleen de taal leuk vind, maar ook omdat ik graag naar Frankrijk ga en omdat ik heel erg van die cultuur houd. In ieder geval om dat elk jaar te gaan bezoeken, zeg maar. Ik zou leerlingen graag wat van mijn enthousiasme mee willen geven en dat is heel erg moeilijk om te doen aan de hand van grammatica. [<i>propre expérience est importante pour parler en classe de la culture</i>] Trouwens we gebruiken ook wel films (...) bij 4 vwo hebben we 'demain tout commence' gekeken. Maar dat heeft niks helemaal niks met de Franse cultuur te maken. Ja, het is een Franse film, en het speelt zich in het begin af in Saint-Tropez. ((<i>chevauchement</i>))
32:35	E	(...) Cultuur in brede zin dat het film is, maar niet per se aan Frankrijk gerelateerd.
32:40	P	Ja, het is vind ik niet een typische arthousefilm (...), waarbij je echt beelden ziet of zo. Ik zou dat wel meer willen, maar ik weet ook niet altijd hoe we dat precies moeten vormgeven.
32:59	E	Nee, want wat zou er volgens jou nodig zijn om cultuur een vastere plek te geven?

33:05	P	Minder focus op ((<i>pause</i>)) eindexamens of resultaten die behaald moeten worden of grammatica. Niet als doel op zich, maar meer als een soort hulpmiddel om bijvoorbeeld een groter geheel te begrijpen. [<i>exemples du collègue, jeu de rôle "au restaurant", plutôt le message que la grammaire, grammaire d'une manière indirecte, mais quand même un test</i>] Maar in de bovenbouw heb je in principe al je basis, dus dat zou je kunnen verwerken in wat cultuurgerichter onderwijs. Daar is denk ik wel ruimte voor. In 4 vwo herhaal je gewoon heel veel grammatica dus dat zou best wel aan de hand van wat culturele onderwerpen kunnen.
34:29	E	Dus je zegt, je hebt meer ruimte in 4V.
34:32	P	Jazeker, want daar hebben ze ook voor gekozen en in principe is hun basis dan al redelijk dus dan kan je ook wat meer uitbouwen.
34:40	E	En hoe zou je dat dan écht in de lessen (...)
34:42	P	Ja, dat is een goede vraag. Dat is ook iets waar ik zelf tegen aan loop. (...) De onderwerpen die we nu behandelen zijn ook wel boeiend, zo'n mediadossier, artikelen lezen en zoeken, het is niet onbelangrijk wat we doen. Het zou misschien wat vaker terug mogen komen.
35:03	E	En zou dat helpen door meer uit te wisselen met collega's? (...)
35:10	P	Dat doen we eigenlijk al best wel.
35:13	E	Of dat je ruimte krijgt om zelf onderwerpen te kiezen?
35:15	P	Ja, nou ja, (...) het is niet iets dat mij per se tegenhoudt, het is meer dat mijn collega daar beter zicht op heeft dan dat ik dat heb van wat ze uiteindelijk moeten kunnen in 6 vwo. Het speelt altijd mee dat pubers pas aan het eind van het jaar gaan inzien wat ze ook alweer allemaal moeten en kunnen, dat stapelt zich op. Ik vind het lastig om te zeggen als ik het programma zou maken dan zou ik het zo doen, daar kan ik je nu niet direct antwoord op geven. Dat is iets waar je zo langzamerhand inrolt. [<i>exemple que havo et vwo font traiter les mêmes sujets, mais que le contenu pour vwo est un peu plus élaboré, de cette manière les profs de havo et de vwo peuvent échanger des choses</i>]
36:35	E	En als je dingen uitwisselt dat je ook meer tijd hebt om zelf iets te zoeken?
36:38	P	Ja, dat je geïnspireerd raakt om nieuwe dingen te vinden of bijpassende onderwerpen. We zijn wel heel creatief hier op school. Ik weet van mijn bovenbouwcollega's dat ze het liefst zonder methode werken, gewoon lekker doen wat ze zelf willen.
37:00	E	Zou jij nog wel een methode willen?
37:02	P	Ik vind het handig qua houvast, maar dat is meer qua grammatica. In de onderbouw heb je echt nog wel die basisdingen, je moet oefenen en dan zijn de taken die je daaromheen maakt prima. Maar in de bovenbouw heb je iets meer ruimte dus dan kan je ook creatiever omgaan met de basis en met onderwerpen.
37:24	E	Ja, en je zegt van dat zou dus meer kunnen wellicht door uitwisseling en inspiratie die je opdoet bij andere collega's.
37:27	P	Ja.
37:29	E	En dat kan dan helpen om cultuur een vastere plek te geven.
37:35	P	Ja, zeker. Het hangt ook heel erg van de persoon af wie het geeft. Als het je zelf niet zo interesseert, dan is het ook moeilijk om over te brengen. Als je een beetje vergeten bent waarom je Frans geeft en

		als ze gewoon maar moeten leren om het leren, ja dan wordt het voor leerlingen ook veel minder duidelijk waarom ze iets moeten leren. (...) Er zijn er altijd een paar die zeggen 'ik ga toch nooit naar Frankrijk' en 'waarom heb ik dit nodig', dat zijn de lastige om over te halen, maar ook daar kan je wel wat bij verzinnen. (...) Ik heb mijn 4 vwo-cluster aan het begin van het jaar gevraagd: 'Waarom hebben jullie voor Frans gekozen?' Driekwart zegt 'omdat het moest', omdat ze een vreemde taal moeten hebben. Frans was dan het minste van twee kwaden [<i>allemand</i>]. Dus ja, als je daar dan het jaar mee begint dan denk je, nou dat wordt leuk. En dan is het aan jou de uitdaging om wat te verzinnen wat hun ook interesseert.
38:50	E	(...) Wel zorgelijk dat driekwart het heeft gekozen omdat het moest.
38:52	P	(...) Weet je wat het is, uiteindelijk vinden ze het echt wel leuk. Alleen ja, dat beseffen ze zich pas achteraf en dan is het soms al een beetje te laat. Dat is gewoon inherent aan het puberbrein.
39:12	E	((<i>rires</i>)) Heb je verder nog vragen of iets toe te voegen?
39:14	P	Nee, eigenlijk niet!
39:15	E	[<i>Remerciement</i>]

Interview 2 - D'accord

Ancienneté : 16

Longueur de l'utilisation du manuel actuel : environ 5 ans

Horodatage	Locuteur	Transcription
01:03	E	Wat versta jij onder cultuur?
01:05	P	Cultuur, allerlei waarden en normen die bij een land horen. Ook de dingen in de geschiedenis die het land hebben gemarkeerd, wat een land uitzonderlijk en uniek maakt. Het is niet per se altijd gebonden aan een land. Een persoon of een land kan zich door cultuur onderscheiden van anderen. Wat het bijzonder maakt. (...) Politiek misschien ook, sociaaleconomisch, de taal.
01:57	E	Kunst?
01:58	P	Kunst! Cultuur is zo allesomvattend (...)
02:07	E	En welke van deze aspecten behandel je wel eens in 4V?
02:11	P	In 4 vwo zijn het vooral de stereotypen over Frankrijk, om het wat luchtig te houden. En ook de wat kleinere gebeurtenissen of feestdagen. Dus niet al te diepgaand, maar vooral wat is Driekoningen, wat vieren ze dan, de katholieke feestdagen, de taal (...) zoals <i>l'argot</i> of <i>le verlan</i> (...).
02:59	E	Hoe moet ik dat voor me zien met stereotypes? Je zei niet diepgaand...
03:02	P	Nou ja, dat is vooral met audio- en videomateriaal. Op YouTube, daar was een leuke animatie (...) waarin de typische Fransman wordt uitgelegd waar ze een luisteroefening bij moesten doen. (...) Er was ook een leuke animatie van <i>faire la bise</i> (...) wat luchtige dingetjes. Of TV5 publiceert soms ook leuke dingen, (...) ook francofonie. En via de site van francofonie, in vwo 4 geef ik al wat hints over de geografie. Ook in <i>D'accord</i> hebben ze het over Quebec (...) dan vertel ik iets over de DOM-TOM en de francofonie (...) Kort, en niet al te diepgaand in 4V.(...)
04:20	E	En die stereotypen, hoe behandel je dat?

04:26	P	Ik vraag wat is jullie beeld van een typische Franse man of vrouw. (...) Stokbrood onder de oksel of dat soort dingen. Wat denk je dat Fransen denken over Nederlanders? (...) Waarom is de fiets zo typisch Nederlands? (...) De vergelijking van Nederland en Frankrijk maak ik ook. (...) Heel vaak is het gekoppeld aan een luisteroefening, wel aan een vaardigheid. Meestal een leuke animatie, bijvoorbeeld <i>1 jour, 1 question</i> (...) dat zijn vaak ook cultuurgerelateerde dingen. Ook om luistervaardigheid te oefenen gebruik ik die heel vaak.
05:49	E	Dus de combinatie van cultuur en een vaardigheid?
05:51	P	Ja.
05:52	E	En dan vaak luisteren.
05:54	P	Of lezen.
06:00	E	(...) Is er nog een aspect dat het belangrijkste is?
06:05	P	Niet per se, nee.
06:08	E	(...) Waarvan je denkt, dat komt echt vaak terug?
06:13	P	Het is meer dat ik richting het eindexamen merk dat ze bepaalde aspecten nodig hebben uit de cultuur om examenteksten te begrijpen, ook al in vwo 4. Het zijn bepaalde woorden, zoals <i>l'Hexagone</i> , andere namen voor Frankrijk of <i>Gaulois</i> . Het zijn ook een beetje die geschiedkundige aspecten die ze dan niet weten als we examenteksten aan het lezen zijn, dus daar heb je cultuur ook bij nodig.
06:49	E	En dat leg je dan uit aan de hand van zo'n tekst?
06:51	P	Ja, dat leg ik uit aan de hand van een tekst. Maar (...) cultuur en literatuur vind ik ook heel erg met elkaar verbonden. Dus in de vierde zijn we nu bijvoorbeeld bezig met de middeleeuwen, heel chronologisch, dus een module literatuur met middeleeuwen. Het Roelandslied, de vos Renard. En dat komt zelfs ook terug in examenteksten. Dus als je dat niet weet of het nooit hebt gehad, dan is dat ook lastig te doorgronden. Daarom pak ik ook wel eens wat literairs of cultureels erbij en dat combineer ik met bijvoorbeeld zo'n examentekst. Ik denk niet dat het ene aspect belangrijker is dan het andere, ik denk dat heel veel aspecten van de Franse samenleving en de Franse cultuur handig zijn om te weten. Ik vind het ook wat toevoegen aan de les, dat maakt het juist wat leuker en wat smeüiger dan alleen maar heel sec die vaardigheden en de grammatica. Dus in de context plaatsen.
07:58	E	(...) En je zegt binnen cultuur is niet per se het een belangrijker dan het ander, maar hoe zie je het belang van cultuur ten opzichte van de vaardigheden?
08:09	P	Het is nu nog een beetje een 'ondergesneeuwd kindje' denk ik. Ik denk dat het een belangrijke rol moet spelen, maar dat speelt het nog niet, omdat je nog vastzit aan alle toetsen die je moet voorbereiden. Alhoewel ik nu sinds een paar jaar ook een literatuurtoets doe in de vijfde, dus dan moeten ze behoorlijk wat afweten van de renaissance tot aan het naturalisme zo'n beetje. (...) Dus dan komt cultuur heel erg bij literatuur terug. Dus in de vijfde is het goed vertegenwoordigd, maar in de vierde nog niet goed genoeg. Ik denk dat het deels te maken heeft dat ik vastzit aan dat boek en daar wil ik eigenlijk van af. (...) We willen eigenlijk nog maar één jaar met <i>D'accord</i> verder en daarna ga ik zelf materiaal ontwikkelen, want dat doe ik al in de vijfde en de zesde, daar heb ik

		geen boeken. (...) Het werkt zoveel beter met modules en dan kan je ook je eigen keuzes maken. ((<i>chevauchement</i>))
09:17	E	Dus eigenlijk heeft het in 4V nog niet een heel grote plaats, omdat er veel aandacht is voor andere dingen en je zit vast aan het boek. [<i>oui</i>] (...) En volgens mij zei je ik doe het even kort, cultuur aanstippen, wat voor plaats heeft het verder in je les? Bijvoorbeeld hoe vaak of wanneer in de les?
09:36	P	(...) Ik merk het vooral bij nieuwe periodes, we hebben vier periodes in een jaar, en om een nieuw onderwerp te starten, een thema, dan gebruik ik dat het meeste. En in de periodes waarin ik luistervaardigheid train. (...) We wisselen van vaardigheden, we kunnen niet alle vaardigheden in één periode doen. (...) Dat is qua frequentie niet een keer in de week, maar ik denk iedere maand. Het kan wel meer (...).
10:24	E	En dan aan de hand van een filmpje?
10:26	P	Ja, precies of leesvaardigheid, als er toevallig iets in het boek langskomt. (...)
10:37	E	(...) en zie je nog een verschil met hoe je cultuur behandelde aan het begin van je docentschap en nu?
10:44	P	Ik denk wel dat het meer is geworden. Ik heb eerst vooral in de onderbouw lesgegeven en nu sinds een jaar of tien met name in de bovenbouw. In de onderbouw zijn het wel wat kleine dingen, maar dan is het vooral de grammatica en de woordjes, wat spreekvaardigheid oefenen, maar daar had je niet zo heel veel culturele dingen. <i>Civilisation</i> was eigenlijk nauwelijks aanwezig. Dus, wat dat betreft is het verschil dat ik nu in de bovenbouw zit en daar dus veel meer mee doe omdat leerlingen ook je vak hebben gekozen, dus dan heb je ook meer tijd. In de onderbouw had je maar één instructiemoment [<i>pas une école traditionnelle, mais les élèves travaillent souvent de manière autonome</i>] (...)
11:40	E	(...) Hoe gebruik je op dit moment de methode om cultuur te onderwijzen? Houd je de volgorde aan, is het een houvast?
11:56	P	Ik houd wel de volgorde van het boek aan. (...) Maar eigenlijk vind ik dat het in het boek nog te weinig vertegenwoordigd is. In het e-pack heb je soms wel leuke opdrachten of extra materiaal, online wel. (...) Vroeger kreeg je een mail met een actuele opdracht van <i>D'accord</i> (...) Misschien moet ik er nu wat meer zelf achteraan op het e-pack. Toen het via de mail gebeurde, maakte ik daar wel veel meer gebruik van. Dat was altijd iets actueels. Op school zijn we niet heel strak dat je het hoofdstuk binnen die tijd af moet hebben. (...) Dus als ik iets actueels tegenkom, dan zet ik dat er zeker in. Dus als de Tour de France er is of het filmfestival in Cannes, of de verkiezingen twee jaar geleden. (...) In de leergang [<i>D'accord</i>], als ik iets zie dan gebruik ik het wel. En er zitten best wel eens leuke opdrachten bij.
13:47	E	(...) Je noemde net al <i>1 jour, 1 question</i> , TV5, wat gebruik je nog meer buiten de lesmethode?
13:58	P	Ook wel eens gewoon op YouTube, <i>bloggers</i> . [<i>activités dans les classes plus hautes concernant les blogs</i>] (...) In de vierde klas hebben ze een mediadossier, maar dan moeten ze vooral tijdschriften lezen. Ik neem zelf wel eens wat mee of collega's die naar Frankrijk gaan en een hele stapel tijdschriften meenemen. We hebben een abonnement op <i>Chez Nous</i> en <i>Junior</i> , dus dat zijn ook bladen die

		speciaal gericht zijn op een jeugdig publiek. Bij het boek zelf, bij de opdrachten, dan heb je niet zo gek veel culturele dingen. Soms wel eens een tekstje, zoals een verhuizing in Quebec. (...) In het boek zelf merk ik dat het heel weinig is.
15:04	E	En verder online [<i>numérique</i>]? Audio- of videofragmenten uit het boek? Hoe gebruik je dat om cultuur te onderwijzen?
15:13	P	Er staan genoeg luisteroefeningen op het e-pack, maar die vind ik niet per se iets over cultuur zeggen. Ze hebben wel fragmenten van bijvoorbeeld <i>Télématin</i> , in dat programma komen allerlei onderwerpen langs, maar dat is niet altijd iets actueels. (...) <i>7 jours sur la planète</i> gebruik ik wel eens, dat is vrij pittig in de vierde. Maar het fijne aan TV5 is dat je oefeningen op verschillende ERK-niveaus hebt. Uit het boek zelf is het een beetje oubollig en ik merk dat de luisteroefeningen, al gaat het dan over iets cultureels, niet heel goed in elkaar steken. Soms dan is er een vraag bij, bij een fragment over Parijs, zit er een man op het dak een boek te lezen? (...) Van de luisteroefeningen sla ik wel eens wat over. (...) In het boek bij hoofdstuk 1 gaat het over kleding, het Franse schoolsysteem, wat zeker nuttig is om te behandelen in de vierde klas. (...) Een hoofdstuk ging dus over social media (...) daar heb ik ook van alles bij bedacht. [<i>dit que la technique se développe vite et que le livre est rapidement trop vieux</i>]
17:49	E	(...) Toets je wel eens culturele vaardigheden?
17:52	P	Nee, dat toets ik niet echt. Behalve over literatuur. Nu moeten ze aan een literatuurtaak werken (...), ze moeten zelf fragmenten uit <i>Tristan en Isolde</i> lezen en fragmenten van <i>La Chanson de Roland</i> . <i>La Farce du cuvier</i> is een heel leuke klucht die ze in tweetallen moeten lezen. Dan komen ook wat aspecten van de middeleeuwse Franse samenleving terug. Ik heb wat verteld over de troubadours, de hoofse literatuur. Dat is een taak waar ze dan een cijfer van krijgen, maar ik ga er geen toets bij afnemen. Heb ik wel gedaan in de vierde, dan kregen ze allerlei fragmenten die ze moesten analyseren en in een kader plaatsen. (...) Dat heb ik eruit gegooid, want dat was teveel en te moeilijk. Het moet ook luchtig blijven, als je in de vierde gelijk met heel zware literatuur aan komt zetten dan haken ze af.
19:11	E	(...) En vragen in de klas over cultuur?
19:13	P	Ja, gewoon wat checken: 'wat weet je al over', 'welke Franse presidenten ken je'. Voorkennis activeren. (...) Een gesprek erover hebben. (...) Ze hebben straks een eindmondeling en dan heb ik allemaal stellingen, dat is niet per se iets cultureels. Het zijn soms heel algemene stellingen en niet per se op Frankrijk gericht. Het kan ook zijn ' <i>il faut interdire le portable</i> '. Ze moeten wel ook personen kunnen beschrijven, daar gooi ik soms wat Franse mensen doorheen. Dan heb je bijvoorbeeld Stromae, als Belg dan, die ze moeten kunnen beschrijven. Dat ben ik nog vergeten, ik doe wel heel veel met liedjes. En films trouwens!
20:32	E	Wat voor soort liedjes en films?
20:36	P	Ik kijk wat er nu actueel is. Ik krijg altijd de nieuwsbrief van Levende Talen, daar staan bijna altijd nieuwe liedjes in (...) [<i>conversation sur Stromae dans RTL Late Night chez Humberto Tan</i>] (...) en dan een opdracht bij een lied of een gatentekst. Als ik iets grammaticaals doe, dan kijk ik of daar een bijpassend lied is. In de tweede periode.

		toen moesten ze zelf een lied over Parijs zoeken. (...) Daar moesten ze zelf opdrachten bedenken voor de andere leerlingen, zij waren de experts. Ze gingen een lied in het Frans presenteren, iets over de zanger vertellen. Ze moesten een aantal vragen bedenken of een quiz, zoals <i>Kahoot</i> .
22:01	E	En is dat wel voor een cijfer?
22:03	P	Ja, dat is wel voor een cijfer. (...) Ze moesten daarbij ook een arrondissement uitkiezen in Parijs en daar een toeristisch praatje bij houden. Wat is daar te zien, te beleven, een culinair uitstapje (...).
22:29	E	Dus spreekvaardigheid, maar gekoppeld aan cultuur.
22:31	P	Ja!
22:31	E	Beoordeel je ze dan ook op de inhoud?
22:33	P	Jazeker, het is een heel beoordelingsformulier: de inhoud, de uitspraak, de vloeiendheid, maar zeker ook de inhoud.
22:50	E	(...) Zou je een laatst door jou gegeven cultuurles of -onderdeel willen beschrijven in 4V? Wat doen de leerlingen, hoe lang duurde het, welk onderwerp...
22:57	P	Het mag ook iets van literatuur zijn? [<i>oui</i>] Vorige week vrijdag was de tweede les literatuur. (...) We hebben het gehad over <i>Tristan en Iseut</i> met een animatie op TV5 [<i>aussi livre</i>], daar hebben ze vijf of zes legendes, (...) je kan het beluisteren, je kan de tekst meelesen. We hebben de beknopte versie gelezen en een aantal vragen erover gemaakt. De vragen moesten ze in het Nederlands beantwoorden. Ik heb van tevoren eerst iets verteld over de hoofse literatuur met een PowerPoint en hier en daar vergelijkingen gemaakt met de Nederlandse literatuur [<i>histoire concernant ce que les élèves ont traité pendant le cours de néerlandais</i>] (...) dus ik verwijs daar altijd ook naar. [<i>autres sujets: Marie de France, Bisclavret, ce que les élèves estiment difficile donc ils ont lu ensemble, après La Farce du cuvier : le prof a distribué les rôles aux élèves et en groupes ils devaient lire à haute voix l'histoire, explication concernant le décor, qu'est-ce qu'est une farce, lien avec l'histoire de l'art, après les élèves doivent travailler en autonomie</i>]
25:44	E	Hoe lang duurde de instructie? ((<i>chevauchement</i>))
25:46	P	De instructie duurde dit keer wel wat langer, ik heb met een andere docent afgestemd dat we allebei zestig minuten hebben. (...) Dus zestig minuten instructie en daarna zestig minuten in het domein werken (...) Wat ook heel erg bij cultuur hoort is dat wij dit jaar een uitwisseling hadden (...) dit keer was heel bijzonder, het was een school van La Réunion die tien dagen zijn geweest (...) Heel veel leerlingen uit 4V hebben eraan meegedaan, zij hebben ook als gastgezin gefungeerd (...) en die Franse school heeft ook een musical opgevoerd. Alle Franse klassen hebben die musical gezien. Wat daarbij hoorde is dat de leerlingen een recensie over de musical moesten schrijven. (...) Degenen die mee hebben gedaan hebben ontzettend veel geleerd, ook qua cultuur (...) [<i>histoire concernant l'enthousiasme des élèves</i>] (...) ze hebben echt veel Frans moeten praten, en dan merk je al bij tien dagen hoeveel winst je hebt. (...) Als ik zou moeten kiezen van wat ik dan het belangrijkste zou vinden, om daarop terug te komen, dan staat een uitwisseling wel stipt op 1 denk ik. (...)

28:52	E	Om terug te komen op de plaats van cultuur, je zei ik doe het maar één keer in de maand, maar als ik dan hoor dat je laatst vorige week vrijdag nog zo'n grote les hebt gehouden, is cultuur in 'brede' zin dan vaker?
29:00	P	((<i>rires</i>)) Ja, is misschien vaker, maar dat is pas de eerste keer toevallig dat we literatuur doen in de vierde. (...) We hebben wel eens gedichten gedaan, in de eerste periode hebben ze een haiku moeten maken [<i>référéncie au manuel D'accord</i>] (...) verder qua literatuur is dit de periode die we daarvoor gebruiken.
29:43	E	(...) Wat versta je onder het woord interculturaliteit?
29:47	P	Het zoveel mogelijk leren, ontdekken van andere culturen en vice versa. Dus dat het niet een eenzijdige uitwisseling is, maar een wederzijdse uitwisseling. Dat je met elkaar, over elkaar leert. (...)
30:07	E	En dan letterlijk uitwisseling als ((<i>inaudible</i>)) of uitwisseling door communicatie?
30:14	P	(...) Het kan van alles zijn, in de breedste zin van het woord. (...)
30:30	E	Zou je nog een les kunnen beschrijven in 4V waarin dat naar voren kwam, bijvoorbeeld met die uitwisseling?
30:31	P	Voorafgaand aan de uitwisseling moesten ze zich alvast voor hun mediadossier inlezen over het land. Dus je hebt een hele mooie toerismesite van La Réunion en daar mochten ze zelf uitkiezen wat ze interessant vonden om uit te zoeken. Dus daar hebben ze ook veel met leesvaardigheid kunnen trainen, ik heb filmpjes laten zien. We hebben een Facebookpagina opgezet, vooraf hebben ze al ontzettend veel in het Frans gecommuniceerd met die kinderen, via Messenger. Vooraf wisten ze niet wie wie was, maar toen ik de indeling moest maken voor de gastgezinnen wisten al heel veel leerlingen met wie ze in hun gastgezin wilden, omdat ze er al zoveel contact mee hadden gehad. Dus het contact was er al voor ze hier überhaupt waren. (...) Ik hoefde [<i>comme prof</i>] weinig te doen!
31:42	E	Dus interculturaliteit behandelen ging vanzelf vanuit de leerlingen? (...)
31:50	P	Ja! Ze moesten ook voor het mediadossier al iets over Nederland op de Facebookpagina zetten. De ene heeft iets over de fiets gedaan, de ander over molens, Amsterdam, stroopwafels, kroketten. Een foto met een beschrijving, ook om te oefenen hoe je iets moet beschrijven. Het paste ook weer goed bij de grammatica en dat hebben ze op de Facebookpagina gezet. Het was wel heel intensief, maar zeker de energie en tijd waard. Je bent er al vanaf december mee bezig. Gelukkig waren die Franse docenten ook heel erg actief. (...) Voorheen met Lille, dat was drie, vier dagen, dus dat was zo geregeld, was ook veel regel, maar dit was dichterbij. [<i>conversation sur le fait qu'il est trop cher et intensif de rendre visite aux élèves d'échange à la Réunion</i>] (...) Vijf jaar lang heb ik ook een Marokkoreis georganiseerd, dat was heel leuk. We hebben drie steden gedaan. (...) Dat maakte onderdeel uit van de eindexamenreizen en diegenen die Frans hadden mochten mee naar Marokko. Het zal altijd snel vol. (...) Daar bezochten we altijd een school en dan moesten ze [<i>les élèves néerlandais</i>] hier van alles voorbereiden (...) toen gingen ze daar lessen volgen op school, er waren allerlei presentaties over Nederland... van koekhappen tot André Hazes zingen. (...) [<i>les élèves d'échange à la Réunion pourront</i>

		<i>avoir la possibilité d'aller au Maroc l'année scolaire suivante ou celle après</i>]. (...) We krijgen zoveel fantastische reacties terug. [<i>tour guidé en français, projet volontaire</i>] Het is op zoveel vlakken van taal en cultuur goed voor de leerlingen.
35:25	E	(...) Eigenlijk toets je interculturaliteit in de praktijk?
35:26	P	In de praktijk, maar je koppelt het wel telkens aan een vaardigheid, dat vind ik wel belangrijk: stukjes schrijven, presenteren. Ze hebben thuis allemaal een interview moeten doen, dat moesten ze opnemen (...) daar krijgen ze een cijfer voor. Ze moesten in het Frans een rondleiding doen in het schoolgebouw, twee leerlingen hebben in de grote zaal wat verteld in het Frans over het Nederlandse schoolsysteem (...) en de Franse leerlingen konden allerlei vragen stellen. (...) Aan het eind moest iedereen in het Frans evalueren, dus vertellen wat ze ervan vinden, tips en tops noemen. [<i>conversation concernant le développement des compétences orales des élèves, que les élèves ont une attitude ouverte, qu'ils ont fait les danses créoles</i>] (...) cultuur en dans maken het laagdrempelig en dan zijn ze ook niet meer bang om fouten te maken. (...) Ze zijn niet verlegen en ook niet bang om fouten te maken. In de klas zeg ik ook altijd 'praat gewoon' (...) Een uitwisseling geeft een hele boost aan je vak. (...) Ik had op een gegeven moment volle klassen, ook omdat ze met de uitwisseling meekonden [<i>Maroc</i>] (...) [<i>conversation concernant d'autres voyages en Europe</i>]. Er werden wel dingen van hun geëist, als voorbereiding moest je intensief vragen bedenken voor die leerlingen, een heel fotoalbum van zichzelf maken en dat presenteren aan de Marokkaanse leerlingen [<i>5 et 6 vwo</i>]. (...) Vmbo hebben we er [<i>l'échange à la Réunion</i>] ook bij betrokken en dat was een gouden keuze. Vmbo'ers zijn soms heel lastig te motiveren voor Frans... [<i>conversation concernant le dévouement des élèves</i>].
41:05	E	Je zei dat cultuur een ondergesneeuwd kindje was, vind je dat het een vastere plaats zou moeten krijgen?
41:12	P	Ja, zeker! En vooral als ik dat boek eruit gooi [<i>D'accord</i>] (...) We [<i>les profs</i>] hebben ook een aantal studiedagen en workshops gehad, extern, waar we veel inspiratie hebben opgedaan. [<i>le prof veut traiter de liberté, égalité et fraternité en quatrième classe vwo, basé sur le matériel obtenu pendant un 'studiedag', aussi Paris, médias sociaux, les systèmes scolaires</i>] ((<i>rupture d'environnement</i>)) (...) Ik ben docent-onderzoeker, zelf doe ik ook veel onderzoek binnen de school [<i>portfolio tutorat, feed-back, l'élève comme citoyen du monde</i>]
44:30	E	(...) dus een vaste plek in het curriculum is nodig volgens jou?
44:34	P	En altijd gekoppeld aan vaardigheden! (...) Dat ze het grote plaatje zien, dat het niet een losstaand iets is. Dat cultuur onderdeel is van de taal, van de mensen, van zoveel dingen: van de literatuur die bij het land hoort, van de politiek, van alles! Het hoort bij mekaar. [<i>Exemple concernant 5 vwo Monsieur Ibrahim, les personnes connus qui sont traités par autres compétences, Simone de Beauvoir, utilisation de l'actualité néerlandaise où les français sont présents, les journaux, que les élèves lisent peu, utilisation des journaux néerlandais et français pour élargir la connaissance actuelle des élèves</i>]

47:00	E	Je zegt dat het niet een heel grote plaats heeft, maar ik hoor heel veel verschillende dingen!
47:03	P	((<i>rires</i>)) Omdat ik het terloops doe, en er soms niet eens over na heb gedacht. Het is niet zo'n vast onderdeel als luisteren of grammatica.
47:14	E	Moet het zo vast? (...)
47:16	P	Zo breed en zo vaak mogelijk noemen, al is het maar twee minuten.
47:44	E	(...) Hoe zou je dat echt kunnen uitvoeren?
48:45	P	[<i>La formulation des objectifs dans le programme de français à l'école du prof interviewé, ramasser les sujets qu'elle veut vraiment traiter concernant la culture, civilisation, Teleac ancienne série</i>] (...) ik wil ook weer wat met strips doen, dat is ook een stukje cultuur. Misschien wat meer Belgische cultuur. (...) <i>Asterix en Obelix</i> is ook iets dat bij de Franse cultuur hoort.
50:06	E	(...) Dus om cultuur een vaste plek te geven, dan is het nodig om bepaalde onderwerpen op te nemen in je programma en daar weer materiaal bij te zoeken. (...)
50:26	P	Ja. (...) Het idee is ook zeker om een aantal opdrachten uit het boek te gebruiken en ze krijgen ook stencils, om een pilot te draaien, van is dit geschikt. (...) Ik laat ook wel vaak films zien, dus daar ook opdrachten aan koppelen.
51:06	E	Dus het [<i>donner une place vaste à la culture</i>] ligt bij de docent zelf?
51:09	P	Jazeker, ik ga daar [<i>sujets/matériel dans le curriculum</i>] zelf keuzes in maken in overleg met mijn vakgroep. [<i>faire un même programme pour havo et vwo, mais avec des exercices plus difficiles pour vwo</i>] We willen heel graag dat wereldburgerschap op de kaart zetten, dus we gaan sowieso een stukje francofonie in de vierde doen en dat in de vijfde uitbreiden.
51:46	E	Wat voor tip heb je voor docenten die misschien wel de methode blijven gebruiken?
52:01	P	(...) Er toch altijd wat actueels bij te zoeken passend bij de thema's die je in het boek behandelt. En altijd verder kijken, er is best veel online materiaal bij verschillende uitgevers (...) die hebben hele leuke opdrachten. Al het online materiaal, daar kan je best wel wat mee. (...) Dat wordt ook vaak ververst. (...) Bij al het online materiaal is het vooral checken van is het geschikt voor mijn leerlingen, is het qua niveau geschikt, vind ik het zelf leuk (...) bij Wolters-Noordhoff [<i>Grandes Lignes</i>] staan de opdrachten er al bij [<i>cela prend moins de temps</i>]. (...) Ik kan zelf heel erg genieten van eigen materiaal maken. We hadden zelfs een bestand gemaakt met al het materiaal dat in Levende Talen stond, leuke sites, maar dat moeten we weer updaten. We hadden een hele database met allerlei leuke sites. (...) We proberen ook steeds meer Delf-materiaal te gebruiken, maar dat is vooral echt de vaardigheden. (...) In de bovenbouw kan ik eindelijk mijn ei kwijt. Het is soms voor de leerlingen minder leuk als ik heel lang over Sartre vertel ((<i>rires</i>)) [<i>il y avait un élève qui a dit que le prof doit être remercié car il a eu Rousseau et Montesquieu pendant ses études de droit et le prof a parlé de ça dans les cours de français au lycée</i>] (...) Cultuur is dat je je breed ontwikkelt en je echt een wereldburger wordt, je niet in je eigen cocon leeft. [<i>la liberté du prof interviewé et qu'elle fait son propre programma, l'école lui donne la possibilité de faire ça, nous parlons du mémoire</i>]

		Leuk!
1:00:27	E	Dankjewel!

Interview 3 – Grandes Lignes 4ième édition

Ancienneté : 2

Longueur de l'utilisation du manuel actuel : 2

Horodatage	Locuteur	Transcription
01:16	E	(...) Wat versta je onder cultuur?
01:17	P	Wat ik onder cultuur versta?
01:19	E	Ja.
01:19	P	Kijk, op school leren ze natuurlijk Frans en ?meestal vooral de taal?. Maar wat ik onder cultuur versta is ook dat je een beetje leert over de taal, maar ook over het land, wat zijn de gewoontes in Frankrijk, maar ook de verschillen bijvoorbeeld tussen het Frans in Frankrijk (...) en als je dat vergelijkt met Afrika bijvoorbeeld. (...) Vorige week heb ik nog een extra dingetje uitgelegd met <i>chiac</i> , de taal met Franse en Engelse invloeden ((<i>chevauchement</i>)).
01:52	E	Dat is Canada toch?
01:54	P	Uh dat geloof ik wel, ik heb niet bewust uitgelegd waar het was. (...) Wel een paar dingetjes mee gedaan: liedje behandeld en dingetjes gekeken. ?En het Creools?. Maar wat ik eronder versta is dat ze niet alleen maar een taal leren, (...) zeker vooral ook in de bovenbouw, maar ook gewoon een beetje over Frankrijk en wat gebeurt er in Frankrijk, wat speelt zich af daar, dus ook meer over het land zelf.
02:22	E	Ja! ((<i>pause</i>)) (...) maar je zegt niet alleen taal maar je behandelt ook wel weer andere varianten die met taal te maken hebben [<i>visée sur le chiac et le créole</i>].
02:37	P	Ja, die ermee te maken hebben. Bijvoorbeeld met het plan van Macron of de <i>banlieues</i> even kort aangestipt (...) in de klas. Wat zijn zijn plannen, wat vinden jullie ervan?
02:48	E	Dus echt politiek ook?
02:49	P	Ja, een klein beetje ook. Niet heel diepgaand, maar dat ze een beetje weten wat speelt er. Iedereen kent Parijs, (...) maar dan ook een beetje over de buitenwijken en wat zich daar afspeelt. Even kort proberen, ook beetje voor de interesse van de leerlingen. Soms hebben ze helemaal geen zin in Frans, maar als je een manier probeert te vinden ze even bij de les te betrekken (...) ?les beginnen? ((<i>inaudible</i>))
03:14	E	Dus echt ook om de interesse van de leerlingen op te wekken.
03:16	P	Ja, dat is de bedoeling ((<i>rires</i>)).
03:17	E	Je noemde net veel dingen en welke van die aspecten behandel je nou écht vaak in de klas? (...)
03:28	P	Wat ik nu de laatste tijd eerlijk gezegd doe, (...) zijn nieuwsitempjes. Bijvoorbeeld de Malinees wilde ik aanhalen die die baby had gered ((<i>interruption d'entourage</i>)) (...) Het zijn meer van dat soort dingetjes: even kort aanhalen, maar geen hele lessenserie maar gewoon even kort wat speelt zich af, wat gebeurt er in Frankrijk waarvan ik denk dat is interessant en leuk voor de leerlingen om te weten, gewoon een feitje ((<i>interruption d'entourage</i>)) (...) dan probeer ik dat aan te halen.
03:58	E	Dus echt de actualiteit eigenlijk?

03:59	P	Ja.
04:00	E	En is dat dan ook meteen het belangrijkste, omdat je dat nu het vaakst doet? Dus is actualiteit het belangrijkste binnen cultuur of andere dingen?
04:11	P	Niet per se, ik vind het zelf vooral ook leuk om dat een beetje te behandelen. Want kijk, ik kan wel hele oude dingen gaan vertellen over Sarkozy maar dan denken de leerlingen van wie is Sarkozy. Het is gewoon meer dat wat ik behandel dat dat leuk kan zijn voor leerlingen om te weten, dan behandel ik dat. Bijvoorbeeld in 4 vwo, hebben we een boek, <i>Un Sac de Billes</i> , behandeld en dat gaat over een Joodse familie (...)
04:39	E	Dus literatuur?
04:40	P	Ja, hebben we een boekje gelezen en een film erbij gedaan en daar krijgen ze ook wel een toets van. Maar goed, dat is even toch ook weer iets anders dan alleen maar een andere taal. Dus Frankrijk tijdens de tweede wereldoorlog. ((<i>inaudible</i>)) Wat speelde zich toen af, ?hoe gaat dat dan met een Joods gezin?, Vichy, hoe was Frankrijk opgedeeld.
05:06	E	Dus dan maak je eigenlijk een combinatie van literatuur, cultuur en ook de taal – want ze moeten wel Frans lezen?
05:10	P	Jazeker.
05:11	E	En we hebben het net al een beetje gehad over je lessen, maar als je nog eens kijkt naar welke plaats cultuur heeft in je lessen, bijvoorbeeld: hoe vaak, wanneer in de les. Kan je daar wat over vertellen?
05:29	P	Ja, het is niet heel vaak, vaak even aan het begin van de les moet ik zeggen. Aan het begin van de les even over dagelijkse dingen hebben, even leerlingen erbij betrekken en dan ga ik weer naar de stof die behandeld móet worden. ((<i>chevauchement</i>))
05:47	E	Dus eigenlijk als opening van de les en dan actualiteit om ?leerlingen erbij te betrekken? ((<i>chevauchement</i>))
05:53	P	Ja precies, ik heb ook een keer iets behandeld, was vorig jaar, (...) toen hadden we er ook iets meer tijd voor, toen gingen we verschillende Franse [<i>francophones</i>] landen behandelen, Zwitserland, verschillende Afrikaanse landen, zoals Marokko. Klein filmpje waar we naar gingen kijken en daar had ik een paar vragen over gesteld. ?Ze mochten een land kiezen wat met Frans te maken heeft? en dan wat is de rol van Frankrijk in het land en dan moesten ze in tweetallen een korte presentatie erover houden.
06:19	E	Ja.
06:20	P	Dat soort dingetjes.
06:21	E	Maar je zegt van ik doe het niet heel vaak, maar eigenlijk doe je het elke les of aan het begin van de les?
06:24	P	Ja, aan het begin van de les ja ((<i>chevauchement</i>)) (...) Ook niet echt elke les, maar één keer in de week haal ik wel. Ik heb ze dan drie keer in de week. (...)
06:38	E	Dus niet zo vaak als de verplichte stof (...)
06:40	P	Precies. Het is wel een beetje aan de zijkant, dat wel helaas.
06:44	E	En als je dan kijkt naar hoe belangrijk jij cultuur vindt ten opzichte van de verplichte stof (...) zit daar dan nog verschil tussen? Dat je cultuur minder belangrijk vindt [<i>note : question suggestive</i>]?

06:56	P	Ik vind cultuur hartstikke belangrijk, maar ik merk aan de leerlingen ((<i>chevauchement</i>)) (...)
06:57	E	[<i>correction du chercheur par rapport à la question précédente</i>] Er is geen goed of fout antwoord, je mag het natuurlijk ook niet belangrijk vinden! ((<i>rires</i>))
07:02	P	((<i>rires</i>)) Nee, ik vind het belangrijk, maar ik merk aan leerlingen dat ze bij bepaalde stof (...) de een begrijpt het natuurlijk sneller dan de ander, maar ze hebben best wel veel tijd daarvoor nodig om bepaalde stof te begrijpen, te herhalen, dus dat kost best wel veel tijd. (...) Dus als het sneller of makkelijker zou gaan, dan had ik daar ook meer tijd aan willen besteden. Maar omdat dat moet gebeuren als het ware, dat is dan verplicht, dan (...) wordt cultuur een beetje in een hoekje geduwd.
07:33	E	Dus eigenlijk zeg je van het verplichte moet echt behandeld worden en cultuur is eigenlijk een 'leuk toetje', een extraatje.
07:37	P	Ja, precies!
07:40	E	En je geeft al twee jaar les maar zie je een verschil met hoe je eerst cultuur onderwees, zeg maar aan het begin van je docentschap, en hoe je dat nu doet?
07:51	P	((<i>chevauchement</i>)) Aan het begin deed ik dat nog niet (...), toen was ik ook bezig met mezelf natuurlijk en met de stof, hoe behandel ik het. Maar dit jaar dan denk ik steeds meer van oké dat is leuk en dat doe ik dan eventjes (...) ik zie nog niet echt een groot verschil erin moet ik eerlijk zeggen.
08:08	E	Meer dat je het nu meer aan bod brengt omdat je jezelf meer op je gemak voelt als docent?
08:13	P	Ja, precies ja. Ik weet een beetje meer hoe ik het zelf moet doen en dat boek geloof ik nu wel. Het is hetzelfde boek als vorig jaar, dus het komt me wel een beetje bekend voor. Dan kan ik daar iets meer tijd aan besteden en het is minder voorbereiding, kan ik meer leukere dingetjes zoals cultuur aanhalen.
08:31	E	Ja, oké! En je stipte net al de methode aan, hoe gebruik je <i>Grandes Lignes</i> om cultuur te onderwijzen? Bijvoorbeeld, houd je de volgorde aan of kies je een losse tekst of is het een houvast of een leidraad of deze tekst gaat over Parijs, dus ik ga wat over Parijs vertellen. Brand los! ((<i>rires</i>)) Hoe gebruik je de methode voor cultuur?
08:56	P	Ik moet eerlijk zeggen dat ik de methode niet gebruik om cultuur zelf te behandelen: ik zoek zelf ((<i>inaudible</i>)) dingetjes op waarvan ik denk dat is leuk. Maar bijvoorbeeld bij 5 vwo daar gaat het nu over verschillende generaties, babyboomers (...) en dan gaat het over Facebook en Twitter en dan probeer ik wel even te vragen van, dit heeft niet echt met de Franse cultuur te maken, maar heb je het meegekregen op Facebook over het gedoe met die privacy et cetera. Dus dat probeer ik dan wel, (...) maar ik moet zeggen we hebben nu niet het meest actuele boek. Af en toe komt er nog msn in terug (...) nou, dat is ook niet echt interessant, dus dan zeg ik van jongens, als er een keer een spreekopdracht komt over msn, dan zeg ik ook jullie zullen vast niet weten wat het is misschien (...).
09:43	E	((<i>rires</i>))

09:44	P	Verander dat even in Facebook, maak het een beetje voor jezelf levendig. Ja, dan probeer ik het een beetje zo te doen. ((<i>inaudible</i>)) hoofdstuk 7, en dan af en toe een opdrachtje niet ((<i>inaudible</i>))
10:02	E	Dus je gebruikt het boek, maar voor cultuur?
10:05	P	Voor cultuur niet. ((<i>chevauchement</i>))
10:06	E	Behalve dat je zegt van als er een onderwerp is dan kan ik er wat over vertellen?
10:10	P	Ja.
10:11	E	En je zegt van als ik les geef over cultuur dan pak ik ander materiaal erbij.
10:18	P	Ja .
10:19	E	En welk materiaal is dat dan?
10:21	P	Ik zoek zelf op TV5, of de Figaro, ik zoek gewoon een artikelje op bijvoorbeeld over die Malinees die een baby had gered, dan een videotje, dan vertel ik er wat over. Video heb ik helaas niet gedaan, maar die wilde ik wel laten zien (...) link leggen met die <i>banlieues</i> , ook iemand die eigenlijk weinig kansen zou hebben, maar nu iets goeds heeft gedaan en die werk krijgt, die is een held. Dus ja, dan probeer ik dat zo te doen.
10:52	E	(...) En wat voor reactie krijg je uit de klas? (...) ((<i>chevauchement</i>))
10:59	P	Ze letten wel op, sommigen zitten wel echt zo te kijken zo van oh ja leuk, maar soms denk ik ook van moet ik dat wel gaan behandelen. (...) Bijvoorbeeld een islamitisch meisje zat erin, en toen vind ik het wel lastig met ?discriminatie en racisme dat dat er toch wel is met die <i>banlieues</i> ? Het is wel zo en dan kijkt ze me zo aan van ja helaas is het zo. Maar ik had dan bijvoorbeeld ook een jongen uit 2 gymnasium en dan vertelde ik over die plannen van de <i>banlieues</i> van Macron en hij zei van ja we doen elke keer een beetje hetzelfde en elke keer het boek – dus ik dacht van oké, dan probeer ik wat leuks te doen ook voor jullie.
11:36	E	Dus daar kwam een leerling zelf met een onderwerp, en dat was in de tweede klas?
11:37	P	Ja.
11:38	E	Zie je dat ook een beetje terug in de vierde klas?
11:39	P	Ja, in de vierde klas vinden ze het ook echt leuk ((<i>chevauchement</i>)) maar ook daar zitten er een paar jongens die denken van ‘mweh, moet dit nou?’
11:47	E	Dus de jongens echt?
11:48	P	Die proberen een beetje stoer te doen, weet je (...) laat ook maar, ‘ik [<i>les garçons en classe</i>] wil graag het verplichte doen daar word ik op getoetst en dat andere vind ik allemaal maar bijzaak’. Dus die jongen uit twee gymnasium die in eerste instantie zei van ik wil graag iets anders doen (...) en toen dacht ik nou dan vertel ik dat en toen was hij helemaal niet geïnteresseerd (...) [<i>conversation concernant le cours en deuxième classe</i>]
12:31	E	[4V] (...) Maar je zegt het was voornamelijk bij de jongens in de klas?
12:34	P	Ja, bij 4V is het maar een klas van 14, 15 waarvan twee die je er af en toe bij moet betrekken, maar die dames vinden het wel leuk. Dus ik vroeg van: ‘Wat vinden jullie van het <i>chiac</i> en het Creools? Vonden jullie het leuk of vonden jullie het raar?’ ‘Ja wel een beetje raar’. En ik zei: ‘Maar wel leuker dan het boek toch?’ Jaja, dat wel, ze vonden

		het leuk om te doen maar wel een beetje vreemd. (...) [<i>conversation concernant expérience personnelle</i>]
13:12	E	Je had net al verteld van de lesmethode die gebruik ik niet echt voor cultuur en moet ik dan denken aan het boek zelf of ook het beeldmateriaal en de audiofragmenten?
13:27	P	Ook niet. Ik weet wel dat er een boek is van literatuur van <i>Grandes Lignes</i> , poëzie en zo, (...) maar ik behandel het niet. Af en toe probeer ik iets aan te halen als ik iets vind en dan vertel ik erover, bijvoorbeeld met die generatieverschillen [5V], en verder eerlijk gezegd niet.
13:56	E	Dus ICT van de lesmethode voor cultuuronderwijs houd je dan achterwege.
14:01	P	Ja, elk hoofdstuk begint met een filmpje over ((<i>inaudible</i>)) dus aan het begin vinden ze dat wel leuk (...) surfen, strand, (...) maar elk hoofdstuk begint met dezelfde persoon en ?het heeft net een ander onderwerpje? (...) het is allemaal zo gespeeld.
14:26	E	Dus de reactie van de leerlingen is dan ook niet echt positief en ze vinden het leuker als je zelf beeldmateriaal zoekt. ((<i>chevauchement</i>)) En je zei net dat er leerlingen waren die alleen dingen doen als ze worden getoetst, (...) toets je cultuur wel eens? Vraag je er wel eens naar? Dus cultuur in brede zin, literatuur of actualiteit...
14:51	P	((<i>chevauchement</i>)) Nee, actualiteiten wordt niet getoetst (...) alleen dan in 4 vwo <i>Sac de Billes</i> , dat was dan film kijken en het boekje lezen (...) in vereenvoudigd Frans, dus dat is dan voor scholieren gemaakt als het ware, (...) daar moesten ze opdrachtjes bij maken. En daar kregen ze wel tien tot twaalf vragen over, over het boek en de film om te kijken of ze het begrepen hebben. Verder wordt het niet getoetst.
15:23	E	En <i>Un Sac de Billes</i> was dan ook voor een cijfer?
15:25	P	Ja, dat was voor een cijfer.
15:26	E	Maar die dingen die jij noemde aan het begin (...) dat is meer als extra, aan het begin van de les.
15:34	P	Nee, dat wordt niet getoetst.
15:36	E	We hebben het gedurende het gesprek er natuurlijk al over gehad hoe je les eruitziet, maar zou je nog een concreet voorbeeld willen geven van een laatst door jou gegeven cultuurles of lesdeel? Dus wat heb je gedaan, wanneer was dit, hoe lang duurde het, wat moesten de leerlingen doen...
15:57	P	Nou dat heb ik net eigenlijk al gezegd, dat is het voorbeeld van <i>chiac</i> en het Creools.
16:04	E	Ja precies! Kan je daar nog meer ver vertellen?
16:05	P	(...) Het was een veertig-minuten-rooster, het tempo moest er wel in want er stond een uur voor het lesplan (...) Het was wel een actualiteitsdingetje van een van de methodes (...) van <i>Grandes Lignes</i> en dat was online als het ware.
16:32	E	Dus hier komt wel de ICT terug? (...) ((<i>chevauchement</i>))
16:36	P	Er zijn wel actualiteitsdingetjes en die kwamen daar van af, dat klopt ja. (...) Het eerste stukje was een filmpje, dan kregen ze een YouTube-filmpje van vier minuten (...) en drie vragen gingen daar over. 'Waarom is het handig' en nog een paar vragen, die ze moesten beantwoorden en dat deden we klassikaal en daarna kregen ze een

		<p>liedje te horen. Het was een liedje in het Frans, met af en toe Engelse woorden die ze eruit moesten halen en kijken of ze het liedje dan konden verstaan in het Frans en Engels. <i>?Vragen van?</i> wat vonden ze ervan (...) het was eigenlijk oefenen voor luistervaardigheid voor het Frans en toen dacht ik oké, dan doen we dat op een leuke manier met cultuur (...) dus het <i>chiac</i>, dan het Creools (...) Het Creoolse woord was heel fonetisch, wat zou dat dan in het Frans zijn en wat is de betekenis in het Nederlands en andersom. En dan moesten ze ook een keer een eigen tekst bedenken in het Frans van zo'n dertig, veertig woorden.</p>
17:50	E	Dus meer een soort creatieve schrijfpdracht bij dat onderwerp?
17:52	P	Ja, dat moesten ze zelf bedenken, dus een Franse tekst en dat moesten ze daarna opschrijven in het Creools, want ze hadden wel geoefend met Creoolse woorden naar het Frans en dat moesten ze nu zelf opschrijven in het Creools. Dat moesten ze dan uitwisselen met een andere leerling, die moest dat dan lezen en kijken of hij dat kon ontleden naar het Frans (...) en dan ook proberen om de vertaling in het Nederlands erbij te doen.
18:20	E	Dat klinkt wel als een volle les?!
18:22	P	Ja, dat was veertig minuten. ((<i>chevauchement</i>)) Het einde, dat vertalen met die eigen tekst, daar ben ik niet aan toe gekomen, maar dat hoorde er wel bij. (...)
18:38	E	Hoe komt het dan dat je daar niet aan bent toegekomen?
18:40	P	De tijd. Het was met dat warme weer en eigenlijk zou het een uur zijn (...) en de lessen werden toen veertig minuten. Toen moest ik het opeens in veertig minuten doen. Sommige leerlingen waren er wel al mee bezig, alleen die moesten het nog vertalen naar het Creools, maar die interactie tussen die twee, dus van Frans en Creools, dat is niet gelukt. [<i>petite conversation concernant l'emploi du temps</i>]
19:17	E	En hoe lang was dit ook alweer geleden?
19:18	P	Vorige week. [<i>entre le 28 mai et le 1er juin</i>] (...)
19:26	E	We hebben nu heel veel gepraat over cultuur in brede zin, nu gaan we het hebben over interculturaliteit. En de eerste vraag is: wat versta jij onder interculturaliteit?
19:36	P	Interculturaliteit?
19:37	E	Ja, dus intercultureel. ((<i>petit pause</i>)) Wat komt er bij je op?
19:43	P	((<i>rires</i>)) Intercultureel ((<i>pause</i>)), moet het dan gaan om wat ik zelf heb gedaan of wat er bij me opkomt?
19:58	E	Ja! [<i>"wat er bij me opkomt"</i>]
19:58	P	(...) Andere docenten bij ons op school die willen dat gaan doen bij een 2 vwo-klas, wij hebben Nederlandse leerlingen en er is een collega in Griekenland met Griekse leerlingen en dan proberen ze een conversatie te houden in het Frans. Dus dan heb je de Griekse en de Nederlandse cultuur, en dan in een andere taal, het Frans, die ze allebei moeten leren, proberen ze dan onderling te schrijven. ((<i>chevauchement</i>))
20:27	E	In de tweede klas al?
20:28	P	Ja, ze zeiden van hebben jullie daar ook interesse in om dat met jullie klassen te doen? <i>?Met X [nom]?</i> is dat er niet van gekomen (...), het leek haar leuk. Ik denk dat ik dat versta onder interculturaliteit.
20:43	E	((<i>chevauchement</i>)) Dus eigenlijk met verschillende culturen..?

20:47	P	Ja, met twee dus het Nederlands en het Grieks die samen in het Frans proberen te praten, te communiceren.
20:55	E	Dus eigenlijk twee culturen die samen een nieuwe communicatievorm ((<i>chevauchement</i>))
21:01	P	Creëren, ja.
21:02	E	Oké! En dit was eigenlijk in 2 vwo.
21:08	P	Ja, dit is in 2 vwo, dat klopt.
21:09	E	En zou je een meer concreet voorbeeld kunnen geven van zoiets, dus verschillende culturen, een taal, hoe dat bij jou in de les aan bod is gekomen? ((<i>petit pause</i>)) Dus wanneer heb je voor het laatst iets over interculturaliteit behandeld? Welk onderwerp, verschil tussen Nederland en Frankrijk, of... in heel brede zin!
21:31	P	((<i>pause</i>)) Ja, als ik iets aanhaal bijvoorbeeld die actualiteit met Macron (...) dan leg ik niet gelijk een link met Nederland, (...) dat ontbreekt. Vorig jaar met die verkiezingen (...) en in 4V heb ik dat toen wel gedaan met die presidentsverkiezingen, hoe zit dat dan en de macht van de president en hoe zit dat dan in Nederland.
22:07	E	Dus echt politieke vergelijkingen?
22:08	P	Dit was dan heel actueel, en ik dacht van dat is wel een beetje leuk om het daarover te hebben. Maar over iets heel actueels heb ik niet echt verbanden gelegd tussen Nederland en Frankrijk, of een ander land, nee dat niet.
22:22	E	(...) En omgangsvormen, heb je dat misschien wat minder expliciet behandeld in je lessen? Bijvoorbeeld in Frankrijk zeg je iets zo, en in Nederland op een andere manier?
22:43	P	((<i>pause</i>)) Even denken hoor... Nee dat weet ik nu eerlijk gezegd niet.
23:03	E	Als het later nog een keer in je opkomt.
23:04	P	Ja, dan zal ik het zeggen! ((<i>rires</i>))
23:09	E	(...) En toets je interculturele competenties? Of hoe zou je dat, tussen verschillende culturen, toetsen bij leerlingen?
23:23	P	Hoe ik dat zou toetsen?
23:23	E	Ja.
23:26	P	(...)
23:30	E	Echt alles is mogelijk, dus het ideale...
23:32	P	((<i>rires</i>)) Als ik dat zou toetsen dan moet ik het natuurlijk wel een keer behandeld hebben en opdrachtjes mee gedaan hebben (...) dan zouden ze vooral op papier vragen krijgen van nou wat zijn de verschillen tussen Frankrijk en Nederland. Dan moeten we het wel eerst behandeld hebben in de les en er opdrachten bij gemaakt hebben (...) ((<i>pause</i>)) en toetsen gewoon op papier.
24:24	E	Interculturele competenties, dan kan je ook denken aan interculturele communicatie (...)
24:35	P	Ja als je iemand begroet met twee kussen (...) als je dat soort dingen behandelt, dan kun je dat letterlijk vragen. Feitjes, kennis dus.
24:46	E	En zou je leerlingen er ook meer over willen laten nadenken, zou je dat belangrijk vinden, voor zover het kan? (...) Waarom is het daar zo en bij ons zo?
25:03	P	Zou leuk zijn, maar dan moet ik het ook zelf weten ((<i>rires</i>)) (...) volgens mij is het soms zelf vier in Frankrijk [<i>les bises – petite conversation sur cela</i>] maar als ik het weet, dan zou ik het zeker niet nalaten om het bij bepaalde dingen te zeggen. Ja dat is wel leuk, daar

		hebben ze echt wat aan. Je kan wel zeggen alleen maar feitjes, maar het is ook wel leuk als je weet waarom iets zo is. Als ik het zou weten, dan zou ik het wel zeggen ja.
25:40	E	En denk je om interculturaliteit een grotere plek te geven dat een korte opleiding, bijvoorbeeld informatie geven aan docenten, van belang is? (...) Bijvoorbeeld als je niet alle achtergrondinformatie weet, dat dat dan nodig is?
26:03	P	(...) Ik denk dat het wel leuk zou zijn, heb niet altijd veel inspiratie, <i>?</i> op internet zoeken, van dat is leuk? Maar ik denk dat het wel leuk is als je veel weet van wat je zou kunnen behandelen.(...) En een 2 vwo-leerling is toch weer anders dan een 4 vwo-leerling, dus wat zou echt aanspreken bij een 2 vwo-leerling en bij een 4 vwo-leerling. Af en toe doe ik bij 4 vwo een beetje hetzelfde als bij 2 vwo en ja, het spreekt ze wel aan, maar misschien kan ik toch nog meer op de leerling gericht zijn als je gewoon wat meer handvatten hebt als het ware. Als je wat meer materiaal zou hebben, ideeën, dat zou leuk zijn.
26:51	E	Hoe zou je dat het beste kunnen doen? Gebruik je dan internet daarvoor of wissel je dingen uit met collega's of ga je met leerlingen in gesprek? Wat zou jij handig vinden (...) om meer ideeën te krijgen voor cultuur en interculturaliteit?
27:06	P	Ik moet zeggen met mijn collega's heb ik het daar eigenlijk nooit over, ik ben best wel vrij om een aantal dingen gewoon te doen. Tijdens je les er is wel een programma dat moet gebeuren, maar voor de rest kan je dingen eromheen doen (...), maar je zou het zeker kunnen vragen aan collega's (...). En aan leerlingen vraag ik soms ook gewoon wat vinden jullie leuk om te weten, om het over te hebben? En ja dan zeggen ze: 'U bent toch de docent, dat moet u bepalen!'
27:34	E	Echt?
27:35	P	<i>[conversation concernant des élèves]</i> maar sommigen hebben wel een bepaalde mening erover, die zeggen dat dan wel. Dat is ook wel de reden waarom ik dat doe die actualiteit, als er wat leuks is (...) kan van alles zijn, ja.
28:03	E	En je zei net van je hebt een vast programma, verplichte onderdelen en wat de docent doet met die tijd die over is, dat is een beetje aan de docent zelf?
28:12	P	Ja, klopt.
28:14	E	En cultuur is dus niet echt een vast onderdeel in het programma?
28:16	P	Nee.
28:17	E	En vind je dat cultuur bij het vak Frans een vastere plek zou moeten krijgen binnen het curriculum?
28:24	P	Ja, ik zou het wel leuk vinden, want ik denk dat het wel goed is want ik denk ja het zijn gewoon bepaalde omgangsnormen als het ware en een bepaald idee wat je van een land hebt (...) ja ik heb het zelf dat ik zou willen weten van hoe gaat dat in een land (...) Een taal is veel meer dan een communicatiemiddel, dat idee heb ik. Als ik Russisch ga leren, dan wil ik ook wat meer leren over Rusland zelf, hoe is het daar, hoe gaat men daar met elkaar om, wat zijn normale leefomstandigheden, gewoon globale dingen maar dat je wel een beetje een idee hebt.

29:15	E	Van er is meer dan alleen de taal.
29:18	P	Wat voor soort mensen zijn het die die taal spreken. Met het Frans heb je natuurlijk Afrikaanse landen (...) en daar zit dan ook veel verschil tussen en dan moet je een keuze maken, misschien globaal. Maar ik denk dat het goed is om méér dan alleen maar <i>je suis, tu es</i> (...) te leren. ((<i>chevauchement</i>))
29:39	E	Dus eigenlijk zou het volgens jou een vastere plek moeten krijgen, omdat een taal meer is dan letterlijk een taal alleen, dus ook de cultuur erachter.
29:45	P	Ja, want op school heet het ook zo: 'Franse taal en cultuur' [<i>correction: 'Franse taal en literatuur'</i>]
29:53	E	Ja, maar cultuur heeft geen vaste plek in het curriculum.
29:56	P	Precies. ((<i>rires</i>))
30:00	E	Wat is er volgens jou nodig om dat een vastere plek te kunnen geven? ((<i>pause</i>)) Kan van alles zijn.
30:11	P	Kan van alles zijn ja, ik denk wat ik nu overal merk is dat het best veel stof is wat behandeld wordt, zeker in de onderbouw. In de bovenbouw is het heel veel herhalen van de onderbouw, dat we misschien het in de onderbouw wat minder kunnen volproppen. [<i>conversation concernant collègue</i>]
30:42	E	En in 4V, ook een vol programma zei je? Is het dan meer lestijd of een andere indeling van de stof? Idealiter, dus stel er is meer lestijd beschikbaar, zou dat helpen om cultuur een vastere plek te geven in het curriculum?
31:00	P	Ja. Ik denk dat het nu ook wel een soort van zou moeten zijn in principe, want het is inderdaad in 4V veel herhaling van de onderbouw, veel dingen komen al bekend voor. Drie uur in de week heb ik die leerlingen en om dan 180 minuten per week alleen maar leesteksten te behandelen, grammaticadingen, schrijfpodracht (...) dat je dan ook wat meer culturele dingen tussendoor kan doen. Zeker een half uur zou in principe wel vrij kunnen zijn. (...)((<i>chevauchement</i>))
31:42	E	En dan toch gecombineerd met andere vaardigheden, bijvoorbeeld met teksten?
31:49	P	Gewoon met die dingen die gedaan moeten worden, zou zeker een half uur in mijn planning kunnen.
31:56	E	En heb je daar bijvoorbeeld als docent meer flexibiliteit voor nodig of toch nog andere mogelijkheden binnen je les?
32:02	P	Ja, we hebben nu alle boeken doorgewerkt, dus ik zit nu meer met vrije tijd, dus ik zit nu lessen op te vullen met wat ik leuk vind, dus ik denk ook dat er ruimte is door het hele jaar heen om culturele dingen structureel te behandelen als het ware. Aan het begin van het jaar is het snel werken, door het boek heen, en nu is er meer tijd en komen die dingen aan bod. ((<i>chevauchement</i>)) Ik denk eerlijk gezegd dat die tijd er wel is, dus wat rustiger door die hoofdstukken en ik ben daar zelf natuurlijk ook verantwoordelijk voor. Ik ben er niet veel mee bezig geweest, begin nu net, en 4V voor het eerst als het ware, dus niet dat ik het meteen allemaal rustig aan kon doen, maar nu na een jaar kan ik het iets rustiger aandoen om meer culturele aspecten te kunnen doen door het gehele jaar, structureel. Dus ja, dan zou ik wel eens een toets kunnen afnemen.

33:10	E	Dus je zegt structureel erbij betrekken het hele jaar door. En daarvoor moet je zelf als docent een goede planning maken of flexibel zijn.
33:20	P	Ja, ik denk dat dat wel kan. [<i>conversation sur la première année d'enseignement</i>] (...) ze krijgen nog een luistertoets, ik ga niet twee lessen alleen luisteren (...) en dan ga ik zelf dingen erbij behandelen, zoals <i>chiac</i> . Dan nog anderhalve week met alleen teksten lezen ter voorbereiding op teksten van de toetsweek dus daar kun je ook bepaalde opdrachten over cultuur bij betrekken. Dus je hebt wel tijd, (...) ook in de andere maanden.
34:29	E	En cultuur dan ook opnemen als verplicht onderdeel in je eigen planning?
34:33	P	Jazeker ((<i>inaudible</i>)).
34:35	E	Dus naast zeg maar lezen, spreken, luisteren en schrijven zou ook cultuur, met toetsen en structureel, zou het ook in het programma kunnen? (...)
34:51	P	Ja, ik denk dat dat ook zou kunnen. (...) Het zou wel fijn als je weet van hoe je een bepaalde lessenserie zou kunnen doen (...).
35:11	E	Dus ook uitwisseling met collega's?
35:13	P	Precies. [<i>conversation des élèves, conversation concernant la théorie de l'interculturalité</i>]
37:03	P	Ik dacht misschien als een schoolexamen [<i>culture, interculturalité</i>], omdat het niet bij het centraal examen terugkomt. [<i>conversation concernant l'examen de français</i>]
37:30	E	Nou dus wie weet ooit een SE [<i>schoolexamen</i>], maar dan moet je wel weten wat erin voorkomt en hoe je les eruitziet.
37:39	P	En daarover brainstormen.
37:41	E	Met een groep docenten, wat cultuur of interculturaliteit inhoudt en hoe je dat toetst en ten eerste in je les aan bod brengt.
37:51	P	Nou, ik heb binnenkort een vergadering, ik zal het zeggen. ((<i>rires</i>))
37:52	E	((<i>rires</i>)) Nou, heel erg bedankt!
37:56	P	Geen dank!

Interview 4 - Grandes Lignes 4ème édition

Ancienneté : 12

Longueur de l'utilisation du manuel actuel : 4 (l'année suivante GL5)

Horodatage	Locuteur	Transcription
03:25	E	Wat versta jij onder cultuur?
03:28	P	Een heleboel dingen, cultuur kan betrekking hebben op verscheidenheid aan culturen in Frankrijk zelf. Wie zijn de Fransen. Je hebt allerlei etniciteiten, allerlei regio's, allerlei streektalen, taal is mijn ding, dus ik hecht veel aandacht aan taal, streektalen en dialecten enzovoort. Vooral om te laten zien dat Frankrijk zeker niet uniform is, Nederland ook niet, geen enkel land is echt uniform. Dat wil ik de leerlingen duidelijk maken. Ik laat ze ook gewoon het regionale nieuws in het Bretons, in het Occitaans, ?plat Lotharingen? horen of zien. En dan zijn ze soms verbaasd (...) dus dat laat ik zien. En natuurlijk invloeden van de taal zelf, die uit het buitenland komen vaak. Allerlei sociale verschillen, gewoon ook, net als in Nederland. Je hebt de

		<p><i>banlieues</i> waar de <i>populaire</i> bevolking enzovoorts woont, delen van de stad die heel rijk zijn in Parijs. Het is vrij bekend dat het <i>seizième arrondissement</i> bekend is als chique arrondissement. Het centrum van Parijs met hele mooie, onbetaalbare flatgebouwen enzovoort. Dat zijn dingen die je makkelijk kunt vergelijken met Nederland, met Amsterdam, dat is precies hetzelfde. Ik maak een (...) vergelijking met Nederland en Frankrijk, het is verschillend, en toch ook weer niet. Nederland heeft ook een enorme verscheidenheid aan cultuur, ook in de zin van gebruiken. Wat wordt er in het noorden gegeten, hoe we met elkaar omgaan, (...) gezinnen, families, dat verschilt, het ene dorp is het andere niet (...) Toen ik in Bretagne zat, mijn opa en oma heb ik vier keer gekust in de ochtend, 's avonds, dat was gebruikelijk. Bij mijn moeder was het twee keer (...) Op school was het even snel een keer. De hand geven meestal niet. Dat heb ik geleerd in Nederland, dat vond ik heel afstandelijk. Toen ik terug naar Frankrijk ging, ging ik iemand opeens de hand geven, dat vonden ze heel afstandelijk, toen dacht ik ah wat doe je nou, idioot. Dat soort verschillen. Kaasspecialiteiten, soms bier (...) culinaire verschillen die toch bestaan. Je kunt daarover zwijgen, maar dat heeft geen nut. Ook laten zien qua streek, champagne, bordeauxwijnen, raclette, <i>tartiflette</i> in het noorden (...) dat is ook cultuur. En ook streek-Frans. Mijn zus woont in Lille, bij haar zeggen we <i>chicon</i> voor witlof. De rest van Frankrijk zegt <i>endive</i>. Heel veel van dat soort dingen, in Bretagne (...) gebruikte ik bepaalde woorden zonder te weten dat het echt Bretons was [<i>exemples du breton</i>].</p>
08:12	E	Dus eigenlijk is cultuur voor jou heel breed en gaat het om verschillen, overeenkomsten, binnen een land, tussen landen, gastronomie, sociale omgangsvormen ((<i>chevauchement</i>)).
08:25	P	Het is sociaal, dus het maakt deel uit van de cultuur. In Nederland, ook in Frankrijk (...) afhankelijk of je in de stad woont of niet, (...) dat mensen in Parijs wat directer zijn, maar in het algemeen zijn mensen wat conservatiever. Die omgangsvormen zijn toch wat minder soepel dan in Nederland, je gaat niet opeens zomaar van 'Tu veux...'. 'Pardon? On n'a pas gardé les cochons ensemble'" [<i>que cette familiarité n'est pas acceptable</i>] (...) Dus, op dat soort dingen moeten ze letten. Ik wil dat de leerlingen dat inzien. Het is gewoon niet overal gelijk, ook in Spanje niet, ook in Frankrijk niet. Bij Spanje zeggen ze altijd 'Spaans' en 'playa' enzovoort. Nee, je hebt allerlei dingen en dingen die je leuk vindt zijn vaak oorspronkelijk streekgebonden. Het heeft niets met de algemene cultuur in Spanje, Frankrijk en ook niet in Nederland te maken.
09:30	E	Dus wat jij de leerlingen wilt meegeven dat binnen een land heb je niet één cultuur ((<i>chevauchement</i>)).
09:37	P	Je hebt gewoon een schakeling van identiteiten, (<i>inaudible</i>), allerlei soorten identiteiten, Randstadidentiteiten [<i>exemple personnel</i>], ik wil dat ze dat zien en dat ze dat door een uitwisseling met Spanje ook ervaren.
10:11	E	Spanje?

10:14	P	Ja, we hebben een uitwisseling met Barcelona. (...) Het is Spanje, maar daar spreken ze ook een andere taal. Dan doen ze alsof dat niet zo is: 'Oh dat is toch een dialect', nee, dat moet ik dan uitleggen (...) ze doen alsof het allemaal gelijk is, nee, het is niet eenkleurig, het is heel gevarieerd.
10:39	E	En is dat ook het belangrijkste aspect dat je de leerlingen wilt meegeven, van 'Denk niet in hokjes, maar kijk ook naar de verschillen?'
10:47	P	Oh ja, maar ook niet alleen voor cultuur, ook bij het benaderen van een tekst. (...) Dan gaan ze alleen maar mikken op dat ene punt, lees de hele zin eerst enzovoort, dan zie je de context. En bij cultuur is het ook een kwestie van context, kijk om je heen, wat voor soort mensen heb je, luister naar de mensen, kijk naar de mensen, verdiep je in de cultuur. Natuurlijk ben je bang, natuurlijk maak je fouten, maar dat hoort zo. Nu zijn ze zo bang foutjes te maken dat ze meteen overgaan in het Engels. (...) Over kleine details willen ze niets weten, het moet gaan over algemene dingen en natuurlijk allemaal naar de Zara, allemaal naar de dure winkels gaan en iedereen blij [<i>sarcasme</i>]. Ja, dat vind ik heel jammer.
11:44	E	Ja, snap ik. (...) Zijn er nog andere aspecten die je in 4 vwo behandelt in de les?
11:47	P	(...) Wij behandelen dus taal sowieso, elke periode is er een hoofdonderwerp [<i>ily a quatre périodes</i>] en we hebben voor elke periode een hoofdvaardigheid. Normaal beginnen we met lezen, dan schrijven, dan luisteren en spreken. Volgend jaar gaan we het andersom doen, we willen beginnen met luisteren, daarna over naar lezen of schrijven. Schrijven is een heel moeilijke vaardigheid [<i>exemple personnel au collège concernant l'expression écrite</i>]. De onderwerpen die we behandelen zijn gelijk aan die van het hoofdstuk. Ik vind de video's van <i>Grandes Lignes</i> niet zo prettig [<i>4ième édition</i>], dan zoek ik gewoon naar betere en leukere video's. <i>Franceinfo</i> , of iets anders. Op YouTube, (...) was er iets over hockey in Frankrijk. Veel leerlingen denken, zijn ethnocentrisch, hockey dat doen Fransen niet. 'Nee natuurlijk niet, alleen Nederlanders doen dat.' [<i>exemple d'un match entre la Belgique et la France</i>] Gaat het over de verschillen van Frankrijk en Nederlanders, dan ik praten over over clichés, vooroordelen enzovoort. En dan gebruik ik gewoon <i>Foux du Fafa</i> , dan heb ik de video opgeslagen, van spot met de Franse taal en de Fransen. Je ziet iemand met een baguette onder de oksels, knoflook, die gestreepte T-shirts, een <i>béret</i> enzovoort en een rood sjaaltje om de nek. [<i>imitation des rires français</i>] Echt typische Amerikaanse folkore, eigenlijk. (...) Dat laat ik zien, dat vinden ze best grappig (...). "Foux du Fafa, Foux du Fafafafafa" (...) maar goed, ik vind het ook leuk om te zingen in de les.
15:59	E	Gebruik je liedjes ook om cultuur ((<i>chevauchement</i>))?
16:00	P	Ja, dat heb ik vorig jaar één jaar lang gehad met een leerling 'Ah, kunnen we kijken naar Foux du Fafa' (...), nou, dan gebruiken ze dat als excuus om niet te werken natuurlijk. Maar ook Gunther [<i>exemple d'un homme noir qui explique à ses parents qu'il est allemand, clichés allemands</i>]. (...) En wat voor soort clichés vind

		je terug over Duitsers, maakt niet uit dat het niet over Fransen gaat, het gaat over clichés. Veel leerlingen weten niet eens wat een cliché is, dus stereotype, uitvergroot beeld van iemand enzovoort. Dat soort dingen. Dat doen we. Met eten, ja ik houd van provoceren, dan laat ik gewoon zien hoe je lamshersens moet maken in de pan.
17:39	E	En is dat (...) om de aandacht van leerlingen te trekken?
17:42	P	Ja, maar ik vertel ook wat. Ik heb het ook in Frankrijk gegeten. 'Het is lekker krokant van buiten en smeug van binnen.' ((<i>rires</i>))
17:50	E	((<i>rires</i>)) Dan zitten ze vast allemaal te gruwelen.
17:53	P	Nou ja, ik leef nog. ((<i>rires</i>)) Dan onthouden ze bepaalde dingen toch beter.
18:03	E	Dus eigenlijk heb je een onderwerp en daarbij zoek je filmpjes ((<i>chevauchement</i>)) de ICT van de lesmethode is net heel...
18:14	P	Nou ja, ik vind de video's van de methode zelf te pittig, te onduidelijk, wie aan het woord is, te snel. Wat ik zoek op internet zijn programma's van Franceinfo of France 3. Die zijn in het Frans ondertiteld. [<i>conversation concernant caméra qui ne marchait plus</i>] (...) Leerlingen horen Frans, dat vinden ze lastig. (...) Ik kan de video stoppen. En toch met de vocabulaire die ze sowieso moeten leren van het hoofdstuk, doen ze niet altijd, maar doordat ze meteen geconfronteerd worden met 'Oh we moeten praten' [<i>écouter?</i>]. Volgend jaar ga ik meteen beginnen met Frans praten, misschien voor de eerste les niet, maar daarna boem Frans. Ze moeten ook luistervaardigheid oefenen, dus ze moeten mij horen spreken, en video's en dat soort dingen.
20:15	E	Dan heb je het over vaardigheden, wat voor belang heeft cultuur voor jou ten opzichte van andere vaardigheden?
20:21	P	Het is belangrijk omdat dat moeten terugzien terugzien in het werk. Bij spreekvaardigheid, (...) dan ga ik sowieso vragen stellen over de verschillen (...) hoe groeten de Fransen en de Nederlanders, wat is het verschil tussen (...) de nationale Franse dag en de nationale Nederlandse dag, Koningsdag en <i>14 juillet</i> enzovoort. 'Wat doen we, wat doen jullie.' Het zijn kleine dingen, maar dat verwacht ik. Ik vind dat het te beperkt blijft, ik zou meer dingen willen behandelen.
21:08	E	Maar je toetst cultuur wel?
21:10	P	Indirect op die manier. Uiteindelijk moeten ze zich toch daarin verdiepen. Bij luistervaardigheid dan behandelen we toch dingen die van dichtbij of van ver met de Franse cultuur te maken hebben, daar moeten ze oog voor hebben. Bij schrijfvaardigheid moeten ze ook dingen schrijven die met de eigen cultuur te maken hebben. Hoe ze in Nederland werken, hoe ze met elkaar omgaan. Dat is eigen cultuur, niet de Franse cultuur.
21:50	E	En dan is de Nederlandse of eigen cultuur als uitgangspunt, cultuur wordt dus verwerkt of opgenomen in de vaardigheden?
22:00	P	(...) Inderdaad, dan moeten ze daarover praten, dus vooral bij spreekvaardigheid en luistervaardigheid.
22:10	E	En bij lezen en schrijven?
22:13	P	Lezen, dat hangt af van het hoofdstuk af. Vaak combineer ik de teksten van het hoofdstuk met teksten van CITO. We zoeken naar [<i>un texte</i>], dat lukt niet altijd, het kost veel tijd om een geschikte

		tekst te vinden, (...) als iets over Frankrijk gaat, dan zoeken we iets over cultuur, <i>le musée du Louvre</i> , of <i>Restos du Cœur</i> , dat soort dingen. (...) <i>La fête de la musique</i> , dat is binnenkort in Frankrijk. [<i>explication de cette fête</i>]
23:21	E	Hoe vaak doe je het ongeveer in je lessen [<i>cultuur</i>]?
23:23	P	Ja, we hebben maar twee afspraken in de week, het derde uur hebben ze een studie-uur, dat gebruiken ze niet altijd voor Frans. Alhoewel ze moeten werken aan een handelingsdeel, citoteksten (...) In de les, het is afhankelijk van wat ze in de les moeten doen. Er wordt minder aandacht aan grammatica geschonken, gelukkig, want ze hebben al drie jaar lang dezelfde grammatica gedaan. Af en toe doen we een opdracht grammatica, snappen ze het niet, dan moeten ze terugkomen in het studie-uur, er wordt gelet op zelfstandigheid op dat gebied. En cultuur, dat wordt gewoon op een moment in de les behandeld. Ik heb het vorig jaar in verband met de verkiezingen (...), ik had de klas verdeeld in twee groepen. Ik had twee politici geplaatst, Mélenchon en Fillion, van conservatief rechts en Mélenchon van extreem links. Dat was best interessant, leerlingen hier zijn meer richting CDA of VVD, soms Wilders, maar wat grappig is, is dat de klas vóór Mélenchon is. 'Is het jullie opgevallen dat Mélenchon wel van extreem links is eigenlijk?' Dat komt misschien omdat ze niet álles konden snappen, maar ik wilde ze ermee confronteren en over politici praten. Misschien zijn ze het al vergeten, maar dan zien ze hoe dat gaat in Frankrijk. Dat is afhankelijk van het jaar. (...) Afhankelijk van het nieuws, aanslagen enzovoort, dan ga je dingen gewoon gebruiken. Dat maakt het interessant voor de leerlingen. Het lukt niet altijd, ?standaard? de onderwerpen van cultuur die worden behandeld in het boek. Dan ga ik uitbreiden op grond van mijn eigen ervaring. Dan vertel ik over mijn leven in Frankrijk, hoe het was. Vandaag nog, ze zijn bang voor hun mondeling, maar in die tijd, is lang geleden, moest ik een gedicht voorlezen in de klas, de docente aan de zijkant die mij beoordeelde, het moest kloppen, niet te snel, hoeveel spanning kun je dan wel niet hebben. We deden niet zo kleinzerig, alleen al even bij het bord komen vinden ze al eng. Totaal anders, maar het was in die tijd zo. Dan heb ik ook een andere manier van doen. Ik ben al ruim twintig jaar in Nederland, dus ik ben nu een beetje losgekoppeld van de normale ontwikkeling van mijn eigen land.
27:14	E	Maar alsnog?
27:16	P	Maar dan toch, dan vertel ik dingen ((<i>chevauchement</i>)). Misschien moet ik ook bij mijn familie langs. Meer informeren hoe het nu gaat op school. Ik weet wel hoe het met de kinderen gaat, maar het systeem, moeten ze nog voordragen in de klas. (...)
27:52	E	(...) Het boek, houd je de volgorde van de hoofdstukken aan?
27:59	P	Nou, we hebben hoofdstuk 6 niet behandeld. We hebben hoofdstuk 5 en 7 behandeld, vluchtig, vooral de <i>langue-o-thèque</i> Vanwege het onderwerp, het gaat over school, over vakantie en dan ga ik bij het mondeling aan hen vragen van wat ga je deze zomer doen op vakantie, waar ga je naartoe, hoe lang, waarom

		heb je het land gekozen. (...) [<i>le prof parle du niveau de l'examen oral, A2/B1, exemples des élèves</i>]
29 :09	E	(...) En voor cultuur sla je ook wel eens wat over?
29:11	P	Wij behandelen ook literatuur (...) ik zie dat leerlingen ook ?niet willen meewerken? Ik had vandaag nog een hele discussie met de klas gehad [<i>pas expliqué</i>], (...) ik heb de zangeres <i>Barbara</i> behandeld. [<i>exemple de la chanson Göttingen et de la chanteuse, lien avec un poème de Verlaine et une autre chanson, Gainsbourg, la chèvre de monsieur Seguin, chanteurs modernes</i>]
34 :37	E	(...) Wat doen de leerlingen dan, je laat dingen zien, je legt dingen uit, krijgen ze er opdrachten bij [<i>chez les exemples ci-dessus</i>] ?
34 :40	P	Ik stel vragen, de vragen gaan op volgorde van de tekst die ze moeten lezen. (...) Korte reportage in het Frans, van de Figaro (...) De vragen over het gedicht van Verlaine komen uit de methode <i>littérature</i> zelf [<i>Grandes Lignes</i>]. Vorig jaar had ik Rimbaud, Verlaine en Baudelaire behandeld, dan vind ik prachtige gedichten. Ik houd ook van Victor Hugo, maar je kan niet alles behandelen. Dan laat ik allerlei dingen zien, zoals ?muurgedichten in Leiden?. De vragen moeten ze behandelen, over Gainsbourg heb ik vragen gevonden, in het Nederlands, dus wie is Gainsbourg, dat het een provocateur was, dat hij van het Franse volkslied een reggae heeft gemaakt. In de hoop dat ze het eigenaardig vinden, maar toch van 'Hé, dat is ook Frankrijk'.
36:21	E	Dus meer dan de standaard-dingen alleen?
36:24	P	Ik vind het fijn om de methode te gebruiken, maar ik wil het graag gebruiken als basis. Natuurlijk heb je opdrachten die handig zijn om te gebruiken, over schoolsystemen enzovoort. Maar toch, kun je dat mooi koppelen met iets anders. Het thema van een hoofdstuk kan ook op een andere manier benaderd worden.
36:58	E	(...) Zie je nog verschil met hoe je eerst cultuur in de les behandelde en hoe dat nu gaat?
37:00	P	Aan het begin, (...) ?weinig over cultuur praten? Langzamerhand heb ik daar meer gewicht aan gegeven. Ik miste het. Ik ben het gewend om een taal te leren, maar ik ben geen <i>taalfetishist</i> in de zin van 'oh, lekker grammatica leren' (<i>rires</i>) (...) of van die grammaticafreaks, die zijn zo gek op grammatica, ik houd van taal juist voor de contacten met mensen. [<i>exemple personnel concernant l'apprentissage du danois</i>] (...) Ik wil me de cultuur eigen maken. [<i>exemple du voyage à Allemagne</i>] Het straatbeeld is anders, de borden zijn anders (...) [<i>différences entre les panneaux, les drapeaux</i>]
39 :43	E	Behandel je dat ook in de les in 4V, al die dingen die jou aanspreken?
39:46	P	Nou, dan laat ik wel af en toe inderdaad de vlag van Bretagne, van dit (...) maar als de leerling in de klas een T-shirt draagt met groen, blauw, rood en een beetje wit: 'Hé, Moluks!' (...) Dan zijn ze soms verbaasd dat ik dat zie. De Molukse vlag, de Molukse identiteit, dat vind ik interessant om dat te zien. De leerling wil zich onderscheiden door iets anders te laten zien en dat vind ik gewoon interessant.
40:25	E	Dus de verscheidenheid?

40:28	P	Dat vind ik heel leuk ja. Doordat ik dat zelf heel boeiend vind. ((<i>chevauchement</i>))
40:39	E	Komt dat elke les een beetje aan bod? ((<i>chevauchement</i>)) Misschien niet van we gaan nu een les cultuur doen?
40:46	P	Nee, het gaat een beetje vanzelf. Voor mij is taal, cultuur en geschiedenis (...). Als je taal leert (...) Frans en Engels zijn zo met elkaar verwoven [<i>exemple des posters dans la salle de classe avec les langues différentes</i>] Taal leren is inzicht in de cultuur, de achtergrond. [<i>noms de lieu dans le nord de la France, histoire de France et des Pays-Bas</i>]
42:52	E	Wil je verder nog wat toevoegen over cultuur?
42:59	P	(...) Ik vind het heel belangrijk. Ook de eigen cultuur van de leerlingen. [<i>fierté de leur origine, l'origine même</i>] Het is leuk om daarover te praten.
43:30	E	Laat je ze daarover [<i>origine</i>] reflecteren?
43:33	P	(...) We hebben zo weinig tijd, je zou zoveel meer kunnen. Maar twee luttele uurtjes per week Frans, met alle dagen die wegvallen [<i>échanges, journée portes ouvertes</i>], in een mum van tijd ben je bij het einde van het jaar gekomen. Het is triest, maar we hebben echt niet zoveel tijd om dat te doen. Daarnaast moeten ze zelfstandig werken en hun vocabulaire opbouwen, want de nadruk ligt nog steeds op lezen, lezen, lezen, lezen. Dat vind ik jammer, want dat gaat wel af en toe ten koste van de aandacht voor cultuur. Geniet van de andere cultuur (...) cultuur met heel veel c's. Je hebt zoveel verschillende culturen. [<i>exemple personnel de la vie aux Pays-Bas, conversation concernant les posters dans la salle de classe</i>].
45:47	E	(...) Nu we over cultuur aan het praten waren, hebben we het gehad over andere culturen, en talen en diversiteit, wat versta jij onder interculturaliteit?
45:58	P	Interculturaliteit! Ja, dat is een mooi woord, interculturaliteit (...) Wederzijdse benadering van cultuur. Bewust (...) concreet zou ik denken aan een uitwisseling, waarbij de leerling zich niet alleen beperkt tot 'Oh, ja, in Nederland zijn we bekend van klompen, tulpen enzovoort'. Nee, dat is niet interculturaliteit. Het is aandacht voor de invloed van de ander in al zijn rijkheid en verscheidenheid.
46:50	E	Dus niet alleen clichés.
46:52	P	Nee, juist niet. (...) het was voor mij een eyeopener in Barcelona (...) Spaanse leerlingen hadden het over stierenvechten, toen dacht ik van oké, je kunt de Spaanse cultuur niet reduceren tot stierengevechten en dan komen de leerling uit Nederland met klompen, drugsbeleid. Niemand praat over het poldersysteem, hoe het Nederland gelukt is om zoveel terrein te winnen. Deltawerken, het waterbeheer, hoe bijzonder het is. (...) Je hebt een kanaal, rivieren die onder het kanaal gaan, hoe doen ze dat? (...) Interculturaliteit is bewust kijken naar de ander en uitwisselen met de ander. (...) Het moet vooral niet oppervlakkig zijn. (...) Dan is het parallel, niet intercultureel. (...) Waar je ook woont, je komt dezelfde winkels tegen, de leerlingen dragen min of meer dezelfde kleren, dus ja, dan ?verdiep je niet in? wat boeit die mensen daar, hoe denken ze. ((<i>chevauchement</i>))

48:56	E	Hoe breng je dat aan bod in je lessen in 4V?
48:59	P	Nou, eigenlijk te weinig. Nu je praat over interculturaliteit.
49:06	E	En met de uitwisseling, heb je het er daar dan over?
49:09	P	Ja, wij hebben zoveel uitwisselingen op school. [<i>exemples des échanges lointains, parfois chers</i>] Voor Frans waren het grote groepjes, maar af en toe wel moeilijk om met de administratie te werken. Langzaam, moeilijk, het is niet altijd handig.
50:40	E	Maar is een uitwisseling een goede manier om interculturaliteit te behandelen? Mits je geen clichés gaat vergelijken.
50:44	P	Ja, en het liefst niet een hele klas, een klein groepje. (...) Een tiental leerlingen en (...) dan proberen om, nou kijk tieners hebben nooit interesse voor musea, [<i>exemple personnel</i>], maar dat ze toch daar in aanraking mee komen, vooral met de ander. En niet met de ander naar de McDonald's gaan en daarna naar de H&M en dat soort dingen. Het is een beetje triest, maar dat doen ze heel vaak. Of alleen maar selfies van elkaar maken. Maar wat doen ze allemaal? Bijvoorbeeld, 'wat eten jullie als ontbijt', in Spanje is dat wel bijzonder, in Frankrijk ook af en toe, elk gezin heeft zijn eigen manier. Kies een paar leerlingen uit de klas en dan 'Oké, wat eet je 's ochtends, doet je hele familie zo, waarom niet' enzovoort. [<i>interruption par entourage</i>]
52:40	E	Cultuur, je hebt gezegd dat er weinig tijd voor is, maar twee uur, vind je dat cultuur een vastere plek in het curriculum zou moeten krijgen?
52:52	P	Zeker, maar vooral ook in de methode zelf, dat het veel aanwezig is. Dat culturele aspecten worden getoond, niet alleen over baguettes, dat wordt redelijk goed gedaan eigenlijk in de methode, dat ze misschien een databank creëren. Is ook moeilijk, want het moet actueel blijven. Ook meer laten reflecteren daarover, ook over sport: 'Denk je dat hockey wordt gespeeld in Frankrijk?' Zo ja, waarom? Zo niet, heb je ooit gezocht naar een hockeyclub in Frankrijk? Enzovoort, dat soort dingen. Dat doen ze te weinig. Ze moeten de plek geven voor de docenten om dat te doen. Dat het verspreid wordt in opdrachten. Her en der, cultuuropdracht, cultuuropdracht enzovoort. Niet alleen over schrijven in het algemeen, maar ook cultuur. [<i>combiné avec les compétences</i>] Misschien een paar opdrachten, van makkelijk naar moeilijk, over cultuur: <i>la page culturelle</i> .
54:40	E	En dan feitjes, of reflectie?
54:44	P	Makkelijk feitjes, reflectie moeilijk. Oplpend. (...) Dat zou fijn zijn.
54:56	E	Dus volgens jou is het goed als cultuur een vastere plek krijgt, zichtbaar, en dat kan worden gedaan door het in de methode op te nemen als apart onderdeel met opdrachten van makkelijk naar moeilijk.
55:10	P	Ja, net als bij grammatica eigenlijk.
		[<i>Changement de lieu et arrêt d'enregistrement à cause d'une fermeture imprévue du bâtiment</i>]
00:36	P	(...) Niet expliciet genoeg [<i>culture dans le manuel</i>]. Apart, dan kan je dat afhankelijk van de drukte van de school, het wel of niet meenemen.

00:56	E	Je had het ook over een databank, de methode is niet altijd actueel.
01:02 NB Enregistrement sur le portable ne marchait pas très bien, résumé des parties comprises.	P	?ja, dan ga je gewoon op de site zelf? ((<i>inaudible</i>)) iets meer daarover. <i>Peu de temps, utile de traiter explicitement de la culture dans le manuel. Exemple d'un prof débutant, intéressé par la culture en France, mais il va chercher moins de choses hors du manuel. Rendre les profs conscients la culture par l'explicité dans le manuel. Examiner la culture comme bonus. Géographie (autres villes que Paris et Marseille) est importante, cela manque dans le manuel ou dans l'enseignement. Les départements d'outre-mer sont aussi importants. Nouvelle-Calédonie, spéciale, près de l'Australie.</i>

Interview 5 - Grandes Lignes 5ème édition

Ancienneté : 20

Longueur de l'utilisation du manuel actuel : 1

Horodatage	Locuteur	Transcription
00:48	E	Wat verstaat u onder cultuur?
00:53	P	(...) Als je het over Frankrijk hebt, alles wat typisch Frankrijk is. Denk aan verschillende subonderwerpen van een cultuur, dan heb ik het over gastronomie, over toerisme, over onderwijs, over manier van leven, manier van denken, sport (...) Het woord cultuur is een globale term voor onderwerpen die je los van elkaar kunt zien. Uiteindelijk vormen ze allemaal samen het woordje cultuur.
01:32	E	En dat is dan gelinkt aan een land, zoals Frankrijk?
01:35	P	Bijvoorbeeld, bij het vak Frans vind ik dat het wel echt gelinkt mag worden aan Frankrijk, dus alles wat met Frankrijk te maken heeft. Voor mij is het eigenlijk allemaal cultuur.
01:44	E	[<i>vérification</i>]
01:56	E	Welke van deze aspecten behandelt u in 4 vwo?
02:01	P	Eigenlijk bijna alles. We beginnen meestal met hoe stel je jezelf voor (...), hoe zeggen de Fransen dat, hoe gaan ze met elkaar om in een café, hoe gaan ze elkaar begroeten, hoe doen ze dat op school, wat zijn de verschillende schoolsystemen. Ik probeer echt globaal van alles wat te geven. Mijn houvast is mijn methode, maar ik ga vaak gewoon links- of rechtsom met de media, met TV5, Le Monde, dus echt de media. Social media gebruik ik ook heel vaak in mijn lessen om dingen te benadrukken. Straks is <i>La coupe du monde</i> , dan heb ik het over <i>les bleus</i> , dan laat ik dingen zien: les bleus bestaan uit allerlei nationaliteiten. Ze hebben allemaal de Franse nationaliteit (...) diversiteit is een pré, Frankrijk is daarin echt een koploper.
03:02	E	[<i>vérification</i>]
03:14	P	Zeker ja. Ik heb het ook over het eten, als je naar de dokter moet, hoe gaat het dan daar. Het zijn kleine dingen, maar zoals ik zei bij het begin, als je het allemaal samen neemt dan, dan heb je een lampje erboven ?waarbij je de verschillende onderdelen van cultuur ziet?
03:38	E	Wat vindt u het belangrijkste van deze genoemde aspecten om te behandelen in 4V?
03:44	P	Nou, ik vind eigenlijk dat ze allemaal stuk voor stuk belangrijk zijn. In vwo 4 begin ik globaal, in de vijfde ga ik meer inzoomen op

		bepaalde dingen waarvan ik denk dat vind ik gewoon belangrijk. Bijvoorbeeld literatuur, dat komt heel veel aan bod in de vijfde, maar ook meer in de zesde (...) In de vierde beginnen we globaal, van alles wat een beetje laten zien. Je kan natuurlijk niet álles doen, je bent ook verplicht om een bepaald programma te volgen (...) maar ik probeer in alle lessen toch het een of ander te laten zien. (...) We zijn nu bezig met <i>l'école</i> , school, hoe gaat dat eigenlijk in Frankrijk, nou dat vind ik gewoon fijn om te laten zien. Ook verschillen tussen beroepen, opleidingen, niveaus. Waar staat Frankrijk qua schoolsysteem, onderwijs en waar staat Nederland dan, dus daarbij een vergelijking maken. Hoe zit het dan met leraren, is dat van de school of van de staat, dat soort dingen. In de zesde en de vijfde ga ik meer in op cultuur en specifieke onderwerpen.
04:57	E	[<i>vérification</i>]
05:27	P	[<i>sujets en 5 vwo : lettre de motivation, manières de s'adresser à un interlocuteur, savoir-vivre, culture liée aux compétences</i>]
06:15	E	Welke plaats heeft cultuur in uw lessen? Dan moet u denken aan hoe vaak, wanneer in de les onderwijst u het?
06:22	P	Het is niet zo dat ik in de ochtend wakker word en zeg 'ik ga een stukje cultuur doen', nee. Ik heb mijn lesplan en in mijn lesplan horen bepaalde dingen [<i>la structure: introduction, grammaire</i>] Gaande de dag, de week, dan rijd ik met ze mee naar een bepaald doel dat ik in gedachten heb. Het gaat over school, alles wat daarmee te maken heeft. Daar horen bijvoorbeeld bepaalde uitdrukkingen bij. (...) Ik zeg niet van we gaan nu cultuur doen, maar het doel, van nou als jullie klaar zijn, weet je dan hoe het schoolsysteem in Frankrijk eruitziet. En vergelijken met Nederland. (...)
07:32	E	Dus eigenlijk, al die vaardigheden die gaan over een bepaald onderwerp en dat leidt uiteindelijk tot een bepaalde kennis?
07:38	P	Ja, ik heb ze drie uur in de week, dan doe ik vier vaardigheden met hetzelfde onderwerp. [<i>les compétences, les bleus</i>] dan laat ik ze een gesprek met elkaar voeren: wie is de beste speler en waarom. Nou dan hebben ze vaardigheden rond hetzelfde onderwerp.
08:13	E	Dus in de les vertelt u niet van we gaan nu cultuur doen, zegt u dat wel bij andere vaardigheden of gaat dat heel geleidelijk?
08:20	P	Ik weet zodra je leerlingen over cultuur gaat vertellen, hoe zij zich van te voren gaan opstellen: 'Maar het is taal.'
08:37	E	Zien ze het echt als iets los?
08:39	P	Ja, maar als ik zeg nu gaan we het over het Franse schoolsysteem hebben, (...) dan gaan we de <i>imparfait</i> gebruiken, dan achteraf zeg ik: wat was nou eigenlijk het onderwerp van vandaag? Nou, dat is eigenlijk een stukje cultuur in Frankrijk!
08:56	E	Dus dan koppelt u het terug? Meer impliciet?
08:58	P	In de vierde, in de vijfde zeg ik het gewoon in het begin (...). In de vierde hebben ze net Frans gekozen, je moet ze gewoon rustig, geleidelijk voorbereiden.
09:28	E	Dus cultuur wordt niet van tevoren aangekondigd, maar meer teruggekoppeld en vermengd?
09:31	P	Ja.
09:34	E	Wat is voor u het belang van cultuur ten opzichte van andere vaardigheden? Wordt het echt samengenomen? ((<i>chevauchement</i>))

09:44	P	Ik vind cultuur heel belangrijk, met name als je de cultuur van een bepaald land waar dan ook in de wereld kent, dan ben je geneigd om die mensen beter te begrijpen (...) dus ze denken zo, dan is het eigenlijk geen vooroordeel (...) dan ontstaat er een soort begrip naar elkaar toe. Maar ook respect naar elkaar toe. Dat zijn eigenlijk de idealen boven <i>imparfait, passé composé, futur</i> enzovoorts, maar die zouden eigenlijk een grotere rol moeten spelen bij de leerlingen. Van nou, als ik in Frankrijk ben [<i>intention, terme d'adresse</i>] (...) Als ik het hoofdstuk <i>typiquement français</i> neem, dan heb je ook <i>l'école</i> (...) met de methode [<i>Grandes Lignes cinquième édition</i>] ben ik heel blij dat ze daar ook aandacht aan besteden. [<i>conversation concernant manuels en autres classes</i>]
11:47	E	(...) Ziet u een verschil met hoe u eerst cultuur onderwees en nu?
11:52	P	Ja, eigenlijk wel. [<i>Au début, plus de grammaire. traduction, lire</i>] Ik heb het gevoel met digitaliseren dat het ook meer dichtbij huis is, de cultuur. (...) [<i>le prof parle du manuel ancien Rue du Bac</i>] (...) Vroeger moest je echt naar het nieuws kijken voor je iets wist over Frankrijk. Nu zet je je telefoon aan en je ziet meteen het laatste nieuws.
13:24	E	(...) We hebben het al gehad over de methode, dat daar culturele onderwerpen in staan die je kunt gebruiken. Hoe gebruikt u verder deze lesmethode om cultuur te onderwijzen in 4V? Het is een houvast, maar houdt u de volgorde aan?
13:34	P	Nee, ik houd me nooit aan de volgorde van het boek. Ik kijk wat ik nodig heb, wat speelt echt (...). [<i>chapitre 2 avant 1, car il s'agit de "typiquement français"</i>] De methode is mijn houvast, maar daarnaast examenteksten, luistervaardigheid ?... die geïntegreerd moeten worden in bepaalde hoofdstukken?
14:33	E	(...) Wat voor materiaal gebruikt u nog meer?
14:50	P	Ik ben echt iemand van de actualiteit, nieuws. Het journaal van 8 uur [<i>en 5 vwo</i>] krijgen ze als huiswerk mee en dat wordt de volgende dag besproken.
15:30	E	Hoe zit dat in 4 vwo met de actualiteit?
15:32	P	In 4 vwo laat ik wel eens een bepaalde fragment zien, bijvoorbeeld een fragment over de voorbereiding van Frankrijk op het WK, van een paar minuutjes. (...) [<i>le prof parle d'apprendre du jargon</i>]
16:09	E	Dus vocabulaire leren aan de hand van het nieuws?
16:10	P	Ja (...) hoofdstukken uit de krant, <i>actu</i> , zoveel dingen (...) je moet toch echt keuzes maken. (...)
16:36	E	(...) en liedjes of films?
16:38	P	Ja, bij ieder hoofdstuk is er ook een liedje in verwerkt. [<i>un collègue, sa famille qui cherche les chansons les plus récentes</i>] (...) het is niet gerelateerd aan een onderwerp, maar een leuk liedje, daar open of eindig ik bijvoorbeeld de les mee. (...)
17:33	E	En de audio- en beeldfragmenten van de methode, hoe gebruikt u die verder?
17:42	P	(...) Dit jaar vond ik het wel leuker dan de vorige editie. Ze hebben iedere keer een onderwerp en dan zijn er studenten die daar iets over vertellen. Dat is actueel, het beeld is van prima kwaliteit. Je kan het prima zien, verstaan, je hebt ook ondertiteling die je ook weg kan laten (...). Het zijn leuke fragmenten om in de les te gebruiken. [<i>feuilleter le manuel, école, écouter</i>] (...) dan verder, gaan ze zelf nadenken van of ze daar iets bij kunnen doen, bijvoorbeeld wat

		vertellen over het schoolsysteem in Nederland en dan een vergelijking maken met Frankrijk: noem een of twee verschillen. Dus aan de hand van een stukje video, beeldmateriaal, ga je geleidelijk steeds meer de diepte in over het onderwerp. (...) dus nu gaat het over het schoolsysteem, en dan hebben we een examen 'Maxim, 14 ans, passe le bac', dus dat is een prima aansluiting met het onderwerp.
19:40	E	Dus het werkt prettig, deze methode?
19:42	P	Ja, ook verschillende vaardigheden. [<i>prof parle de la structure du manuel</i>]
20:05	E	Dus het is heel gestructureerd?
20:07	P	Ja, het is heel gestructureerd. Sommige opdrachten, daar heb ik wel mijn vraagtekens bij, die zijn soms te vaag of te moeilijk. Bijvoorbeeld dat ze iets moeten schrijven in het Nederlands, zo'n opdracht vind ik eigenlijk nergens voor nodig. (...) Dus vertel in het Nederlands de verschillen tussen de schoolsystemen (...) dat vind ik niet relevant.
20:51	E	(...) Maar u bespreekt zelf wel de verschillen, maar dat is meer klassikaal?
21:00	P	Ja. Dit is een algemeen voorbeeld (...).
21:15	E	We hebben het er net over gehad dat u wel eens vraagt in de klas van wat zijn de verschillen. Toetst u verder nog culturele vaardigheden?
21:16	P	(...) Niet echt, onder het kopje cultuur. Het komt in teksten terug, dus dan kies ik een tekst aansluitend op het onderwerp. (...) Maar niet echt een toets over cultuur.
21:52	E	(...) Teksten kunnen gaan over een bepaald onderwerp, maar de vragen zijn dan meer gericht op leesvaardigheid?
21:56	P	Leesvaardigheid, soms wel een bonusvraag van: 'Hoe zou een Fransman erop reageren?' (...) Die vraag hebben we dan besproken, (...) dat komt terug als bonus. [<i>répétition de manières d'aborder la culture dans les courses</i>] (...) In de vierde klas zijn ze net begonnen in de bovenbouw, we hebben beloofd dat het een prima programma is, gevarieerd, leuk, en dat probeer ik ook waar te maken in de lessen. Dus als je alleen maar bepaalde onderwerpen... ja, dat heeft niks met taal te maken, dat heb ik niet gekozen. Dan wordt het een grote teleurstelling (...) [<i>exemple en 5vwo d'un 'match d'écoute'</i>] (...) als je van tevoren zegt we gaan het nu over cultuur hebben, sommige leerlingen hebben er al een voor gevoel bij. (...) Terwijl als je het niet benoemt, dus (...) <i>La tour Eiffel</i> , ben je er geweest, wanneer (...).
24:12	E	Dus u kondigt wel het onderwerp aan, maar niet het feit dat het over cultuur gaat.
24:15	P	Nee, ?dat hebben ze zelf ook door? (...) [<i>récapitulation</i>] Soms gaat het over een tekst, dan met tien alinea's. Dan hebben we een of twee weken een onderwerp besproken en dan krijgen ze daar een tekst over. Dan gaan ze er met elkaar aan zitten: zet de alinea's op volgorde, welke voegwoorden helpen daarbij... Dan ben je met de taal bezig, maar eigenlijk gaat het ook over het onderwerp. [<i>exercice Stromae</i>] (...) dat komt dan ook terug in de toets (...) een leestekst over Stromae. (...) Je zegt alleen niet zo vaak tegen

		leerlingen: 'Nu gaan we het echt hebben over cultuur.' Dat komt echt eigenlijk allemaal vanzelf.
25:42	E	(...) Zou u een concreet voorbeeld kunnen geven van een laatst door u gegeven cultuurles of lesonderdeel in 4 vwo? Hoe begon u, wat was het verloop, hoe lang duurde het...
25:54	P	((<i>pause</i>)) Het was niet een hele les, maar op de dag van de Franse taal. [<i>exemple concret, le dernier cours concernait l'école</i>] (...) toen hebben we ze een <i>calligramme</i> laten maken. Dat bespreken wij als onderdeel van literatuur. [<i>exemples des calligrammes des élèves, vwo 5, classe 1 et 2 gastronomie, la salle de classe est décorée par le travail des élèves</i>] Soms hebben we ook het thema film, vlak voor de kerst hebben we <i>Demain tout commence</i> gekeken (...) niet specifiek voor 4V, maar voor iedereen die dat leuk vond. (...) Maar in de vierde zijn het allemaal onderwerpen die echt over culturele dingen gaan en daar ben je eigenlijk als het ware het hele hoofdstuk mee bezig. (...)
28:52	E	(...) Wat verstaat u onder interculturaliteit?
29:00	P	(...) Ik kom zelf uit Marokko. Omdat ik de Marokkaanse, of Arabische, dan de Franse en dan Nederlandse cultuur heb gehad vind ik dat ik dingen eerder zie dan wie dan ook. Dat roept een bepaald begrip op bij bepaalde dingen.
29:25	E	Dus begrip is belangrijk?
29:27	P	Begrip, maar ook respect, tolerantie. Dat zijn heel belangrijke woorden. (...) Als je zelf zweeft tussen verschillende culturen, dan is dat een verrijking voor je ontwikkelen, voor het omgaan met mensen (...) Ik kan mezelf plaatsen in drie verschillende hokjes (...) en dat dat gemengd kan worden, die culturen.
30:18	E	[<i>vérification</i>]
30:30	P	Ja. [<i>exemple concernant la vie en Espagne</i>] (...) Begrip, tolerantie en respect, meedenken, meeleven... dat vind ik belangrijk om over te brengen in mijn lessen. (...) het doel is dat we naar elkaar groeien [<i>prof et élèves, école sympa</i>] (...)
33:02	E	(...) En binnen de klas in 4V, hoe komt interculturaliteit aan bod? Kunt u een les of lesdeel beschrijven waarin interculturaliteit expliciet of impliciet aan bod kwam? (...)
33:30	P	Over Frankrijk, dat halen ze uit het boek. Dus we gaan nou dingen vergelijken ((<i>interruption par la sonnerie de l'école</i>)) [<i>enseignement</i>] hoe gaan docenten met elkaar om, hoe gaan leerlingen met elkaar om, wat zijn de verschillende niveaus. Dan zie je ze ook nadenken van misschien als ik het op die manier daar doe, dan gaat het beter (...). Ik probeer zeg maar aan te geven: daar doen ze het op die manier, daar doen ze het op deze manier en hier doen ze het op deze manier. (...) Verschillen tussen systemen, tussen manier van denken, met elkaar omgaan. En dan zeg ik: 'Wat vind je daarvan? Waar zou jij jezelf zien?' (...) 'Waar neigt je gevoel meer naartoe?' Denk je van ik ben meer Nederlands, maar dan voel ik meer voor het Franse schoolsysteem en andersom, dus echt kritisch nadenken. In vwo 4 moet je de leerlingen prikkelen, de diepte met ze ingaan, laat ze kritisch nadenken over hoe en wat, hun eigen mening daarover vormen uiteindelijk, want uiteindelijk ben je een burger aan het vormen, burgerschapsvorming.
34:58	E	En dat komt dan terug op die manier in de lessen Frans? [<i>oui</i>] En aan het begin zei u dat u in 4V nog wat globaler onderwerpen aan

		bod bracht, maar eigenlijk gaat u per globaal onderwerp toch nog wel de diepte in?
35:11	P	Ja, school is een globaal onderwerp: omgaan met elkaar, leraren, lerarenopleidingen, universiteit, onderwerpen, verschillende typen mensen (...) ?dat probeer ik echt in kaart te brengen met ze?
35:32	E	Cultuur dat toetst u niet, en interculturaliteit?
35:37	P	Nee, eigenlijk ook niet.
35:38	E	Meer door klassikaal in gesprek te gaan?
35:40	P	Juist. [<i>pas de chiffre</i>] Eind maart zijn we een dag in Lille geweest met vwo 4 (...) en een van de belangrijkste dingen die wie altijd doen is gaan naar een <i>resto universitaire</i> . (...) Bij ons gaan ze een broodje eten, dan zitten ze overal, in Frankrijk gaan ze allemaal naar de kantine, iedereen eet warm. (...)
36:40	E	Dus de praktijk, een echte situatie, wordt gebruikt om verschil uit te leggen tussen culturen, systemen?
36:43	P	Bijvoorbeeld, ja, ja. [<i>chaque année il y a un voyage à Lille en quatrième classe, musées, « proeven van de Franse cultuur », faire du shopping dans les boutiques françaises</i>]
37:35	E	(...) Cultuur bij het vak Frans heeft niet echt een vaste plek zoals de vaardigheden, vindt u dat het een vastere plek zou moeten krijgen?
38:52	P	Nee, ik zou het laten integreren in de onderwerpen zoals het er nu staat [<i>Grandes Lignes</i>] “Typiquement français” [<i>chapitre 2</i>], dat is genoeg om te bespreken. (...) Wij doen het direct of indirect in de lessen, maar meestal indirect. Je kan er niet omheen. Je kan niet een grammaticastukje uitleggen en dat je daar geen cultuur bij hebt. [<i>dans les cours du prof interviewé ; les sujets sont intégrés dans les compétences</i>] Als je met ze in gesprek erover gaat [<i>les sujets</i>], dan blijft het langer hangen dan dat je losse, droge dingen op papier gaat zetten. (...)
39:17	E	Dus een duidelijke, vaste plek in het curriculum is niet nodig, maar u zegt aan de andere kant wel het moet niet worden ‘verbannen’ (...) het moet goed geïntegreerd worden met andere vaardigheden, zodat het misschien wat minder expliciet, maar toch wel aan bod komt in de les. (...) Wat is er nodig voor docenten die het lastig vinden om toch dat stukje cultuur te integreren bij die vaardigheden? Wat voor tips in de praktijk zou u daarvoor willen meegeven?
39:52	P	Tips (...), ik denk dat het ook persoonlijk is. (...) Wij zijn allemaal professionals, gelukkig, die de juiste weg moeten vinden om leerlingen op de juiste manier te begeleiden. Maar als je gelooft in datgene wat je doet, als ik kijk naar mijn eigen dingen zoals respect, begrip en tolerantie voor elkaar, dat wil ik graag overbrengen aan mijn leerlingen. (...) Probeer gewoon jezelf te zijn. Ga dingen niet forceren, als je ergens niet in gelooft, dan komt het ook niet over bij andere mensen.
40:55	E	(...) Dus cultuur moet ook uit de docent zelf komen en die moet er een <i>feeling</i> bij hebben. Alle docenten verschillen, de een die hecht meer waarde aan cultuur dan de ander, maar stel voor al die verschillende docenten, hoe is het dan het makkelijkst om cultuur op de een of andere manier een plek te geven? Dus niet per se een vaste plek in het curriculum, maar een manier om toch dat bij al die verschillende docenten aan bod te laten komen. (...) bij Frans.

41:43	P	Dat is een lastige. Je bent verplicht om een bepaald programma te volgen, je hebt bepaalde eisen qua niveau [<i>les élèves</i>]. [<i>le prof souligne l'importance de la culture</i>] De methode is een leidraad en is heel erg ontwikkeld op dat gebied. Ik zie dat [<i>culture</i>] daarin terug. (...) Leraar zijn is niet alleen de methode gebruiken, opdrachten maken, nakijken, bespreken en wegwezen, maar je kan ook zelf dingen inbrengen. (...) Zelf in staat zijn om dingen te bedenken, bepaalde onderwerpen die leven onder de leerlingen: hoe gaan we daar mee om? Wat kan ik mijn klas het beste aanbieden zodat zij toch in aanraking komen met een stukje cultuur dat ik wil overbrengen.
43:14	E	(...) Dus eigenlijk voor alle docenten zou u willen zeggen, gebruik het boek als leidraad, als een soort van aanknopingspunt, dat is dan voor het algemene om cultuur wel in de lessen terug te laten komen, dus maak niet alleen de opdrachten, maar praat eens over het onderwerp. En voor de rest is het per docent wat je zelf interessant vindt, want dat kan je niet voor iedereen bepalen (...) het ligt er aan wat er speelt, of in de klas (...).
43:42	P	[<i>le prof a parlé du Bataclan, des attaques, dans ses cours</i>] (...) ik ben zelf van islamitische afkomst (...) mensen zeggen moslims zijn het die aanslagen hebben gepleegd, wat vinden jullie daarvan? Daar gaan we het met elkaar over hebben. [<i>bonne conversation en classe, en français et parfois en néerlandais, le prof obtient ses informations par les journaux divers : « occidentaux », mais aussi le monde arabe</i>]
45:59	E	(...) U laat het niet zien [<i>autres journaux d'autres pays</i>], maar u benoemt het wel.
46:11	P	(...) Heel af en toe probeer ik Marokkaanse zenders die in het Frans zijn. Zo kan je leerlingen laten zien dat er op meerdere manieren gekeken kan worden naar bepaalde onderwerpen, manieren van denken. (...) Dat komt allemaal weer terug bij burgerschapsvorming: de leerling krijgt een diploma, maar de 'achterkant' van het diploma vind ik nog belangrijker. (...) Wat speelt er eigenlijk? Hoe ga ik daarmee om? Hoe kan ik als ik straks het leven inga daar het beste mijn weg in vinden? Ik zeg niet dit is de juiste weg, (...) denk even na, wat past bij jou [<i>l'élève</i>] het beste. (...) Het is belangrijk dat ze een mening kunnen vormen, de ene mening is niet beter dan de andere. (...) dit is meer in 5, 6 vwo, in 4V is het meer gerelateerd aan onderwerpen [<i>mais aussi d'une manière critique</i>]. (...) De jongeren zijn kritischer dan vroeger. (...)
48:24	E	(...) Wilt u verder nog wat toevoegen?
48:26	P	Cultuur leer je niet tussen de muren.
48:31	E	Het klaslokaal is een opstapje voor de wijde wereld?
48:32	P	Juist. [<i>la vie des élèves après l'école ; un jour à Lille est utile ; que les résultats du bac sont importants</i>] Je hebt bepaalde eisen (...), maar ondertussen moet je ze ook voeden met wat culturele dingen. Dat vind ik heel belangrijk om te doen.
50:00	E	Heel erg bedankt !
50:01	P	Graag gedaan en succes ! (...)

Interview 6 - Grandes Lignes 5ème édition

Ancienneté : 38

Longueur de l'utilisation du manuel actuel : dès la parution (1 ans)

Horodatage	Locuteur	Transcription
01:49	E	Wat verstaat u onder cultuur?
01:53	P	(...) Gericht op het onderwijs?
02:04	E	In het algemeen, maar mag ook op het onderwijs.
02:06	P	Ik richt me nu even op het onderwijs. Ik vind het belangrijk als docent Frans dat ik behalve de taal ook aan de leerlingen overdraag wat de cultuur van het land is. Wat de gebruiken van het land zijn, wat de aard van het volk is. Natuurlijk ook <i>highlights</i> , maar ook dingen uit de geschiedenis, actuele dingen... Dus alles wat niet concreet is van <i>je parle français</i> , maar alles eromheen.
02:45	E	<i>Highlights</i> , waar moet ik dan aan denken? De Eiffeltoren...
02:47	P	Ja, precies. En bijvoorbeeld, ik geef altijd een les over Parijs, ik heb zelf een half jaar in Parijs gewoond. Dat vinden leerlingen eigenlijk het allerleukste om te horen, wat jij zelf (...) dus ik kan ze vertellen over de Eiffeltoren en de Arc de Triomphe en dan zijn daar heel veel leerlingen ook al geweest. Ze drukken op een knop en dan kan je virtueel de Eiffeltoren beklimmen. Dus dat hoeft ik ze allemaal niet te vertellen. [<i>Le prof parle du fait qu'elle a habité à Paris dans la même rue où la maitresse de l'ancien président Hollande a vécu plus tard. Le prof a montré la rue sur Google Earth – les élèves mémorisent un sujet comme cela</i>] [<i>L'importance pour des profs de français d'habiter en France pour parler de leur propre expérience aux élèves</i>] (...) Je moet het in het land [<i>France</i>] meemaken. (...) [<i>le prof a habité pendant un an dans le sud, qui diffère de Paris</i>] Dus dat incorporeer ik in die cultuur. (...) Ik vind het belangrijk omdat de aard van het Franse volk zo anders is dan de onze.
06:06	E	Dus eigenlijk wat u net vertelde van eigen ervaring en dat combineren met 'visueel beeldmateriaal', dus Google Earth, dat spreekt de leerlingen echt aan?
06:16	P	Dat spreekt ze het meeste aan.
06:19	E	En is dat dan meteen het belangrijkste aspect binnen cultuuronderwijs in 4V?
06:23	P	Nou nee, (...) wat leerlingen ook leuk vinden zijn dingen uit hun eigen belevingswereld. Dus hoe werkt het op scholen in Frankrijk. Hoe zit dat, met die lesdagen. (...) Heel veel kinderen zitten in Frankrijk intern, omdat kinderen heel gecentreerd zijn en die ouders in de bergen wonen en ze niet iedere dag met de schoolbus naar school kunnen. ((<i>chevauchement</i>)) (...) Dus of het moet uit hun of mijn eigen belevingswereld komen. [<i>conversation d'anciens élèves et qu'ils retiennent quelque chose que le prof a raconté, il y a de nombreuses d'années</i>] (...) Je moet het je eigen gemaakt hebben. Het is ook belangrijk, met de Bataclan, toen was er een filmpje van een vader met een klein jongetje, die gingen bloemen leggen bij de Bataclan. Daar was toen een heel monument. [<i>prof décrit la vidéo</i>] Het was een hartverscheurend filmpje. We hebben een christelijke school, we houden altijd een dagopening. Meestal lees ik een stukje uit de Bijbel, maar toen heb ik als dagopening dit filmpje laten zien van dit jongetje. En dan is het ook leuk als je Frans hebt, dat je dan ook kunt begrijpen wat het jongetje zegt. Maar ook de hele filosofie die die man vertelt van 'wij zijn uit Vietnam hier gekomen, ons huis

		is nu Frankrijk'. Toen zei die vader aan het eind: 'Er zijn altijd meer goede mensen dan <i>méchants</i> .' (...) Dus dat was een dagopening, cultuur, levenswijsheid, dus alles in één.
09:56	E	De actualiteit gebruiken en een mooie boodschap meegeven.
09:58	P	Precies ja.
10:04	E	(...) Als we kijken naar de plaats van cultuur, dus hoe vaak, wanneer in de les, wat voor plaats heeft cultuur dan in uw lessen in 4V?
10:11	P	Nou, eerlijk gezegd heb ik er niet een vaste plaats voor. Het is niet zo iedere les 'oh, we doen even cultuur', want er moet heel veel gebeuren in een jaar. (...) Cultuur wordt niet echt getoetst, zeg maar. (...) Ze worden natuurlijk getoetst op hun beheersing van het Frans, want het eindexamen is voor de helft leesvaardigheid. Dus lezen heeft een grote rol in het onderwijs, maar dat maakt ook niet uit vind ik. Toetsen over 'hoe hoog is de Eiffeltoren' of 'wie is de president van Frankrijk', ja... dan vraag ik me af wat je daarmee wil bereiken.
11:06	E	Misschien dan geen feitelijke kennis maar meer reflecterende vragen? 'Hoe zou het komen dat' of 'Wat vind je ervan' of 'Leg uit'...
11:18	P	((<i>chevauchement</i>)) We toetsen al heel veel (...)
11:22	E	Maar bijvoorbeeld niet voor cijfer?
11:24	P	Dat zou je kunnen doen, maar dat doe ik niet. (...) Bijvoorbeeld, omdat ik zelf een half jaar in Parijs heb gewoond, dat is een fantastische en interessante stad, dan zeg ik: 'Volgende les, de hele les over Parijs.' En dat vinden die kinderen fantastisch (...) En ik denk als het iedere keer een soort standaardnummertje in de les wordt dat het 'oh je, mweh' (...) Ik moet er zelf ook het gevoel voor hebben.
12:10	E	En is het behandelen sporadisch of als het toevallig aan bod komt?
12:13	P	Het komt door de les heen. Dus dan ineens denk ik, ik geef al heel erg lang les, dus ik ben eerlijk gezegd heel ervaren, dus al lesgevend dan zeg ik: 'Oh, dan moet ik jullie dit laten zien.' (...) Kinderen zijn aan de ene kant gebaat bij (...) structuur en we doen altijd dit en dat en zo wordt dat overhoord, maar ze vinden het ook leuk om verrast te worden (...) en dat is die cultuur.
12:55	E	Dus cultuur als verrassingselement of gewoon als mooie, leuke les. Als u kijkt naar het belang van cultuur ten opzichte van andere vaardigheden?
13:06	P	(...) Nou weet je wat ook het belang is (...), ik ga nu weer door naar het eindexamen (...) dan krijg je vijftien teksten te lezen en die gaan overal over. Dit jaar was er een tekst over robots, of een en of andere constructie bij een brug. Het kan over de eetcultuur van Frankrijk gaan, het kan over jongerencultuur gaan en dus gaat het eigenlijk altijd over cultuur. Dus dan is het wel belangrijk dat die kinderen iets hebben van 'Oh ja, dat hebben we eens in de les behandeld'. Dus het is niet goed, zeg ik nu tegen mezelf, dat het misschien toch te weinig aan bod komt. (...) Ik ben heel erg van het lezen, niemand leest meer. [<i>conversation concernant la lecture et l'écriture des élèves</i>]. Maar goed dan lezen we een boek (...) en het boek gaat natuurlijk ergens over. [<i>conversation concernant l'auteur Musso et ses romans qui ne sont pas forcément littéraires, mais utiles pour la compétence d'écrits et la diversité des sujets</i>] (...) Er komt biologie aan de orde, en politiek en cultuur. Dan reizen ze door Parijs, dan komen ze langs de Arc de

		Triomphe en dan vraag ik: 'Weten jullie eigenlijk wel hoe het zit daar bij die Arc de Triomphe?'
16:19	E	(...) Dus een boek met veel onderwerpen gebruikt u als aanknopingspunt over cultuur?
16:25	P	Ja, dat doe ik. Dat vinden leerlingen ook leuk namelijk. Ze lezen dat boek en mijn filosofie van het lezen van het boek is dat het zo leuk moet zijn dat ze vergeten dat ze het boek in het Frans lezen. (...) [<i>histoire concernant les sujets dans le roman, les livres de Musso se déroulent en Amérique, comme ceux de Lévy, mais toujours le lien avec Paris, et que le prof montre un lieu mentionné dans le livre dans la classe</i>]
18:00	E	(...) Ziet u verschil met hoe u aan het begin cultuur onderwees en nu? Dat het wat soepeler gaat bijvoorbeeld? Dus 'ik pak er even iets bij?'
18:09	P	Dat is natuurlijk zo, naarmate je meer ervaring hebt doe je dat automatisch. (...) [<i>conversation concernant Le Silence de Clara</i>] (...) dat eindigt dan in Zuid-Frankrijk, in de Provence, en dan komen daar ineens allemaal Provençalse bloemen in het boek voor [<i>description du contenu</i>] (...) en al die lokalen hebben zo'n smartboard en dan kijk ik even in de klas wat voor bloemen dat zijn, dus dat het wat meer <i>vivant</i> is.
19:57	E	Dus u gebruikt literatuur, boeken om cultuur te onderwijzen. Hoe gebruikt u de lesmethode <i>Grandes Lignes</i> om cultuur te onderwijzen? Houdt u de volgorde aan, is het een inspiratiebron?
20:10	P	Ja, het is een inspiratiebron. Eerlijk gezegd, wij werken alleen in de vierde met <i>Grandes Lignes</i> , [<i>enseignement sans manuel scolaire en cinquième année et en terminale, mais avec un livre de vocabulaire et grammaire</i>] (...) We hebben geen zin meer in zo'n boek, want het nadeel van zo'n boek is, er staat zó veel in: en lezen en luisteren en schrijven en bespreken en cultuur en oefeningen en liedjes en dit, dat je denkt oh mijn hemel. (...) Los van het boek hebben wij een vocabulaireboekje voor het eindexamen. Los van het boek lezen wij een boek met de klas (...) Dat doen ze wel leuk die cultuur [<i>Grandes Lignes</i>] (...)
21:24	E	Waar ziet u dat cultuur aan bod komt?
21:26	P	Ze kiezen per hoofdstuk een thema uit en daar maken ze teksten over. Het gaat onder andere ook over het Franse schoolsysteem, dus dat is leuk (...) dus dat ze hele lange dagen hebben, maar wel lange vakanties. Dat is op zich leuk, maar ik moet je eerlijk zeggen ik gebruik het meer als inspiratie voor mezelf.
22:06	E	Maar dan wel op basis van het onderwerp van een hoofdstuk waar u dan ook mee bezig bent?
22:09	P	Ja.
22:12	E	En houdt u dan echt de volgorde van de hoofdstukken aan of bladert u wel eens door het boek, dat u denkt: 'Oh dat is leuk?'
22:17	P	Nee, ik houd de volgorde van de hoofdstukken aan.
22:19	E	(...) Gebruikt u nog ander materiaal [<i>à côté de ce qu'on a déjà traité</i>] om cultuur te onderwijzen?
22:32	P	Nee.
22:33	E	En liedjes...?

22:36	P	Ja, liedjes zitten ook in het boek. (...) Ik hoor wel eens van 'ik had een geweldige docent Frans en die heeft de hele Franse grammatica behandeld aan de hand van liedjes', maar ik zie daar niks in ((<i>rires</i>)).
23:02	E	En voor cultuur?
23:03	P	Voor cultuur eigenlijk ook niet. Nou ja, als een liedje populair is dan laat ik het wel eens horen [<i>le prof parle des concerts : Zaz, Julien Clerc</i>].
24:26	E	(...) Eigenlijk hebben we het hier al even over gehad, maar hoe gebruikt u audio- en beeldmateriaal voor cultuur?
24:38	P	Nou dan heb je dus die liedjes, maar soms zijn die filmpjes veel te lang. [<i>le prof parle de la concentration des élèves</i>] (...) Wat ik ook doe, ik behandel cultuur aan de hand van films.
25:25	E	En dat is dus materiaal buiten het boek om?
25:27	P	Ja.
25:28	E	En wat voor films dan?
25:29	P	Die leerlingen willen maar één film zien en dat is <i>Intouchables</i> [<i>conversation concernant ce film</i>]. (...) We doen nu een <i>atelier de cinéma</i> . Ik heb drie films gekozen van een Franse regisseur. Dany Boon (...) Dat zijn deze films (...) [<i>le prof montre et parle des films : « Bienvenue chez les Ch'tis » – les différences entre le Nord et le Sud de la France, la discrimination du Nord, « Rien à déclarer » – Les oppositions entre La France et La Belgique, « Supercondriaque »</i>] (...) dus dit is ook cultuur.
29:05	E	(...) Ja, leuk, slim!
29:11	P	(...) En het boek, daar wil je het over hebben?
29:13	E	Ja, wat ik heb begrepen is dat er cultuur is en dat het leuk is om als dat aan bod komt in een hoofdstuk om dat te gebruiken, liedjes, filmpjes zijn soms te lang... en verder toetst u geen cultuur?
29:26	P	Nee.
29:27	E	Misschien wel eens in de klas een vraag, klassikaal? Van 'goh, wat vinden jullie ervan?' of 'wat weten jullie?'
29:32	P	Ja, natuurlijk al pratend hè. (...) Heel vaak doen leerlingen heel lelijk over Fransen, ze zijn vervelend (...) arrogant, niet hartelijk.
29:52	E	Of 'ze spreken geen Engels'.
29:54	P	Je doet je best om Frans te praten en dan beginnen ze meteen in het Engels. [<i>histoire personnelle où un français lui répondait en anglais</i>]
31:02	E	Wat is nou eigenlijk een laatst door u gegeven cultuurles? (...)
31:20	P	(...) Onder andere hebben we met de vierde een boekje gelezen, <i>La petite fille de monsieur Linh</i> van Philippe Claudel (...) [<i>en parlant du contenu du livre</i>]
33:03	E	(...) Maakt dat ook wat los bij de leerlingen?
33:05	P	Nou, het irritante met een boek lezen is dat je nooit helemaal weet of ze het boek in het Frans lezen. (...) En dan downloaden ze de samenvatting en dan weten ze meteen het geheim al [<i>référence au contenu</i>] (...) Ze krijgen Franse vragen die ze in het Frans moeten beantwoorden over het boek, dus als ze in het Nederlands hebben gelezen hebben ze toch een beetje een probleem.
34:05	E	(...) Wat voor soort vragen zijn het?
34:06	P	(...) Ik deel het boek in stukken op en dan kregen ze heel concrete vragen over de inhoud, om ze te dwingen om het te lezen. Als de vragen te globaal zijn, dan kan je dat met een uittreksel op internet afdoen.

34:36	E	En cultuur?
34:38	P	Nou, cultuur behandel ik gewoon in de les. Dus ik vertel de oorlog tussen Frankrijk en <i>Indochine</i> . Die man komt aan in Le Havre en hoe die mensen tegen hem zijn, dan vertel ik over Le Havre. Dat soort dingen.
35:08	E	Dus het boek als aanknopingspunt om er wat over te vertellen, en concrete kennis op de toets.
35:17	p	(...) Aan het eind komt er nog een afsluitende toets en die reflecteert over het boek. Wat vind je ervan, wat vond je van de reactie van monsieur Linh? (...)
35:50	E	(...) Wat komt er bij u op als u denkt aan interculturaliteit? Wat verstaat u daaronder?
36:09	P	((<i>petit pause</i>)) Ik weet het niet, ik denk hoe verschillende culturen ten opzichte van elkaar opereren? Zoiets? (...) Wat is interculturaliteit?
36:26	E	[<i>parlant de la théorie et sa diversité</i>] Niet per se het naast elkaar leven, maar ook de communicatie tussen culturen (...) bijvoorbeeld het verschil tussen Nederland en Frankrijk, de communicatie tussen Nederlanders en Fransen?
37:03	P	Ja?
37:07	E	Heeft u daar wel eens iets over behandeld in de les [<i>oui</i>], kunt u daar over vertellen?
37:09	P	Ik lees zelf de Volkskrant en daar staan vaak dingen over Frankrijk in. Daar stond toevallig een stukje in van de correspondent van Frankrijk (...) [<i>que les correspondants doivent changer, car ils ne s'étonnent pas concernant le pays sur lequel ils écrivent</i>] en deze man schreef een heel artikel waarin hij het verschil beschreef tussen Nederlanders en Fransen (...) dat als je als Nederlander naar Frankrijk gaat je nooit een Fransman wordt. Nou denk ik dat een Fransman in Nederland ook heel moeilijk een Nederlander wordt, maar ik denk dat het nog moeilijker is om Fransman te worden. Dat vertel ik, aan de hand van mijn eigen ervaring. [<i>Histoire concernant les propres expériences du prof : son séjour à Toulouse concernant le parking qui change des côtés des rue, la xénophobie il y a longtemps, de la bureaucratie, du fait que le contact avec des français est plus facile à Toulouse qu'à Paris à cause de l'individualité, une conversation dans une boutique où le prof a été discriminé – pas de soldes - comme étranger</i>]
41:42	E	Hoe reageren de leerlingen erop? Vraagt u wel eens of zij zoiets hebben meegemaakt? (...)
41:49	P	Sommigen zeggen wel eens wat, maar toch gaan die leerlingen heel weinig naar Frankrijk met vakantie (...). Met de zesde klas hebben wij een mondeling in Lille (...) op straat, dat nemen ze op met hun mobiele telefoon. (...) Ook voor de interculturaliteit belangrijk, dat ze een winkel binnenstappen, mensen op straat aanspreken, dat ze een groepsinterview doen [<i>parlant de Lille, de la journée</i>] Het grappige is dan dat je na afloop erover praat en dat heel veel leerlingen na afloop zeggen het valt zo mee, ze waren zo aardig! (...) Ze moeten ook een verslag schrijven (...) er moet interactie zijn, dat moeten we kunnen horen en dat moeten ze uitschrijven in het Nederlands, dus vertalen, zodat ik zeker weet dat zij het begrepen hebben. (...) Ze zijn ook bang.

46:23	E	En in de vierde klas, hebben jullie ook zoiets?
46:46	P	Nee, in de derde klas hebben we taaldorp op school, met de docenten. (...) In de vierde hebben ze een presentatie gehouden over hun huis, hun <i>vie privée</i> , dat staat trouwens ook in <i>Grandes Lignes</i> . Ze moesten ook een reclamefilmpje maken en een festival aanprijzen, staat ook in <i>Grandes Lignes</i> . Ze hebben een toets gemaakt over <i>l'école 2.0</i> (...) Daarvoor moesten ze een klasgenoot interviewen, hoe zou jij de school willen veranderen (...) en daar moesten ze iets over schrijven.
47:35	E	Eigenlijk komt cultuur ook weer terug in de onderwerpen bij presenteren en schrijven, of?
47:45	P	Nou, een festival aanprijzen (...) het is natuurlijk aan Frankrijk gerelateerd, nou ja misschien eigenlijk wel.
47:54	E	Behandelt u eigenlijk wel eens andere landen dan Frankrijk?
47:49	P	Nee, eigenlijk niet. [<i>conversation concernant l'entourage</i>] (...) Waarom ga je niet naar Brussel of Luik voor dat mondeling, maar dat doen we niet. Niet het Belgische Frans.
48:40	E	En om over de cultuur te vertellen?
48:42	P	Nee, dat doe ik niet. Alleen over Frankrijk. ((<i>rires</i>))
48:48	E	Is daar nog een reden voor?
48:50	P	Omdat ik natuurlijk zelf in Frankrijk heb gewoond (...) Kijk als ik in Canada had gewoond, had ik daar veel over verteld.
49:00	E	Dus voor u is de eigen ervaring belangrijk?
49:02	P	Ja, dat is ook eerlijk gezegd wat het onderwijs leuk maakt, dat je eigen baas bent. Je moet je een beetje aan het boek houden en aan het eind van het jaar moeten ze genoeg woordjes hebben geleerd en grammatica, maar verder ben je een <i>free bird</i> . We hebben lessen van 75 minuten en dan twee lessen Frans. Het ene uur <i>Grandes Lignes</i> met alles erop en eraan en het andere uur aan het lezen van het boek. Ik lees in de klas, voor hun uitspraak, om de beurt moeten ze een stuk lezen, want de uitspraak vind ik heel belangrijk. We praten over het boek, ze moeten vragen beantwoorden bij het boek.
50:01	E	Dus cultuur in brede zin komt dan wel terug in de vorm van literatuur en anders dan alleen de vaardigheden (...) ?
50:22	P	Ja, daar heb je gelijk in ((<i>rires</i>)). (...) Bij de enquête heb ik gezegd wat mij leuk lijkt (...) is dat de methode [<i>Grandes Lignes</i>] een databank heeft. Soms ben je op zoek naar een klein filmpje – bijvoorbeeld dat filmpje van het jongetje bij de Bataclan (...) dit was zelfs zo dat ik van een ouder van een meisje in de klas hoorde dat haar dochter zo onder de indruk was en dat ze thuis het filmpje hadden teruggekeken. Dat wil je, je wil dat jouw les zoveel indruk maakt, dat ze aan tafel zeggen van 'bij Frans hebben we een filmpje gezien'. (...) Het zou leuk zijn als de methode online een database heeft die ze de hele tijd verversen met filmpjes, grappige onderwerpen.
53:39	E	(...) Nog even een terugkoppeling naar interculturaliteit: toetst u het wel eens?
53:46	P	Nee.
54:49	E	(...) Cultuur heeft bij het vak Frans niet echt een vaste plek in het curriculum, vindt u dat het een vaste plek zou moeten krijgen?
54:09	P	Eigenlijk wel.
54:11	E	Kunt u een reden geven waarom?

54:14	P	Ja, omdat het natuurlijk steeds belangrijker wordt, ook in de hele Europese gemeenschap en bij de globalisering (...) [<i>discussion concernant la place "trop grande" de l'anglais à l'université et à l'école comme</i>] Door het extra Engels komt mijn vak in het gedrang (...). [<i>La raison pour la grande place:</i>] Dat je aan de ene kant je eigen identiteit en cultuur vasthoudt en de Franse cultuur, maar ook de intercultuur (...) Het zou heel goed zijn dat een deel van het curriculum verplicht over cultuur gaat.
57:25	E	En om het verplicht te maken, wat is daarvoor nodig?
57:29	P	(...) Het CEVO [<i>college voor Toetsen en Examens</i>] bepaalt wat je moet behandelen [<i>les compétences</i>], daar zou ook gewoon cultuur in moeten staan.
58:10	E	En is er dan ook meer tijd nodig, of kan zo'n databank helpen?
58:15	P	Meer tijd zullen we niet krijgen (...) [<i>le prof dit qu'il n'y a pas vraiment d'histoire littéraire dans les courses de français, le prof ne pense pas que c'est utile</i>], maar wat we wel doen met literatuur : in de zesde geven we een poëzieopdracht, waarbij alle leerlingen een ander gedicht behandelen. [<i>explication concernant cette activité en terminale : que les élèves reçoivent la première ligne d'un poème et qu'ils doivent le chercher, donner leur opinion et cetera</i>]
1:00:24	E	(...) U vindt het een apart iets: literatuur en cultuur?
1:00:26	P	Ja, vind ik eigenlijk wel ja. (...) Het is maar net hoe je het bekijkt. [<i>histoire concernant de l'exercice des poèmes en terminale</i>] (...) Zoiets zou je ook voor cultuur kunnen doen, een project.
1:01:20	E	En zou dat dan gecombineerd moeten worden met vaardigheden? (...)
1:01:28	P	Je kan bijvoorbeeld zeggen in de vierde en de vijfde behandelen we tien culturele onderwerpen. (...) En na afloop verdeel je die tien onderwerpen over leerlingen en dan moeten ze daar een werkstukje over maken, zoiets.
1:01:46	E	Dus dat je dat gedurende het jaar aan bod laat komen en aan het eind, dat je de leerlingen (...) ((<i>chevauchement</i>))
1:01:56	P	(...) Kijk, in de les laat je het gewoon te hooi en te gras terugkomen, en dan kan je wel even zeggen van, dit is een van de cultuuraspecten. Dan heeft het misschien iets meer <i>body</i> (...)
1:02:42	E	Eigenlijk ligt het voornamelijk aan de eigen planning en inzet van de docent?
1:02:45	P	(...) Ja, maar als je dat eerst in het curriculum zou opnemen [<i>long développement: conversation concernant les études, la matière, Onderwijs 2032</i>] (...) In het hele land moet Frans heel erg zijn best doen om het hoofd boven water te houden, vanwege Duits (...) Engels is sowieso een verplicht vak, en op vwo kies je tussen Duits en Frans. [<i>conversation concernant la deuxième guerre, le fait que l'allemand semble facile</i>] (...) Duitsland is onze broer, en Frankrijk is onze broer niet. Dat komt ook door het gedrag van die Fransen (...). Hier is Frankrijk en we zetten er een groot hek omheen.
1:07:30	E	(...) En Frans zou op meer gelijke voet met Duits komen te staan door het allebei in de eerste klas aan te bieden?
1:07:40	P	Dat denken wij ja. Dat je op hetzelfde niveau in de derde aanbeld bent en dat je in feite zegt van dat kan je nu van Duits en dit van

		Frans. [<i>conversation concernant dyslexie, concernant l'orthographe de l'anglais et du français</i>]
1:09:30	E	(...) Heeft u verder nog vragen? [<i>non</i>] Is alles duidelijk?
1:09:36	P	Alles is helemaal duidelijk.

Interview 7 - Libre Service 3ième édition (édition française)

Ancienneté : 1,5

Longueur de l'utilisation du manuel actuel : 1,5

Horodatage	Locuteur	Transcription
01:22	E	De eerste vraag is heel globaal: wat versta jij onder cultuur?
01:27	P	Eigenlijk alle normen en waarden van mensen, maar ook alles wat daarmee te maken heeft. Dus als je kijkt naar een land en de mensen die er wonen en hun gebruiken en dingen die ze doen, maar ik zie het niet als iets dat vaststaat, maar meer wij als mensen hebben verschillende culturen in ons. Dus als je bij een sportclub zit, dan is dat ook je cultuur, dus het is allemaal heel dynamisch voor mij.
01:52	E	Dus voor jou is cultuur niet vaststaand, en heeft het te maken met normen en waarden, en is het ook persoonsgebonden eigenlijk.
01:59	P	Ja, klopt.
02:00	E	Dus niet per se aan een land?
02:03	P	Nee, ik denk dat het wel invloed heeft op wie je bent, want je (...) groeit op of in Frankrijk of in Nederland, dus dat maakt wel wie je bent, maar ((<i>inaudible</i>)) (...) niet een groot onderdeel, je bestaat gewoon uit meerdere culturen, denk ik.
02:19	E	Oké! En wat voor aspecten behandel je in 4 vwo?
02:25	P	Van cultuur? ((<i>chevauchement</i>))
02:25	E	Ja, dus van wat je net hebt genoemd, of andere dingen...
02:29	P	Wat ik heel erg probeer is als er weer een leerling roept van 'Ja, maar alle Fransen zijn dit en dit en dit', dan probeer ik dat te ontkrachten en uit te leggen dat niet alle Fransen hetzelfde zijn of niet alle Nederlanders hetzelfde zijn, door te zeggen: 'Ja maar jij bent ook niet alleen maar Nederlander, kijk naar wat je allemaal nog meer bent.' Ik denk dat ik in de lessen veel probeer te laten zien van Frankrijk en hun dus ook een kijkje te geven in die wereld, in een andere wereld dus niet alleen vanuit zichzelf te kijken maar ook vanuit iemand anders. Dus op die manier komt het terug in mijn lessen.
03:03	E	Dus eigenlijk als ik het zo mag zeggen om stereotypes te ontkrachten?
03:06	P	Ja.
03:07	E	En om een kijkje te geven in een ander land en een andere cultuur ook.
03:12	P	Ja.
03:13	E	En wat is voor jou dan het allerbelangrijkste van wat je net hebt genoemd?
03:19	P	Dat leerlingen niet generaliseren. (...)
03:24	E	We hebben het net gehad over onderwerpen binnen cultuur, als we nu kijken naar de plaats van cultuur, wat voor plaats heeft cultuur in jouw lessen? Dus hoe vaak onderwijs je het, wanneer in de les? Vertel!

03:40	P	Vind ik lastig, maar ik denk aan het begin met liedjes (...) en tussendoor als we bijvoorbeeld uit het boek werken dat ik dan iets link aan dingen die ik heb gezien of meegemaakt, op die manier komt het terug. En als we met grammatica bezig zijn, dan komt het niet terug (...). En aan het eind soms nog als afsluiting, dat je iets doet met wat uit Frankrijk komt, dus muziek, een stukje tekst en dat is het eigenlijk wel.
04:12	E	En je ziet een stukje tekst, komt dat uit het lesboek of uit een artikel, of van een website?
04:18	P	Ja.
04:19	E	En daarnaast dus liedjes, filmpjes ook?
04:22	P	Ja.
04:23	E	En dat kan dus verspreid in de les, zowel aan het begin of het einde?
04:28	P	Ja.
04:30	E	Zit er nog verschil tussen het belang dat je hecht aan cultuur en de andere onderdelen in de les, zoals lezen, luisteren, schrijven, spreken? Hoe verhoudt zich dat tot elkaar?
04:44	P	Ik denk dat cultuur heel weinig wordt benadrukt, ik zou dat eigenlijk zelf meer willen hebben, dus dat interculturaliteit wat meer naar voren komt. Leerlingen zien het nog steeds als Frankrijk en als iets moeten leren over Frankrijk en niet als 'het is interessant om daar eens naar te kijken, omdat je dan verschillende perspectieven krijgt'. Dus er is veel meer aandacht voor grammatica en lezen, maar dat komt door het programma, de cijfers en het curriculum wat je moet afwerken.
05:13	E	Juist. En je zegt dus eigenlijk dat het verplichte gedeelte dat in het curriculum is opgenomen dat dat het meeste aandacht vraagt en dat cultuur meer iets interessants is?
05:25	P	Ja, meer een bijzaak.
05:29	E	En als je kijkt naar je eigen lessen, zit er nog verschil in van hoe je eerst cultuur onderwees (...) en nu anderhalf jaar later als docent?
05:38	P	Ik heb nu meer tijd om mijn eigen dingen te doen, omdat ik aan het begin heel erg bezig was met hoe je lesgeeft in plaats van de stof, en nu kan ik er wel wat meer over nadenken, maar nog steeds heb ik daar vrij weinig tijd voor.
05:49	E	Dus je hebt nog steeds niet genoeg tijd, maar omdat je meer ervaring hebt gaat het makkelijker om daar [<i>le contenu</i>] aandacht aan te besteden. (...)
05:57	P	Ja, dus meer tijd om daar een praatje over te houden (...).
06:05	E	We hadden net al even de methode aangestipt, op welke manier gebruik je <i>Libre Service</i> om cultuur te onderwijzen in 4V?
06:16	P	Vind ik lastig, want af en toe komen er stukjes in voor van <i>Libre Service</i> waarvan ik denk waarom gooien ze dit er nou weer in, dus dan probeer ik te laten zien dat het ook anders kan. (...) Maar teksten die erin staan laten wel een stukje zien van Frankrijk, dus die teksten gebruik ik dan vooral om te laten zien hoe het in elkaar steekt. En ook de introductiepagina's, daar staat ook altijd een stukje, dat gebruik ik ook om het hoofdstuk te introduceren, maar het gaat ook altijd over Frankrijk (...), dus dat is interessant.
06:51	E	En zie ik het dan goed dat je de introductie gebruikt om er zelf een verhaal bij te vertellen of...
06:59	P	Dat zou ik willen doen, maar dat gebeurt meestal niet.

07:02	E	Maar je besteedt wel echt aandacht aan de inhoud?
07:04	P	Ja.
07:06	E	Dus niet alleen het feit dat het in het Frans geschreven is (...) ?
07:10	P	Nee.
07:12	E	Houd je verder de volgorde aan van het boek als je cultuur onderwijst?
07:21	P	Nee, dat niet.
07:22	E	Verschillende hoofdstukken door elkaar ((<i>chevauchement</i>))
07:24	P	Ja <i>unité</i> 1 en 2 samen is een toets, en <i>unité</i> 3 en 4 is een toets in 4V. Die hoofdstukken die wissel ik door elkaar, dus <i>unité</i> 1 werk ik wel eerst af, maar dan gemixt dus eerst praten, dan schrijven, dan het andere. Dus dat is niet echt gericht op cultuur (...)
07:41	E	Meer op de andere vaardigheden?
07:42	P	Ja.
07:43	E	In die zin komt cultuur misschien ook niet op de volgorde van de hoofdstukken aan bod?
07:47	P	Nee... ((<i>chevauchement</i>))
07:50	E	Het is niet zo dat je buiten het hoofdstuk waarmee je bezig bent losse teksten binnen verschillende andere hoofdstukken pakt voor cultuur?
07:56	P	Nee, want ik gebruik dat dan niet per se voor cultuur, behalve dat soort introductieteksten, maar leesteksten gebruik ik echt voor leesvaardigheid.
08:04	E	Oké, dus ook al gaat het over een bepaald onderwerp dan... stip je dat wel eens aan of?
08:08	P	Jawel, dan ben ik er wel mee bezig, maar de opdrachten behandel ik niet om de cultuur. Het is meer van 'oh ja, dit is ook interessant'. [<i>conversation concernant compétence des écrits</i>] Ik zou wel meer met cultuur willen doen, maar daar is gewoon niet echt de tijd voor in het drukke programma. (...)
08:40	E	(...) Je zei net dat je liedjes en filmpjes liet zien aan het begin of het einde, zijn die dan uit de lesmethode?
08:48	P	Nee.
08:50	E	Dus ander materiaal.
08:51	P	Ja.
08:52	E	En gebruik je dan vaak materiaal buiten de lesmethode om cultuur te onderwijzen?
08:58	P	Ja, eigenlijk wel.
09:00	E	En wat voor soort sites zijn dat dan bijvoorbeeld?
09:02	P	YouTube en TV5 gebruik ik ook vaak. (...) ((<i>pause</i>))
09:15	E	Gebruik je nog op een bepaalde manier de ICT van de lesmethode, dus audiofragmenten of videofragmenten om cultuur te onderwijzen?
09:24	P	Nee, eigenlijk ook alleen maar om de opdrachten te maken die in het boek staan.
09:28	E	Dus wat betreft de lesmethoden is het zo dat je de introductieteksten als aanknopingspunt gebruikt om wat te vertellen over de cultuur, maar je de video- en de audiofragmenten en de teksten gebruikt voor de vaardigheden waarbij ze horen.
09:51	P	Ja, dat klopt.
09:53	E	Hoe toets je culturele kennis? [<i>serait mieux: « culture »</i>]
09:55	P	Niet.

09:57	E	Niet, indirect? Misschien door wat te vragen in de klas?
10:04	P	Zo van ben je wel eens in Frankrijk geweest en wat vind je ervan. (...)
10:11	E	En klassikaal misschien een andere vraag of opdracht, niet voor een cijfer misschien?
10:17	P	Nee, eigenlijk niet.
10:22	E	Dus je vertelt in de klas iets bij de introductie van een les of een hoofdstuk of?
10:25	P	Ja, meer om interesse op te wekken voor Frankrijk, maar niet met toetsen van culturele kennis.
10:32	E	En opdrachten erbij (...) bij cultuur?
10:36	P	Nee, ook niet. (...) <i>[les compétences sont testées, mais pas la culture]</i>
10:53	E	We hebben het al over je lessen gehad en het materiaal, maar zou je nog een concreet voorbeeld kunnen geven van een laatst door jou gegeven cultuurles of onderdeel? ((<i>petit pause</i>)) Hoe begin, hoe is het verloop, wat doen de leerlingen, hoe sluit je het af?
11:09	P	Dat is echt wel lastig, dan moet ik even goed nadenken. ((<i>pause</i>))
11:17	E	Bijvoorbeeld de introductie van een hoofdstuk (...) ((<i>pause</i>))
11:22	P	Ik zit even te denken ((<i>pause</i>)) ?is echt moeilijk? (...) Ik denk... het laatste hoofdstuk ging over liefde [<i>feuilleter le manuel</i>] (...) over de metro, dat heb ik dan gebruikt, ik zit te denken of ik daar weer iets mee heb gedaan met cultuur, ik denk dat het meer een gesprek was van 'hoe zouden jullie dit aanpakken', dus dat heeft niet heel veel met cultuur te maken.
12:29	E	Het is wel in de Parijse metro volgens mij, (...) heb je in Nederland wel eens gezien dat iemand een sketch ging houden?
12:42	P	Nee ((<i>chevauchement</i>))
12:50	E	Indirect gebruik je misschien wel cultureel beeldmateriaal?
12:53	P	Ja, maar niet dan bewust inzetten. Zeg maar zoals dit, ik weet wel dat dit iets meer 'typisch Frans' is, de metro laat een stukje Frankrijk zien, maar niet dat ik echt ga toetsen of er iets mee ga doen.
13:07	E	(...) Maar je sluit het beeldmateriaal niet uit om een vraag te stellen als 'wat zouden jullie doen'?
13:12	P	Nee.
13:13	E	Maar op een indirecte manier gebruik je het wel.
13:14	P	((<i>chevauchement</i>)) Ja.
13:18	E	En hoe lang ben je hier meestal mee bezig met een introductietekst of in dit geval een filmpje?
13:27	P	(...) Ik denk een kwartiertje, niet langer in ieder geval want we moeten terug naar leesvaardigheid en schrijven...
13:38	E	(...) Even een check [<i>pour le chercheur</i>] hoe vaak geef je een miniles of cultuurles? Een keer per week, per maand...
13:52	P	Ik denk wat echt over cultuur gaat een keer in de twee maanden, als ik daar echt mee bezig ben.
13:56	E	((<i>chevauchement</i>)) (...) en dat je er echt mee bezig bent is als je zelf vertelt aan de hand van een liedje of een filmpje (...) of toevallig een introductie.
14:06	P	Ja, klopt.
14:18	E	(...) gaan we nu verder naar interculturaliteit. (...) Wat versta jij onder interculturaliteit?

14:31	P	Ik kijk dan gelijk weer naar de communicatie tussen twee verschillende culturen, dus hoe die met elkaar omgaan (...), maar hoe ik het ook zie, is de verschillen van beide culturen, maar ook juist de gemeenschappelijke factor tussen die twee. Dus dat.
14:52	E	Oké, en kun je een lesonderdeel (...) beschrijven waarin die interculturaliteit aan bod kwam? Dus bijvoorbeeld wanneer in het schooljaar, hoe lang het duurde, wat voor onderwerp sneed je aan?
15:13	P	Dat is echt te lang geleden, ik denk ook niet dat ik het bewust ooit zo heb gedaan met kijk eens naar Frankrijk, kijk eens naar dit land, wat is hetzelfde, wat is anders.
15:22	E	En kan je nog een voorbeeld bedenken waarbij je het misschien wat minder direct hebt gedaan?
15:37	P	((<i>pause</i>)) Nee. We hebben de film <i>Divines</i> gekeken (...), de buitenwijken van Parijs daar ging het over en toen heb ik wel een onderwerp aangestipt van kijk hoe het daar gaat, is dat in Nederland ook zo.
16:12	E	Dus dan wel een vergelijking maken tussen Frankrijk en Nederland?
16:13	P	Dat wel, maar dan heel kort.
16:15	E	Wat is kort?
16:16	P	Een klassengesprek van vijf minuten denk ik. (...)
16:23	E	Wanneer was dit ongeveer?
16:24	P	Dit schooljaar nog, een paar maanden geleden.
16:31	E	(...) Je zegt dat je het niet echt expliciet onderwijst, in de les interculturaliteit (...) Los van wat je doet, wat voor belang heeft interculturaliteit ten opzichte van alle andere vaardigheden volgens jou?
16:52	P	Ik denk dat het belangrijk is, omdat je dan weer verschillende perspectieven kan zien en ook overeenkomsten kan zien. Ik weet nog niet of dat in 4V mogelijk is met de kennis die leerlingen hebben. Ik denk wel dat het belangrijk is dat ze kunnen zien dat het niet alleen maar gaat om Frankrijk, het land met de croissants en alle grote mensen [<i>gens connues</i>], maar dat ?het echt de taal inhoudt? om daar weer een kijkje te nemen en dat ze ook kunnen kijken naar Nederland en hun eigen normen en waarden. En ik denk dat je dat goed uit interculturaliteit kan halen. Hoe denken zij over iets, hoe denken Nederlanders over iets.
17:33	E	Je zegt Frankrijk is niet alleen het land van de croissants (...) Heb je ook wel eens francofonie behandeld of andere landen waar Frans wordt gesproken?
17:43	P	Nee, nee. ((<i>interruption d'entourage</i>)) (...)
17:57	E	En als je de verschillen aanstipt tussen landen en met die film dan, is het dan klassikaal of dat leerlingen onderling overleggen?
18:08	P	Nee, klassikaal. Ik heb een heel rustige klas in 4V dus het is wel dat ze kunnen roepen wat ze denken, dus het is niet een grote chaos (...) Het is alleen maar: ik vraag iets en zij geven antwoord, niet onderling.
18:30	E	En je zegt dat je cultuur niet toetst, behalve af en toe een vraag behandelen van 'wat vind je ervan' (...) hoe doe je dat bij interculturaliteit of interculturele competenties?
18:42	P	Ook niet, denk ik.
18:46	E	Behalve dan kort checken, hoe is het bij ons?

18:48	P	Ja, klopt. Nou ja, in 4V doe ik dat eigenlijk ook niet echt [<i>souvent</i>] dat checken.
19:02	E	(...) Nog even een check, het is belangrijk dat leerlingen begrijpen (...) dat een cultuur niet een vast land is (...) met stereotypes, behandel je dat dan ook in de les? Dat heb ik misschien even gemist.
19:13	P	Nee ik denk dat het zeg maar is dat ik dat heel belangrijk vind, maar door het lesgeven, en dat ik net begin, en bezig ben met alles te doen wat op het programma staat, dat ik dan niet daaraan toekom. Het is voor mij heel belangrijk, omdat ik daar veel mee bezig ben geweest [<i>études</i>], maar dat wordt allemaal weggedrukt door de stof die ik moet behandelen. Dus ik denk dat in m'n antwoorden terugkomt dat ik cultuur en interculturaliteit belangrijk vind, maar dat ik niet goed weet hoe ik dat moet toepassen in de les omdat ik teveel aandacht moet besteden aan cijfers, het schrijven, het lezen.
19:57	E	We hebben het net al even gehad over het curriculum, daar wordt cultuur of interculturaliteit eigenlijk niet opgenomen. Vind je dat het een vaste plek zou moeten krijgen bij Frans?
20:06	P	Ja.
20:07	E	En waarom?
20:09	P	Ik denk dat leerlingen en docenten soms niet bewust genoeg zijn van waarom we eigenlijk bezig zijn met het leren van een taal. Als je leerlingen bewust maakt waarom je ermee bezig bent, dat het dan interessanter wordt en ik denk dat het ook goed is voor hun ontwikkeling. Om leerlingen te laten inzien dat ze de mogelijkheid hebben om in een andere wereld te kijken en dat te kunnen gebruiken in hun eigen leven. Dus als ze ook in een maatschappij komen waar zoveel verschillende mensen zijn, dat ze dan de mogelijkheid hebben om zich in een ander persoon in te leven. En ik denk dat Frans dat heel goed kan doen, maar omdat er zoveel aandacht wordt gevestigd op grammatica en het spreken of het schrijven van de taal, dat er geen ruimte is voor het ambitieuze of het idealistische doel, of hoe noem je dat (...) om in een andere wereld te kijken. Het gaat echt alleen maar om de taal heb ik het idee en niet om de cultuur.
21:12	E	Terwijl het Franse taal en cultuur heet [<i>Nom fautif – il y a avait de la confusion entre quelques enseignants. Le nom officiel est « Franse taal en literatuur »</i>].
21:14	P	Ja ((<i>rires</i>))
21:27		(...) Er is weinig tijd zeg je, veel aandacht voor vaardigheden, maar wat is er dan volgens jou nodig of wat kan men doen om cultuur toch een vastere plek te geven?
21:42	P	(...) Ik denk dat je het moet integreren in het curriculum (...)
21:53	E	Is er ook meer tijd nodig, of een scholing voor docenten dan?
21:58	P	Ja, ik denk wel een soort cursus of in elk geval iets waardoor mensen een stapje terugdoen van 'waarom geven we ook alweer een taal?'. Ik denk dat dat bij heel veel mensen er niet meer is, bij mij ook al niet meer. Het klinkt dramatisch, maar het valt weg omdat je zoveel andere dingen moet doen dus als het echt een vast onderdeel is dan (...) misschien aan het begin van het jaar of zo, dat je daar bewust mee bezig bent. Een stukje tijd in je lessen, dat je daar ruimte voor krijgt.
22:28	E	Dus eigenlijk een bewustwording als docent van het vak dat je geeft?

22:33	P	Ja, en dan ook de leerlingen.
22:36	E	En dat voornamelijk aan het begin van het schooljaar?
22:38	P	Ja.
22:40	E	En oké, dan ben je je meer bewust van oké ik geef Franse taal en cultuur, dus het is ook leuk of belangrijk om cultuur of interculturaliteit te onderwijzen (...). Wat is volgens jou een handige manier om dat vast te houden, zodat het daadwerkelijk een vaste plaats krijgt in het curriculum? Wat is daar verder voor nodig?
23:05	P	Misschien het toetsen van culturele kennis en interculturaliteit (...). Ik zit dan nu heel even na te denken over hoe je dat zou moeten toetsen. (...) Nu worden alleen maar al die andere dingen getoetst, maar niet echt culturele kennis. Misschien via literatuur, maar dat gaat ook weer echt om lezen en tekstbegrip.
23:35	E	Literatuur kan weer een onderdeel zijn van cultuur (...), maar literatuur komt niet overeen met wat jij noemde dat bij cultuur hoort. Eigenlijk zeg je van het kan een vastere plek krijgen door toetsing, want die andere vaardigheden worden ook getoetst en wat wordt getoetst daar wordt aandacht aan besteed.
23:59	P	Ja, dat is het eigenlijk. ((<i>pause</i>))
24:09	E	(...) En is het dan een idee om handvatten te hebben om bijvoorbeeld een tekst die over cultuur gaat, om daar naast leesvaardigheidsoopdrachten ook nog opdrachten bij te doen waarbij leerlingen moeten reflecteren over het onderwerp?
24:26	P	Ja, ik denk dat dat wel een goede is. Bij de teksten dan een extra opdracht over cultuur. (...)
24:36	E	Dus op die manier cultuur toetsen en dat combineren met andere vaardigheden, want extra tijd (...) ?
24:42	P	Dat ga je niet krijgen. ((<i>rires</i>))
24:44	E	((<i>rires</i>)) (...) maar met meer tijd zou het ook al schelen?
24:52	P	Ja.
24:53	E	Zou je dan meer tijd kunnen besteden of gaat dat dan ook weer op aan andere vaardigheden zoals het nu is?
24:58	P	Als ik kijk naar het programma wat we nu hebben dan is er geen ruimte voor. Ik zit te denken we hebben wel een filmproject, dat is natuurlijk ook cultuur, dus je kan dat project vervangen door meer bewust worden van wat je aan het doen bent. Dat filmproject gaat ook weer over 'waar gaat de film over', 'schrijf een samenvatting', 'welke woorden zie je' en niet over cultuur. (...)
25:25	E	Dus om het advies voor in de praktijk samen te vatten, dan vind je cultuur belangrijk. Het is belangrijk voor de bewustwording van leerlingen en hun ontwikkeling, maar wat daarvoor nodig is, is ook bewustwording bij de docenten [<i>et les élèves</i>], voornamelijk aan het begin van het schooljaar. (...) Door bij andere vaardigheden cultuur kort erbij te betrekken ((<i>chevauchement</i>)) ?opdracht? dat je dat ook cultureel in je lessen kan houden.
26:04	P	Ja. Ik heb de hele tijd wel in m'n hoofd dat 4V, mijn 4V, veel moeite heeft met het Frans. Dus dan is het moeilijk om in een schrijfoopdracht bijvoorbeeld cultuur te verwerken. Ze zijn dan ook nog bezig met het schrijven en dat je dan niet meer denkt aan cultuur.
26:19	E	Moeite met Frans... Zou het dan wat zijn om eerst in het Nederlands een oriëntatieopdracht te geven (...) Want in 4V ligt het taalniveau

		van de leerlingen nog niet hoog genoeg om in het Frans over allerlei dingen te schrijven?
26:37	P	Nee, dat niet.
26:42	E	Oké, heb ik bij deze opsomming wat gemist voor het advies in de praktijk? Wil je er nog wat aan toevoegen?
26:49	P	Nee, dat was het denk ik?
26:52	E	Oh, behalve het toetsen, dat was ik denk ik vergeten.
26:55	P	Oh ja. (...) In mijn hoofd zit de hele tijd ik wil het graag, maar ik doe het niet. Dat is denk ik de conclusie van sommige vragen. Ik wil het graag, maar het gebeurt niet, want ik heb te weinig tijd.
27:12	E	En teveel aandacht voor andere vaardigheden binnen die tijd.
27:14	P	Ja.
27:15	E	Oké! Heb je verder nog vragen?
27:20	P	Nee, dat was het! Tenzij je misschien nog tips hebt om cultuur te integreren in de les, maar dat komt misschien na dit onderzoek. ((<i>rires</i>))
27:26	E	Precies, dat hoor je nog wel ((<i>rires</i>)). Heel erg bedankt!
27:28	P	Ja, graag gedaan.

Interview 8 - Libre Service 3ème édition (édition française)

Ancienneté : 13

Longueur de l'utilisation du manuel actuel : 3

Horodatage	Locuteur	Transcription
01:03	E	Wat versta jij onder cultuur?
01:06	P	Cultuur, daar versta ik onder de gewoontes en dergelijke die mensen in groepen kunnen delen. Groepen mensen binnen een land, maar ook groepen die een land vormen zeg maar en daar weer hun eigen dingen hebben. Gewoontes op het gebied van hoe ze leven, hoe ze omgaan met elkaar, hoe ze eten enzovoort. Ik versta ook onder cultuur allerlei kunstzinnige uitingen zeg maar, of het nou beeldhouwkunst, schilderkunst, architectuur wat dan ook is. En ook de film en muziek van landen. Dus het is eigenlijk wel heel erg breed. ((<i>chevauchement</i>)) dus twee verschillende kanten op.
02:04	E	Ja, dus omgangsvormen (...)
02:06	P	Ja of de gewoontes, hoe gaan we ermee om als iemand is overleden, hoe zeg je elkaar gedag, hoe intiem ben je dan wel of niet met elkaar, al dat soort dingen. En dan heb je daarnaast de kunstzinnige kant, meer. Waarbij bijvoorbeeld de smartlap ook een stuk cultuur is, hè. Niet alleen maar klassiek, maar ook allerlei andere vormen.
02:29	E	Ja, je noemde net al heel wat aspecten van cultuur. Welke behandel je dan in 4 vwo?
02:35	P	Ik vind heel weinig. Er is aandacht voor wat film, er is aandacht voor wel wat literatuur maar heel weinig, eigenlijk verhalen. Verder heb je wel gewoon dat je bijvoorbeeld teksten leest over hoe het op een Franse school is en hoe het hier is en dat je daar verschillen uit kunt halen of zo.
03:05	E	En die teksten staan dan in <i>Libre Service</i> ?
03:08	P	Ja, of dat je wel eens een keer iets vindt op TV5MONDE of wat dan ook.
03:10	E	En films, welke films heb je onlangs behandeld in 4V?

03:14	P	Nou, ze hebben een filmproject. Ze hebben zelf een Franse film moeten kiezen en (...) daar hebben ze een presentatie over moeten houden en dat soort dingen. En dan waren dat dus gewoon verschillende films in de klas die ze weer aan anderen hebben laten zien, niet de hele film, maar wel kennis mee hebben laten maken zeg maar. In V4 heb ik zelf geen hele film gekeken, wel fragmenten van <i>L'Auberge espagnole</i> . Of van Marion Cotillard, over haar iets, in haar rol van Edith Piaf geloof ik. (...)
03:58	E	Je zei: weinig. Maar ik hoor wel verschillende dingen langskomen.
04:02	P	Maar dat zijn dan fragmenten waar je weer vragen over hebt of een tekst of wat dan ook. (...) Ik merk zelf dat ik minder dan (...) Ik toon het, maar ik vestig er niet echt de aandacht op. Dit is uit een andere cultuur of iets dergelijks, daar doe ik heel weinig aan. Daar ga je dan over nadenken hè, zo van ja oké, je doet wel een Frans liedje, van rappers of zo, maar ik doe er eigenlijk niet zoveel mee. Het is nou niet vaak dat ik zeg 'dit is typisch Frans' of dat vergelijken met Nederland. En eigenlijk denk ik dat dat best wel leuk zou zijn.
04:47	E	Dus wat je nu doet is dat je wel films laat zien, of fragmenten, liedjes laat horen, maar er niet expliciet bij vermeldt van jongens, dit is nou cultuur: moet ik het zo zien?
04:57	P	De Franse cultuur dan hè, als het daarover zou gaan. Want in <i>L'Auberge espagnole</i> gaat het meer over Spanje en dan de Europese studenten, dan heb je het meer over Europese cultuur. (...) Ik bedoel meer dat ik, ik zeg wel eens van een liedje van deze rapper is Frans, wereldberoemd geworden met dit nummer. (...) Als ik Engels zou geven dan zou ik een Engelse rapper doen of een Amerikaanse. (...) Maar dan heb ik niet dat ik echt inga op wat typisch is aan de Franse rap ten opzichte van een ander of zo.
05:37	E	En is dat iets wat je zou willen doen?
05:39	P	Nou ja, dat is iets waar ik eigenlijk nooit zo over nagedacht heb. (...) Ik denk van nou, misschien is dat wel interessant eigenlijk, ja. Ik merk dat twee van mijn collega's, zij doen dat veel explicieter en dat heeft wel wat, ja.
05:56	E	Zijn er nog van de aspecten die je behandelt in 4V, dus literatuur, film, is daar een belangrijkste aspect van? Of misschien iets anders dat je nog niet hebt genoemd?
06:08	P	Ik vind de literatuur een zwaar ondergeschoven kindje tegenwoordig. (...) Literatuur in het algemeen eigenlijk. Er wordt weinig gelezen en de kleinste boekjes worden al te dik gevonden en het liefst zo snel mogelijk in het Nederlands opgezocht of een vertaalsite of wat dan ook. Dat vind ik zelf jammer, maar je merkt gewoon dat je het bij de meeste leerlingen bijna door de strot moet duwen en dat vind ik jammer.
06:38	E	En weet je of er een manier is om ze wat enthousiaster te maken?
06:44	P	We zoeken daar natuurlijk al tijden naar. We hebben nu weer een aantal korte verhalen en ja, (...) daar komt dan een toetsje over en dat gaat om het cijfer en dat is het. Niet iedereen, er is wel eens een leerling die zegt 'dat vond ik nou echt heel mooi' of wat dan ook, maar weinig. (...) Dat motiveert mij dan ook niet echt, snap je. Ik merk dat ik meer op de vaardigheden ben gaan zitten en dan met name spreken en schrijven, lezen werd natuurlijk altijd al veel gedaan, dat ik daar omdat dat enthousiasme voor mij persoonlijk

		moelijk is om over te brengen, (...) merk ik dat ik enthousiaster ben om de vaardigheden goed over te brengen.
07:34	E	En is dat dan dat je enthousiaster bent om de vaardigheden over te brengen, omdat de leerlingen niet geïnteresseerd zijn in literatuur?
07:40	P	Ja, dat speelt echt mee. Ik heb zelf Nederlands gegeven en ik heb ook Nederlands gestudeerd, in al die jaren heb ik het enorm zien veranderen, die hoeveelheid die er gelezen werd. Lang niet iedereen las voor zijn plezier, (...) maar dertig jaar geleden waren er meer leerlingen die plezier hadden in lezen.
08:03	E	Toen waren er ook natuurlijk minder andere mogelijkheden waarmee ze zich konden ontspannen, de mobiele telefoon, filmpjes, internet.
08:09	P	Zeker, ja. En ook de spanningsboog is veel korter geworden. Het gaat allemaal te traag een boek voor veel leerlingen. (...)
08:18	E	We hadden het net al over vaardigheden, hoe zie jij voor jezelf het belang van cultuur ten opzichte van die vaardigheden?
08:26	P	((<i>pause</i>)) Ja, je kunt het natuurlijk met elkaar vermengen (...)
08:44	E	Hoe zou je dat dan kunnen doen? Kun je daar een voorbeeld van geven?
08:47	P	Nou ja, ik heb leerlingen in 3 vwo, maar dat kan in 4 vwo net zo goed, een film laten zien en dan mochten ze een verwerkingsopdracht maken (...) Er zijn leerlingen die hebben een rap gemaakt over die film. Weet je, dus dan krijg je wel vermenging. Maar ik denk bijvoorbeeld zelf dat als je met een groep vwo 4-leerlingen naar Parijs gaat of een andere plek in Frankrijk voor een tijdje, dan is het heel verstandig om het juist wel over omgangsvormen in Frankrijk te hebben en dingen die ze daar tegen kunnen komen enzovoort. En dat zou je natuurlijk ook weer kunnen doen door dingen te laten zien, erover te praten enzovoort. Ik vind wel dat je dat met een klas moet voorbereiden.
09:35	E	(...) Is het zo dat er een Parijsreis of een uitwisseling wordt georganiseerd op school?
09:37	P	Ja, een uitwisseling niet, maar wel een Parijsreis.
09:42	E	En welke klassen zijn dat dan?
09:45	P	4 vwo.
09:46	E	4 vwo, en is het dan dat ((<i>chevauchement</i>))
09:47	P	Nee, 5 vwo, sorry!
09:49	E	Wordt er in de vijfde klas dan meer verteld over Parijs (...)?
09:53	P	Ja. (...) maar ik heb zelf geen vijfde klassen, maar ik weet wel dat het gebeurt, zeker. En ook in zo'n gastgezin hoe dingen anders kunnen zijn, dat gebeurt wel, ja.
10:05	E	Dus eigenlijk, stel 4 vwo zou een reis hebben naar een Franse stad, dan zou je dat ook behandelen.
10:13	P	Ja!
10:15	E	Als daar de ruimte ook voor is.
10:16	P	Ja, ja, ja zeker.
10:19	E	We hadden het er net al over gehad dat je hiervoor ook Nederlands gaf, maar als je kijkt naar hoe je begon met Frans onderwijzen, zie je daar nog verschil tussen met hoe je eerst cultuur onderwees en nu?
10:32	P	Absoluut. Ja.
10:35	E	Van dertien jaar geleden zeg maar.

10:37	P	Ja, maar ik heb ook volwassenonderwijs gegeven, wel Frans, dat was ruim dertig jaar geleden zo'n beetje (...). Toen was ik begin twintig tot dertig ongeveer en toen heb ik 's avonds cursus gegeven, ja dan deed je wel gewoon met liedjes erbij natuurlijk of de kaart van Frankrijk in ganzenbord veranderd en daar dan spelletjes (...). Maar dat was totaal niet digitaal en dergelijke.
11:15	E	Dus dat was toen best veel [<i>culture</i>] op die avond?
11:17	P	Daar deed ik vrij veel aan. (...) Toen ik op de middelbare school begon, vond ik dat het heel erg aan de methode vastzat. (...) [<i>le prof ne se rappelle plus le manuel, mais le manuel était ennuyeux, c'était une autre école</i>] (...) ik vind wel dat er veel meer variatie is gekomen. Variatie in natuurlijk de werkvormen en dat je daarbij ook makkelijk fragmenten van het Franse nieuws of allerlei dingen erbij betreft, dat wel. (...)
12:01	E	Dus je komt sneller aan informatie.
12:03	P	Veel sneller vind ik. Dat kan je ook gewoon hup integreren, weet je.
12:09	E	En doe je dat ook wel eens dat je in de les denkt: oh dat vind ik leuk, dat haal ik er even bij?
12:14	P	Te weinig, omdat ik (...) niet zo handig en snel ben met smartboards en weet ik wat als veel van mijn jongere collega's. Ik kan het wel, maar ik loop zeker niet voorop. (...) Het beperkt me wel ((<i>chevauchement</i>)) ook het functioneren van die borden, als je naar een ander lokaal moet, dan is er weer een andere afstandsbediening (...) dus dat remt heel erg.
12:39	E	Dus het ligt niet altijd aan de docent, maar het kan ook liggen aan de apparatuur die dan kapot is.
12:43	P	Jawel, maar dan heb je ook collega's die zeggen hij doet het niet, maar even dit en even dat.
12:48	E	Zou het dan niet helpen als er een cursus is (...)?
12:51	P	Oh jawel, ik zou dolgraag willen. (...) ik heb al wel eens (...), dat is een aantal jaar terug, en dan zijn er weer allerlei vernieuwingen. Het gaat heel snel. Ik merk dat het heel moeilijk is om dat goed bij te benen. ((<i>chevauchement</i>))
13:05	E	Maar dat zou dus al meer helpen, met ICT (...) ((<i>chevauchement</i>))
13:07	P	Dat zou zeker helpen, absoluut. Zeker, want er is zoveel te vinden van fragmenten, noem maar op, alles.
13:14	E	En hoe gebruik je de ICT, audio- of beeldmateriaal, van de methode?
13:22	P	De <i>court-métrages</i> gebruik ik wel en wat luisterfragmenten. Ja, ik gebruik wel wat dingen ervan.
13:32	E	En om cultuur te onderwijzen? Gebruik je dat nog om iets uit te leggen of een opdracht?
13:36	P	Nee, dat is dan toch vaak een stukje (...) luister- en kijkvaardigheid, dat daar dan weer vragen over komen. En niet echt voor cultuur, nee.
13:49	E	En als aanknopingspunt? Een filmpje gaat over de Parijse metro volgens mij?
13:55	P	Ja met die man en die vrouw (...) nee, dan gaat het toch echt meer om die gebeurtenis zelf. Te weinig. Zou kunnen.
14:05	E	En hoe gebruik je verder de methode om cultuur te onderwijzen?
14:09	P	Te weinig. Ik vind zelf ook niet dat het ervan overloopt, maar dat komt misschien ook omdat ik (...) niet zo handig ben met het digitale, dat ik dat niet goed ken. Het zou zomaar kunnen.

14:19	E	(...) Het zou kunnen ((<i>pause</i>))
14:26	P	Ik vind het programma ook vol in V4.
14:31	E	Met al die vaardigheden dan?
14:33	P	Ja.
14:37	E	En als we nog even kijken naar die methode, je zegt van ik gebruik het te weinig om cultuur te onderwijzen, ((<i>chevauchement</i>)) maar aan het begin heb je een tekst over een Frans iets en waar dan globaal het hoofdstuk over gaat, bijvoorbeeld die filmpjes of een tekst over een cultureel onderwerp (...) Nou moet ik zeggen dat de opdrachten die erbij horen heel vaak gericht zijn op de vaardigheden, maar misschien dat je zo'n tekst wel eens gebruikt om kort wat aan te stippen over dat onderwerp?
15:08	P	Nee, te weinig. (...) Dat is dan in de derde klas, als we bijvoorbeeld met <i>taaldorp</i> aan de slag gaan, dat ik dan eerder in het boek kijk van zijn er nog teksten bij die erbij passen. Ik heb het over de politie of wat dan ook en dat je dan een tekst erbij zoekt. (...) Maar in de vierde, ik ervaar weinig ruimte en die moet er wel zijn. Ik weet ook dat andere collega's daar handiger in zijn. Ik heb me voorgenomen om daar dan wel mijn voordeel mee te doen.
15:48	E	Om via de ICT sneller dingen te laten zien.
15:51	P	Ja, (...) voor mij is het nog best een operatie als ik iets met TV5MONDE even wil doen.
15:59	E	En dat materiaal gebruik je dan buiten de lesmethode, TV5MONDE. En andere dingen, dus liedjes, films?
16:05	P	Ja, of dingen op YouTube. Maar films heb ik dan ook graag gewoon op cd staan. ((<i>rires</i>))
16:14	E	((<i>rires</i>)) Een film is een film lijkt me. En andere sites of tijdschriften of kranten die je gebruikt om iets over Frankrijk of ((<i>chevauchement</i>))
16:21	P	(...) Nee, nauwelijks. We hebben twee abonnementen hier op tijdschriften. Ik heb me het hele jaar voorgenomen om daar weer eens wat mee te doen, maar dat is er niet van gekomen.
16:34	E	Dus voornamelijk het boek om vaardigheden te doen?
16:36	P	Ja, en als je zoiets met die film of met die verhaaltjes of het mondeling, er zitten ook wel een heleboel dingen buiten het boek, maar ik had ook al in de enquête geschreven dat (...) het niet heel groot in beeld is. [<i>interruption, la deuxième partie de l'interview suivre après une heure</i>]
00:01	E	[<i>conversation hors d'enregistrement concernant sujet au collègue</i>] Dus in <i>D'accord</i> (...) staan heel veel aanknopingspunten, zoals Bretagne, PACA, dat je dat kan gebruiken en dat mis je in <i>Libre Service</i> in de bovenbouw bij 4V?
00:13	P	Ik weet ook niet of ik er genoeg op gelet heb, omdat ik het programma nogal vol vind. (...) Misschien dat als je anders kijkt, dat het dan wel makkelijker zou zijn. Ik heb me er gewoon niet genoeg mee beziggehouden.
00:32	E	Door het volle programma [<i>oui</i>]. Toets je dan wel eens (...) cultuur, dus ik bedoel kennis of reflectie.
00:44	P	Nauwelijks. Een beetje die (...) literaire verhalen wel. Zeker niet kennis of Frankrijkkunde testen of zo, dat niet. Dat kregen wij wel tijdens de studie, <i>civilisation</i> .

01:08	E	(...) Zou je een concreet voorbeeld kunnen geven van een laatst door jou gegeven cultuurles in 4V of lesonderdeel, in brede zin.
01:18	P	((<i>pause</i>)) Nee, niet echt heel veel hoor. Ik denk dat je dan gewoon bij filmfragmenten uitkomt.
01:39	E	Liet je dan een filmfragment zien en vragen erbij?
01:41	P	Ja, wat zie je hier, beschrijf wat je ziet.
01:45	E	In het Frans?
01:47	P	Zoveel mogelijk, ja.
01:51	E	En het was hoelang geleden ongeveer?
01:54	P	Dit schooljaar wel, ik ben al een tijdje uit de running [<i>raison médicale</i>], maar ik schat zo begin dit kalenderjaar. Dus wel een tijdje terug, hoor. Daarnaast is het natuurlijk ook nog dat ze hun eigen filmpjes kozen (...) en daar allerlei dingen mee gedaan hebben. En daar moesten ze ook best wel op ingaan en (...) ook van de Franse films, in welke departementen speelden die (...) dus er zaten dingen bij waar het wel meer om de hoek kwam kijken.
02:29	E	Dus echt dat ze zelf filmfragmenten moesten bespreken, daar kwam ook meer de cultuur, zoals Franse departementen, bij kijken.
02:37	P	Maar, (...) als ik erover praat lijkt het heel wat, maar ik vind het een beetje tegenvallen.
02:48	E	Dus je zegt van als ik erover praat, dan lijkt het veel maar in de praktijk vind je het voor jezelf te weinig.
02:52	P	Ja, ja, ?daar komt het op neer? ((<i>chevauchement</i>))
02:58	E	(...) Cultuur, wat versta je onder interculturaliteit?
03:01	P	((<i>pause</i>)) Ja, wat is intercultureel. Dat je uitwisselt. (...) Je kan uitwisselen voordat je kennis neemt van elkaar, maar je kan uiteindelijk ook een soort <i>fusion</i> krijgen waardoor er uit twee culturen weer iets nieuws ontstaat, een mix daarvan dus. Zoiets zou ik intercultureel kunnen noemen, maar je kan ook een uitwisseling intercultureel noemen natuurlijk van studenten of wat dan ook, ja.
03:44	E	En zou je een laatst gegeven les of lesonderdeel kunnen beschrijven in 4V waar zoiets naar voren kwam?
03:50	P	((<i>pause</i>)) Nee! ((<i>rires</i>)) [<i>conversation concernant un voyage à Paris en 5 vwo, le prof n'organise pas ce voyage</i>] (...) Wat is interculturaliteit dan... dat je door Parijs gaat fietsen en allerlei dingen ontdekt, meer <i>sightseeing</i> . En ik vind eerlijk gezegd dat ze te weinig aan Frans spreken toekomen [<i>pendant le voyage à Paris</i>].
05:15	E	Interculturaliteit in de lessen dat komt niet echt naar voren, dus dat toets je ook niet?
05:20	P	Ik zou niet goed een voorbeeld weten. (...) Wat moet ik me daarbij voorstellen eigenlijk, dat je interculturaliteit in een les doet. Dat je vergelijkingen maakt?
05:34	E	Bijvoorbeeld.
05:36	P	Ja, dat gebeurt wel eens. (...) Typische kenmerken van de Fransman, typische kenmerken van de Nederlander of zo.
05:43	E	Dat vraag je wel eens in de klas?
05:44	P	Daar is zo'n grappig filmpje van en dat kun je dan naast elkaar zetten. (...) De vraag terugkaatsen, dat zijn typische dingen van een Fransman, maar wat zijn nou typische dingen van een Nederlander? (...) Die [<i>les élèves</i>] komen er ook wel mee dan. Dat is wel grappig.
06:02	E	(...) Je zei zelf het komt te weinig voor, vind je dat cultuur een vastere plek zou moeten krijgen in het curriculum?

06:10	P	Ik vind dat cultuur een grotere plek in de wereld zou moeten krijgen, voor mensen, voor de verdraagzaamheid. Ik vind het wel belangrijk.
06:18	E	Niet alleen in het curriculum dan, maar in brede zin in de wereld voor verdraagzaamheid.
06:23	P	Ja, kennis van elkaars culturen zonder dat je daar meteen oordelen over velt. Dat vind ik wel hartstikke belangrijk.
06:32	E	Wat is nodig om dat in het onderwijs bij Frans een vastere plek te geven?
06:37	P	Ik denk dat je wel bijvoorbeeld dingen kunt combineren. Als je toch spreekvaardigheid doet, zou je dat net zo goed over zo'n onderwerp kunnen doen. Als je toch teksten gaat lezen om lezen te oefenen, dan zou je ook wel meer teksten die daarop gericht zijn kunnen nemen. (...) Dat zou je best wel meer kunnen doen. (...) ((<i>pause</i>)) Bijvoorbeeld in <i>Libre Service</i> dan gaat het over een Franse school, maar dan gaat het erover dat ze een actie doen voor Unicef en dan gaat het uiteindelijk toch meer over die NGO's [<i>organisations non-gouvernementales</i>]. (...) Wij hebben hier ook acties op scholen, 24 uur wakker blijven en zo, dus dan denk ik van ja, dan gaat het uiteindelijk niet zozeer over het Franse systeem, je kunt wel zeggen dat doen wij hier ook, maar als je meer duikt in de wereld van Franse jongeren (...) of de Franse stad of wat dan ook, dan kan je er meer uit kan halen.
07:54	E	Door juist dat te combineren met die vaardigheden.
07:57	P	Ja. (...) Dat zit elkaar nu vaak in de weg. (...) Bij spreken moet het in de vierde klas heel vaak gaan over wat dicht bij jezelf is, dus familie, vrienden, hobby's, school, dat soort dingen. Dat is zo op A2-niveau.
08:22	E	Dus door het niveau van de leerlingen, ERK, dat bepaalt ook de onderwerpen.
08:28	P	Ja, maar je zou het natuurlijk ook net zo goed daaraan kunnen koppelen (...) Stel een Franse familie voor met hun dingen en noem maar op, dat zou je ook kunnen doen.
08:37	E	Dus niet per se op de leerling zelf betrekken, maar ook beschrijf een (...) 'typisch Frans' iets.
08:45	P	Ja, ik vind het ook wel belangrijk dat niet alleen maar <i>je</i> , maar ook dat <i>tu</i> en <i>il</i> aan de orde komen. Dus dat zou je kunnen combineren, maar dat bedenk ik nu ter plekke hoor.
08:58	E	Dus het zou volgens jou handig zijn als het combineren van onderwerpen met de vaardigheid, eigenlijk zo klein mogelijk al ((<i>chevauchement</i>))
09:08	P	(...) Omdat het programma zo vol zit al, omdat je iedere keer ziet dat je er niet aan toe komt.
09:13	E	Precies. En hoe zou je dat nu dan voor jezelf doen? Je gebruikt nu de methode, <i>Libre Service</i> (...)
09:19	P	Nou ja ik heb gezegd dat andere collega's waarvan ik vind dat zij dat beter doen, dat ik daar wel even bij in de leer wil.
09:25	E	Ook voor de ICT (...)
09:27	P	Ja, maar ook van ik merk dat zij vaker toch even iets van Frankrijk in de les halen, meer dan ik. (...) En dat doen ze vaak met ICT.
09:37	E	Dus uitwisseling met collega's kan ook al helpen?
09:40	P	(...) Absoluut, jazerker. Je neemt toch allemaal dingen van elkaar over.

09:52	E	<i>Sharing is caring.</i>
09:55	P	Ja, ik vind ook dat het het vak aantrekkelijker kan maken. Zeker, ? een stukje liefde voor Frankrijk? (...)
10:10	E	En andere francofone landen?
10:15	P	Die ken ik eigenlijk niet. Nou ja, België natuurlijk een beetje maar voor de rest ken ik niks (...) jawel, Marokko!
10:21	E	Zou dat ook opgenomen kunnen worden in het programma, wat meer over francofone landen (...)?
10:28	P	Ja, maar dat gebeurt ook wel hè. Er staat bijna altijd wel een les over Québec of Canada of wat dan ook.
10:35	E	En in de vierde klas?
10:38	P	Derde meer eigenlijk. (...) Maar ik vind het minder aansprekend dan dat het wat dichterbij is.
10:51	E	Heb je verder nog vragen of opmerkingen? [<i>conversation concernant mémoire</i>]
12:00	P	(...) Ik merk over het algemeen dat leerlingen wel openstaan daarvoor. [<i>pas annoncer : on va faire un leçon de culture</i>] (...) je moet gewoon binnenkomen met iets, (...) dat van daaruit geprikkeld worden, dat is veel leuker. (...) Of iets bewonderen of wat dan ook. Met de Parijsreis maak ik altijd wel een grappe hoor, waar je ook heengaat met leerlingen, ze willen altijd naar de Mac (...) Dan denk je wel eens, we kunnen hier naar het parkeerterrein gaan (...) dat is een stuk voordeliger ((<i>rires</i>)). Als dat nou het doel van het uitstapje is. 'Nee hoor, die andere dingen vinden we ook wel mooi.' (...) In Lille, ze willen niks liever dan naar Euralille, dat grote winkelcentrum (...) <i>C'est ça?</i>
13:18	E	<i>C'est ça!</i> (...) [<i>Remerciement</i>]

Interview 9 - Libre Service 4ième édition

Ancienneté : 20

Longueur de l'utilisation du manuel actuel : 1

Horodatage	Locuteur	Transcription
00:44	E	Wat versta je onder cultuur?
00:48	P	(...) een verzameling van kenmerken die een bepaalde groep mensen vertoont. Dat is cultuur in maatschappelijke zin. Cultuur met een hoofdletter C dan is het meer kunst (...)
01:26	E	[<i>parlant de Culture et culture</i>]
01:35	P	Zoiets, daar was ik naar op zoek.
01:38	E	(...) Dus cultuur in brede zin met een grote C en een kleine c?
01:46	P	((pause))
01:58	E	Er is geen goed of fout antwoord, het is meer wat komt er in je op!
02:03	P	Cultuur is een verzameling van gebruiken (...)
02:15	E	Dus cultuur met een grote C, gebruiken...
02:19	P	(...) Dat het gaat over gewoontes, gebruiken, dingen die je afspreekt, die je normaal vindt.
02:29	E	(...) wat behandel je in 4V bij Frans?
02:36	P	De normen en waarden, gebruiken, maar ook dingen met de hoofdletter C, meer richting de kunst. Ik geloof dat alles wel een beetje aan bod komt.
02:54	E	(...) En is er dan nog iets dat je het belangrijkste vindt?

03:00	P	(...) Het is natuurlijk sappig en leuk om te vertellen hoe anders die Fransen zijn, op het gebied van laat eten, beperkt ontbijten, het belang van kunst, dat ze slecht zijn in Engels, al die culturele verschillen. Wat ik ook altijd doe, is die verschillen proberen te nuanceren en dat we eigenlijk qua landen en gebruiken heel erg op elkaar lijken. Het is altijd een beetje laveren tussen hoe leuk en hoe gek zijn ze.
03:36	E	De duidelijke verschillen?
03:37	P	Zo duidelijk zijn die verschillen niet altijd.
03:40	E	En zeker niet als je het ook nuanceert, dat geeft ook weer aan dat we niet zo van elkaar verschillen. Dus je stipt de verschillen wel aan, stereotypes misschien, als ik het zo mag noemen?
03:51	P	Ja, maar ik vertel er wel bij dát het stereotypes zijn.
03:56	E	Wat voor plaats heeft cultuur verder in je lessen in 4V? Hoe vaak, wanneer in de les, bijvoorbeeld?
04:09	P	Dat zit op een expliciete en impliciete manier in de les. Expliciet bij de start van een hoofdstuk, dan komt er meestal iets aan bod, Franse televisiezenders, of iets anders. Dus dan lezen we daarover, dan praten we daarover en dan gaan we met elkaar in gesprek, een opdrachtje. Maar het zit heel vaak ook impliciet, bijvoorbeeld een aantal lessen bij luisteren gaat over het Franse schoolsysteem (...) dan maken zij impliciet kennis met goh, hoe heet eigenlijk een profiel, <i>filière</i> , wat voor profielen zijn er, wat is een hoge school, wat is een universiteit: dat zit impliciet verweven in zo'n opdracht. Dan is het heel makkelijk als docent om daar meer dingen bij te vertellen.
05:06	E	En dat doe je ook in de les, klassikaal, daar wat bij vertellen? [<i>oui</i>] Dus eigenlijk het boek, de introductietekst, duidelijk expliciet en omdat het aan bod komt bij bepaalde opdrachten, dat gebruik je dan als aanknopingspunt om wat te vertellen.
05:18	P	Ja, dus als we een documentaire kijken die zich afspeelt in de Parijse metro, dan is dat natuurlijk ook cultureel gezien interessant want we hebben zo'n groot metronetwerk niet. (...) Dus dan kun je de link leggen met Londen, (...) met Amsterdam, dan gaat dat heel makkelijk, natuurlijk vanzelf. Dus dat zijn aanknopingspunten.
05:48	E	Wat voor soort belang heeft cultuur ten opzichte van de andere vaardigheden? (...) Zit er nog een groot verschil in?
06:04	P	Formeel gezien heet ons vak Franse taal en literatuur. Taal is de hoofdmoot en cultuur dat is denk het behang, de achtergrond, het decor waar zich dat dan afspeelt. Dus om die taal ook in een bepaalde context tot zijn recht te laten komen. Je kunt geen Frans volgen zonder de taal te leren, dan is het heel schraal. En als je alleen maar taal leert zonder cultuur dan is het ook schraal. Als je erop let hoeveel tijd dingen kosten, dan vraagt taalverwerving veel meer energie dan cultuur.
06:56	E	[<i>récapitulation</i>]
07:05	P	(...) Een taal staat ook nooit los van mensen die de taal gebruiken. Bij voorkeur gaat minstens iedereen een keer in zijn leven naar Frankrijk (...) om te voelen hoe het is, dat er echt mensen zijn die het spreken. Dan zie je vanzelf, hoe zien die huizen daar eruit, dat is heel anders dan in Duitsland, of anders dan in Nederland. De vrouwen lopen er gekleider bij gemiddeld gezien (...) niet in Noord-Frankrijk, dat zijn weer regionale verschillen. ((<i>rires</i>))

07:38	E	((<i>rires</i>))
07:40	P	Dus het hoort er wel echt bij, maar cultuur kost veel minder energie.
07:46	E	Minder energie, maar toch meer op de achtergrond. En in jouw lessen komt het dus expliciet en ook impliciet naar voren. (...) zie je nog verschil met hoe je eerst cultuur onderwees en hoe dat nu gaat?
08:05	P	Dan moet ik helemaal terugspoelen. In het begin gaf ik heel veel onderbouw les en dan deed ik weinig aan cultuur. Er waren ook weinig aanknopingspunten om die cultuur in de klas te bespreken. [<i>à cause du manuel Omnibus</i>] Als je net lesgeeft, dan volg je ook heel erg het boek. Dan is het fijn als het geordend en gestructureerd is, (...) maar cultureel gezien heeft dat mij niet verleid om meer over de cultuur te vertellen. (...) We zijn naar <i>Carte Orange</i> gegaan, daar zat al veel meer in. Aan het beeldmateriaal kan je ook al voelen en zien dit is het vak Frans. Het is belangrijk hoe de methode eruitziet, dat helpt, het prikkelen van docenten om buiten het expliciete gedeelte ook tussen neus en lippen door wat informatie te geven. Dat is in die methodes gekomen en dat is bij mij vanzelf ontstaan. (...) Het is ook een reminder voor mij om er wat mee te doen. Het is niet dat ik het boek altijd helemaal volg [<i>par exemple gastronomie : qu'on ne doit pas traiter exactement le repas dans le livre, mais un autre aliment</i>] Je kunt allerlei bruggetjes als docent maken. (...)
10:45	E	[<i>récapitulation</i>] (...) houd je verder de volgorde aan van de lesmethode in 4V?
11:17	P	((<i>pause</i>)) Ja. Ik moest daar even over nadenken, want ik laat heel veel dingen in eigen tempo gebeuren, keuzes in keuzemenu na elk onderdeel. (...) De onderdelen die in het boek aan bod komen, lezen, schrijven, luisteren, spreken, die volgorde handhaaf ik. Ook de hoofdstukken. [<i>Différentiation dans Libre Service</i>]
12:27	E	Hoe gebruik je het audio- en beeldmateriaal om cultuur te onderwijzen? Je laat het zien, je vertelt er wat over. Wat doen de leerlingen? Opdrachten?
12:40	P	Ze maken er opdrachten over, de bronnen van die opdrachten zijn voor kijkvaardigheid heel Frans. (...) Korte films [<i>court métrages</i>] die wel echt wat van de Franse maatschappij laten zien. [<i>exemple du métro parisien : passion, métro, SDF, différences entre riche et pauvre</i>] (...) een heleboel aangrijpingspunten van het kijkmateriaal (...) [<i>compréhension orale</i>]
14:08	E	Toets je wel eens culturele vaardigheden of kennis?
14:10	P	Het is nooit onderdeel van de basis, wel eens een bonus (...) wanneer werd de Parijse metro gebouwd, meerkeuzevraag [<i>sur papier</i>].
14:31	E	(...) Misschien dan niet voor cijfer toetsen, maar wat voor vragen stel je klassikaal, misschien als check? Over een cultureel onderwerp?
14:40	P	(...) Het stellen van vragen is heel basaal om leerlingen iets te leren. Dus ik kan wel beginnen met vertellen, maar dat is in de vorm van vragen. Dus kennen jullie verschillen tussen Nederland en Frankrijk (...) En op het gebied van hoe het eraan toegaat in families, dat zijn veel minder antwoorden en dan zijn ze ontvankelijk voor mijn <i>?input?</i> ((<i>chevauchement</i>)) Als je een onderwijskundig gesprek hebt in de klas dan stel je vragen en je vertelt. (...) Ik kan me voorstellen

		als je cultuur een veel structurelere plek geeft in je programma dat je een PowerPoint hebt, leuke filmpjes, dan heb je het helemaal voorbereid en dan kun je ook echt een presentatie geven. (...) Bij mij ontstaat het vanzelf. In een klassengesprek is het met vraag en antwoord en daarna komt mijn informatie.
16:03	E	(...) Zijn er nog dingen die je buiten de methode gebruikt?
16:11	P	<i>[Exemple dans la classe 1 et 2 où les élèves bricolent les bâtiments à Paris, ils cherchent des informations, ils placent les bâtiments sur le plan de Paris, ils font une petite conversation : « où est le Notre Dame » - c'est intéressant pour les styles d'apprentissage différents]</i> Literatuur kan een aanknopingspunt zijn, maar dan is het expliciet niet alleen maar cultuur. Maar goed, literatuur is wel een onderdeel daarvan. (...) We doen nu de middeleeuwen in de vierde, en de zestiende eeuw. We hebben <i>Lancelot</i> gelezen (...) ze krijgen allerlei kenmerken van de middeleeuwen, hoe het in de literatuur zit, dan is het in Frankrijk vergelijkbaar met hoe het in Nederland zit. (...) Het is niet typisch Frans, tegelijkertijd wel want het is op basis van Franse werken: Franse koningen, hoe de Franse taal is ontstaan. Als ik erover nadenk dan komt het heel erg aan bod.
18:50	E	(...) Verder nog beeldmateriaal buiten de lesmethode? YouTube of TV5?
18:55	P	Nee, dat doe ik niet zoveel.
19:01	E	(...) Hoe ziet de les er verder uit rond literatuur, de middeleeuwen, heb je dan wel een PowerPoint?
19:09	P	Dan is er ook een onderwijsgesprek, dan is er een PowerPoint als basis, daar staan wat kreten en plaatjes op, daar vertel ik bij. Zij hebben een boek gekregen: in lange versie staat daar hetzelfde, dat is ook van <i>Libre Service</i> . Dus ik praat, ik stel weer vragen en pas dat toe op het werk dat we lezen, dus of de kenmerken van de hoofse liefde in <i>Lancelot</i> zitten en waar dan. (...) het is een onderwerp dat heel ver van hun bed staat (...) en toch vinden ze het heel erg leuk. (...) Ik probeer steeds ook de link te leggen met het heden, de actualiteit. Die ridders spreken af om met elkaar te vechten, dat is net een motorclub waarin ze afspreken om ergens te gaan knokken. Je kop eraf hakken, dat gebeurt ook door mensen die denken dat ze daartoe gerechtigd zijn, IS, een vorm van terreur. Als je de link legt naar nu, dan vinden ze dat heel interessant. (...) De geschiedenis herhaalt zich ook gewoon. (...) Steeds een bruggetje naar het heden, dat werkt heel goed. <i>[rôle homme/femme, héritage]</i> (...) <i>[le cours concernant Lancelot est un exemple du dernier cours culturel ou bien littéraire, exercices créatifs d'un travail littéraire ou théâtral : écrire un critique ,écrire une suite]</i> (...) alle culturele aspecten van Frankrijk uit die tijd komen vanzelf, gaandeweg langs. (...) <i>[Exemple d'un élève normalement pas intéressé en français: « u moet meer van dat soort lessen geven ! » - le lien avec l'actualité, tapisserie : imagination des élèves par le visuel]</i>
25:12	E	(...) Wat versta je onder interculturaliteit of wat komt er bij je op?
25:19	P	Verschillen tussen culturen en hoe culturen op elkaar inwerken en samen naast elkaar bestaan (...) Als je op een school werkt dan word je niet meer dagelijks geconfronteerd met interculturaliteitskwesies. (...)
26:00	E	(...) Hoe komt het aan bod in 4V, de verschillen tussen culturen?

26:04	P	Feitjes, kennis, de metrokaart (...) om de link te leggen met Londen en Amsterdam. Ik zoek altijd een aangrijpingspunt om iets duidelijk te maken maar als ik dat niet link aan hun eigen voorkennis dan heeft dat weinig zin. Je moet zoeken naar overeenkomsten en verschillen. Verschillen, want die zijn leuk en zoals ik zei, wél nuanceren. Laten zien dat we echt niet zo verschillend zijn.
27:05	E	(...) Komt het nog impliciet of expliciet aan bod?
27:07	P	Ik heb geen apart onderdeel 'interculturaliteit'. Dus als ik het over verschillen of overeenkomsten heb (...) dat zit in de literatuur, gaandeweg of expliciet (...).
27:40	E	Organiseer de school uitwisselingen?
27:43	P	[<i>Oui, échange en France</i>] Wat we expliciet deden, we hadden een werkboekje en daar moesten ze elke dag in de bus wat dingen opschrijven. Dat waren opdrachten als wat voor clichés heb je, welke vooroordelen heb je over Fransen, maak maar een lijst. Op de terugweg gingen we die lijst afvinken (...) heel veel werden niet afgevinkt! Die leerling concludeert dan: streepjestruien, zoveel streepjestruien heb ik helemaal niet gezien! Ze moesten ook in het gastgezin iemand interviewen: wat voor werk doe je, hoe gaat het op school (...). Ze deden een rondwandeling door de school in groepjes en dan moesten ze langs bij de conciërge, de tuinman, de zusterpost [<i>le prof parle des différences entre les fonctions dans une école française et néerlandaise</i>] (...) als je zo'n persoon vragen gaat stellen, (...) hele eenvoudige vragen, dan gaat zo'n persoon toch vertellen: dan is het talig interessant en cultureel gezien interessant. Als je een rondleiding krijgt in een stad in het Frans, dan is het talig gezien moeilijk, maar ook heel leuk. Dus taal en cultuur komen echt samen in zo'n uitwisseling (...) [<i>conversation concernant autres échanges</i>] (...) het is altijd leuk om contact te hebben met een school in Frankrijk. [<i>conversation concernant un voyage en France et en Belgique</i>]
32:04	E	Komt interculturaliteit net als cultuur ook voor als een soort bonusvraag of een vraag in een onderwijsgesprek?
32:10	P	Ik denk alleen maar in een onderwijsgesprek. [<i>livre d'exercices pendant l'échange</i>] (...) het gaat erom dat ze tijdens die reis nadenken en reflecteren over wat heb ik gezien, wat vind ik daarvan, is dat nou een groot verschil of niet. De vragen in dat boekje zijn maar een hulpmiddel. (...)
33:15	E	We hebben het heel veel over Frankrijk gehad, komt er wel eens een ander Franstalig land aan bod in je lessen?
33:20	P	Ja, Canada natuurlijk, omdat dat het broertje is van Amerika en omdat daar ook Frans gesproken wordt. (...) België wel, maar België is een heel apart land: dat is een persoonlijke mening, ik vind dat boeiend dus ik vertel daarover [<i>les langues différentes</i>] (...) en het is vlakbij. [<i>le prof parle d'une conversation avec une personne canadienne, que « the French are always doing cultural things », qu'il y a des différences même dans un pays</i>] Dus andere landen wel een beetje (...).
35 :02	E	En Afrika bijvoorbeeld ?
35 :05	P	Nee, eigenlijk niet. Afrika is niet echt onderdeel van de westerse wereld en ik ben zelf ook nooit in Afrika geweest. Vanuit mijn eigen ervaring kan ik er dan weinig over zeggen. Ik kan het me ook niet

		goed voorstellen (...) alleen uit de boeken. Dan ben ik ook nog nooit in Canada geweest, maar ik heb er wel van alles over gehoord, ook van studiegenoten, dan krijg je wel een beeld (...) en dan kan ik er wel ergens op gebaseerd iets over zeggen.
35:44	E	(...) De discussie is dat cultuur geen vaste plek heeft (...), vind je dat het een vastere plek zou moeten krijgen in het curriculum?
36:06	P	((<i>pause</i>)) Op de uni in mijn eerste jaar heb ik Frankrijkkunde gekregen. (...) ik moest een hele gids [<i>le guide de France</i>] uit mijn hoofd leren, dat waren allemaal feiten, en daar moest ik dan vragen over beantwoorden. Ze zijn er op de uni niet in geslaagd om opdrachten te maken waarbij ik écht inzicht krijg in cultuur. (...) Het werd op geen enkele manier sappig gemaakt, bereikbaar, benaderbaar gemaakt. (...) We zouden in theorie kunnen zeggen dit is de canon, dit moet je allemaal weten...
36:54	E	Wat zou er dan in de canon moeten, dat is ook weer...
36:58	P	(...) Daar krijgen we hele lange discussies over en ik vind dat ons afhouden van de taal. Dus cultuur, het hoort bij een goede docent dat je de link legt tussen hun leefwereld en de wereld die daarbuiten is, in taal, waar die taal gesproken wordt en in welke context die gesproken wordt. (...) Zo pratend vind ik dat het hoort bij goed docentschap.
37:26	E	Dus op die manier zou het ook een vastere plek kunnen krijgen, maar niet als apart onderdeel?
37:32	P	Is het zo dat sommige docenten niets doen met cultuur?
37:35	E	Niets is overdreven, maar dat ze bijvoorbeeld weinig tijd vinden in het programma om er wat over te vertellen.
37:44	P	Die mensen hebben ook weinig tijd om een leuke opdracht te bedenken. Die volgen gewoon het boek. (...)
38:04	E	(...) Een vastere plek is heel breed: dat kan op kleinschalig niveau [<i>le manuel comme point de départ</i>], of een groter niveau dat het echt wordt opgenomen in het curriculum.
38:14	P	Scholen mogen daar allemaal hun eigen keuzes in maken. (...) Een <i>taaldorp</i> aanbieden of niet, of ze uitwisselingen aanbieden of niet.
38:24	E	Dus eigenlijk blijft het vrijblijvend.
38:26	P	Nou volgens mij staat in de kerndoelen toch wel dat je iets van die cultuur moet meenemen. [<i>discussion concernant "eindtermen", le bac, seulement « littérature », nous regardons le « syllabus moderne vreemde talen »</i>] (...) Dus domein F dat is oriëntatie op studie en beroep, dat zou dan moeten zijn oriëntatie op (...) studie, beroep en land? Ik zou het jammer vinden als het nodig was [<i>une place vaste dans le curriculum</i>] (...) taal is onderdeel van die cultuur. (...)
41:25	E	[<i>E parle d'une expérience personnelle comme étudiante, l'édition française de Libre Service pourrait être difficile</i>]
42 :28	P	Als het Franse boek niet werkt [<i>quand les élèves n'améliorent pas leur niveau de français</i>], (...) dan moet je het Nederlandse boek nemen en dan is er energie voor andere dingen. Ik vind dat het er standaard bij hoort [<i>culture</i>], ik kan me niet voorstellen dat je het zonder doet. Jij zegt ik heb een voorbeeld waaruit blijkt dat het ook zonder kan, dan moeten we het maar opnemen in het curriculum. Cultuur moet een plaats krijgen. Maar daarmee zeg ik niet dat iedereen dan ook doet wat in het curriculum staat. (...) laten we naar

		manieren zoeken om duidelijk te maken aan die enkele docenten die dat niet doen [<i>traiter la culture</i>], dat het ook van belang is.
43:10	E	En voor de docenten die er geen ruimte of tijd voor kunnen vinden?
43:15	P	Die hebben vaak ook een ander probleem. Die kunnen of niet goed aansluiten bij de leerling of die hebben hun eigen overtuiging over hoe dingen zouden moeten lopen waardoor ze vastlopen op sommige onderdelen.
43:40	E	(...) Ik denk ook dat als je veel ervaring hebt, je ook veel soepeler door zo'n programma gaat.
43:56	P	Dat denk ik ook. [<i>digression : conversation concernant l'expertise</i>] Ik weet niet als je aan mijn leerlingen vraagt 'wat heb je aan cultuur of interculturaliteit gehad', dat ze dan ook zeggen 'nou, we hebben er niet veel aan gedaan'. Zou kunnen. Het kostte mij ook moeite bij de start [<i>de l'interview</i>] om te bedenken wat ik allemaal met cultuur doe, maar er gebeurt een heleboel. [<i>discussion dissertée concernant ce que les élèves se rappelleraient. NB le prof n'a pas de questions ou de remarques concernant l'interview</i>]
46:22	E	Dankjewel!
46:33	P	Ja, alsjeblieft!

Interview 10 - Libre Service 4ième édition

Ancienneté : 24

Longueur de l'utilisation du manuel actuel : 1

Horodatage	Locuteur	Transcription
00:53	E	(...) Wat versta je onder cultuur?
00:55	P	In mijn tijd viel het wat meer onder Frankrijkkunde (...) en voor mij in de les gaat het om twee dingen: zowel Frankrijkkunde namelijk de actualiteit, wat zich nu in Frankrijk afspeelt, omdat ik dat ook verwerk in mijn lessen. Dus cultuur in brede zin: hoe staat Frankrijk in Europa, hoe staat Frankrijk in de wereld, hoe is de Franse politiek en actualiteiten. En daarnaast valt voor mij ook onder cultuur de literatuurlessen. Dus dat ze kijken naar de historische kant, maar dan wel echt de taal en wat er gedaan is met de Franse taal en wat er geschreven is. Dat zijn voor mij de twee aspecten.
01:40	E	[<i>vérification</i>]
01:45	P	En uiteraard als je het land behandelt, dan behandel je ook de Franse mentaliteit. (...) en wat typisch Frans is en hoe wij ermee te maken hebben.
01:54	E	[<i>vérification : les deux aspects sont traités en quatrième classe vwo</i>]
02:02	P	Beide, (...) zo gauw er iets is, een actualiteit, (...) dan probeer ik daar dingetjes bij te zoeken. Dat gebruik ik vooral voor luisteren en dan kan je er zelf wel wat bij vertellen.
02:18	E	En is er nog een belangrijkste aspect of aspecten?
02:24	P	(...) In ons PTA zit literatuur verwerkt en dit jaar (...) starten we met de middeleeuwen en we hebben een Molière-project, dus de zeventiende eeuw wordt ook behandeld (...). Een gat ertussen wat mij een beetje dwarszit, maar dat is even niet anders. (...) er mist een eeuw tussen. De middeleeuwen moeten behandeld worden

		volgens ons vakwerkplan en Molière was leuk (...) [<i>en premier instance pour 5 vwo, mais maintenant 4 vwo, théâtre</i>] en dan pak je literatuur erbij.
03:46	E	Wat voor plaats heeft cultuur verder in de lessen? Dus hoe vaak, wanneer in de les.
03:57	P	(...) Van de actualiteiten komt denk ik elke week iets langs (...) en dat wisselt per jaarlaag, maar het is net wat leuk aansluit. Soms ook veel meer, zoals toen de Olympische Spelen er waren, dan vind ik het leuk om dan juist de sporten die in Frankrijk in het nieuws zijn en bij ons niet, om dat dan toe te lichten. Dan heb je heel duidelijk een actualiteit die even wat langer duurt, waar iedereen wel mee bezig is en waar je dat even naar je vak toe kan trekken. Dus dan ineens komt het wat meer voor (...) ligt er ook aan of het drukke momenten zijn, zo vlak voor de toetsweek dan kan het wat minder, maar ik haal wel een gemiddelde van een keer in de week. Ik heb drie lessen en er zit altijd een half lesje bij waarin ik iets verwerk. Dat kan of vanuit de methode zijn of letterlijk zelf uit de actualiteiten. In de bovenbouw heb ik standaard één les waarin ik iets aan literatuur of lezen doe, daar kom dan toch wel vaak die cultuur aan te pas.
05:22	E	Is het dan eigenlijk anderhalve les [<i>par semaine</i>]? (...)
05:25	P	Nee, want dat doseer ik dus een beetje. (...) Dan kom ik in de bovenbouw op het gemiddelde van een les.
05:41	E	Wat voor belang hecht je aan cultuur ten opzichte van andere vaardigheden?
05:44	P	Ik vind het heel belangrijk, omdat ik denk dat het 't vak smeugig maakt. Alleen maar de taal leren is voor een heleboel leerlingen denk ik heel saai. Het maakt ook het nut van het vak veel duidelijker van waarom leer je een taal. (...) Frans wordt toch steeds meer in de marge gedrukt, dan is het van: waarom moeten wij nog Frans leren? Dan kan je juist door die actualiteit erbij te halen en juist door literatuur erbij te halen van kijk eens wat er allemaal staat en wat een link is naar ons land en naar ons dagelijks leven, dat het belang van Frans heel duidelijk wordt (...) Als ik alleen maar die grammatica [<i>et vocabulaire</i>] zou geven (...) dan zouden denk ik een hoop leerlingen afhaken en ook het nut er niet van inzien. (...)
07:02	E	(...) Zie je nog verschil met hoe je eerst cultuur onderwees en nu?
07:07	P	Sinds mijn begintijd en nu is het veel gemakkelijker om actualiteit in de klas te halen. (...) [<i>exemple d'auparavant, avec un système des notes sur papier, pas d'ordinateur</i>], we hadden tv, maar niet een live tv-zender in de klas. Dus om beeldmateriaal te laten zien moest je opnemen en dat dan laten zien. (...) Dan werkte ik met foto's, maar soms ook letterlijk foto's op papier laten zien. (...) Nu pluk je van alles van YouTube, als er iets gebeurt dan zijn er heel snel filmpjes. (...) Als er wat in de politiek gebeurt, dat kan je zo laten zien. Als ik iets vertel, kan ik zelfs zonder iets voor te bereiden wat laten zien bij wat je vertelt. (...) Het verzamelen van specifiek materiaal dat past bij een hoofdstuk is ook veel makkelijker. (...) Het internet, eigen foto's die je vergroot kunt laten zien. Dus dat is een héél groot verschil en ik zie dat echt als heel positief, want je kunt het heel makkelijk in de klas halen. Luistermateriaal is daardoor ook uitgebreid.

08:55	E	Ja! Dus eigenlijk buiten de lesmethode gebruik je dan vooral YouTube en actualiteit of foto's (...) films?
09:05	P	Films ook, maar ook daar zit wel verandering in. Leerlingen zijn veel minder geboeid door film. (...) Een hele speelfilm in 2 havo (...) dat boeit niet. We zijn een school met de iPad en dan gaan ze liever hun eigen dingetjes doen. (...) Ze kijken anders (...) ik denk dat als ze thuis een film kijken ze hem ook stilzetten, wegzappen, tussendoor dingen doen en dat vind ik storend als ik iets laat zien, want dat valt onder de categorie leuk, extra, en dan verwacht ik ook dat ze er echt naar kijken. (...) Voor mij is het doel dat ze Frans opdoen en als je steeds wegzapt dan doen ze te weinig Frans op. Sommige groepen vinden het wel leuk, dat wisselt. (...) In 4V heb ik een groep die dat wel leuk vindt. Daar heb ik ook beeld bij het toneelstuk laten zien, dat is een groep die geïnteresseerd is. (...)
11:02	E	En verder nog materiaal, kranten of tijdschriften?
11:05	P	Ja, (...) in de brugklas start ik met <i>Le Monde</i> en iedereen krijgt een pagina en met een kleurtje laat ik ze markeren wat ze weten, wat ze snappen en begrijpen. Dat doe ik drie keer in het jaar en dat is letterlijk op papier de progressie laten zien. Iedere keer een andere kleurtje, het resultaat is dat je aan het eind van het jaar veel meer hebt aangestreept dan aan het begin van het jaar. [<i>utiliser un journal sur papier est plus chouette et plus utile</i>] In de bovenbouw moeten ze artikelen zoeken en dan leg ik altijd wel een stapel tijdschriften van dat jaar wat ik zelf heb gelezen neer. Ze mogen ook op internet zoeken, maar dan vinden ze het vaak makkelijker om in het tijdschrift te kijken. (...) Ik maak foto's van Franse teksten, dat kan zijn papiertjes die ergens opgehangen zijn, annonces, tot bordjes op straat, (...) of stift of spuitbussen op een muur. Die categoriseer ik naar jaarlaag en dat zit als bonus in de toets, maar dat is letterlijk Franse cultuur. (...)
13:50	E	En dat weten de leerlingen ook [<i>que c'est du matériel authentique</i>]?
13:54	P	Ja, dat weten ze, als ik het er niet in doe dan zeggen ze ook: waar is de bonus? En verder, ik pluk soms wel gewoon informatie die je zelf krijgt, denk aan toeristische informatie zoals foldertjes... (...) Ik ben echt een fervent folderverzamelaar. Dat kan je eigenlijk allemaal van internet halen, maar soms op papier kan je er meer mee. (...) soms digitaliseer ik het en bewerk ik wat, en soms laat ik het zoals het is. Hele simpele dingen, (...) van die hotelkaartjes, dan heb je een korte beschrijving van het hotel, wat voor soort hotel, iets over de streek. Dat is een perfecte minibron binnen een bepaalde context, dan hoef je niet letterlijk alles te weten, maar dan kun je wel vragen erover stellen, dat ze bepaalde informatie eruit moeten halen. (...)
15:20	E	(...) Hoe gebruik je <i>Libre Service</i> in 4 vwo voor cultuur?
15:25	P	We hebben nu wel van literatuur echt wat dingen gebruikt, maar dat plukken we wel echt. Het is een bepaalde kijk hoe literatuur in een methode is gezet en ik heb altijd behoefte aan aanvulling en verandering. We hebben daar dit jaar ook wel vrij letterlijk gebruik van gemaakt. [<i>les parties littéraires dans le manuel, mais aussi des parties d'un livre de littérature du même manuel</i>] (...) <i>Libre Service</i> start altijd met een thema. In de onderbouw gebruik ik het thema om het hoofdstuk te introduceren, en bij <i>Libre Service</i> doe ik dat niet. Ik vind dat de thema's ver te zoeken zijn bij

		de rest. Wat ik wel doe is dat ik af en toe wat voortborduur op <i>regarder</i> (...). Dat thema, het start met een verhaal, maar ik gebruik dat niet zo realiseer ik me nu. (...) Ik start niet letterlijk met het thema, van neem het door, dit is het thema van het hoofdstuk. Maar met het filmpje, tekst erbij en dan ga ik daar mijn eigen kant mee op.
17:40	E	En gebruik je dan het filmpje en de teksten als aanknopingspunt?
17:46	P	Die gebruik ik vrij letterlijk, maar ik gebruik daar dingen bij, waarvan ik denk dan sluit dat er mooi bij aan. Soms neem ik een zijspoor van het hoofdthema omdat ik het leuk vindt daarover te vertellen. In de onderbouw houd ik me strakker aan thema's van de hoofdstukken. (...) Ik vind dat het thema door het hele hoofdstuk heen zit [<i>Libre Service</i>], maar als ik een enquête houd onder leerlingen met wat het thema van hoofdstuk 1 is geweest, dat ik hele verschillende reacties krijg en als ik dat in de onderbouw zou doen, dat ik dan vrij letterlijk krijg wat het boek als thema heeft aangegeven. (...) Soms gebruik ik tekstjes van het extra materiaal [<i>en ligne</i>] (...)
19:00	E	[<i>récapitulation</i>] (...) Houd je verder de volgorde aan van de opdrachten?
19:32	P	Nee, niet helemaal. Dat heeft ermee te maken dat ik dit jaar experimenteer met zelf werken en les waarmee we klassikaal werken. En om daar afwisseling in te houden kan ik niet helemaal de lijn van het boek volgen, omdat je daar nou eenmaal stukken in hebt die samen gedaan moeten worden en stukken waarmee ze zelf aan de slag in, dat houdt in dat ze zelf bezig zijn (...). [<i>le prof veut de la variété concernant les cours plénières et autonomes</i>].
20:41	E	Valt cultuur ook onder die afwisseling?
20:43	P	Ja, cultuur is bij mij klassikaal dus dat ik dingen vertel of dingen laat zien (...).
21:02	E	(...) Veel klassikaal bij cultuur, en verder vragen aan leerlingen stellen?
21:08	P	Ik doe dat meer in collegevorm omdat ik ze dan dingen vertel en als ik een bepaalde bron heb wat ze kunnen lezen, of eerst lezen en dan vertel ik er verder bij, of kijken eerst (...) maar dat is toch een klassikale vorm, op dat moment moeten ze allemaal op een bepaald tempo door iets en dat zie ik toch als klassikaal. Ook al ben je zelf bezig, ik geef ze maar zoveel tijd en dan moeten ze weer centraal (...).
21:44	E	En klassikaal, dat kunnen dus onderwerpen zijn van het literatuurgedeelte maar ook van een aanknopingspunt uit het hoofdstuk?
21:50	P	Ja, dat kan. (...)
21:59	E	En het toetsen van culturele vaardigheden?
22:00	P	Bij literatuur hebben we echt een literatuurtoets en die bestaat uit literatuargeschiedenis en boekjes die ze hebben gelezen, dat is heel letterlijk verwerkt in ons PTA. Dat andere dat wisselt, dit jaar hebben we een Molière-project gedaan (...) ze hebben het gelezen, ze zijn naar een toneelstuk geweest: vinden we het nou heel belangrijk dat we echt toetsen (...) ze zijn er allemaal doorheen gegaan, ze hebben er gezeten, we weten dat ze goed mee hebben gedaan, dus wat is nou nog het nut van toetsen, dat is meer dat wij als docenten alles willen afvinken en dan in een cijfertje gieten. Dus

		<p>dat hebben we losser gedaan, in een opdracht hebben we dat geformuleerd waarin ze mochten kiezen voor een mediamiddel om het materiaal te verwerken. (...) Ze konden bijvoorbeeld een personage presenteren uit het toneelstuk, [<i>exemple d'un 'film de clay'</i>] (...) er werd een cijfer aan verbonden, maar als je zou kijken naar hoeveel Frans ze hebben gestopt in die opdracht, dan was dat heel verschillend, maar toch hebben we dat toegestaan, omdat we dachten laat ze het verwerken zoals ze dat het leukst lijkt. [<i>exemple d'un film stop motion, dessin des personages</i>] (...) de optie was ook een klassieke toets, twee wilden dat ook. Het was een hele vrije opdracht. (...) [<i>exemple des quiz kahoots faits par les élèves</i>] we hadden wel wat algemene criteria (...) de een heeft iets over de mode uit die tijd gedaan (...) dat is echt cultuur en dat is misschien niet per se wat je helemaal 1-2-3 behandelt als je letterlijk de teksten van Molière behandelt, maar zodra je naar een toneelstuk gaat kijken dan is dat direct iets wat je opvalt, die kleding (...). En voor de rest overheer ik vaak niet de actualiteit, maar als ik het doe dan is het in een bonusvraag (...) en dat zit vaak niet standaard in de toets, dat is even check van hebben ze het allemaal meegekregen (...) als je een vrije opdracht geeft, dan zie je wat indruk heeft gemaakt. (...)</p>
27:56	E	<p>Is die diversiteit van opdrachten, het klassikaal vertellen en het toneelstuk dan ook een voorbeeld van een laatst gegeven cultuurles? Of is er een recenter voorbeeld?</p>
28:13	P	<p>(...) Een recenter voorbeeld, toevallig heb ik vorige week iets over Macron: het viel mij op dat hij oud wordt, in een jaar tijd (...) met beeldmateriaal, het leeftijdsverschil met zijn vrouw (...) de Franse president, of zij [<i>les élèves</i>] er iets van meekrijgen, hoe doet hij het dan in de wereld. En toen even mijn eigen mening: ik vind hem ineens oud geworden voor zo'n jonge president, dat was ook grappig omdat er beeldmateriaal was van Trudeau (...)[<i>le prof parle dans la classe d'un chef d'état typique</i>](...) Hoe zet Macron Frankrijk neer. [<i>quelques élèves suivent le journal et ont une opinion, d'autres pas</i>] (...) Het is uiteindelijk ook mijn insteek, wat ik leuk vind om over te vertellen. [<i>le prof raconte, mais il y a des interactions dans la classe</i>]</p>
30:45	E	<p>(...) Interculturaliteit, wat versta je daaronder?</p>
30:48	P	<p>Voor mij is dat toch hoe Frankrijk en Fransen in de wereld staan. Dan daar weer (...), bij mij in de les, de link naar ons land toe.</p>
31:05	E	<p>Dus in de les maak je een vergelijking dan?</p>
31:08	P	<p>Ja, ik maak vergelijkingen of ook beelden en vooroordelen die wij, maar ook de Fransen hebben over de rest van de wereld. (...) Voor mij is het belangrijkste van interculturaliteit dat het vaak onderschat wordt hoe eigen mensen uit een bepaald land zijn. Dus dat je denkt van nou binnen Europa, West-Europa, ik ben wel vaker in Frankrijk geweest, zo groot is dat verschil niet. Maar zo gauw je daar bij wijze van spreken een bedrijfje gaat starten of daar wilt werken, dan stuit je op allerlei dingen die totaal anders zijn en als je je daar niet in aanpast, dan heb je daar geen succes. Daarom is het belangrijk om niet alleen de taal te spreken en te begrijpen, maar ook om iets te weten van die mensen van het land, van de gewoonten in het land, waar bepaalde gewoonten vandaan komen.</p>

		(...) Heel vaak ga je verder terug de geschiedenis in. Als voorbeeld geef ik altijd de Eerste Wereldoorlog [<i>les différences entre la France et les Pays-Bas</i>]. Dan ben je echt bezig (...) ((<i>chevauchement</i>)) tussen verschillende culturen, dat ze in Frankrijk op een bepaalde manier naar de wereld kijken. (...) Frankrijk die zichzelf ziet als grote wereldmacht, en dat Nederland zich ziet als spil om te onderhandelen tussen de verschillende mogendheden en dat dat een hele andere rol is. (...) Dat valt voor mij echt onder interculturaliteit.
33:07	E	Bij cultuur wordt het onderwezen dat je wat vertelt, je wat laat zien, je wat vraagt aan leerlingen?
33:14	P	Ja, soms ook gewoon dat ik letterlijk een bron uit het boek gebruik. Dan vraag ik wat is typisch Frans en wat is daar dan voor ons anders aan. Op dat moment leg je echt een link tussen die verschillende culturen.
33:29	E	En daar gebruik je het boek voor?
33:31	P	Ja, ligt eraan ((<i>chevauchement</i>))
33:36	E	En dat kan zijn?
33:38	P	Dat kunnen letterlijk dingen zijn over <i>la rentrée</i> , bijvoorbeeld. Dat is bij ons aan het begin van het schooljaar toch anders ingezet dan bij de Fransen. Aan de andere kant kan je zeggen het is precies hetzelfde, ze starten ook weer met de lessen, maar hoezo wordt dat dan anders beleefd en wat is daar dan anders aan. (...) In het boek zit dat verwerkt, in elke jaarlaag zit dat verwerkt.
34:02	E	Dus over Frankrijk wordt iets beschreven, hoe zit dat dan bij ons?
34:06	P	Ja, en bijvoorbeeld überhaupt het schoolsysteem, de ambitie die je moet hebben om in Frankrijk te kunnen slagen. Ik vind dat wij hier meer pampieren, zeg maar. Dat zijn van die vergelijkingen en dan ben je echt bezig met verschillen en overeenkomsten, soms ook tussen culturen. (...) Voor mij is het hoofddoel daarbij dat ze zien met een taal alleen kom je er niet.
34:44	E	(...) En is het zo bij interculturaliteit, net als bij cultuur, dat je het niet echt direct toetst zoals op een literatuurtoets?
34:56	P	Nou ja kijk, bepaalde onderwerpen zitten in teksten. Als jij iets krijgt over, in de onderbouw, het schoolsysteem, dan toets je dat heel direct. Dan moet je weten dat <i>sixième</i> niet de zesde klas is van ons. (...) Dat is een gegeven feit wat ze echt moeten leren en dat komt dus ook overal terug, in teksten, in bronnen en dat moeten ze ook zelf zo kunnen gebruiken. Dus dat komt soms ook echt heel letterlijk als kennis terug. ((<i>chevauchement</i>)) Schoolvakken moeten ze echt weten, waarom hebben ze daar <i>histoire-géo</i> , waarom is dat gecombineerd, maar dan moeten ze dus ook wel weten dat het een gecombineerd vak is.
35:40	E	Omdat het dus terugkomt bij andere vaardigheden of teksten. We hebben het gehad over Frankrijk, zijn er nog meer Franstalige landen die wel eens aan bod komen?
35:51	P	Ja, ik ben altijd breed, dus ik ga wel de hele wereld over. Dat heeft er waarschijnlijk ook mee te maken, dat het materiaal dat ik gebruik is veel zelf verzameld, omdat ik ook als grote hobby heb om Franstalige landen over de wereld te bezoeken. Mijn interesse ligt daar ook: ik kan de hele wereld over reizen, maar dat moet of een link met Nederland of met Frankrijk voor mij hebben, dat vind ik

		leuk. Dan kan je nog heel veel zien op de wereld en daarna komen pas voor mij de andere dingen. Dat kan variëren van Canada, tot Franstalige eilanden, de Antillen, zowel Franstalig als Nederlands, Frans Guyana, Suriname, (...) <i>Nouvelle-Calédonie</i> , Vietnam (...) La Réunion, Afrika dus ook, Noord-Afrika. Nou ja, dus dat kan je allemaal gebruiken. Dat is Franstalig, maar geen Frankrijk, maar soms ineens bemoeit Frankrijk zich wel heel direct. En dat komt dus ook in de actualiteiten aan bod. [<i>propre expérience et actualités sont importants pour montrer le monde francophone</i>] Wat ik ook heel leuk vind, is om daar dan ook literatuur bij te zoeken. Dan zoek je wel wat kortere teksten, maar ik heb vorig jaar bijvoorbeeld wat gedaan met Louisiana met Franstalige poëzie die nu wordt geschreven.
37:54	E	Waren die leerlingen dan verbaasd, dat in Amerika (...) ((<i>chevauchement</i>))
37:58		Dan ga je dus kijken, dat is leuk, dan zie je dus die mix tussen Amerikaans en Frans. En dan kan je daarbij wat vertellen over die historie. Ik had hele leuke combi's gevonden wat half-Amerikaans half-Frans door elkaar was. [<i>exemple Monsieur Ibrahim</i>]
38:50	E	Dus bijvoorbeeld een boek wordt gebruikt als opstap of als aanknopingspunt om allerlei dingen aan te stippen wat interessant of belangrijk kan zijn? [<i>oui</i>] Cultuur komt in brede zin aan bod in je lessen?
39:08	P	Voor mij is het ook voor mezelf om het afwisselend te houden. Ik ben erg voor afwisselen.
39:50	E	[<i>exemple personnel dans la pratique éducative</i>] Cultuur wordt in het curriculum, in de eindtermen, niet letterlijk opgenomen (...) ?
39:57	P	Literatuur wel, dus als je dat onder cultuur wil laten vallen (...) ((<i>chevauchement</i>)) we hebben een spreekbeurt verplicht staan in de onderbouw, dat is toch wel cultuur, dus dat moet over iets in Frankrijk gaan, dus dat zit in die zin ook wel verankerd.
40:17	E	En zou cultuur in het algemeen bij Frans een vaste plek moeten krijgen in het curriculum?
40:20	P	Ik ben van mening van niet, omdat met vastleggen krijg je heel erg dat je iets bepaalds moet behandelen en ik vind het leuk om allerlei verschillende dingen te behandelen. [<i>exemple d'un voyage à ville X avec collègues</i>] (...) Als het niet aansluit bij het boek, dan wil ik het ook doen, omdat ik dat zelf beleefd heb en enthousiast daarover ben. (...) De thema's liggen al vast, daardoor ga je al door een stukje cultuur heen.
41:07	E	Stel je neemt cultuur op in het curriculum en je geeft daarbij een algemene beschrijving. Dus je gaat geen canon maken met vaste thema's, maar meer dat het belangrijk is dat leerlingen wat weten over Frankrijk in de brede zin.
41:22	P	Het zou kunnen, maar ik vind dat dat eigenlijk al wel zit in de thema's. En misschien dat er mensen zijn die daar behoefte aan hebben, ik heb daar geen behoefte aan. Ik kan meer dan genoeg zelf in brengen. (...) Maar misschien dat anderen dat fijn vinden.
41:45	E	Dus eigenlijk zeg je het komt al aan bod, met het materiaal dat je gebruikt, maar dat je dat dus wel echt moet gebruiken als aanknopingspunt?

41:55	P	Waar ik wel denk dat het heel nuttig kan zijn, het valt me echt op als ik tweedegraads stagiaires heb (...), dan zie ik hoe enorm groot het verschil tussen mijn en hun kennis over Frankrijk en de Franstalige landen in de wereld is. Dan denk ik, tuurlijk, dat ontwikkel je in de loop van jaren, maar toen ik aan het begin stond wist ik wel veel meer dan zij.
42:29	E	Dus opleiding (...) ((<i>chevauchement</i>))
42:31	P	Dus in de opleiding is het wel heel interessant om een ?cultuurboek te zetten? ((<i>chevauchement</i>))
42:34	E	Zodat de docenten in opleiding zelf wat meenemen in de lessen. Dus daar is opleiding echt voor nodig.
42:40	P	(...) Ik heb echt Frans gestudeerd, dan krijg je heel veel cultuur ook mee. Maar als je een lerarenopleiding doet, nou, dat vind ik weinig wat je dan meekrijgt. Als je dat zelf niet verder opzoekt en uitbreidt, dan is dat heel gering. Dus daar is het wel nuttig.
43:04	E	Dus eigenlijk zeg je van, je moet het als docent zelf opzoeken met de middelen die je hebt, want cultuur is er, maar je moet het wel gebruiken en zelf aanknopingspunten en voorbeelden bedenken, maar aan de andere kant, je moet docenten in opleiding, of in het algemeen, wel bewust maken van cultuur, Frankrijk: wat houdt het in.
43:25	P	Ik denk dat het in de opleiding moet zitten tegenwoordig. En dan heb ik het vooral over tweedegraads (...) [<i>hbo : école d'enseignement professionnel supérieur</i>]. Daar vind ik dat het er echt veel te weinig in zit.
43:34	E	Maar een vaste plek van dit en dit moet worden gedaan in de lessen, dat ((<i>chevauchement</i>))
43:30	P	Wij in onze sectie zijn zo francofiel zeg maar, dat we dat vanzelf allemaal opdoen. En ik ga ervan uit dat je als docent Frans die bagage ook hebt en steeds verder uitbreidt.
43:53	E	En voor docenten die er moeite mee hebben, of de tijd of de ruimte niet ((<i>chevauchement</i>))
43:56	P	Stop het in de opleiding, want daarna ga je zelf ((<i>chevauchement</i>))
44:00	E	En voor docenten die al langer in het vak zitten en bijvoorbeeld geen opleiding meer doen, wat voor tip heb je daarvoor?
44:06	P	Ik ga ervan uit dat die ook zo francofiel zijn dat ze toch wel van alles oppikken en dat ook verwerken in hun les.
44:12	E	Dus het [<i>culture</i>] is er, de methode gebruikt dat, maar het moet ook wel uit de docent zelf komen?
44:18	P	Ik denk dat een groot deel uit de docent moet komen.
44:20	E	En dat kan je niet vastleggen ((<i>chevauchement</i>))
44:23	P	Nee, vind ik niet, want ik denk dat dat juist onze meerwaarde is voor de klas.
44:27	E	[<i>Pas de questions ou de remarques, remerciement</i>]

